

BAŞLARKEN

Sevgili Okuyucularımız!

Dergimizin yeni bir sayısı ile yine sizlerle beraberiz.

Yeni bir sayıyı daha sizlere ulaştırmanın heyecanı içindeyiz.

Geçtiğimiz dönemde gündemimizi uzun süredir işgal eden Suriye'deki gelişmelerin yeni bir boyut kazandığını görüyoruz.

Sevgili okuyucularımız, Suriye ordusunun 100 bin nüfuslu Duma'da kimyasal silah kullandığı iddiası dünyayı karıştırdı. En az 80 kişinin öldüğü olaya ilişkin olarak, Şam ve Moskova yönetimi iddiaları reddetti. ABD Başkanı Trump'ın "Hazır ol Rusya füzeler geliyor" mesajı gündeme bomba gibi düştü. ABD Başkanının bu mesajı piyasaları altüst etti ve dolar 4,19TL ile yeni rekorunu kırarken, dünya piyasaları %1'e yakın kayıplar yaşadı ve arkasından, ABD, Fransa ve İngiltere ile birlikte Suriye'deki kimyasal tesisleri füzelerle vurdu. Sağduyunun hakim olmasını temenni ettiğimiz gelişmeleri hep beraber izleyeceğiz.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, Suriye meselesinin ele alındığı Beştepe'deki zirvede buluştu. Ortak deklarasyonda Suriye'nin toprak bütünlüğü vurgulandı.

Yurtdışında önemli gördüğümüz diğer olayları da sizlerle paylaşmak isteriz.

- Ruslar altı yıl boyunca ülkeyi yöneterek devlet başkanını belirlemek için sandık başına gitti ve Putin oylarını 10 puandan fazla artırarak ilk turdan zaferle çıktı.
- Zeytin Dalı harekatiyle teröristlerden temizlenen Afrin'in merkezinde fırın, berber ve lokantaların da aralarında bulunduğu bazı işyerleri açıldı. Seyyar satıcıların da yer almaya başladığı sokaklarda top oynayan çocuklar, gezen vatandaşlar dikkat çekti.
- Filistin topraklarındaki İsrail işgaline karşı direnişin sembollerinden Toprak Günü'nün 42 nci yılında, "Büyük dönüş yürüyüşü" için Gazze Şeridi'nde sınıra doğru yürüyen binlerce Filistinli göstericiye İsrail ordusu sert müdahalede bulundu. Açılan ateşte 21 Filistinli gösterici hayatını kaybederken, en az 1400 gösterici yaralandı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK), yaşananlar sonrası Kuveyt'in talebi üzerine acil toplanma kararı aldı. Cumhurbaşkanlığı sözcüsü İbrahim Kalın, İsrail'in Filistinlilere yönelik saldırısını en sert biçimde kınadıklarını açıkladı.
- 2007 seçim kampanyasında Kaddafi yönetiminden maddi destek almakla suçlanan eski Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy, ifade vermek üzere gözaltına alındı. Sarkozy, 2011 yılında Libya lideri Kaddafi'nin öldürülmesiyle sonuçlanan askeri müdahalenin düğmesine basan ilk isimdi.

Sevgili okuyucularımız, yurt içinde ve dışında yaşanan önemli ekonomik gelişmeleri ise, şöyle özetleyebiliriz.

- 10 bin kişiye istihdam sağlayıp, enerji ihtiyacımızın %10'unu tek başına karşılayacak Akkuyu Nükleer Güç Santrali için temel atıldı. Türkiye'yi yeni bir çağa taşıyacak santralin temelini birlikte atan Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Putin, 20 milyar dolar yatırımla 2023'te hayata geçirilecek santralin açılışını da birlikte yapmak için sözleşti.
- Beştepe'de düzenlenen törenle, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıkladığı "Proje Bazlı Teşvik Sistemi" hayata geçirildi. Şu ana kadar 135 milyar TL'lik yatırımı kapsayan 23 proje bu teşviklerden yararlanmaya hak kazandı.
- Kamudaki yeni alımlar istihdamı olumlu etkiledi. Aralık 2017'de, Aralık 2016'ya göre bir milyon 619 bin yeni istihdam yaratıldı.
- İhracatta Mart ayı rekorla geldi. 15,1 milyar dolarlık ihracat Türkiye'de aylık gerçekleştirilen en yüksek ihracat miktarı oldu.
- Enflasyon Mart ayında hem kurdaki dalgalanmalar, hem de sebze ve meyvedeki yeni sezon nedeniyle yükselirken, yıllık enflasyon %10,26'dan %10,23'e geriledi.
- A.B.D. Merkez Bankası (FED) beklendiği gibi faizi 25 baz puan arttırdı. FED tarafından yapılan açıklamada, faizin 1,50 – 1,75 seviyesine çekildiği belirtildi.
- A.B.D. ve Çin'den üst üste gelen hamleler, ticaret savaşını kızıştırıyor. Analistler, halen önlenmesini mümkün görse de, global piyasalar savaşın etkisini yaşıyor.
- A.B.D. 1300 ürüne, Çin 106 ürüne ek vergi getirdi. Dünya'da A.B.D. tahvillerinin en büyük sahibi olan Çin'in bir sonraki adımının ise endişe verdiği açıklandı.

Son gelişmeler dikkate alınarak Hükümet tarafından alınan erken seçim kararının ülkemize hayırlı olması temennisiyle mutlu ve sağlıklı günler dileriz.

İÇİNDEKİLER

MAKALE ADI / YAZARI

MAKALE ADI	YAZAR	UNVAN	SAYFA
Sözleşmeli Personel Harcama Yetkilisi veya Gerçekleştirme Görevlisi Olabilir mi?	Ahmet ARSLAN	Denetçi, E. Muhasebat Başkontrolörü	3
Yeni Otopark Yönetmeliği ve Belediyeler	Ahmet SANDAL	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İç Denetçi Etik Eğiticisi Kamu Yönetimi Uzmanı	13
Sayıştay İlamlarının İnfazı Alanında Son Gelişmeler	Av. Atilla İNAN	E. Sayıştay Uzman Denetçisi	24
Vergi, Resim ve Harçlar Dışında Kalan Belediye Uyuşmazlıklarının Sulh ile Tasfiyesi	Haluk NALÇAKAR	İçişleri Bakanlığı E. Mahalli İdareler Başkontrolörü İşadamı	30
Hazine Taşınmazları Üzerinde Tesis Edilen İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni İşlemleri ile Hak Lehdarına Satışta Bedel Tespiti ve Örnek Değerlemeler	Ayşe PAMUKÇU & Cavit KUŞGÖZ	Doçent Doktor & Maliye Uzmanı	37
Revize Birim Fiyata Ait Hakediş Belgelerinde Hatalar ve Yansımaları	Gürkan GÜVEN	Mühendis	48
Elektronik Haberleşme İstasyonlarına Yer Seçim Belgesi Verme ve Yer Seçim Belgesi Ücretini Tahsil Etme Yetkisi	Hakan YILDIZ	Mersin B.B. Müfettişi Etik Eğiticisi	52
Kamu İdareleri, Kamu İhale Kanununun 21 İnci Maddesinin (B) Bendine Uygun Olmayan Gerekçelerle Pazarlık Usulüne Göre İhale Yapmamalıdır	Hakkı YILDIRIM	Bahçeşehir Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi	59
Belediye Şirketlerinde Belediye Personelinin Görevlendirilmesi Durumunda Ücret ve Ücret Benzeri Ödemeler Nelerdir?	Kurtuluş KUTAY	Sayıştay Uzman Denetçisi YMM-Bağımsız Denetçi	75
Memura Özel Hayatından Dolayı Disiplin Cezası Verilebilir mi?	M.Lamih ÇELİK	Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı	81
Sosyal Denge Sözleşmelerine Eklenemeyecek Hükümler	Av. Mehmet Akif ULUSOY	Türkiye Belediyeler Birliği	86
İdarelerin Arazi ve Arsa Düzenlemesi Yapmaya Yargı Kararıyla Zorlanıp Zorlanmayacağı	Suat ŞİMŞEK	Maliye Bakanlığı Milli Emlak Kontrolörü	102
Uygulama İşlerinde Yüklencinin Koruma Yükümlülüğü	Mustafa TUFAN	Sayıştay Denetçisi	109
Belediye Meclis Üyesinin Ortağı Olduğu Şirket Belediyenin İhalelerine Katılabilir Mi?	Av. Necati TORUN	-	117
İÇ KONTROL-2 (İç Kontrol Sisteminin Tasarımında Genel Olarak Yapılan Hatalar ve Çözüm Önerileri)	Sedi KAVAK & Engin KÜKRER	İç Denetçi Anadolu Üniversitesi & İç Denetçi, CGAP Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü	122
5510 Sayılı Kanuna Göre Özel Bina İnşaatı İşlerinde Valilikler, Yerel Yönetimler Ve Diğer Kamu İdarelerinin Yükümlülükleri ve İdari Yaptırımlar	Yusuf GÜNDÜZ	SGK Müfettişi	127
Mevzuat Fihristi			132
Yargı Kararları			142
Tebliğler, Genelge ve Görüşler			155
Soru - Cevap			157

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAS KATSAYILARI	160	GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET	180
DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR	161	ÖCRETLİ YILLIK İZİNLER	180
BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	161	İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI	180
BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI	162	KİİK ESİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER	181
BELEDİYE ENÇÖMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ	162	3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARI PARA CEZALARI	182
İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKKARI	163	[01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI]	184
İL ENÇÖMEN BRÖT ÖDENEKLERİ	163	UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU	184
GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE	163	TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTULABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ	184
ASSGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İSVEREN MALİYETİ	164	DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR	185
2018 YILI ASSGARI GEÇİM İNDİRİMİ	164	YURTIÇİ HARÇIRAHLAR	188
5326 SAYILI KABAHAİTLER KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI	165	2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER	190
1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	167	BÖTCE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ	191
CEVRE TEMİZLİK VERGİSİ	168	4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI	192
6331 SAYILI İSO KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARI PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER	169	VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GECERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR	194
2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHIYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	174	GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI	196
5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU	175	HİZMET ERBABINA İSVERİ VEYA İSVERİNİN MÖŞTEMLATİ DİŞİNDE KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFİATLERE İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI	196
7126 NİVL SAVUNMA KANUNU	175	BASİT USULLE TABİ OLMAMIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İSVERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR	196
4817 SAYILI YABANCIKLARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNUNDA YER ALAN İDARI PARA CEZALARI	175	ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ	196
MEMUR ÖDEMELERİNİN YAPILAN KESİNTİLER	176	YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI	196
DEVLET MEMURLARINA HAŞTALIK VE REFAKAT İZİNİ	177	DEĞERLİ KAĞITLAR (2018 YILI)	197
MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET	178	AMORTİSMANA TABİ TUTULMADAN DOĞRUDAN GİDER YAZILACAK TUTAR	197
DEVLET MEMURLARINDA KURUM DİŞİNDAN VEKALETTE ÜCRET	178	PARASAL SINIRLAR	198
KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET	179		

Ahmet ARSLAN

Denetçi, E. Muhasebat Başkontrolörü

SÖZLEŞMELİ PERSONEL HARCAMA YETKİLİSİ VEYA GERÇEKLEŞTİRME GÖREVLİSİ OLABİLİR Mİ

5018 sayılı Kanuna göre, harcama yetkisi kamu idaresi adına bütçeden harcama yetkisini ifade etmektedir.

Belediyelerde özellikle teknik nitelikteki işleri görmek üzere sözleşmeli personel istihdam edilmektedir. Memur sıfatına sahip olmayan bu personel kamu görevlisi sıfatına sahip bulunmaktadır.

Bu noktada özellikle personel yetersizliği bulunan belediyeler ile müdürlük kadroları herhangi bir nedenle boş bulunan belediyelerde sözleşmeli personele harcama yetkilisi ile gerçekleştirme görevlisi sıfatının verilip verilmeyeceği konusunda tereddütler bulunmaktadır.

Bu makalemizde sözleşmeli personele harcama yetkisi ile gerçekleştirme görevinin verilip verilmeyeceği hususu ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda irdelenecektir.

1. BELEDİYELERDE SÖZLEŞMELİ PERSONEL İSTİHDAMI

657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (A) fıkrasında “Memur”; “Mevcut kuruluş

biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.

Yukarıdaki tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlar da memur sayılır.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Aynı maddenin (B) fıkrasında ise, sözleşmeli personel; “sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlisi” olarak tanımlanmaktadır.

Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin üçüncü be dördüncü fıkralarında;

“Belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar,

mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir. Sözleşmeli personel eliyle yürütülen hizmetlere ilişkin boş kadrolara ayrıca atama yapılamaz. Bu personelin, yürütecekleri hizmetler için ihdas edilmiş kadro unvanının gerektirdiği nitelikleri taşımaları şarttır. Bu fıkra uyarınca sözleşmeli olarak istihdam edilecekler net ücret, söz konusu kadro unvanı için birinci derecenin birinci kademesi esas alınmak suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre tespit edilecek her türlü ödemeler toplamının net tutarının yüzde 25 fazlasını geçmemek üzere belediye meclisi kararıyla belirlenir. Genel hükümlere göre birinci dereceden kadro ihdas edilemeyen kadro unvanları için ise o kadro unvanından ihdası yapılmış en yüksek kadro derecesinin birinci kademesi esas alınır ve yapılacak ödemenin azami tutarı yukarıda belirtilen usüle göre tespit olunur. Bu fıkra hükümlerine göre çalıştırılacak personel için İçişleri Bakanlığı unvanlar itibarıyla sınırlama getirebilir.”

Avukat, mimar, mühendis (inşaat mühendisi ve harita mühendisi olmak kaydıyla) ve veteriner kadrosu bulunmayan veya işlerin azlığı nedeniyle bu unvanlarda kadrolu personel istihdamına ihtiyaç duyulmayan belediyelerde, bu hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, haftanın ya da ayın belirli gün veya saatlerinde kısmi zamanlı olarak sözleşme ile personel çalıştırılabilir. Kısmi zamanlı olarak çalıştırılacak personel sayısı yukarıda belirtilen her unvan için birden fazla olamaz ve bunlarla yapılacak sözleşme süresi takvim yılını aşamaz. Bunlara ödenecek net ücret, aynı unvanlı kadroların birinci derecesinin birinci kademesi için yapılması gereken bütün ödemeler toplamının net tutarının yarısını geçmemek ve çalıştırılacak süre ile orantılı olmak üzere belediye meclisi kararı ile tespit edilir.

Bu fıkra uyarınca sözleşmeli personel olarak çalıştırılanlar için iş sonu tazminatı ödenmez ve işsizlik sigortası primi yatırılmaz. Bunlardan yaptıkları başka işler sebebiyle herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tâbi olanlar için sosyal sigorta ve genel sağlık sigortası primi yatırılmaz ve aynı kişi birden fazla belediye veya bağlı kuruluşta çalıştırılmaz.” hükmü yer almaktadır.

Söz konusu yasal düzenlemelere göre sözleşmeli personelin görevi idari işler değil daha çok teknik işlere ilişkin bulunmaktadır. İdari işler kadro karşılığı istihdam edilen ve görevde yükselme sınavları ve disiplin hükümleri gibi belli bir personel rejimine tabi olan memurlar tarafından icra edilir.

Bu durumda sözleşmeli personele idari yetki ve sorumluluk verilmesi yasal olarak mümkün değildir. Nitekim, konuya ilişkin olarak Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün talebi üzerine Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünce verilen 15/02/2006 tarih ve B.07.0.BMK.0.19.115719-224 sayılı Görüş yazısında;

“..Yapılan bu düzenlemeyle belediye ve bağlı kuruluşlarında, avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi sadece uzman ve teknik personel kadro unvanlarına ilişkin görevlerde sözleşmeli personel çalıştırılmasına imkan tanınmıştır.

Buna göre, 5393 sayılı Kanun çerçevesinde yönetim kademeleri arasında yer alan “İmar Müdürü» veya «Fen İşleri Müdürü» kadro unvanları gibi birim yetkilisi kadro unvanları esas alınarak sözleşmeli personel çalıştırılması mümkün bulunmamaktadır.

Nitekim, 5393 sayılı Kanunun yine 49 uncu maddesinin altıncı fıkrasında; “Kamu

kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, belediye başkanının talebi, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle, belediyelerin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında geçici olarak görevlendirilebilirler. Bu şekilde görevlendirmelerde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68 inci maddesinin (B) fıkrasında öngörülen şartlar dikkate alınır. Belediyelerde bu şekilde istihdam edilen personel kurumlarından izinli sayılırlar. Bu personelin görevlendirildikleri süre zarfında, görevlendirildikleri kadroya ait her türlü malî hakları ile kurumları tarafından karşılanması gereken sosyal güvenlik ve benzeri diğer hakları belediye tarafından ödenir. İzinli oldukları müddet, terfi ve emekliliklerinde hesaba katılır ve terfi haklarını kazananlar başkaca bir işleme lüzum kalmaksızın terfi ettirililer. Bu şekilde görevlendirilenler, görevlendirme süresinin sona ermesinden itibaren onbeş gün içerisinde yazılı olarak kurumlarına başvurmaları hâlinde en geç bir ay içerisinde kadrolarına veya müktesebine uygun başka bir kadroya atanırlar.” hükmüne yer verilmiştir. Böylelikle, birim müdürü ve üstü yönetici kadroları boş bulunan belediyelerin, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurları kendi kurumlarında geçici olarak görevlendirmeleri suretiyle söz konusu kadrolara ilişkin görevleri yürütebilecekleri hükme bağlanmıştır.

“Bu itibarla, belediyelerin genel idare esaslarına göre yürüttükleri asli ve sürekli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesiyle görevli birim yetkililerinin 657 sayılı Kanuna tabi Devlet memuru olmaları gerektiğinden “İmar Müdürü” veya “Fen İşleri Müdürü” kadro unvanları gibi birim yetkilisi kadro unvanları esas alınarak sözleşmeli personel çalıştırılmayacağı, mühendis, mimar ve tekniker gibi kadro unvanlarına ilişkin görevlerde tam zamanlı sözleşmeli personel olarak istihdam edilen kişilerin ayrıca birim müdürü ve üstü

yönetici kadroları tarafından yürütülmesi gereken işlerde görevlendirilemeyeceği, kendilerine birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarına ilişkin imza yetkisinin verilemeyeceği ve bu yöndeki ihtiyaçlarının 5393 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinin altıncı fıkrası kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan memurlar arasından yapılacak geçici görevlendirmeler yoluyla karşılanabileceği mütalaa edilmektedir.

denilmektedir.

Söz konusu düzenlemeye göre sevk ve idare veya idari yetki ve sorumluluk gerektiren işlemlerin sözleşmeli personel tarafından değil, memur sıfatına sahip personel tarafından imzalanması gerekmektedir.

2. HARCAMA YETKİLİLİĞİ VE GERÇEKLEŞTİRME GÖREVLİLİĞİ

2.1. Harcama Yetkililiği

5018 sayılı Kanuna göre; bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkündür. Dolayısıyla, 5018 sayılı Kanundaki hükümlere göre harcama yetkililiği kanunlarla düzenlenen görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla bütçelerden harcama yapılabilmesine imkan ve izin veren bir yetki olarak tanımlanabilir. Söz konusu yetkiyi kullanma durumunda bulunan görevli ise harcama yetkilisi sıfatını taşımaktadır. Harcama yetkilisinin onayı olmadan kamu idaresi bütçesinden harcama yapılması hukuken mümkün değildir.

5018 sayılı Kanunun 31 inci maddesine göre;

- Bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir.
- Ancak, teşkilât yapısı ve personel durumu gibi nedenlerle harcama

yetkililerinin belirlenmesinde güçlük bulunan idareler ile bütçelerinde harcama birimleri sınıflandırılmayan idarelerde harcama yetkisi, üst yönetici veya üst yöneticinin belirleyeceği kişiler tarafından; mahalli idarelerde İçişleri Bakanlığının, diğer idarelerde ise Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine yürütülebilir.

- Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde; idareler, merkez ve merkez dışı birimler ve görev unvanları itibarıyla harcama yetkililerinin belirlenmesine, harcama yetkisinin bir üst yönetim kademesinde birleştirilmesine ve devredilmesine ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir. Harcama yetkisinin devredilmesi, yetkiyi devreden idari sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.
- Harcama yetkilileri bütçede öngörülen ödenekleri kadar, ödenek gönderme belgesiyle kendisine ödenek verilen harcama yetkilileri ise tahsis edilen ödenek tutarında harcama yapabilir.

Söz konusu kanun hükümleri uyarınca, bütçe sınıflandırması harcama yetkilisini belirleyen temel unsur olmaktadır.

2.1.1. Mahalli İdarelerde Harcama Yetkililiği

5018 sayılı Kanunun 31 inci maddesine istinaden yayımlanan Harcama Yetkilileri Hakkında 1 Seri No'lu Genel Tebliğin "2.1.4. Mahalli İdarelerde Harcama Yetkilileri" başlıklı bölümüne göre;

"5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 46'ncı maddesinde, il özel idaresi bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisi olarak

tanımlanmış, ilçelerde bu yetkinin kaymakam tarafından kullanılacağı belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 63 üncü maddesinde, belediye bütçesiyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu uyarınca da mahalli idare birliklerinde birlik başkanı harcama yetkilisi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idarelerde kurumsal sınıflandırmanın üçüncü ve dördüncü düzeyinde ödenek tahsis edilen ana hizmet birimleri ve yardımcı hizmet birimleri ile danışma ve denetim birimlerinin en üst yöneticilerinin harcama yetkilisi olarak belirlenmesi ve yetki-sorumluluk tesisinin buna göre yapılması gerekmektedir.

Ancak teşkilat yapısı ve personel durumu gibi nedenlerle harcama yetkililerinin belirlenmesinde güçlük bulunan ve bütçelerinde harcama birimleri sınıflandırılmayan mahalli idarelerde harcama yetkisi, üst yönetici veya üst yöneticinin belirleyeceği kişiler tarafından; İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine yürütülebilir."

Buna göre, örneğin, kurumsal sınıflandırmanın dördüncü düzeyinde kendisine ödenek tahsis edilen imar müdürlüğünde, imar müdürü harcama yetkilisi olmaktadır.

Mahalli idarelerde kurumsal kodlamanın ikinci düzeyinde 01-81 arası kodlar bulunmaktadır. Bu kodlardan mahalli idareler buldukları ilin plaka numarasını almaktadırlar. Örneğin, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin kurumsal kodlamasının birinci düzeyi 46, ikinci düzeyi ise İstanbul'daki tüm mahalli idareler gibi 34 olacaktır.

İl özel idareleri dışındaki mahalli idarelerin, kurumsal kodlamasında üçüncü düzeyde belediye, bağlı idare ve birlikler yer almaktadır. Bu kodlamada 01 büyükşehir

belediyelerini, 02 il belediyelerini, 97-99 kasaba belediyelerini göstermektedir. Dördüncü düzeyde ise, destek ve lojistik birimleri ile politikaları uygulayan birimler yer almaktadır. Özel kalem, teftiş kurulu, savunma sekreterliği, idari ve mali işler dairesi başkanlığı, hukuk müşavirliği, basın ve halkla ilişkiler müşavirliği gibi birimler bu düzeyde kodlandırılmaktadır. Belediye ve il özel idarelerinde bu birimlerin başında olan (yönetici sıfatına sahip) kişiler harcama yetkilisi olacaktır.

5018 sayılı Kanununun 31 inci maddesi ve Harcama Yetkilileri Hakkında 1 Seri No'lu Genel Tebliğ ile İçişleri Bakanlığına verilen yetkiye istinaden Bakanlıkça yayımlanan 24/02/2006 tarih ve B050MAH0740001/45181 sayılı Genelgeye göre;

- Bütçelerinin kurumsal sınıflandırmasında harcama birimleri kodlanmakla birlikte, nüfusu 10.000 (onbin) ve aşağı olan ilçe ve ilk kademe belediyelerinde harcama yetkisinin belediye başkanı,
- Bütçelerinde harcama birimleri sınıflandırılmayan kasaba (belde) belediyelerinde harcama yetkisinin belediye başkanı,
- Mahalli idare birliklerinde harcama yetkisinin birlik başkanı,
- Üst yönetimin giderleri, kurumsal sınıflandırmada özel kalem olarak kodlanan, ancak özel kalem müdürlüğü kadrosu bulunmayan idarelerde "02-Özel Kalem" kurumsal kodundan yapılacak giderlerde harcama yetkisinin il özel idarelerinde vali, belediyelerde belediye başkanı,
- 2006 yılında teşkilatlanma çalışmaları dolayısıyla bütçelerinde birim düzeyinde kurumsal kodlama yapıl-

ması gerektiği halde birim düzeyinde kurumsal kodlama yapılmamış olan il özel idarelerinde harcama yetkisinin genel sekreter,

- Mali hizmetler birim amirliği ve muhasebe yetkilisi görevleri aynı kişide birleşen mahalli idarelerde, 5018 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesi gereğince, harcama yetkilisi ile muhasebe yetkilisi görevleri aynı kişide birleşemeyeceğinden, mali hizmetler biriminin harcama yetkisi üst yönetici veya belirleyeceği kişi,

tarafından kullanılması, 5018 sayılı Kanununun 31 inci maddesi hükmü uyarınca uygun görülmüştür.

- Yukarıda sayılanlar dışında harcama yetkisi, bütçe ile ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi (Birim amiri) tarafından kullanılacaktır.
- Yukarıda belirtilen harcama yetkilileri, kamu hizmetlerinin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla bu yetkilerini, 5018 sayılı Kanununun 31 inci maddesi gereği Maliye Bakanlığınca çıkarılan "Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ" hükümlerine uymak kaydıyla yardımcılarına, yardımcısı olmayanlar ise hiyerarşik olarak bir alt kademedeki görevlilere, mahalli idare birliklerinde birlik genel sekreteri, birlik müdürü veya birim amirlerine kısmen veya tamamen devredebilirler.

2.1.2. Sözleşmeli Personelin Harcama Yetkilisi Olması Mümkün mü?

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre harcama yetkilisi harcama biriminin en üst yönetici olduğundan harcama yetkilisi-

nin “yönetici” sıfatına sahip bir kamu görevlisi olması gerekmektedir. Kamu idarelerinde yönetici sıfatı ise personelin ve işlerin sevk ve idaresinden sorumlu kişilere verilmektedir.

Mahalli idareler açısından bakıldığında, belediye başkanı, belediye başkan yardımcısı, birim müdürü ve şefler yönetici sıfatına sahip bulunmaktadır.

Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme Ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğe göre; Müdür ve şube müdürü **kadrosuna** atanabilmek için; diğer şartların yanısıra 657 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin (B) bendinde belirtilen atanma şartlarını taşımak gerekmektedir.

Kanunun 68 inci maddesinin (B) bendi ise kadro derecesindeki yükselmeye ilgili bulunmaktadır.

Gerek sözleşmeli personelin kadrosu bulunmadığı için 657 sayılı Kanunun derece yükselmesine ilişkin 68 inci maddesi kapsamında olmadığından, gerekse 657 sayılı Kanunun 1 inci maddesindeki “Sözleşmeli ve geçici personel hakkında bu Kanunda belirtilen özel hükümler uygulanır.” hükmü nedeniyle sözleşmeli personelin Kanunun 68/B maddesinden yararlanması söz konusu olmadığından sözleşmeli personelin müdür kadrosuna atanması veya bu kadroda vekaleten görevlendirilmesi yasal olarak mümkün değildir. Zira, 657 sayılı Kanuna göre vekalet için vekilin asilde aranan şartları taşıması gerekmektedir.

Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme Ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğe göre şef kadrosuna atanabilmek için idari hizmetler grubunda (Ayniyat saymanı, muhasebeci, kontrol memuru, eğitimci, Bilgisayar işletmeni, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, veznedar, anbar memuru, ayniyat memuru, belediye trafik memuru,

ru, bilet satış memuru, evlendirme memuru, gemi adamı, koruma ve güvenlik görevlisi, gişe memuru, memur, mutemet, sayaç memuru, tahsildar, şoför) en az 2 yıl süreyle görev yapmak gerekmektedir. Söz konusu görevler ise sözleşmeli personel tarafından değil, kadrolu personel tarafından ifa edilen görevlerdir. Bu nedenle, sözleşmeli personelin şef kadrosuna atanması veya vekaleten görevlendirilmesi yasal olarak mümkün değildir.

5018 sayılı Kanuna göre, harcama yetkilisinin yönetici sıfatına sahip görevli olması gerektiğinden yönetici sıfatına sahip olmayan sözleşmeli personelin harcama yetkilisi olarak görev yapması örneğin, onay belgesine veya ödeme emri belgesine ihale/harcama yetkilisi sıfatıyla imza atması yasal olarak mümkün değildir.

Her ne kadar; bütçelerinin kurumsal sınıflandırmasında harcama birimleri kodlanmakla birlikte, nüfusu 10.000 (onbin) ve aşağı olan ilçe ve ilk kademe belediyeler ile bütçelerinde harcama birimleri sınıflandırılmayan kasaba (belde) belediyelerinde birim müdürleri bulunmadığından harcama yetkilisinin belediye başkanı tarafından yetki devri yoluyla belediye personelinde herhangi birine verilebileceği iddia edilebilirse de, İçişleri Bakanlığına verilen yetkiye istinaden Bakanlıkça yayımlanan 24/02/2006 tarih ve B050MAH0740001/45181 sayılı Genelgeye göre; Harcama yetkilisinin belediye başkanı tarafından öncelikle yardımcısına, yardımcısının olmaması halinde ise hiyerarşik olarak bir alt kademedeki görevlilere silsile izlenerek devri mümkündür. Diğer bir deyişle, harcama yetkilisinin belediye başkanına ait olduğu bu tür belediyelerde bu yetkinin belediye başkan yardımcısının atanarak daha alt düzeydeki personele verilmesi yasal olarak mümkün değildir. 5393 sayılı Kanuna göre

nüfusu ne olursa olsun her belediyede en az 1 belediye başkan yardımcısı vardır.

Belediye başkan yardımcısının bulunmaması halinde ise harcama yetkisinin birim müdürlerine, onlar yoksa şeflere devri mümkündür. Bu bağlamda belediyelerde başkan yardımcısı, müdür ve şef bulunmaması nedeniyle harcama yetkisinin sözleşmeli personele verilmesi zorunluluğunun doğması neredeyse imkansızdır.

3. GERÇEKLEŞTİRME GÖREVLİLİĞİ

3.1. Genel Olarak Gerçekleştirme Görevliliği

5018 sayılı Kanuna göre; gerçekleştirme görevlileri, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

Elektronik ortamda oluşturulan ortak bir veri tabanından yararlanmak suretiyle yapılacak harcamalarda, veri girişi işlemleri gerçekleştirme görevi sayılır.

Harcama talimatı üzerine iş ve işlemlerde bulduklarına göre gerçekleştirme görevlileri harcama yetkilisinin bulunduğu birimde görev yapan ve hiyerarşik olarak kendisinden daha alt düzeyde bulunan değişik kadro ve unvanlardaki görevlilerdir.

Söz konusu kanuna göre gerçekleştirme görevlilerini;

1) Mal ve hizmet alınması, teslim alımı ve bunlara ilişkin belgelendirmede görev alan gerçekleştirme görevlileri

2) Ödeme emri belgesini düzenlemekle (ödeme için gerekli belgelerin hazırlanmasıyla) görevli gerçekleştirme görevlisi

olmak üzere iki başlık altında inceleyebiliriz.

3.1.1. Mal ve Hizmet Alım Sürecinde Görev Alan Gerçekleştirme Görevlileri

Kanunda gerçekleştirme görevlileri tanımlanmamış ancak; hangi harcama sürecinde hangi görevlerin gerçekleştirme görevi sayılacağı belirtilmiş ve bu görevlerin kimler tarafından yürütüleceğinin harcama yetkilisi tarafından verilecek harcama talimatlarında belirtileceği hükme bağlanmıştır.

Bu bağlamda, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması ve belgelendirilmesi görevlerini yürütenler mal ve hizmet alım sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileridir.

Yapılacak harcama eğer kamu ihale mevzuatına göre ihale veya satınalma suretiyle yapılacaksa harcama talimatı onay belgesi şeklinde olacaktır. Söz konusu belge 4734 sayılı kanundaki ihale usulleri söz konusu ise kanuna istinaden yayımlanan ihale uygulama yönetmeliklerinde belirtilen standart form ihale onay belgesi, doğrudan temin gibi ihale usullerine tabi olmayan satın alımlar için ise Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinde tanımlanan onay belgesi olarak belirlenmiştir. Harcamanın kamu ihale mevzuatına tabi olmadığı durumlarda ise söz konusu yönetmelikte tanımlanan harcama talimatına istinaden işlemler yürütülecektir.

Dolayısıyla, söz konusu onay belgeleri ile harcama talimatında isimleri belirtilen kişiler, 5018 sayılı Kanuna göre mal ve hizmet alımında görev alan gerçekleştirme görevlileri sıfatını taşımaktadır.

Mal ve hizmet alım sürecinde görev alan gerçekleştirme görevlileri genellikle ihale komisyonu üyesi, piyasa fiyat araştırma görevlisi, muayene ve kabul komisyonu üyesi, yapım işi hakedişlerinde yapı denetim elemanı,

hizmet işleri hakedişlerinde kontrol teşkilatı üyesi olarak veya keşif ve geçici kabulle görevlendirilen kimselerdir.

Gerek 4734 sayılı Kanun kapsamında göre gerekse 2886 sayılı Kanun kapsamında ihale yoluyla yaptırılan işlerde yukarıda belirtilen işleri yapmakla görevlendirilecek kişilerin memur sıfatına sahip görevlilerden olması zorunluluğu bulunmayıp bunların idare personeli bulunması gerekli ve yeterlidir.¹ İdare personeli ise memur, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçilerden oluşmaktadır.

Bu bağlamda, genellikle ihale konusu işlerin uzmanı da olan sözleşmeli personelin ihale komisyonu üyesi, piyasa fiyat araştırma görevlisi, muayene ve kabul komisyonu üyesi, yapım işi hakedişlerinde yapı denetim elemanı, hizmet işleri hakedişlerinde kontrol teşkilatı üyesi olarak veya keşif ve geçici kabulle görevlendirilen personel olarak gerçekleştirme görevlisi olarak görev yapması ve bu işlere ilişkin tutanak ve diğer belgelere imza atması yasal olarak mümkündür.

Bununla birlikte, idarede ihale konusu işin uzmanı memurların bulunması halinde yukarıda belirtilen iş ve işlemlerde önceliğin bu memurların görevlendirilmesi gerekmektedir olup ihale konusu işin uzmanı memurun bulunmaması halinde ise sözleşmeli veya geçici personelin bu tür iş ve işlemlerde görevlendirilmesi mümkündür.

Nitekim, Kamu İhale Kurulunun 10.07.2006 tarihli ve 2006/UY.Z-1605 nolu Kararında;

¹ 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 6 ncı maddesinde "İhale yetkilisi, biri başkan olmak üzere, ikisinin ihale konusu işin uzmanı olması şartıyla, ilgili idare personelinin en az dört kişinin ve muhasebe veya mali işlerden sorumlu bir personelin katılımıyla kurulacak en az beş ve tek sayıda kişiden oluşan ihale komisyonunu, yedek üyeler de dahil olmak üzere görevlendirir. İhaleyi yapan idarede yeterli sayı veya nitelikte personel bulunmaması halinde, bu Kanun kapsamındaki idarelerden komisyona üye alınabilir..." hükmü yer almaktadır.

"...ihalede, komisyonun teşkili, 4734 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinde yer alan hükümler açısından ele alındığında, hem belediye başkan yardımcısının, hem de statü ayrımı olmaksızın belediyede ücret/maaş karşılığı çalışan diğer (işçi, memur, geçici işçi, sözleşmeli personel) ihale komisyonu üyelerinin yukarıda yer verilen hükümde bulunan "idare personeli" sıfatını haiz oldukları ve ihale komisyonlarında görevlendirilebileceği açık olmakla birlikte, idarelerce, personel mevzuatı açısından idarenin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre "daimi statüde" istihdam ettiği personel sayısı yeterli miktarda ise (personel güvenliği, yetki sorumluluk ve disiplin hükümlerinin işletilmesi açısından) ihale komisyonlarının teşkilinde önceliğin bu statüdeki personele verilmesi, sayı ve nitelik açısından bu statüde istihdam edilen personelinin yetersiz olması durumunda "geçici statüde" istihdam edilen personeli görevlendirmesi daha doğru bir uygulama olacaktır..." denilmektedir.

Aynı şekilde, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 03/03/2011 tarih ve B.05.0.MAH.0.01.01.00/ 6385 sayılı görüş yazısında da;

"...Mevzuat hükümleri ile KİK kararının değerlendirilmesi neticesinde; ihale komisyonlarının teşkilinde ihale konusu işin özelliğine göre sayı ve nitelik açısından daimi statüde çalışan belediye personeli yeterli ise öncelikle bu personelin görevlendirilmesinin, istenilen nitelikte personelin yetersiz olması durumunda ise geçici işçi veya sözleşmeli personelin görevlendirilmesinde sakınca olmadığı değerlendirilmektedir." denilmektedir.

3.1.2. Ödeme Emri Belgesini Düzenlemekle (Ön Mali Kontrolü Yapmakla) Görevli Gerçekleştirme Görevlisi

Ödeme emri belgesini düzenlemekle görevli gerçekleştirme görevlilerinin kimler olabileceğine ilişkin düzenleme İç Kontrol ve

Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslarda yapılmıştır.

Söz konusu düzenlemenin “Ön mali kontrol süreci” başlıklı 12 nci maddesinde “Harcama yetkilileri, yardımcıları veya hiyerarşik olarak kendisine en yakın üst kademe yöneticileri arasından bir veya daha fazla sayıda gerçekleştirme görevlisini ödeme emri belgesi düzenlemekle görevlendirir.” hükmünden; gerçekleştirme görevlilerinin herhangi bir kamu görevlisi değil harcama yetkilisinin yardımcıları veya hiyerarşik olarak harcama yetkilisine en yakın üst kademe yöneticileri arasından harcama yetkilisince belirlenecek bir yönetici olacağı anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla, kamu idarelerinde genellikle, müdür yardımcısı, başkan yardımcısı, genel sekreter yardımcısı, şef gibi unvanlarda bulunanlar müdür, başkan, genel sekreter tarafından gerçekleştirme görevlisi olarak görevlendirilirler.

Ödeme emri belgesini düzenlemekle (ön mali kontrolü yapmakla) görevli gerçekleştirme görevlisinin üst kademe yöneticilerinin arasından birisi olması mal ve hizmet alımı yapmakla görevli gerçekleştirme görevlilerinin işlemlerini kontrol edebilme seviye ve tecrübesine sahip olma zorunluluğunun bir gereğidir. Aksi bir durum gerçekleştirme görevlisinin ön mali kontrolü yeterli objektiflik ve iradeyle yapmasına engel teşkil eder.

Bu noktada, belediyelerde harcama yetkilisinin birim müdürüne ait olduğu ve fakat birimde sözleşmeli personelden başka personelin istihdam edilmediği (personel yetersizliği) durumlarda ödeme emri belgesini düzenleme (ön mali kontrolü yapma) görevi anlamında gerçekleştirme görevinin sözleşmeli personele verilip verilemeyeceği sorusu ortaya çıkmaktadır.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslarda ödeme emri belgesini düzenlemekle görevli gerçekleştirme görevlilerinin üst kademe yöneticileri yani en azından yönetici sıfatına sahip görevliler tarafından ifa edilmesi gerektiği ifade edildiğinden kanaatimizce personel yetersizliği nedeniyle yönetici sıfatına sahip personelin bulunmadığı bir durumda harcama yetkilisinin Harcama Yetkilileri Hakkında 2 Seri No’lu Genel Tebliğe uygun olarak idarenin destek hizmetlerini yürüten birime devredilmesi ve gerçekleştirme görevlisinin de bu birimdeki bir görevli tarafından icra edilmesi yasal açıdan daha isabetli olacaktır.

Bu şekildeki düşüncemiz; ödeme emri belgesini kontrol görevinin idari bir görev olması ve yukarıda belirtilen Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün görüş yazısında belirtildiği gibi sözleşmeli personele idari görev kapsamında imza yetkisi verilemeyeceği şeklindeki değerlendirmenin de etkisi bulunmaktadır.

Öte yandan, birimde yönetici sıfatına sahip kamu personelinin (müdür yardımcısı, şef gibi) bulunmadığı ve harcama yetkilisinin de herhangi bir nedenle idarenin destek hizmetlerini yürüten birime de devredilemediği hallerde ise ödeme emri belgesini düzenleme (ön mali kontrol) görevinin memur sıfatına sahip görevliye verilmesi yasal açıdan sakınca taşımamaktadır.

4. SONUÇ

Yukarıda ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yaptığımız değerlendirmelere göre şu hususları özet olarak belirtmekte fayda bulunmaktadır:

1- Sözleşmeli personel yönetici sıfatına sahip olmadığından yetki devri yoluyla bile olsa sözleşmeli personelin harcama yetkilisi olarak görev yapması yasal olarak mümkün değildir.

2- Sözleşmeli personelin ihale komisyonu üyesi, piyasa fiyat araştırma görevlisi, muayene ve kabul komisyonu üyesi, yapım işi hakedişlerinde yapı denetim elemanı, hizmet işleri hakedişlerinde kontrol teşkilatı üyesi olarak veya keşif ve geçici kabulle görevlendirilen personel olarak gerçekleştirme görevlisi olarak görev yapması ve bu işlere ilişkin tutanak ve diğer belgelere imza atması yasal olarak mümkündür.

3- Sözleşmeli personelin ödeme emri belgesini düzenleme yani ön mali kontrol görevini yapma anlamında gerçekleştirme görevlisi olarak imza atması ise yasal olarak mümkün değildir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Ahmet ARSLAN; Kamu Harcama Kılavuzu, 4. Baskı, Haziran 2016

Ahmet ARSLAN; Yeni Kamu Mali Yönetimi, 4. Baskı, Ocak 2018

Ahmet ARSLAN; Temel Kamu İhale Bileti, 3. Baskı, Temmuz 2017

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme Ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik

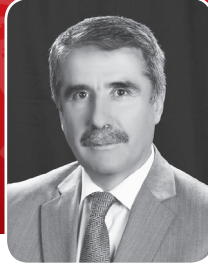
İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar

Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ (1 Seri No'lu)

Harcama Yetkilileri Hakkında Genel Tebliğ (2 Seri No'lu)

İçişleri Bakanlığının 24/02/2006 tarih ve B050MAH0740001/45181 sayılı Genelgesi

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü resmi web sitesi: www.migm.gov.tr

Ahmet SANDAL

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
İç Denetçi*

Etik Eğitici / Kamu Yönetimi Uzmanı

YENİ OTOPARK YÖNETMELİĞİ VE BELEDİYELER

1. GİRİŞ

Yeni Otopark Yönetmeliği 22.02.2018 Tarih ve 30340 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu yönetmeliğin yayımı ile birlikte 01.07.1993 tarih ve 21624 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Otopark Yönetmeliği ile 30.12.1993 tarihli ve 21804 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Otopark Yönetmeliği Hakkında Genel Tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu yeni yönetmelik trafik ve konut planlaması hakkında birçok değişiklik ve yenilik içermektedir. Yeni düzenlemeye gidilerek binalardaki her 1 konut için 1 otopark alanı ayrılması zorunluluğu getirilmiştir. Bundan önceki yönetmelikte her 3 daireye 1 otopark zorunluluğu şeklinde idi. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni Otopark Yönetmeliği 01.06.2018 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Bu yazıda önce yeni Otopark Yönetmeliğinin hükümleri anlatılacak ve ardından da Belediyelere getirilen yetki ve yükümlülükler belirtilecektir.

2. YÖNETMELİĞİN MAKSAT VE KAPSAMI, KAVRAMLAR VE AÇIKLAMALARI

1. Maksat ve Kapsam:

Otopark Yönetmeliğinin maksat ve kapsamı 1. maddede şöyle hükme bağlanmıştır: “Bu Yönetmeliğin amacı, 10.07.2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında kalan belediyelerde, son nüfus sayımına göre nüfusu 10000 ve daha fazla olan yerleşmelerde, nüfusu 10000’den az olmakla birlikte imar planı onaylanmış yerleşmelerde ve alanlarda ve imar planı bulunmamakla beraber bu Yönetmeliğin uygulanacağına dair idarelerce karar alınan bütün yerleşmelerde, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapı ruhsatı düzenlenecek binalarda araçların yol açtığı parklanma ve trafik sorunlarının çözümü için otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerde otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartlarının tespit ve giderilme esaslarını düzenlemektir.”

2. Kavramlar ve Açıklamalar:

a) Açık otopark: Tabii veya tesviye edilmiş zemin üzerine yapılan, zemini su geçirimsiz malzeme ile kaplanan, üzeri fotovoltaik paneller de içerebilen sundurma benzeri yapılar ile kapatılabilen araç park yerlerini ve otopark hizmetinin yürütülebilmesi için zorunlu olan 1 katı ve 6 m²'yi geçmeyen yönetim/güvenlik birimini içeren otoparkları,

b) Ada içi otoparkı: Elverişli imar adalarında, gerektiğinde binaların arka bahçeleri de kullanılarak ada içlerinde, imar planlarında düzenleme yapılmak suretiyle ilgili parsellerin ortak kullanımına yönelik düzenlenen otoparkları,

c) Bina otoparkları: Bir binayı çeşitli amaçlar için kullanan özel ve tüzel kişilere ait ulaşım ve taşıma araçları için bu binanın içinde veya bu binanın oturduğu parselde açık veya kapalı olarak düzenlenen otoparkları,

ç) Birim otopark alanı: Bir aracın park etmesi için gerekli olan ve manevra alanları dâhil toplam park alanını,

d) Bölge otoparkları ve genel otoparklar: Bir şehir veya bölgenin mevcut ve gelecekteki şartları ile ihtiyaçları göz önünde bulundurularak imar planları ile düzenlenen ihtiyaca göre açık, kapalı ya da katlı olarak belediyeler veya diğer kamu kuruluşları ve özel kişiler tarafından yapılan ve işletilen otoparkları,

e) Mekanik otopark: Taşıtları asansör görevi gören düzlemler ile düşey veya yatay olarak hareket ettirebilen, gerektiğinde insan eliyle de kontrol edilebilen, yer altı veya yer üstünde yapılan ve kesintisiz güç kaynağı ile beslenmesi zorunlu olan ilgili ulusal ve uluslararası standartlara uygun yapılan otopark sistemini,

f) Otopark rampası: Zemin kotundan farklı kotta olan, otoparka girişi ve çıkışı sağlayan veya farklı otopark katlarını birbirine bağlayan eğimli geçiş yollarını,

g) Ortak otopark uygulaması: İmar adasındaki komşu parsellerin bahçelerinin daha etkin kullanılabilmesi amacıyla; ilgili her bir parsel için parsel maliklerinin en az beşte dördünün muvafakati alınmak, her bir parsel sınırı korunmak ve bu sınırlara göre plan da verilen yapılaşma koşulları ayrı ayrı uygulanmak kaydıyla, tevhit koşulu olan kot ve cephe sınırlamalarına bakılmaksızın ve parseller tevhit edilmeksizin vaziyet planı idarece onaylanarak ve tapuda beyanlar hanesine "ortak otopark alanı vardır" şeklinde belirtme yapılarak, açık veya tamamen gömülü olmak ve dilatasyonla ayrılmak kaydıyla kapalı olarak yapılan otopark uygulamalarını,

ğ) Park et-devam et otoparkı: Ana toplu taşıma istasyonu, durak ya da aktarma noktalarına, idaresince belirlenecek yürüme mesafesinde düzenlenen genel otopark alanlarını,

h) Yeraltı otoparkı: Yol, meydan, yeşil saha, parklar ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait veya tahsisli taşınmazların bahçelerinin, tamamen tabii zemin veya tesviye zeminin altında kalmak üzere, uygulama imar planı kararı ile belirlenmek ve mevcut ağaç dokusu ve zemin yapısı dikkate alınarak, ağaçlandırma ve bitkilendirme için yeterli derinlikte toprak örtüsü bırakılmak, mevcut dokuya zarar vermemek ve ilgili standartları sağlamak şartı ile yapılan kapalı otoparkları,

ı) Yol üstü araç park yeri: Cadde ve sokak üzerinde, yaya kaldırımından ayrılmış cepte, yolun sağ tarafında veya refüjde yol standartlarına uygun şekilde yatay ve düşey işaretlemeler ile ayrılmış, kullanım süresi görülebilecek şekilde belirtilen, kullanım şartlarına ilişkin diğer hususlar idaresince

belirlenen, motorlu veya motorsuz araçların park edebileceği alanı,

ifade eder.

3. OTO PARK YÖNETMELİĞİNİN UYGULAMA ESASLARI

1. Genel esaslar:

Otopark Yönetmeliğinin 4. maddesinde otoparkla ilgili genel esaslar belirlenmiştir. Bu madde hükmüne göre,

a) Binayı kullananların otopark ihtiyacının bina içinde veya parselinde karşılanması, aşağıda belirtilen (2. başlıkta sıralanan) durumlar haricinde zorunludur.

b) Binaların, imar planı ve mevzuat hükümlerine göre belirlenen bahçe mesafeleri bu Yönetmelikte belirtilen istisnalar hariç otopark olarak kullanılamaz.

c) Binanın kullanımını için yapılan otopark alanları, 23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu uyarınca ortak alan olarak yönetilir.

ç) Binek otoları için birim park alanı, manevra alanı dâhil en az 20 m²'dir. Bu alan kamyon ve otobüsler için manevra alanı hariç olmak üzere en az 50 m² üzerinden hesaplanır. Manevra alanı ve şekli dâhil park yerlerinin vaziyet veya kat planında gösterilmesi zorunludur. Taşıt asansörü ve mekanik sistemlerin kullanılması halinde birim park alanı, onaylı projesinde açıkça gösterilmek ve idaresince uygun görülmesi kaydıyla daha az ölçülerde yapılabilir.

d) İmar planı ve parselasyon planlarında imar parsellerinin büyüklüklerinin otopark yapımını mümkün kılacak şekilde belirlenmesi esastır.

e) Umumi bina ve bölge otoparkları ile genel otoparkların giriş-çıkış ve asansörlere en yakın yerlerinde birden az olmamak

şartıyla, her 20 park yerinden birinin engelli işareti konularak engelliler için ayrılması zorunludur. Yol üstü otoparklarda engelliler için yapılacak düzenlemeler, trafik güvenliği esas alınarak yapılır.

Bütün otopark türlerinde otopark alanının %1' inden az olmamak üzere ilave alan bisiklet ve motosiklet park yeri olarak ayrılır.

e) Kat mülkiyeti ve kat irtifakı tesis edilirken otopark olarak ayrılan alanların, gereken hallerde ilgili idare meclisinde bu yönde karar alınmak suretiyle eklenti olarak ilgili bağımsız bölüme tapuda tahsisi gerçekleştirilebilir. Eklenti otoparkların ortak alan olarak yönetilmesi hususu yönetim planında belirtilir.

f) Varsa ulaşım ana planı ve/veya otopark ana planına uygun olmak koşuluyla ilgili idarenin uygun görüşü ve ilgili trafik veya ulaşım komisyonunun kararı ile yapım şekline göre açık, katlı ve kapalı otoparklar için geçerli hükümler yerine getirilmek kaydıyla işletme amaçlı otopark yapılabilir.

g) Yaya alanları, bisiklet yolları ve kaldırımlar otopark olarak düzenlenemez ve kullanılamaz.

ğ) Açık otoparkların tesis edildiği alanın zeminlerinde, yağmur suyu tahliyesi için uygun eğim verilir, yağmur suyunu toprağa geçiren malzemeler kullanılır.

h) Yol üstü araç park yeri için ayrılması gereken alanın ölçüleri en az 2,5x5,50 metredir. Engelli araçları için 1/30 oranında park yeri ayrılır.

2. Otopark ihtiyacı kısmen veya tamamen parselinde karşılanamayan durumlar:

a) Parselin alan veya cephe boyutları nedeniyle otoparkın, bu Yönetmelikte belirtilen en az ölçülerdeki; park alanı, park etme düzeni, dönüş çapı, manevra alanı ve servis

yolu alanlarının, taşıt asansörü veya mekanik otopark sistemleri de kullanılmasına rağmen tamamen veya kısmen, bodrum katlarda veya parselinde karşılanamadığının bir teknik raporla idarece tespit edilmesi,

b) 21.07.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında korunması gerekli tescilli taşınmaz kültür varlığı parselinde bulunup, ilgili mevzuat uyarınca otopark yapılamaması,

c) Arazinin jeolojik ve topoğrafik yapısı, yer altı su seviyesinin yüksekliği gibi nedenlerle, tüm teknik tedbirler alınmasına rağmen, bodrum kat yapılamadığının ve taşıt asansörü veya mekanik otopark sistemleri de kullanılmasına rağmen parselinde otopark tesisinin mümkün olmadığının idarece tespit edilmesi,

d) Parselin, meskûn alanlarda yaya yollarından veya merdivenli yollardan ya da araç trafiğine kapatılmış yol veya yaya bölgelerinde kalan ve Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) ya da yerel trafik/ulaşım komisyonu tarafından otopark giriş-çıkışına izin verilmeyen yollardan cephe alması ve başka yollardan araç girişi ve çıkışının mümkün olmaması,

e) Taşıt asansörü veya mekanik otopark sistemleri de kullanılmasına rağmen, binanın bodrum katında ve parselinde otopark yapımına engel olabilecek teknik bir zaruret ilgili kamu kuruluşu ya da üniversitelerce düzenlenecek rapor dikkate alınarak idare-since tespit edilmesi.

Otopark ihtiyacının, bir kısmı veya tamamının parselinde karşılanamadığı binalarda karşılanamayan otopark miktarı;

1) Mümkünse komşu parsellerle ortak otopark uygulaması ya da ada içi otopark uygulamaları şeklinde karşılanır.

2) Otopark ihtiyacı, (1) numaralı alt bende göre karşılanamaması durumunda; süresiz irtifak kurulmak ve tapu kütüğünün beyanlar hanesinde belirtilmek kaydıyla idaresince belirlenecek yürüme mesafesi içinde kamulaştırmaya konu olmayan başka parsel veya binada zorunlu olarak ayrılması gerekenler haricindeki otopark alanlarından karşılanır.

3) Otopark ihtiyacı, (1) ve (2) numaralı alt bentlere göre karşılanamayan parsellerde, tevhit yolu ile de çözüm sağlanamaması halinde, ilgili idarelerce, Yönetmeliğe göre belirlenen esaslar dâhilinde bedel alınmak suretiyle otopark yeri tahsis edilerek karşılanır.

4) (3) numaralı alt bende göre bölge ve genel otoparklardan tahsisin şekline, (2) numaralı alt bende göre başka parselde otopark yeri ayrılması ve irtifak kurulmasına ilişkin olarak büyükşehirlerde ilgili idare görüşü alınmak suretiyle büyükşehir belediyeleri, diğer yerlerde ilgili idarelerce usul ve esaslar belirlenebilir.

5) Otoparkı parseli dışında bulunan yapıların otopark yerleri ve adetleri, tapu kütüğünün beyanlar hanesinde, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesinin ilgili bölümlerinde ve yönetim planlarında belirtilir.

Otoparkların giriş ve çıkışlarının yeterli olması, iç ve dış trafiği aksatmayacak şekilde düzenlenmesi zorunludur. Bununla birlikte;

1) İmar planında yükseltilmiş veya viyadük olarak yer alan yollardaki parsel cephelerinden,

2) Merdivenli sokaklarda araçların ulaşmadığı kesimlerdeki parsel cephelerinden,

3) Mer'i imar planlarında yaya yolu ayrılmış ve UKOME ya da yerel trafik/ulaşım komisyonu kararı ile yayalaştırılması uygun görülen yollardaki parsel cephelerinden,

4) Demiryolu hemzemin geçitlerini kesen yollardan cephe alan ve demiryolu platformuna 40 metre kadar olan bölümdeki parsel cephelerinden,

5) Sinyalize kavşaklara erişen yollardan cephe alan parsellerin uzak köşesi, sinyalizasyona UKOME ya da yerel trafik/ulaşım komisyonunca aksine karar alınmadıkça 20 metre olan bölümlerdeki parsel cephelerinden,

6) UKOME ya da yerel trafik/ulaşım komisyonunca karar alınanlar hariç, dönel kavşak ve katlı kavşak kolları boyunca yer alan parsel cephelerinden,

otopark giriş çıkışı düzenlenemez.

3. Bina ve parsel otoparklarının düzenlenme esasları:

Sözkonusu **yönetmeliğin 5.** maddesinde bina ve parsel otoparklarının düzenlenme esasları düzenlenmiştir.

Buna göre,

b) Otopark ihtiyacının tamamının bodrum katlarda karşılanamaması halinde, tamamen tabii veya tesviye edilmiş zemin altında kalmak ve üzeri yeşillendirilerek bahçe vasfının ortadan kaldırılmaması şartıyla binaların öncelikle arka ve yan bahçe altlarının tamamı ile gereken durumlarda idarenin uygun görmesi halinde ön bahçe zemin altının parsel sınırına 3 metreden fazla yaklaşmamak suretiyle ön bahçe mesafesinin yarısını geçmeyen kısımlarında otopark yapılabilir. Otopark giriş çıkışı ön bahçe mesafesi içinden de sağlanabilir. Otopark rampası parsel sınırı dışından başlatılamaz.

c) Otopark ihtiyacının tamamının bodrum katlar ile tabii veya tesviye edilmiş zeminin altında karşılanamaması halinde, yeşil dokuya uygun ve su geçirimli malzeme ile bina arka ve yan bahçelerinde açık otopark

yeri tefrik ve tesis edilebilir. Ancak arka bahçede otopark yeri tefrik ve tesis edilebilmesi için yan bahçenin en az 3,00 metre olması veya bina içinden en az 2,75 metre genişliğinde geçiş yolu düzenlenmesi şarttır. Yan bahçede otopark yeri de tesis edilecekse bunun için yan bahçe mesafesine 2,50 metre daha ilave edilir ya da 3 üncü maddenin birinci fıkrasının (1) bendinde tanımlanan ortak otopark uygulaması ile en az 2,50 metre eninde geçiş yolu sağlanır.

ç) Yerleşme bölgelerinde; binanın bodrum katları, tabii veya tesviye edilmiş zemin altı ile arka ve yan bahçelerde yeterli otopark yerinin teşkil edilememesi halinde, 7 metre ve daha fazla ön bahçe mesafesi olan yerlerde, yeşil dokuya uygun ve su geçirimli malzeme ile bina cephesinden itibaren 2 metre dışında kalan kısmın, bina girişine engel olmayacak şekilde açık otopark alanı olarak düzenlenmesi hususunda idareler yetkilidir.

d) Mevcut yapılarda parsel maliklerinin ilave otopark yapmak istediği durumlar ile birinci fıkranın (b), (c) ve (ç) bentlerine göre otopark ihtiyacını karşılayamadığı idarece tespit edilen yeni yapılarda; ticari amaçla işletilmemek, 634 sayılı Kanun uyarınca muvafakat alınmak, ayrıca değişiklikten etkilenen bağımsız bölüm malikinin muvafakati alınmak ve taşıyıcı sistemi olumsuz etkilememek kaydıyla arka bahçede binalara 2 metreden fazla yaklaşmamak, zemin kat yüksekliğini aşmamak kaydıyla zemin üstü mekanik otoparklar ve/veya taşıt asansörü yapılabilir.

e) Ticaret alanları, ticaretin yapılabildiği karma kullanımlar ile ticaretin yapılabildiği konut alanlarında, binanın ihtiyacı olan otoparkını parsel veya bina bünyesinde karşılamak, otopark dışında hiçbir kullanım getirmemek, bahçe mesafelerini korumak şartıyla bağımsız bölüm olarak bodrum katlarında ve

girişi zemin kattan da olabilen ticari amaçlı otoparklar yapılabilir. Ticari amaçlı dışa dönük olarak kullanılan otoparklarda 634 sayılı Kanun uyarınca parsel maliklerinin muvafakati ve UKOME ya da trafik/ulaşım komisyonu görüşü alınarak uygulama yapılır. Bu otoparkların, giriş ve çıkışlarının binanın kullanımına ait otoparklardan ayrı düzenlenmesi, tavan döşemelerinde ve diğer bağımsız bölümlere bitişik duvarlarında ilgili mevzuatına göre ses, ısı ve su yalıtımı yapılması, dışa bakan cephelerinin bina estetiğiyle uyumlu olması zorunludur.

f) İlgili mevzuat gereğince binanın ser-pinti sığınağı olarak kullanılmak üzere ayrılmış bölümleri, barış zamanında ilave otopark olarak kullanılabilir. Ancak binanın ihtiyacı olan otopark mahallerinin ayrı ayrı düzenlenmesi zorunludur. Sığınakların ilave otopark olarak kullanılabilmesi için tasdikli mimari projenin, araçların giriş-çıkış ve park etme düzeni açısından uygun olması gereklidir.

g) Otopark Yönetmeliği kapsamında kalan yerleşmelerin imar planlarında bu Yönetmeliğin uygulanamayacağına dair hüküm getirilemez.

ğ) Toplu konut inşaatlarında, sanayi ve depolama tesislerinde, kamu kurum ve kuruluşları, halkın toplu kullanımına açık alışveriş merkezleri, sinema, tiyatro gibi yapı-larda, ağız diş sağlığı merkezleri ve hastanelerde, otellerde, stadyum ve kapalı spor tesislerinde, üniversitelerde, düğün salonlarında otopark ihtiyacının bina bünyesinde veya parselinde ya da bu Yönetmelik kapsamında parselinde otopark teşkilinin mümkün olmaması halinde komşu parselde kar-sılanması zorunludur.

h) Otoparkların düzenlenmesinde aşağıda belirtilen ölçülere uyulur:

1) Otopark rampası ve sirkülasyon yolları üzerinde yapılacak otopark tefrişlerinde, otopark tefrişinden sonra kalan mesafenin, minimum rampa genişliğini sağlaması zorunludur.

2) Otopark giriş kapısı genişliği net 2,75 metreden az olamaz.

3) Otopark giriş kapısı yüksekliği net 2,00 metreden az olamaz.

4) Otopark iç yüksekliği kiriş altı dâhil olmak üzere hiçbir yerde net 2,10 metreden az olamaz.

5) Umumi otoparklarda rampa eğimi % 15'ten fazla olamaz. Umumi otoparklar haricinde, otopark ihtiyacını bünyesinde karşılayan binalarda otopark rampası eğimi % 20'den fazla olamaz.

6) Otopark rampa genişliği 2,75 metreden az olamaz. Rampalar dönüş kısımlarında asgari 2.75 metre iç yarıçapında düzenlenir.

7) Umumi otoparklarda yapılacak 90 derece dönüş verilen yollarda, küçük araçlar için gidiş ve dönüş yolu genişlikleri toplamı 6,50 metreden az olamaz. Umumi otoparklar haricinde bu ölçü 6,00 metreden az olamaz.

8) Otoparkların tefrişinde manevra alanı hariç, binek otoları için en az 2,40x4,90 metre, kamyonet ve panelvan için 3,00x6,00 metre, kamyon ve otobüsler için en az 4,00x12,00 metre ölçüsü esas alınır.

9) Birim otopark alanlarının uzun kenarı en az 4,90 metre, kısa kenarı ise engelliler için en az 3,50 metre diğerleri için en az 2,40 metre genişliğinde olmak zorundadır.

1) Otoparklarda taşıt asansörü yapılabilir. Ancak yangına karşı gereken tedbirlerin alınması, giriş-çıkışların yeterli olması, iç ve dış trafiği aksatmayacak şekilde düzenlenmesi zorunludur. Taşıt asansörünün hizmet vereceği binalarda yedek elektrik jeneratör-

rü bulundurulması ve yapı kullanma izni aşamasında bu asansörlerin ilgili idarelerin yetkili birimlerince çalışıp çalışmadığının denetlenmesi ve buna göre yapı kullanma izninin verilmesi gerekmektedir.

i) Bina ve parsel otoparklarının amacı dışında kullanıldığının tespit edilmesi halinde, bina veya yapı yönetimi tarafından ilgili idaresine bildirimde bulunulur.

4. Bölge ve genel otoparkların düzenlenme esasları:

Otopark Yönetmeliğinin 6. maddesine göre, bölge otoparkları ve genel otoparklar, imar planlarında bu kullanımlara ayrılan yerlerde ve plan esaslarına uygun olarak yer üstünde veya altında açık, kapalı veya çok katlı olarak gerektiğinde mekanik sistemler de kullanılarak yapılır.

Bölge otoparklarında mekanik otopark sistemleri kullanılması halinde, bu sistemler teknik, mekanik ihtiyaçları göz önünde bulundurularak ilgili idarelerin uygun görüşü doğrultusunda ilgili standartlara göre yapılır ve mekanik otopark sistemlerinin bulunduğu kısımlarda bu Yönetmelikte belirlenen ölçülere uyulmayabilir.

Valilik veya belediyeler tarafından yaptırılan bölge ve genel otoparkların denetim, bakım, onarım ve işletilmesi valilik veya belediyelere aittir. Bu hizmetler için alınacak ücret valilik veya belediyelerce tespit edilir. Bölge ve genel otoparkların yapımı, bakımı, onarımı ve işletilmesi üçüncü şahıslara verilebilir.

Ana arter yollarda cadde altı, imar mevzuatının izin verdiği meydan, yeşil saha ve parklar ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca uygun görülen, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim tesis alanları hariç, bu kuruluşlara ait veya tahsisli taşınmazların bahçelerinde; tamamen tabii veya tesvi-

ye edilmiş zemin altında kalan kısımlarda, otopark giriş ve çıkışlarında can ve mal güvenliğinin sağlanması, giriş ve çıkışların bu alanların giriş ve çıkışlarından ayrı olması ve kullanımını etkilememesi koşullarıyla, mevcut ağaç dokusu dikkate alınarak; korunması gerekli ağaçlara hiçbir şekilde zarar verilmemesi, ağaçlandırma ve bitkilendirme için yeterli derinlikte toprak örtüsü bırakılması ve standartların sağlanması kaydıyla bölge ve genel otopark yapılabilir. Yer altı otoparkları, her durumda trafik tedbirleri alınarak ve yerel trafik etütleri yaptırılmak kaydıyla; trafik yükü hesaplanarak planlanır ve projelendirilir. Bu tür otoparkların yapımı için kurumlar arası (idare ve ilgili kurum) mutabakat ve konuyla ilgili UKOME ya da trafik/ulaşım komisyonu kararı alınması gerekir.

Bölge ve genel otoparklar ile AVM'lere ait otoparklarda, her 50 park yerinden en az biri elektrikli araçlara uygun olarak (şarj ünitesi dâhil) düzenlenir. İhtiyaca göre elektrikli araç otopark yeri sayısının artırılması hususunda idarelerce karar alınabilir.

5. Park et-devam et otoparklarının düzenlenme esasları:

Sözkonusu yönetmeliğin 7. maddesinde belirtildiği üzere, araçların şehir merkezine yönlendirilmemesi amacıyla, şehrin merkezi alanları dışında çeperlerinde yer alan ana toplu taşıma istasyonu, durak ya da aktarma noktalarına idaresince belirlenecek yürüme mesafesi içerisinde park et-devam et otopark alanları tesis edilir. Büyükşehir belediyelerince yapılması zorunlu olan ulaşım ana planlarında park et-devam et otopark alanları gerekli detayları ile birlikte belirtilir. İmar planları hazırlanırken ulaşım planları dikkate alınır.

Park et-devam et otopark alanlarına sadece binek taşıtlar, hafif ticari araçlar, motosiklet ve bisikletler park edebilir.

6. Otopark aranması gereken kullanımlar ve miktarları:

Otopark aranması gereken kullanımlar ve miktarları yönetmeliğin 8. maddesinde sıralanmıştır. Belirlenen otopark miktarları en az miktarlar olup, bu miktarlar ve kullanım çeşitlerinin alt türleri yöre ihtiyaçları göz önünde bulundurularak; büyükşehir sınırları içinde büyükşehir belediyelerince resen ya da ilçe belediyelerinin önerileri doğrultusunda büyükşehirlerin meclis kararı ile, diğer belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye meclislerince, bunların dışında ilgili idarelerce artırılabilir. Cephesi 9 metreden veya alanı 250 m²'den küçük olan parseller ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında kalan parsellerde otopark ihtiyacının en az yarısının parselinde karşılanabilmesi halinde konut kullanımına ait asgari otopark ihtiyacını en fazla %50 oranına kadar azaltmaya ilgili idaresi yetkilidir. Otopark sayısı, açık tesislerde parsel alanı üzerinden, diğer yapılarda ise emsal hesabına konu alan üzerinden belirlenir. Hesaplama sonunda bulunan sayının kesirli olması halinde bir üst değer esas alınır.

Birden fazla amaçlı binaların farklı bölümleri için, Yönetmelik Ek'inde belirtilen kendi kullanım çeşidine göre tespit edilen otopark miktarı uygulanır. Kullanımları gereği otel, hamam, sauna gibi bünyesinde farklı fonksiyonlar bulunduran yapılardaki asıl kullanımın tamamlayıcısı niteliğini taşıyan hacimler için asıl kullanım çeşidine göre otopark miktarı belirlenir. Ancak bünyesinde kongre merkezi bulunduran otellerin otopark ihtiyacı, otel ve kongre merkezi için ayrı ayrı hesaplanır. Yönetmelik ekindeki tabloda yer almayan kullanım türlerine ilişkin otopark sayıları, varsa öncelikle ulusal/uluslararası standartlara uygun olarak veya tabloda yer alan benzer kullanımlar dikkate alınarak idaresince belirlenir.

4. OTOPIK YÖNETMELİĞİNE GÖRE BELEDİYELERİN GÖREV VE YETKİLERİ

1. İmar planları:

Belediye veya valilikler, imar planı sınırları içerisinde kalan alanlardaki yerleşmenin projeksiyon nüfusunun otopark ihtiyacını tespit ederek, bu ihtiyacın karşılanması amacıyla bölge otopark alanı oluşturmaya yönelik imar planı revizyonlarını veya değişikliklerini en geç iki yıl içinde yaparlar. Planların yürürlüğe girmesinden itibaren en geç üç ay içinde bu planı tatbik etmek üzere beş yıllık imar programını hazırlayarak bu süre içerisinde uygularlar.

2. Beş yıllık imar programları:

Otopark Yönetmeliğinin 9. maddesinde belirtildiği üzere, onaylı imar planında tespit edilen bölge ve genel otoparklarının uygulama döneminde Belediyelerin gerçekleştirecek 5 yıllık imar programlarına alınması gerekir.

3. Yapı ruhsatı ve kullanma izinlerinin verilmesi:

Anılan yönetmeliğin 10. maddesine göre, yapılacak yapılara şartlara ve belirlenen esaslar dahilinde otopark yerleri ayrılmadıkça yapı ruhsatı, bu otoparklar inşa edilip hazır hale getirilmedikçe de yapı kullanma izni verilemez. Otopark miktarının, engellilere ayrılanlar da dâhil, araçların park etme düzeni ve tefrişinin, varsa parsel sınırından itibaren otopark rampasının, trafik akışının ve tesis kapasitesinin yapının onaylı mimari projesinde sayısal değerleri ile birlikte gösterilmesi zorunludur.

4. Otoparkların amacı dışında kullanılmayacağı:

Otopark Yönetmeliğinin 11. maddesinde belirlendiği üzere, yapı kullanma izni

alındıktan sonra otopark yerleri plan ve Yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka amaçlara tahsis edilemez. Belediyeler ve diğer ilgili idareler bina otoparklarının kullanımını engelleyici her türlü ihlalleri önlemekle yetkili ve görevlidirler. Aksi uygulamalarda 3194 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

Belediyeler ve diğer ilgili idareler, Otopark Yönetmeliğinin yayımı tarihinden sonra yapı kullanma izin belgesi düzenlenen yapılardaki otoparkların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını, yapı kullanma izin belgesi tarihinden itibaren beş yıl içerisinde denetlemekle, büyükşehir belediyeleri de, 5216 sayılı Kanununun 11. maddesi uyarınca bu denetimin yapıp yapılmadığını takip ile yükümlüdür. Valilikler, bu denetimlerin belediyeler veya büyükşehir belediyelerince yapılmadığının tespiti halinde, gerekli denetimleri yapmaya ve görevini ihmal eden idareler hakkında İçişleri Bakanlığına bildirimde bulunmaya yetkilidir.

5. Belediyeler ve diğer ilgili idarelerce belirlenecek usul ve esaslar:

Otopark Yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinden sonra, idareler bu Yönetmelik ile kendilerine tespit yetkisi verilen konular ile ilgili usul ve esasları belirlerler. Yürürlükten kaldırılan mevzuat ile tespit yetkisi verilen konulara ilişkin Belediyeler ve diğer ilgili idarelerce düzenlenen esaslar, bu Yönetmeliğin yürürlük tarihinden itibaren altı ay içerisinde bu Yönetmeliğe uygun hale getirilir. Bu yükümlülük belediyelerce yerine getirilinceye kadar uygulamalar bu Yönetmelik doğrultusunda yapılır.

6. İşlemleri devam eden yapılar:

Söz konusu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce mevzuata uygun olarak alınmış ruhsata göre inşasına başlanıp de-

vam eden yapılar ile yapı kullanma izin belgeli olup inşaat alanı ve emsali, bağımsız bölüm sayısı ve kat sayısı artışı ile kullanım amacı değişikliği olmaksızın tadilat yapılacak yapılarda talep edilmesi halinde bu ruhsatın düzenlendiği Yönetmeliğe göre uygulama yapılır.

Kamu kurum ve kuruluşlarınca bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce ihale kararı veya ihale tarihi alınmış veya ihalesi yapılmış olan ancak ruhsat düzenlenmemiş yapıların ruhsat işlemleri ihaleyi yürüten kurum ve kuruluşların talebi halinde bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önce yürürlükte olan Yönetmeliğe göre sonuçlandırılır.

7. Diğer yetki ve görevler:

a) Otoparklarda, 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, 6/3/2007 tarihli ve 26454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik, 19/12/2007 tarihli ve 26735 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, 15/5/1997 tarihli ve 22990 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Karayolları Kenarında Yapılacak ve Açılacak Tesisler Hakkında Yönetmelik, 5/12/2008 tarihli ve 27075 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği hükümlerine uyularak gereken önlemlerin alınması, engellilerin kullanımına yönelik düzenlemelerin yapılması zorunludur. Ayrıca, Türk Standartları Enstitüsünce hazırlanan ilgili tüm standartlara uyulur. Standartların bu Yönetmelikte belirlenen ölçü ve miktarlardan daha az olması halinde bu Yönetmelik hükümleri geçerlidir. **Bu düzenin sağlanmasından ve yürütülmesinden belediyeler ve valilikler sorumludur.**

b)Belediyeler ve diğer ilgili idarelerce karar alınması öngörülen hususlarda, 3194 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırı olmamak ve Otopark Yönetmeliği hükümlerine uyulmak koşuluyla uygulanacak şekli takdire ilgili idare yetkilidir. İmar planları ile veya Belediyeler ve diğer ilgili idarelerce alınan yönetmelik hükümlerine aykırı kararlar getirilemez.

c)İmar planları hazırlanırken bölge ve genel otopark yerleri, katlı otopark ve cep otoparkı düzenlenecek yerler konusunda Büyükşehirlerde UKOME, diğer yerlerde ilgili trafik komisyonunun görüşü alınır.

ç) Yol üstü otoparkı yapılacak yerler ile yapımına ve işletilmesine ilişkin usul ve esaslar, büyükşehir belediyelerinde UKOME, diğer belediyelerde yerel trafik/ulaşım komisyonu kararı alınarak belediyeler ve diğer ilgili idarelerce belirlenir, buna göre yol üstü otopark düzenlemeleri, uygulaması ve işletmesi yapılır.

d) Bölge ve genel otoparklar ile yol üstü otoparklarında kapasite, boş-dolu oranları gibi güncel verilerin kayıtlarının tutulması ve elektronik ortamlar da dâhil paylaşılmasına ilişkin usul ve esaslar belediyeler ve diğer ilgili idarelerce belirlenir.

e) 5216 sayılı Kanun uyarınca büyükşehir belediyelerince ulaşım ana planlarının yapılması veya yaptırılması ve uygulanması esaslıdır.

f) Belediyeler ve diğer ilgili idareler bölge ve genel otoparklardan faydalanmak için müraaat edenlerin otopark sorununun nasıl çözümleneceğini, binanın hangi bölge veya genel otoparkından yararlanacağını 30 gün içinde bildirmekle yükümlüdür.

g)Belediyeler ve diğer ilgili idareler varsa UKOME ya da trafik/ulaşım komisyonu kararlarını göz önünde bulundurarak, imar planları ve kent ulaşım sistemini de esas ala-

rak parselinde otopark yapılamayacak güzergâhları belirler. Bu alanlarda Yönetmeliğin 4. maddesine göre uygulama yapılır.

5. OTOPARK YÖNETMELİĞİNİN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİK VE YENİLİKLER

1-Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yerleşim yerlerinde araçların yol açtığı park ve trafik sorunlarının çözümü için otoparklara yönelik yeni düzenlemeye gidilerek binalardaki her konut için bir otopark alanı ayrılması zorunluluğu getirilmiştir.

2-Yönetmelikle araçların yol açtığı parklanma ve trafik sorunlarının çözümü için otopark yapılmasını gerektiren bina ve tesislerde otopark ihtiyacının miktar, ölçü ve diğer şartlarının tespit ile giderilme esasları düzenlenmiştir.

3-Eski yönetmelikte yer alan her üç daireye bir otopark alanı zorunluluğu, her bir daireye bir otopark alanı ayrılması şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca, belediyelerin bu sayıyı ihtiyaca göre arttırabilmeleri de mümkündür.

4-Her otopark yerinin, belediyelerce bu yönde karar alınması halinde, ait olduğu bağımsız bölümün eklentisi olarak tapuda belirtilebilmesi imkanı da getiren yeni yönetmeliğe göre ön bahçe genişliği en az 7 metre olan parsellerde, binaya en az 2 metre mesafe bırakmak kaydıyla ön bahçede açık otopark yapılabilecektir.

5-Zeminin altında kalmak kaydıyla yan ve arka bahçelerin tamamının altı, ön bahçenin de yola 3 metre mesafe kalana kadar altı tamamen otopark yapılabilir hale getirilebilecektir.

6-Komşu iki parselin sahiplerinin anlaşması ve tapuya şerh düşülmesi halinde de aradaki duvar kaldırılarak bu alanın geçiş yolu şeklinde düzenlenmesi kaydıyla komşu bina bahçeleri de ortak otopark olarak kullanılabilir olacaktır.

7- Yeni yönetmelikle parselde mekanik otopark yapılabilmesine imkan tanınarak otopark yapımı mümkün olmayan parseller için de düzenlemeye gidilmiştir. Mekanik ve otomatik park sistemleri de kullanılmasına rağmen yine de otopark tesisi mümkün olmayan yapılar ile tarihi binalar ve cephesinin darlığı nedeniyle asgari otopark alanı teşkil edilemeyen yapılar haricindeki tüm binalarda otopark bulunması zorunlu olacaktır.

8-Otopark teşkil edilemeyen binalara yürüyüş mesafesindeki başka bir otoparktan yer gösterilmesi gerekcek olup bu durum tapuya şerh edilecektir.

9-Yeni yönetmelikle otopark teşkil edilememesi nedeniyle otopark bedeli alınan parsellere ise mutlak suretle binanın iskanından önce otopark yapılması zorunluluğu getirilmiştir. Böylece, otopark bedeli ödendiği için otopark yapımından imtina edilmesinin önüne geçilmiş olacaktır.

10- Otopark yapılamaması nedeniyle alınan otopark bedelinin yüzde 25'inin peşin ödenerek ruhsat alınması uygulaması da yeni yönetmelikle terk edilerek, bu bedelin tamamının ruhsat alınmadan önce ödenmesi şartı getirilmiştir.

11- Yeni yönetmelikle otopark bedellerine yönelik de düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda belediye meclislerince kent, sosyo-ekonomik durumu gibi kriterlere göre bölgelere ayrılarak sosyo-ekonomik gelişmişliği düşük bölgelerde otopark bedellerinde yüzde 40'a kadar indirim uygulayabilecektir.

12- Yeni yönetmelikle, araç trafiğinin şehrin merkezine yönelmesinin engellenmesi amacıyla da ulaşım ana planlarında şehrin çeperlerinde ve ana toplu taşıma ve aktarma istasyonlarına yürüme mesafesinde «park et-devam et» otopark yerleri ayrılması zorunluluğu da getirilmiştir. Bu otopark alanlarına, sadece binek taşıtlar, motosiklet ve bisikletler park edebilecektir.

13-Yeni düzenlemeyle ana arter yolların altına otopark yapılması imkanı getirilirken okullar hariç, kamu kurumlarının bahçelerinin altına, gerekli tüm emniyet koşulları sağlanmak, giriş çıkışı kamu kurumu giriş çıkışından ayrı olmak ve ilgili kurumdan izin alınmak kaydıyla otopark yapılabilecektir.

14-Sanayi tesislerinde, kamu kurum ve kuruluşlarında, halkın toplu kullanımına açık alışveriş merkezlerinde, hastanelerde, otellerde, stadyum ve kapalı spor tesislerinde, üniversitelerde ve düğün salonlarında otopark ihtiyacının ise mutlak suretle parselinde ya da bunun mümkün olmaması halinde komşu parselde karşılanması da yeni yönetmelikte zorunlu hale getirilmiştir.

15-Yeni Otopark Yönetmeliğiyle park ve meydanların üst dokusu bozulmadan altına otopark yapılabilmesi mümkün hale getirilmiştir. Ancak, tüm otopark alanlarının yüzde 1'i bisiklet, yüzde 5'i engelli ve yüzde 2'si elektrikli araçlar için düzenlenecektir.

16-Açık otoparkların zemini su geçiren malzemedir. Böylece, yağmur suyunun toprakla buluşması da sağlanacaktır.

6. SONUÇ

Trafik ve otopark sorunu büyük ya da küçük tüm şehirlerimizin asıl sorunlarının başında gelmektedir. Bugüne kadar, yol, bina ve şehrin diğer ihtiyaçları planlanırken maalesef, trafik ve otopark sorununun çözümü hep göz ardı edilmiş ya da içinden çıkılmaz hale getirilmiştir. Bu soruna çözüm bulmak ve şehirlerimizi trafik ve otopark yönünden daha konforlu ve daha rahat bir hale kavuşturmak için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni Otopark Yönetmeliği 22.02.2018 Tarih ve 30340 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olup 01.06.2018 tarihinde yürürlüğe girecektir.

Av. Atilla İNAN

E. Sayıştay Uzman Denetçisi

SAYIŞTAY İLAMLARININ İNFAZI ALANINDA SON GELİŞMELER

1. GİRİŞ

Sayıştay ilamlarının ilamlı icraya tabi olup olmayacağı konusu, icra mahkemelelerinin farklı kararlar vermesi üzerine yüksek yargı organı olarak Yargıtaya intikal etmiş bir konuda, Yargıtay Dairelerinin farklı kararlar verdiği görülmüştür.

Hatta bu konuda, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 23.06.2011 tarih ve E.2010/426, K.2011/461 sayılı kararıyla Sayıştay'ın yargı organı olmadığı şeklinde bir karar da vermiştir.

Her somut olayda yeniden farklı kararlar verilmesi üzerine, örneğin;

Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 12.02.2015 gün ve 2014/26853 E., 2015/3914 K. sayılı kararı ile,

(...Borçlu aleyhine Sayıştay ilamında belirlenen alacağın tahsili amacıyla ilamlı takip başlatıldığı. borçlunun takip dayanağı Sayıştay kararının ilam niteliği taşımadığından ilamlı takibe konu edilemeyeceğini, yeni

Sayıştay Kanunu'na göre de borcun zaman aşımına uğradığını belirterek takibin iptaline karar verilmesini talep ettiği, Mahkemece Sayıştay ilamlarının ilamların icrasına özgü takip usulü ile icra edilmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle takibin iptaline karar verilmiş, hüküm alacaklı vekilince temyiz edilmiştir.

4- 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 53. maddesinde; "Sayıştay ilamları kesinleştikten sonra 90 gün içinde yerine getirilir. ...ilamlarda gösterilen tazmin miktarı hüküm tarihinden; itibaren kanuni faize tabi olarak... İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur." hükmü düzenlenmiştir.

Somut olayda Sayıştay 6. Dairesi'nin 08/03/2011 tarih ve 778 sayılı hiç bir koşulla bağlı olmayan tazminatın tahsili amacıyla eda hükmü içeren kararının infazı için 06.11.2013 tarihinde ilamların icrası yolu ile takip başlatılmıştır.

Bu durumda, Mahkemece, özel yasadaki mevcut düzenleme nazara alınarak, eda

hükmü içeren ve kesinleşen Sayıştay kararı ile ilamların icrası yolu ile takip yapılabileceğinden, bu yöndeki şikayetin reddi ile diğer şikayet sebepleri incelenerek sonuca gidilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü ile takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabet-sizdir...) denilmiştir.

5- Söz konusu gerekçeyle bozularak dosya yerine geri çevrilmeye yeniden yapılan yargılama sonunda bidayet mahkemesi ön-cekli kararında direnmiştir.

Bunun üzerine konu Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun yeniden gündemine alınmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 23.06.2011 tarihli kararını değiştirerek, "...Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık, Sayıştay kararlarının ilamlı icra yolu ile takibe konu edilip edilemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Bu noktada ilamlı icra kurumu ile Sayıştay kararlarının niteliği üzerinde durmakta yarar vardır.

Alacaklının ilamlı icra takibi yapabilmesi için, elinde bir mahkeme ilamı veya kanunların mahkeme ilamı niteliğinde saydığı bir belgenin bulunması ve bu belgenin eda hükmünü içermesi gerekir.

Eda hükmünü içermeyen ilamlar veya ilamların edaya ilişkin olmayan bölümleri, ilamlı icranın konusunu oluşturmaz.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "ilamların infazı" başlıklı 53. maddesi "Sayıştay ilamları kesinleştikten sonra doksan gün içerisinde yerine getirilir. İlam hükümlerinin yerine getirilmesinden, ilamların gönderildiği kamu idarelerinin üst yöneticileri sorumludur.

İlamlarda gösterilen tazmin miktarı hüküm tarihinden itibaren kanuni faize tabi tutularak, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur.»

hükmünü içermektedir.

Ayrıntıları Anayasa Mahkemesi'nin 27.12.2012 gün ve 2012/102 E., 2012/207 K.; 28.02.2013 gün ve 2011/21 E., 2013/36 K. sayılı kararlarında da açıklandığı üzere Sayıştay, sorumluların hesap ve işlemlerinin hukuka uygun olup olmadığı, hukuka aykırı ise kamu zararı doğurup doğurmadığı ve hukuka aykırı mali işlem ile kamu zararı arasında illiyet bağı bulunup bulunmadığı yolunda, 6085 sayılı Kanun'da öngörülen yargılama usullerini izleyerek bir inceleme yaptıktan sonra, her üç koşulun da gerçekleşmesi durumunda kamu zararının hesap sorumlusundan tazminine karar vermektedir. Sayıştay'ın tazmin kararı vermesi, hukuka aykırılığın müeyyidesidir. Anayasa'nın 160. maddesinin birinci fıkrasında, Sayıştay'ın bu kararının kesin hüküm niteliğinde olduğunun açıkça belirtilmesi ve bu karara karşı herhangi bir hukuksal yola başvurma yolunun öngörülmemiş olması, Sayıştay kararının yargısal anlamda kesin hüküm niteliğinde olduğunu göstermektedir.

Bu bağlamda Sayıştay'ın, sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlama görevi yönünden yargısal bir faaliyet icra ettiği ve bu çerçevede verilen kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden yargı kararı niteliğinde olduğu, kesin hüküm vermesi nedeniyle bunu sonuçsuz veya etkisiz kılacak şekilde gerek idari gerekse yargısal makamlar nezdinde herhangi bir karar alınmasının söz konusu olamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tüm bu açıklamalar ışığı altında somut olay değerlendirildiğinde, takibin dayanağı Sayıştay kararında kurulan hüküm, koşula bağlı olmayıp likit bir alacağın borçlulardan müştereken ve müteselsilen tahsiline ilişkindir.

Şu hâlde eda hükmü içeren ve kesinleşen Sayıştay kararlarına karşı ilamların icrası yolu ile takip yapılabilir.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında Sayıştay ilamının klasik anlamda bir yargı kararı ve mahkeme ilamı niteliğinde olmadığı, Sayıştay Kanunu'nun 53. maddesindeki düzenlemeden ilamlı takip yapılacağı anlamının çıkmadığı, Sayıştay kararının ilam niteliğindeki belgelerden de olmadığı, bu nedenle yerel mahkeme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüşse de, bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

Hâl böyle olunca yerel mahkemece, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken yanılıklı gerekçe ile önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Şikâyet olunan Seyhan İlçe Belediye Başkanlığı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında açıklanan nedenlerle **BOZULMASINA**, istek halinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, tebligat tarihinden itibaren on beş günlük süre içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 13.12.2017 gününde oy çokluğu ile karar verildi..." şeklinde karar vermiştir.

Ancak, söz konusu karar aşağıda belirtilen nedenlerle eleştirilmektedir.

2. YÜCE MAHKEME SAYIŞTAY İLAMININ "EDA" HÜKMÜ İÇERDİĞİ VE "KOŞULSUZ" BİR BORÇ OLDUĞU VARSAYIMINDAN HAREKET ETMİŞTİR.

Bilindiği gibi, "Eda" davası alacaklının temel borç ilişkisine dayanarak alacağını borçludan alabilmek için açtığı davadır.¹ Bu nedenle, mevcut davanın eda davası olup olmadığı tartışılmalıdır.

1 Av. Talih Uyar, İtirazın İptali Davası ile Tahsil (Eda) Davası Ankara Barosu Yayınları

2.1. Sayıştay Yargılaması Kişilerin Değil, Hesapların Yargılanması Sonucunda Verilmektedir.

Sayıştay yargı görevini sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlayarak yapmakta, bunun sonucunda sorumlular hakkında kişisel borç doğuran ilamlar vermektedir.²

Hesap ve işlemler hakkında verilen ilam, kişiler açısından Eda davası niteliğinde olamaz. Çünkü yargılama usul ve yöntemleri çok farklıdır.

2.2. Sayıştay İlamlarının Hesap Dönemi İtibariyle Verilmesi, Onun Eda Davası Niteliğinde Olmadığının Kanıtıdır.

Sayıştay ilamlarının hesaplarla ilgili olması, onların her hesap dönemi itibariyle verilmesiyle açıktır. Mahkeme ilamları ise hesap yılı ile değil, kişi ve onların eylemi ile ilgili olup, hesap dönemleri itibariyle bir ayrıma tabi olmaz. Bu itibarla, hesaplarla ilgili Sayıştay ilamlarının kesinliği belirli bir dönemle ilgili olarak kamunun alacağının tespiti niteliğindedir. Her ne kadar Sayıştay Kanununda "tazminat" terimi kullanılmışsa da bu borçlar hukukundaki tazminat niteliğinde olmayıp, "hesap açığı"nın ifadesinden ibarettir.

Sayıştay ilamlarının hesap yargılaması sonucunda verilmesi, onların Hukuk Muhakemeleri Kanunundaki dava çeşitleri ile karşılaştırılması halinde, tespit davası niteliğindedir olduğunu gösterir. Hukuk Muhakemeleri Kanununun 106. maddesine uygun olarak, Sayıştay yargılamasıyla bir hakkın veya hukukun ilişkisinin varlığı veya yokluğu yani hesap ve işlemlerin hukuka uygunluğunu belirlemektedir.³

2 Atilla İnan, Bütün Yönleriyle Türk Sayıştayı, 1992, Sf: 184

3 Zekeriya Yılmaz, HMK ve Getirdiği Yeni Hükümler, Adalet Yayınları, 2012, Sf.264

2.3. Sayıştay İlamından, Hükümde Gösterilen Sorumludan Başka Ahiz Denilen Borçlular da Vardır ve Tahsili Koşula Bağlıdır.

Eda davası sonucunda verilen hükümle, davalı ilamın gereğini gönüllü olarak yerine getirmeye, ilamlı icra yoluna gidebilir. Bu sebeple eda hükmü icraya elverişli açık ve tereddüt oluşturmayacak şekilde verilmesi gerekir.⁴

Bir başka deyişle, Sayıştay ilamının ilamlı icraya konu olabilmesi için borçlusunun belirli ve borçluyu kesin olarak göstermesi gerekir.

Sayıştay ilamında sorumlu olarak gösterilenler, gerçek borçlu durumunda olanlar yetkilerini kullanarak fazla ödenen miktarları ahizlerden tahsil ederler.⁵

Ahizler kimi zaman kamu görevlisi olmaktadır. Bir mahkeme ilamına dayanmadıkça veya yasal bir dayanak olmadıkça saymanın, memur statüsündeki ahizin aylığından kesinti yapması yasal olmamasına rağmen kamu düzenimizde memur statüsündeki ahizlerden kesinti uygulaması çok yaygındır.

Sayıştay ilamı ise, ahizi bağlamaz. Çünkü ahiz sorumlu olmadığı için Sayıştay ilamında taraf değildir. Ancak, bazı Sayıştay ilamlarında ahizler sorumlu olmamalarına rağmen gösterilmektedir.

Bununla beraber, kamunun ahizlerden alacağını isteme hakkı her zaman vardır. Çoğu kez ahizler borçlarını kendi iradeleriyle ödemektedirler. Gönüllü olarak ödeme yapmaları, kimi zaman bu konuda direnme hakları olduğunu bilmemelerinden, çoğu kez de mali yetkililerin ve amirlerin fiili otoritelerinden çekinmelerindedir.⁶

4 Hakan Pekcanitez ve arkadaşları, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Sf:255

5 Atilla İnan, Bütün Yönleriyle Türk Sayıştay, 1992, Sf: 86

6 Atilla İnan, Bütün Yönleriyle Türk Sayıştay, 1992, Sf: 86

Bir başka deyişle, Sayıştay ilamı dışında ilamda sorumlu olarak gösterilmeyen gerçek sorumlu ahizler vardır. Her ne kadar öğretilde, Prof. Dr. Ejder Yılmaz tarafından, “öncelikle (ödeme yapan sorumlulardan değil), **kendilerine ödeme yapılanlardan tahsilini sağlayıcı kanun değişikliklerinin yapılması, adalet duygularına daha uygun düşeceği gibi, kamu alacağının tahsili bakımından da daha pratik sonuçlara yol açacaktır**”⁷ şeklinde bir görüş belirtilmişse de, Kamunun ahizlerden borçlarını ödemelerini isteme hakkı vardır. Hatta bu husus etik anlayışın da bir gereğidir. Çünkü, aynı borç nedeniyle borçlu olanlar arasından öncelikle mal varlığında artış olanların tespiti hem vicdanın hem de sağduyunun gereğidir.

2.3.1. Ahizler Kamuya Karşı Borçlu Olmalarına Rağmen İlamda Gösterildikleri İçin Onlardan İlamla Tahsilat Yapılamaz. Oysa, Öncelikle Kamunun İdare Hukukuna Göre Ahizlerden Tahsilat Yapılması Gerekir.

Ahizlerden tahsilat yapılmaksızın, Sayıştay ilamında sorumlu gösterilenlerden tahsilat yapılmaya çalışıldığı için Sayıştay ilamı eda davasını gerektirecek şekilde açık ve net değildir. Daha açık bir ifadeyle, koşula bağlıdır. Dahası, kamu alacağı somut olayda görüldüğü üzere, ahizlerden tahsil imkanı kalmadığı için Sayıştay ilamı icraya konulmuş, sorumlu durumunda olanlar çok zor bir duruma itilmiştir.

2.3.2. Aşağıda Değinildiği Üzere, Kamunun, İlamda Borçlu Gösterilen Sorumludan Tahsilat Yapmadan Önce Ahizden Tahsilat Yapmaya Yetkisi Vardır.

Kamu ilamda gösterilen alacağını, ilama gösterilmediği halde alacağını ahizlerden alma yetkisi varken bu yetkisini kullanma-

7 Atilla İnan, Sayıştay İlamlarının İnfazı, Ankara 2016, Sf:9

yıp, sorumlulardan tahsiline çalışması hukuk düzenimizle de bağdaşmaz.

2.3.3. Kamunun Sorumludan Tahsilat Yapmadan Önce Ahizden Tahsilat Yapmaya Yetkisi Olduğu Gibi, Bunu Gerçekleştirirken Kamu Gücünü Kullanma İmkânı da Vardır.

Kamu, kamu otoritesinin sağladığı aylıktan kesme, alacaktan mahsup, dava açmak zorunda kalma, mahkeme harç ve masraflarından muafiyet gibi olanaklarla ahizden alacağını tahsil etme imkânı varken, böyle bir olanağı olmayan sorumluyu muhatap alması ve onu zor duruma düşürmesi, borçlunun mal varlığına haciz konulması ve bundan mirasçılarının da sorumlu tutulması kamu vicdanını rahatsız eder.

Kamunun öncelikle ahize başvurusu, buna imkânı olmadığında ilamda sorumlu olana başvurusu iyiniyet ilkelerinin gereğidir. Bir başka deyişle, yüce mahkemenin gerekçesinde gösterdiğinin aksine Sayıştay ilamının tahsili aynı borçtan sorumlu olan ahizler bulunması nedeniyle koşula bağlıdır.

2.3.4. Sayıştay Sorumlusunun, Somut Olayda Görüldüğü Üzere, İlamda Belirlenen Miktarı Ödemeye Gücü Yetmez.

Yüksek tutarlı kamu alacaklarının bir kamu görevlisinin mal varlığından tahsil edilmesi halinde, Sayıştay ilamı fiili imkansızlıkla malül olacaktır. Ancak, tahsilat süreci içerisinde sorumlu kamu görevlisi insan haklarıyla bağdaşmayacak sıkıntılara maruz kalacaktır. Çünkü, “Sayıştay İlamlarının İnfazı” isimli kitabın ön sözünde Prof Dr. Ejder Yılmaz’ın bahsettiği gibi, mevcut durumda yüksek tutarlı alacakların çok düşük ücretlerle çalışan kamu görevlilerinden tahsili fiilen olanaksız durumdadır.⁸

Bundan da ötesi, icra uygulaması sırasın-

⁸ Atilla İnan, Sayıştay İlamlarının İnfazı, Ankara 2016, Sf:9-10

da buna muhatap olanların durumu vicdanları parçalayacak durum arz etmektedir.

2.3.5. Sayıştay İlamında Ahiz Yerine Sorumlu Muhatap Alındığında, Sorumlunun Ödeyemediği Borç Sahipsiz Kalacak, Kamu Alacağı Takibi İmkânı Olmayacaktır.

Yani, Sayıştay ilamının icrası kamu yararına da değildir. Sorumludan tahsili imkansız olan ve ahize de başvurulmadığı için elde edilemeyen alacağı takip edilemez duruma düşürmektedir.

3. SAYIŞTAY İLAMINDA, BORÇLUNUN SORUMLULUĞU ALTINDAN KALKAMAYACAK ŞEKİLDE ÇOK AĞIR BİR YÜKTÜR.

3.1. Sayıştay İlamında Borçlu Gösterilen Kimsenin, Hukuka Aykırı Olduğu İleri Sürülen Ödemeye Mal Varlığında Bir Artış ve Zenginleşme Yoktur.

Somut olayda görüldüğü üzere, daha çok başkalarına yapılan ödemeler nedeniyle sorumlu olmaktadır. Mal varlıklarında bir artış olmaksızın bu miktarı ödemek zorunda kalmaları kuşkusuz çok ağırdır. Üstelik, kamunun yaptığı ödemelerin miktar olarak çokluğu ve büyüklüğü, sorumlu kişilerin karşılayacağı boyutlarda kalmayacağını yeterli kanıttır.

Gerçekten somut olayda tazminata hükmedilen miktarların bir kamu görevlisi olan sorumlular tarafından karşılanması tasavvur edilemez boyuttadır.

3.2. Sayıştay İlamının Yerine Getirilmesinin Zorluğu, İlamda Sorumlu Gösterilenler Dışında Onların Mirasçılarında da Yansımaktadır.

Bir hukuk davası olması ve bundan kamu görevlilerin bütün mal varlığı ve mirası reddetmeyen mirasçılar ile sorumlu tutulması

bu sorumluluk biçimini ceza sorumluluğundan daha ağır bir hale getirmektedir.

Bir başka deyişle, Sayıştay ilamında sorumlu olanların, ödeme imkanı olmaması nedeniyle, maruz kaldıkları tehdit mirasçılara da yansımaktadır. Eğer bu sorumluluk suç konusu bir cezadan kaynaklansa, cezaların şahsiliği ilkesine göre mirasçılara intikal etmeyeceği halde, Sayıştay ilamından doğan sorumluluk mirasçılara da yansımaktadır.

3.3. Sayıştay İlamı Yerine Getirildiğinde Sorumlu Olanın Ahize Rücu Etmesi Çok Zordur.

Yukarıda değinildiği üzere, fiili imkansızlıkla malül olmasına rağmen büyük miktarlara varan borç ödendiğinde, bu borcun sorumlu tarafından ödenmesi halinde, mal varlığında artış olan asıl borçlu ahize bir dava ile rücu edilmesi gerekecektir.

Sayıştay ilamında borçlu olanın ilam hükmünü yerine getirmesi, ilam sonucunda mal varlığında artış olan ahize rücu kendiliğinden olmaz. Konu ahizin itirazı üzerine, ancak bir dava sonucunda gerçekleşebilir.

a) Bu ise, Sayıştay ilamında borçlu olanın ödeme gücü olması,

b) Kamuya ödeme yapıldıktan sonra ahizlere rücu davası açılması,

c) Söz konusu davaların mahkeme harç ve masrafları ile vekalet ücretinin Sayıştay sorumluluğunca karşılanması,

d) Sorumlunun davayı kazanması,

şartlarına bağlıdır. Bu arada sorumlunun Davayı kaybetme ihtimali olduğunu da belirtmek gerekir.

Bu nedenle, Sayıştay ilamının önce ilamda sorumlu olandan tahsili, daha sonra ahizlere rücu etmesi pratik bir yöntem de değildir.

Hukuk Genel Kurul Kararına, bu eleştiriler sonucunda yasal süre içerisinde itiraz edildiği için bir karar düzeltme kararı vermek durumunda kalacaktır.

Alınacak son kararda değinilen eleştirilerin titizlikle irdeleneceğinden kuşku duyulmamaktadır.

Haluk NALÇAKAR

İçişleri Bakanlığı
E. Mahalli İdareler Başkontrolörü
İşadamı

VERGİ, RESİM VE HARÇLAR DIŞINDA KALAN BELEDİYE UYUŞMAZLIKLARININ SULH İLE TASFİYESİ

5393 sayılı Belediye Kanununun “Mec-lisin görev ve yetkileri” başlıklı 18. madde-sinin (h) bendinde; “*Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL’den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragate karar ver-mek.*” meclisin,

“Encümenin görev ve yetkileri” başlıklı 34. maddesinin (f) bendinde; “*Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.*” encümenin

Görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Belediye uyuşmazlıklarında, yukarıda yer alan görev ve yetkilerin belediye meclis-leri ve encümenleri tarafından kullanılabil-mesinin şartları ise Kanun metinlerinde;

- uyuşmazlıkların vergi, resim ve harçlar dışında kalması,
- uyuşmazlığın 5.000.-TL’ine ka-dar belediye encümenince,

5.000.-TL’sından fazla ise belediye meclisince karara bağlanması gerek-tiği,

- uyuşmazlığın belediye ile ilgilisi ara-sında dava konusu olması

şeklinde sayılmıştır.

Bazen belediyelerimizin, uyuşmazlıklarını dava konusu olmadan yukarıda yer alan Kanun metinlerini kullanarak çözüme ka-vuşturmaya çalıştıkları müşahade edilmek-tedir. Böyle bir durumun oluşması halinde, Sayıştay denetimlerinde belediye ilgilileri hakkında sorumluluklar ortaya çıkmakta, kamu zararı tesbiti ile karşı karşıya kalın-maktadır. Dolayısıyla, 5393 sayılı Kanunun 18/h ve 34/f bentleri hükümlerinin uygula-nabilmesinin en öncelikli şartı, söz konusu uyuşmazlığın dava konusu haline gelmiş ol-ması gerekliliğidir.

Konuyla ilgili olarak ışık tutması ama-cıyla Sayıştay tarafından verilen karar me-tinleri aşağıya alınmıştır:

- Sayıştay 5. Dairesi'nin 03.03.2016 tarih ve 158 karar, 203 ilam no'lu Kararı:

“İdari para cezası

..... Belediyesi'nin tarih ve..... sayılı Meclis kararının incelenmesi neticesinde; Belediye'nin 2012 yılı hesabına ilişkin tarih ve sayılı sorgu evraklarınınmaddesinde yer alan ve Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sosyal Güvenlik Müdürlüğü tarafından uygulanan idari para cezalarının affedilmesiyle ilgili olarak;

5393 sayılı Belediye Kanununun “Mec-lisin Görev ve Yetkileri” başlıklı 18. maddesinde;

“Belediye meclisinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.

b) Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

c) Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek. **(Ek cümle: 1/7/2006-5538/29 md.)** Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyelerinde il çevre düzeni planı ilgili Büyükşehir Belediyeleri tarafından yapılır veya yaptırılır ve doğrudan Belediye Meclisi tarafından onaylanır.

d) Borçlanmaya karar vermek.

e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralınmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar

üzerinde sınırlı aynı hak tesisine karar vermek.

f) Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek.

g) Şartlı bağışları kabul etmek.

h) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL'den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragat karar vermek.

i) Bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.

j) Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.

k) Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.

l) Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağlı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesine karar vermek.

m) Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.

n) Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değiştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.

o) Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.

p) Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî

miş gün içerisinde Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz yolu ve 56 ncı maddesi gereğince beş yıl içinde Sayıştay Daireleri nezdinde yargılamanın iadesi yolu açık olmak üzere karar verildi.”

- **Sayıştay 6. Dairesi'nin 11.09.2014 tarihi ve 127 karar, 11 ilam nolu Kararı:**

“Su Borçlarına Faiz İndirimi Yapılması

Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda; Belediye Meclisinin 07.03.2013 tarih ve 46 sayılı kararıyla su borçlarına kademeli faiz indirimi uygulanarak kamu zararına neden olduğu görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanununun 15’inci maddesinin (d) bendinde “*Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak*” belediyenin yetkileri arasında sayılmıştır.

Aynı Kanunun 18’inci maddesinin (h) bendinde ise “*Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin TL’den fazla dava konusu olan belediye uyumsuzluklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragat karar vermek*” Belediye Meclisinin görevi olduğu hüküm altına alınmıştır.

... Belediye Meclisi 07.03.2013 tarihinde aldığı kararla su borçlarının faizlerine 01.04.2013-30.04.2013 tarihleri arasında %90, 01.05.2013-31.05.2013 tarihleri arasında %70, 01.06.2013-30.06.2013 tarihleri arasında ise % 50 indirim uygulanmasını kabul etmiş ve bu karar doğrultusunda da borçlardan belirlenen indirimler yapılarak su bedelleri tahsil edilmiştir.

5393 sayılı Kanunun 15’inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde su alacaklarının tahsilini yapmak veya yaptırmak belediyelere görev olarak verilmektedir. Aynı Kanunun 18’inci maddesinde ise, belediye meclisinin görev ve yetkilerinin neler olduğu sayılmış belediye alacaklarının veya bu alacaklardan doğan gecikme bedellerinin kısmen veya tamamen affedilmesi ile ilgili olarak belediye meclislerine bir yetki verilmemiştir.

5393 sayılı Kanunun 18’inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ile belediye meclislerine verilen yetkide **dava konusu olan uyumsuzlukların** sulh yolu ile çözümüne yönelik olup, **dava konusu edilmeyen** anlaşmazlıklar için bu yetkinin kullanılmasına imkan bulunmamaktadır.

Sorumluların savunmalarında her ne kadar 5393 sayılı Belediye Kanununda Belediye Meclislerinin görevleri arasında su alacaklarına uygulanan faizlere ilişkin indirim ya da taksitlendirme yetkisinin açıkça düzenlenmediğini ancak bu işlemleri yapamayacağına ilişkin bir düzenlemenin de bulunmadığını, vatandaşların maddi imkansızları nedeniyle su borçlarını ödeyemediklerini, faizin indirilmesi halinde borçlarını ödeyebilecekleri için bu uygulamanın yapıldığını, yapılan indirimden dar gelirli vatandaşların yararlandığını, 5393 sayılı Kanunda dar gelirli vatandaşlara yardım etmenin belediye görevleri arasında bulunduğunu ifade etmişlerse de;

Yukarıda açıkça belirtildiği üzere 5393 sayılı Belediye Kanununda Belediye Meclislerinin görev ve yetkileri açıkça sayılmış, belediye alacaklarının ya da bu alacaklardan doğan gecikme bedellerinin affedilmesi ile ilgili olarak Belediye Meclislerine bir yetki verilmemiştir. Belediye Meclisinin kanunun kendisine yetki vermediği bir konuda düzenleme yapması mümkün değildir. Belediye Meclislerine

5393 sayılı Belediye Kanununun 18'inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ile verilen yetki sadece dava konusu olan uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümüne yöneliktir. Belediye Meclisinin su borçlarına faiz indirimi genel bir uygulama olup belediyeye su borcu olan tüm mükellefleri kapsamaktadır. Bu mükelleflerin maddi durumu ile ilgili Belediyenin herhangi bir tespiti yoktur. Bununla birlikte dar gelirlili vatandaşlara yardım amacıyla su borçlarının affedilmesi de mümkün değildir.

İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 23/01/2009 tarih ve B.05.0.MAH.0.01.00/2210-45043 sayılı su borç faizlerinin affi ile ilgili genelgesinde de **Belediye Meclislerinin belediye alacaklarını veya bu alacaklardan doğan gecikme bedellerini ortadan kaldırma yetkilerinin bulunmadığı belirtilmektedir.**

Bu itibarla, belediye meclislerinin su borçlarına uygulanan gecikme bedelleri de dahil, belediye alacaklarının veya bu alacaklardan doğan gecikme bedellerinin kısmen veya tamamen ortadan kaldırılmasına yetkileri bulunmadığından su borçlarına kademeli faiz indirimi uygulanması sonucu meydana gelen TL kamu zararının müstereken ve müstesilen 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53'üncü maddesi gereği hüküm tarihinden itibaren işleyecek faizleri ile ödetirilmesine oy birliğiyle,”

- Sayıştay 7. Dairesi'nin 25.02.2016 tarih ve 81 karar, 173 ilam nolu Kararı:

“Tahsili İmkansız Hale Gelen Kira Alacağı

Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda;

... Belediyesi gelir kalemleri içinde tahakkuk etmiş olarak yer alan Derneğin olan kira alacağının, tahsilinin imkansız hale geldiği gerekçesiyle Belediye Meclisi ka-

rarıyla terkin edilmesi suretiyle kamu zararına neden olunmuştur.

Yapılan incelemede, ... Belediyesi tarafındanDerneğine 12.08.1997 gün ve 222 sayılı encümen kararıyla aylık TL karşılığı taşınmaz kiralandığı, 2007 yılına kadar kiraların anılan dernek tarafından ödendiği, ancak 2007 yılından sonra kiraların ödenmemesi üzerine, 04.06.2013 tarihinde Derneğe kira borçlarını ödemesi için ödeme emri gönderildiği, ardından 2007/1-2013/8 dönemine ilişkin kira borcu için İcra Dairesi tarafından 2013/940 ödeme emri gönderildiği ve İcra Dairesi'nin Valiliği Dernekler Masasına yazmış olduğu 24.12.2013 tarihli yazı üzerine Valiliği İl Dernekler Müdürlüğünden alınan 27.12.2013 tarihli cevabi yazı ile Derneğin 28.11.1999 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında fesih kararı aldığı ve Valilik makamının 6.12.1999 gün ve 1630 sayılı sayılı kararı ile dernek kütük defterinden kaydının silindiğinin öğrenilmesi üzerine, belediye avukatı ...'in Mali Hizmetler Müdürlüğüne yazmış olduğu 31.12.2013 gün ve 127 sayılı yazıda, icra takip konusu borcun tahsilinin imkansız olduğu ve konunun Mecliste görüşülmesi gerektiğinin bildirildiği,

Bunun üzerine, 10.02.2014 gün ve 7 sayılı Meclis kararı ile anılan derneğe tahsisli bulunan büro ile ilgili olarak tahakkuk etmiş kira alacakları hakkında Belediye Hukuk İşleri Müdürlüğü'nce yapılan icra takibinin sonuçsuz kalması nedeniyle alacakların tahsilinin imkansız hale geldiği gerekçesiyle Dernek adına tahakkuk etmiş kira borçlarının 5393 sayılı Yasanın 15/k ve 18/h maddeleri gereğince silinmesine ve yapılan tahsisin kaldırılmasına oy birliği ile karar verildiği anlaşılmış bulunmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununun;

Belediyenin Yetkileri ve İmtiyazları başlıklı 15 inci maddesinin (k) fıkrasında,

“Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.”

Meclisin Görev ve Yetkileri başlıklı 18 inci maddesinin (h) fıkrasında,

“Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL’den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragat karar vermek.” denilmek suretiyle, vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin TL’den fazla olan dava konusu uyuşmazlıkların Belediye Meclisi kararı ile anlaşmayla tasfiye edilmesinin mümkün bulunduğu belirtilmiştir.

Öte yandan, adı geçen Dernek tarafından Belediyeye 2007 yılından beridir hiç kira ödenmemesine rağmen encümence sürekli kira artışlarının yapılması ve ödenmeyen kiranın tahsili için bu sürede gerekli işlemlerin yapılmaması nedeniyle belediyenin gelir kaybına uğratıldığı açıktır. Bu nedenle, Belediye görevlilerinin ihmali nedeniyle anılan Dernekten alınmayan kira borcunun 5393 sayılı Belediye Kanununun 15/k ve 18/h maddelerine göre terkin edilmesi ile sorumluların sorumluluğunun ortadan kalkması mümkün değildir.

Savunmalarda anılan Derneğin 1999 yılında feshedildiği ancak bunun 2013 yılında yapılan icra takibi sonrasında öğrenildiği ve dolayısıyla ortada olmayan bir tüzel kişilik nedeniyle bir alacak tahakkuku yapılamayacağı ileri sürülse de, anılan Derneğin feshedildiği 1999 yılından 2007 yılına kadar kiralardan ödenmesi nedeniyle, derneğe kiralanmış söz konusu yerin yıllarca dernekle irtibatlı olan veya olmayan kişilerce kullanıldığı açıktır. Ayrıca, Belediye encümenince her yıl kira bedeli artışlarının yapıldığı göz önüne alındığında, idarenin söz konusu yerin dernekle irtibatlı olan veya olmayan kişilerce kullanıldığından haberdar olmaması mümkün değildir.

Sorumlular savunmalarında sorumluluklarının bulunmadığını iddia etmekle beraber,

5393 sayılı Belediye Kanununun 38 inci maddesine göre, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak ile gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek Belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Yine, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun “Mali Hizmetler Birimi” başlıklı 60 ıncı maddesinin (e) bendine göre, “ilgili mevzuatı çerçevesinde idare gelirlerini tahakkuk ettirmek, gelir ve alacaklarının takip ve tahsil işlemlerini yürütmek” mali hizmetler biriminin görevleri arasında sayılmıştır.

Bu nedenle, Belediyenin Derneğin den olan 2007-2013 dönemine ilişkin kira alacakları hakkında gerekli işlemleri zamanında yapmaması nedeniyle söz konusu alacakların tahsili imkansız hale gelmesine yol açmaktan dönemin Belediye Başkanları, Mali Hizmetler Müdürleri ve Gelir Sorumlusunun sorumlu tutulmaları gerekmektedir. Yine belediye avukatının, ilk defa dönemin Belediye Başkanı tarafından kendisine gönderilen 2010 tarihli yazının gereklerini yapmaması nedeniyle 2010 yılından itibaren söz konusu kira alacağının tahsilinin imkansız hale gelmesine yol açmaktan sorumlu tutulması gerektiği açıktır.

Bu itibarla, Belediyenin Derneğin den olan 2007-2013 dönemine ilişkin kira alacağının tahsil edilmesi için gerekli işlemlerin zamanında yapılmaması nedeniyle söz konusu alacağın tahsilinin imkansız hale gelmesi nedeniyle oluşan TL tutarındaki kamu zararının;

2007 yılı kira gelirlerine ilişkin TL’nin Belediye Başkanı ... ve Mali Hizmetler Müdürü ile Gelir Sorumlusu ...’e,

2008 yılı kira gelirlerine ilişkin TL'nin Belediye Başkanı ... ve Mali Hizmetler Müdürü ... ile Gelir Sorumlusu ...'e

2009 yılı kira gelirlerine ilişkin TL'nin Belediye Başkanı ve Mali Hizmetler Müdürü ... ile Gelir Sorumlusu ...'e,

2010 yılı kira gelirlerine ilişkin TL ile 2011 yılı kira gelirlerine ilişkin TL toplamı TL'nin Belediye Başkanı ve Mali Hizmetler Müdürü ile Gelir Sorumlusuve Kurum Avukatı ...'e,

2012 yılı kira gelirlerine ilişkin TL ile 2013 yılı kira gelirlerine ilişkin TL toplamı ... TL'nin Belediye Başkanı ve Mali Hizmetler Müdürü ile Gelir Sorumlusuve Kurum Avukatı ...'e, müştereken ve müteselsilen, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 53 üncü maddesi gereğince hüküm tarihinden itibaren işleyecek faizleri ile ödettirilmesine, (Üye...in, "Kira alacağının tahakkuk ettirildiği tarihten itibaren, zamanaşımına uğramasına neden olan, yani kira alacağını tahsil etmekte ihmali olan geçmiş yıllardaki bütün görevlilerin de sorumlu tutulması gerekir." şeklindeki ayrışık görüşüne karşı),

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 55 inci maddesi uyarınca ilamın tebliğinden itibaren 60 gün içinde temyiz başvurusu ve aynı Kanunun 56 ncı maddesi uyarınca ilamın tebliğinden itibaren 5 yıl içinde yargılamanın iadesi başvurusu yolları açık olmak üzere;

Oy çokluğu ile karar verildi."

Yukarıda yer alan Sayıştay ilamlarında yer alan esaslara uygun olarak belediye personellerimizin hareket etmesi suretiyle, kamu zararı oluşmasının önüne geçmeleri, tazmin sorgusu ile karşı karşıya kalmamaları mümkün olacaktır.

Kamu görevlilerinin görevlerini ifa ederlerken yaptıkları hatalı veya kasıtlı mevzuata aykırı uygulamaları nedeniyle unutulmamalıdır ki, cezai, idari ve mali sorumlulukla karşı karşıya kalma ihtimalleri bulunmaktadır. Kamu görevlisi görevini ifa ederken mevzuata uygun davranmak zorundadır. Dolayısıyla; mevzuatı bilmemenin mazeret sayılmayacağını unutmayarak yapılan her işte azami ölçüde yasal düzenlemelere uygun hareket edilmelidir.

Ayşe PAMUKÇU

Doçent Doktor

Cavit KUŞGÖZ

Maliye Uzmanı

HAZİNE TAŞINMAZLARI ÜZERİNDE TESİS EDİLEN İRTİFAK HAKKI VE KULLANMA İZİNİ İŞLEMLERİ İLE HAK LEHDARINA SATIŞTA BEDEL TESPİTİ VE ÖRNEK DEĞERLEMELER

1. GİRİŞ

Hazine, genel bütçe ile idare edilen kamu kuruluşlarının taşınır ve taşınmaz malları, hakları, alacakları ve borçları açısından Devlet tüzel kişiliğinin adıdır. Hazine taşınmazı ise Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri ifade eder. Hazine taşınmazlarının kamu hizmet ve menfaatleri doğrultusunda yönetiminden sorumlu idare, Maliye Bakanlığı ana hizmet birimi olan Millî Emlak Genel Müdürlüğüdür. Millî Emlak Genel Müdürlüğü'nün ana vizyon ve misyonu devlete ait taşınır ve taşınmaz mallarının yönetimini sağlamaktır. Hazine taşınmazları, Millî Emlak Genel Müdürlüğü ve Maliye Bakanlığının taşra teşkilatı olan Defterdarlıklar/Malmüdürlükleri tarafından satış, kira, trampa, ecrimisil, irtifak hakkı, kullanma izni, tahsis vd. işlemlere konu edilmektedir. Hazine taşınmazları üzerinde tesis edilen irtifak hakkı ve kullanma izinleri, bu işlemlerin önemli bir kısmını oluşturur. Millî Emlak Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan 2016 yılı

Faaliyet Raporunda¹, ülkemizde mülkiyeti Hazineye ait olan 4.048.612 adet taşınmazın bulunduğu ve bu taşınmazlar üzerinde 2014 yılında 351 adet, 2015 yılında 254, 2016 yılında ise 264 adet irtifak hakkı/kullanma izni tesis edildiği belirtilmiştir.

Hazine taşınmazları herhangi bir şekilde tasarruf edilmeden önce değerlemeye ve rayiç bedel tespitine konu edilmektedir. Hazine taşınmazları üzerinde kullanma izni ve irtifak hakkı tesis edilirken gerçekleştirilen bedel tespit işlemleri, irtifak işleminin türüne ve konusuna göre değişkenlik göstermektedir. Fakat kullanma izni ve irtifak hakkı bedeli belirleme işlemlerinin hareket noktası taşınmazın rayiç bedelidir. Hazine taşınmazlarının rayiç bedel tespitleri uluslararası değerlendirme standartları çerçevesinde yapılır. Rayiç bedel esas alınarak kullanma izni ve irtifak hakkı bedeli belirlenir.

Hazine taşınmazı üzerinde irtifak hakkı sahibi (hak lehdarı) olan kişi ve kurumların, Hazine taşınmazını doğrudan satın alabilme

¹ 2016 yılı Millî Emlak Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu

hakkı bulunmaktadır. Doğrudan satın alma işleminde ise hak lehdarı, taşınmazın arsa bedeli ile taşınmazın üzerinde bulunan bina ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısmın bedelini ödemesi gerekmektedir. Mülkiyeti Hazineye ait yani Hazine adına tapuda tescilli taşınmazlar üzerinde irtifak hakkı tesis edilirken, tasarrufu Hazineye ait olan ve tescil harici alanlarda ise kullanma izni tesis edilmektedir. İrtifak hakkı tesisi sonrasında, hak lehdarı şayet yatırım yaptığı taşınmazı satın almak isterse, taşınmaz doğrudan hak lehdarına satılabilir iken, kullanma izni sahibi olanların ise böyle bir satın alma hakkı bulunmamaktadır. Çünkü kullanma izni tescili mümkün olmayan taşınmazlar üzerinde kurulur ve tapuda tescili olmayan bir taşınmazında satış mümkün değildir.

Bu çalışmamızda irtifak hakkı ve kullanma izni kavramları, irtifak hakkı ve kullanma izni bedel tespiti, hak lehdarına satış süreci açıklanacak ve satış bedelinin tespitine yönelik örnekler sunulacaktır.

2. İRTİFAK HAKKI VE KULLANMA İZİNİ KAVRAMLARI

İrtifak hakkı; sahibine, konusunu oluşturan eşyaya ilişkin olarak kullanma, yararlanma veya hem kullanma, hem yararlanma yetkisi veren ya da malikin mülkiyet hakkından kaynaklanan yetkilerinden bir kısmını kullanmaktan kaçınmasını gerektiren bir ayni haktır². Ayni hak ise bir eşya üzerinde sahibine sınırlı ya da sınırsız hâkimiyet yetkisi veren bir haktır³.

Ayni hakların en iyi bilinen örneği mülkiyet hakkıdır. Yani bir taşınmazı mülk edinen kişi o taşınmazı dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir. Dilediği gibi söyleminden kasıt, kişinin mülkiyetinde olan taşınmazdan

faaydalanabilmesi, yararlanabilmesi ve tasarruf edebilmesidir. Biraz daha basitleştirecek olursak, kişi kendisine ait olan bir taşınmazı kiraya verebilir, üzerinde irtifak hakkı tesis edebilir veya kendisi tasarrufta bulunabilir.

İrtifak hakkı da, bir ayni haktır fakat irtifak hakkı sahibine sınırlı bir kullanım hakkı tanır. Sınırlı ayni haklarda hakkın içeriğine göre kişi eşyaya hâkim olabilmektedir. Sınırlı ayni haklar taşınmaz yükü, rehin hakkı ve irtifak hakkı olarak üçe ayrılır. Bunlardan en önemlisi irtifak hakkı olup sahibine (hak lehdarı), taşınmazı sadece kullanma ve/veya taşınmazdan yararlanma hakkı vermektedir. Bir taşınmaz üzerinde en geniş hakkı veren mülkiyet hakkıdır. Mülkiyet hakkı sınırsız bir ayni haktır. Kişi mülkiyet hakkına sahip olduğu bir taşınmazı, bir başkasının kullanımına, faydalanmasına bırakabilir. Bu kişinin mülkiyet hakkına zarar vermez. Mülkiyet hakkı sahibinin taşınmazını, bir başkası adına yararlanmaya, faydalanmaya yada bazı haklarından vazgeçerek bir başkasına bırakması halinde sınırlı bir ayni hak doğmuş olur.

Kullanma izni, Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerler üzerinde kişiler lehine idarece verilen izin olarak tanımlanmaktadır⁴. Kullanma izni kavramı, yasal düzenlemeler olan 4706 sayılı Kanun ve 5084 sayılı Kanunda yer alsa bile tanımı Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte yapılmıştır.

İrtifak hakkı, mülkiyete sahip olan özel kişi, tüzel kişi veya kamu kurumları tarafından verilebilirken, kullanma izni ise sadece Hazine (Milli Emlak Genel Müdürlüğü) tarafından verilebilmektedir.

Devletin hüküm ve tasarruf altında bulunan yerlerden kasıt her türlü sular denizler, göller, akarsular vb. ile ziraata elverişli olmayan yerler, kayalar, tepeler, dağlar, onlar

4 Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik

2 Ayan Mehmet, *Eşya Hukuku III*, Mimoza Yayınları, Konya, 2012, s. 243

3 Bilgin Ahmet, *İslam Hukukunda İrtifak Haklarının Mahiyeti*, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sayı 5, Diyarbakır, 1992

dan çıkan kaynaklar kimsenin mülkiyetinde olmayan sahihsiz yerlerdir ve Devlet dahi bu gibi yerlerin maliki değildir⁵. Bu alanlar tapuda tescile tabi olmayan alanlardır. Mülkiyeti bulunmayan bu alanların tescil edilmeden üzerinde irtifak hakkı tesis edilemeyeceğinden, Hazine tarafından kullanma izni adıyla bir kavram geliştirilmiştir. Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan dağlar, tepeler, ziraata elverişli olmayan yerler imar ve ihya edilmesi halinde mülkiyet oluşturulup irtifak hakkına konu edilebilirken deniz, akarsu, göl ve kıyılarda bu mümkün değildir. Kullanma izninin verileceği alanları örnekleyecek olursak, deniz yüzeyinde dolgu alanları, iskeleler, deniz dibi boru hatları, deniz yüzeyi dolfen, şamandıra, liman sahaları örnek olarak gösterilebilir. Kısacası devletin hüküm ve tasarrufu altındaki alanlarda mülkiyet oluşmadığından kullanma izni kavramı geliştirilerek buraların tasarruf edilme imkânı getirilmiştir.

3. İRTİFAK HAKKI BEDEL TESPİTİ

Hazineye ait taşınmazlar herhangi bir işleme (satış, kira, irtifak hakkı ve kullanma izni tesisi, tahsis, trampa vd.) tabi tutulmadan önce değerlendirme işlemine tabi tutulur. Hazine taşınmazlarında değerlendirme işlemleri uluslararası değerlendirme standartları çerçevesinde yapılır ve taşınmazın rayiç bedeli tespit edilir. Rayiç bedel bir taşınmazın işlem göreceği günde alım satım bedelidir. Rayiç bedel emlak piyasasında çok fazla kullanılan terimlerden biridir. Hazine tarafından belirlenen bu rayiç bedel, kira bedelleri ile irtifak hakkı ve kullanma izni bedellerinin belirlenmesinin temelini oluşturur.

3.1. Rayiç Bedel Tespiti

Hazine taşınmazlarının rayiç bedeli, dört aşama sonucunda tespit edilir. Birinci aşama ön hazırlık, ikinci aşama saha çalışması,

üçüncü aşama en etkin ve verimli kullanım analizi, dördüncü ve son olarak değerlendirme yönteminin belirlenmesi ve bedel takdir raporunun hazırlanmasıdır. Tüm bu aşamalar sonucunda taşınmazın rayiç bedeli belirlenir ve bu bedel üzerinden işlem tesis edilir.

Rayiç bedel tespitinin ön hazırlık sürecinde, taşınmazın dosyası⁶ incelenir. Taşınmaz dosyası içinde kamu kurum ve kuruluşlarından temin edilmesi gereken bilgi ve belgeler kontrol edilir ve şayet taşınmaz dosyasında kurumlardan temin edilmesi gereken bilgi ve belgeler yok ya da güncel değilse bu bilgi ve belgeler yeniden temin edilir. Taşınmazın üzerinde herhangi bir yapı bulunuyor ise yapılara ilişkin yapı yaklaşık maliyetleri belirlenir. İnternet üzerinden bedel takdirine yönelik emsal araştırmaları yapılır. İnternet ilanları üzerinden yapılan araştırmaların doğruluğu teyit edilmeden kullanılmaması gerekir. Yine varsa mahkeme kararları, bilirkişi raporları, gayrimenkul değerlendirme raporları, icra satışları, satış, satın alma, trampa veya kamulaştırma işlemleri gerçekleştiren idarelerin kıymet takdirleri ve bedel takdirlerine ilişkin verilerde temin edilebilir.

Saha çalışması kapsamında, değerlemesi yapılacak taşınmazın mahallinde görülmesi ve avantajları ile dezavantajlarının tespit edilmesi gerekir. Taşınmazın mahallinde tespitinin yapılarak tüm özelliklerini gösteren bir tutanak düzenlenmeli ve bu tutanakta taşınmazın değerini etkileyen olumlu ve olumsuz hususlar belirtilmelidir. Rayiç bedel tespitinde, taşınmazın bulunduğu bölgede emlak piyasası hakkında bilgisi bulunan muhtar, bilirkişi ve emlakçılardan faydalanılabilir, bunların yanında işin niteliğine göre inşaat ve müteahhitlik işleriyle uğraşan gerçek ve tüzel kişilerle de görüşülür. Bir bilirkişiden emsal satış bilgileri, piyasaya ilişkin

5 Sönmez M. Tului, *Osmanlıdan Günümüze Toprak Mülkiyeti Açıklamalı Sözlük*, Yayın Evi A.Ş., Ankara, 1998, s. 26

6 Milli Emlak Genel Müdürlüğü il ve ilçe teşkilatlarında (Defterdarlık/Malmüdürlükleri) her bir taşınmaz için dosya açılır ve dosyada taşınmaza ilişkin yazışmalar saklanır.

diğer bilgiler temin edileceğinden ötürü, bilirkişilere taşınmaza ait bilgiler açık ve doğru bir şekilde aktarılır ve bu bilgiler, bilirkişiler ile birlikte düzenlenecek tutanakta net olarak belirtilir.

En etkin ve verimli kullanım analizine göre bir taşınmazın rayiç bedeli belirlenirken taşınmazın fiili durum analizi, tapu kütüğü analizi ve imar analizlerinin yapılması gerekmektedir. Bu durumda taşınmazın fiili durumu, tapu kütüğü ve imar durumları birlikte değerlendirilerek en rasyonel ve marginal faydası en yüksek olacak durum tespit edilerek bedel takdiri çalışması yapılmalıdır.

Taşınmazların fiziki özellikleri taşınmazın değerini olumlu ya da olumsuz şekilde etkiler. Bu yüzden değerlendirme işleminde fiili durum analizleri yapılması gerekmektedir. Tapu kütüğü analizinde taşınmazın değerini etkileyen takyidatlar, şerhler ve beyanlar değerlendirilerek olası kullanım şekillerini engelleyen veya kısıtlayan yönleri, hukuki dayanakları ile ortaya konur. Bir taşınmazın değerini etkileyen en önemli bir diğer husus ise imar durumudur. Değerleme yapılırken taşınmazın imar planındaki kullanım amacı ve yapılaşma koşulları dikkate alınarak değerlendirme yapılır. Bir taşınmazın değerini en çok yapılaşma koşulları (emsal, TAKS/KAKS, H_{max} , kat sayısı vb.) etkiler. Bu yüzden tüm bu hususlar göz önünde bulundurularak etkin ve verimli kullanımına göre rayiç bedel çalışması yapılır.

Uluslararası değerlendirme standartları çerçevesinde üç temel değerlendirme yöntemi bulunmaktadır. Bunlar, pazar yöntemi (emsal karşılaştırma), gelir yöntemi ve maliyet yöntemidir⁷. Hazine taşınmazlarının değerlendirme işlemlerinde de bu üç yöntem esas alınır. Genellikle emsal karşılaştırma yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntemler dışında diğer

hesaplamalara başvurulabileceği gibi, kat karşılığı inşaat ve kira verilerine dayalı hesaplamalar da yapılabilir. Değerleme çalışmasında, işin niteliğine uygun olarak birden fazla değerlendirme yöntemi ve hesaplamasından faydalanılabilir. Değerleme çalışmasında kullanılan yöntem ve hesaplamaların tercih edilme gerekçeleri ile taşınmaz için tespit ve takdir edilen rayiç bedelin gerekçeleri değerlendirme raporunda açıklanır. Taşınmazların rayiç bedeli; değerlendirme çalışmasında temin edilen ve bedel tespit ve takdirinde kullanılan verilerden, emsal nitelikteki satış ortalamalarından, internet ortamından elde edilen verilerden, bilirkişi nezdinde elde edilen portföy ortalamalarından, bilirkişi beyanları ortalamalarının belli bir oranı ile ilgili diğer verilerin arasından, değerlemeyi yapanlar tarafından hangilerinin hangi oranda dikkate alınacağı belirlenerek bedel tespit raporu hazırlanır.

3.2. Emlak Vergi Değeri Tespiti

Hazine taşınmazları üzerinde tesis edilen irtifak hakkı ve kullanma izni bedellerinde rayiç bedelin yanında emlak vergi değerleri (özel irtifaklarda) esas alınır. Emlak vergi değeri, emlak sahiplerinin mükellefi olduğu, vergiye esas olarak tespit edilen bedeldir. Rayiç bedel Hazine taşınmazlarının yönetimini gerçekleştiren Defterdarlıklar/Malmüdürlükleri tarafından tespit edilirken, emlak vergi değerleri ilgili belediyeler tarafından oluşturulan komisyonlarca tespit edilir. Belediyeler dört yılda bir emlak vergisine esas değerleri yeniden belirlerler. Hazine taşınmazları bazı özel irtifaklarda emlak vergi değerini esas almaktadır. Örneğin, yurtiçi özgün geliştirme ve ileri teknoloji gerektiren savunma, havacılık ve uzay sanayii alanlarında ilk yıl irtifak bedeli, taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değeri toplamının binde biridir.

3.3. İrtifak Hakkı Türlerine Göre Bedel Tespiti

7 2017 Uluslararası Değerleme Standartları, <https://www.tspb.org.tr/wp-content/uploads/2015/06/Ek-UDS.pdf>, E.T: 10.04.2018

Hazine taşınmazlarının üzerinde tesis edilecek irtifak hakkı ve kullanma izni işlemlerinde genel irtifak hakkı ve özel irtifak hakkı olarak konu ayrımına gidebiliriz. Genel irtifak hakkı bedelinin belirlenmesinde hareket noktası taşınmazın rayiç bedeli iken özel irtifak hakkı işleminde ise hem rayiç bedel hem de emlak vergi değeridir.

3.3.1. Genel İrtifak Hakkı Bedeli

Hazine taşınmazlarında genel irtifak hakkı ve kullanma izni yıllık bedelleri ilgili taşınmazın rayiç bedelinin yüzde ikisi olarak hesaplanır.

3.3.2. Özel İrtifak Hakkı Bedelleri

Özel irtifak hakkı, Hazine taşınmazların üzerinde tesis edilecek irtifak hakkının konusuna ve türüne göre bedel tespitlerinde farklılık gösteren (tarım, hayvancılık, savunma, havacılık vd.) hakları ifade eder. Özel irtifak işlemlerinde irtifak hakkı bedelinin hareket noktası rayiç bedel ile taşınmazın emlak vergi değeridir. Örneğin, tarım ve hayvancılık ile sanayi amaçlı tesis edilecek irtifak hakları ve verilecek kullanma izinlerinde ilk yıl irtifak hakkı bedeli, taşınmazın rayiç bedelinin yüzde biri, yurtiçi özgün geliştirme ve ileri teknoloji gerektiren savunma, havacılık ve uzay sanayii alanlarında, taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekaşe birim değeri toplamının binde biri, kamu yararına çalışan dernekler ile vergi muafiyeti tanınan vakıflar lehine; yönetim binası ile üyelerinin sosyal ve diğer ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik lokal, sosyal tesis gibi tesisler ile tamamen gelir elde etmek amaçlı tesisler hariç olmak üzere

tüzüklerinde veya senetlerinde yer alan asli kuruluş amaçlarında kullanılmak üzere ihtiyaç duydukları taşınmazlar üzerinde tesis edilecek irtifak hakları ile verilecek kullanma izinlerinde, ilk yıl irtifak hakkı veya kullanma izni bedeli taşınmazın rayiç bedelinin yüzde biri, eğitim tesisleri yapılması amacıyla tesis edilecek irtifak hakları ile verilecek kullanma izinlerinde, ilk yıl irtifak hakkı veya kullanma izni bedeli taşınmazın rayiç bedelinin binde beşi şeklinde hesaplanmaktadır.

3.4. Değerleme ve Örnekler

Bir taşınmazın rayiç bedelinin nasıl tespit edileceği ve süreci yukarıda kısaca açıklanmıştır. Değerlemenin sağlıklı yapılabilmesi için taşınmazın imar yapılaşma koşulları olan KAKS (emsal oranı, kat alanı kat sayısı), TAKS (taban alanı kat sayısı) ve Hmax yüksekliğinin (maksimum yükseklik) bilinmesi gerekir. İmar yapılaşma koşulları göz önünde bulundurularak emsal olarak alınacak her bir taşınmazın inşaat yapılaşma hakkı (taşınmazın yüzölçümü x emsal oran (KAKS)) tespit edilir ve m² birim bedelleri belirlenir. Elde edilen verilerin aritmetik ortalaması alınarak sınır kontrolleri yapılır. Bunların yanında değerlendirme uzmanı elde ettiği verileri karşılaştırarak sınır kontrolleri aralığı tespit etmesi gerekir.

Bazı örnekler ile değerlendirme nasıl yapılacağı ve irtifak konusuna göre irtifak hakkı bedelinin ne olacağını örneklendirelim.

Örnek 1-Mülkiyeti Hazineye ait Balıkesir İli, Altieylül İlçesinde bulunan 1.000,00 m² yüzölçümlü, emsal oranı 1,5 (KAKS) olan E

Veri	Rayiç Bedeli (TL)	Yüzölçümü (m ²)	Emsal Oran (KAKS)
Emsal A	720.000,00	900,00	1,50
Emsal B	937.500,00	1.250,00	1,25
Emsal C	840.000,00	1.200,00	1,25
Emsal D	700.000,00	800,00	1,50
E Taşınmazı	?	1.000,00	1,50

taşınmazı için hastane yapılmak üzere irtifak hakkı talep edilmiştir. Aşağıda sunulan 4 adet emsal taşınmazdan elde edilen veriler çerçevesinde, sınır kontrollerinin %20 oranında olduğu varsayılarak emsal karşılaştırma yöntemine (karşılaştırılabilir işlemler yöntemi) göre irtifak hakkı bedeli ne olur?

Toplam İnşaat Alanı = Yüzölçümü x Em-sal Oran (KAKS)

Emsal A Toplam İnşaat Alanı = 900,00 x 1,50 = 1.350,00 m²

Emsal B Toplam İnşaat Alanı = 1.250,00 x 1,25 = 1.562,50 m²

Emsal C Toplam İnşaat Alanı = 1.200,00 x 1,25 = 1.500,00 m²

Emsal D Toplam İnşaat Alanı = 800,00 x 1,50 = 1.200,00 m²

m² Birim Bedeli = Satış Bedeli / Toplam İnşaat Alanı

Emsal A m² Birim Bedeli = 720.000,00 TL / 1.350,00 m² = 533,33 TL

Emsal B m² Birim Bedeli = 937.500,00 TL / 1.562,50 m² = 600,00 TL

Emsal C m² Birim Bedeli = 840.000,00 TL / 1.500,00 m² = 560,00 TL

Birim Bedeli = 569,17 TL

Sınır Kontrolleri %20 = 569,17 x 0,80 ile 569,17 x 1,20 = 455,34 TL ile 683,00 TL

Emsal veriler, sınır kontrollerinin içinde olduğundan esas veri olarak değerlendirilebilecektir.

Taşınmazın Arsa Rayiç Değeri = Toplam İnşaat Alanı x Emsal Verilerin Ortalama m² Birim Bedeli

Taşınmazın Arsa Rayiç Değeri = 1.500,00 m² x 569,17 TL = 853.755,00 TL

Taşınmazın Arsa Rayiç m² Birim Bedeli = 853.755,00 TL / 1.000,00 m² = 853,75 TL

Taşınmazın Yıllık İrtifak Hakkı Bedeli = Taşınmazın Arsa Rayiç Bedeli x 0,02⁸

Taşınmazın Yıllık İrtifak Hakkı Bedeli = 853.755,00 TL x 0,02 = **17.075,10 TL**

Örnek 2: Mülkiyeti Hazineye ait Kocaeli İli, Gebze İlçesi sanayi bölgesinde yer alan 550,00 m² yüzölçümlü **D** taşınmazının, aşağıda verilen yapılaşma koşulları ve emsalleri doğrultusunda, sınır kontrollerinin %15 esas alınarak emsal değerlendirme yöntemi (karşılaştırmalı işlemler analizi) kullanıldığında, sanayi amaçlı irtifak hakkı yıllık bedeli ne olur?

Sanayi alanlarında bedel tespit ve takdir

Veri	Satış Bedeli (TL)	Cephe (m)	Derinlik (m)	TAKS	Hmax ^x
Emsal A	1.000.000,00	30,00	25,00	0,4	11
Emsal B	500.000,00	26,00	20,00	0,3	9
Emsal C	900.000,00	32,00	20,00	0,4	12
D Taşınmazı	?	25,00	22,00	0,4	10

* İmar mevzuatına göre konut alanlarında Hmax genellikle öncelikle 0,50 subasmanı seviyesi ve sonra her kat için 3 metre ilavesiyle 3,50; 6,50; 9,50 şeklinde olmaktadır. Fakat sanayi alanlarında yapı yükseklikleri değişebilmektedir.

Emsal D m² Birim Bedeli = 700.000,00 TL / 1.200,00 m² = 583,33 TL

Emsal Verilerin Aritmetik Ortalama m²

8 Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte taşınmazın rayiç bedelinin %2'sinin İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni bedeli olduğu belirtilmiştir. Hastane amaçlı irtifak hakkı genel bir irtifak hakkıdır.

işlemlerinde taşınmazların toplam inşaat alanı değil toplam inşaat hacmi hesaplanarak rayiç bedel tespit edilir. Emsal taşınmazların toplam inşaat hacmi; yüzölçümünün, TAKS ve Hmax ile çarpılması sonucu metre-küp cinsinden bulunur ve taşınmazın değeri bu inşaat hacmine bölünmek suretiyle metre-küp birim bedelleri hesaplanır. Bu bedellerin aritmetik ortalaması hesaplanır ve taşınmazın toplam inşaat hacmi ile çarpılmak suretiyle Hazine taşınmazının rayiç bedeli tespit edilir.

Toplam İnşaat Hacmi = TAKS x Arsa Alanı (Arsa Cephesi x Arsa Derinliği) x Yükseklik

Emsal A Toplam İnşaat Hacmi = 0,40 x 30 x 25 x 11 = 3.300,00 m³

Emsal B Toplam İnşaat Hacmi = 0,30 x 26 x 20 x 9 = 1.404,00 m³

Emsal C Toplam İnşaat Hacmi = 0,40 x 32 x 20 x 12 = 3.072,00 m³

D Taşınmazı Toplam İnşaat Hacmi = 0,40 x 25 x 22 x 10 = 2.200,00 m³

m³ Birim Bedeli = Satış Bedeli / Toplam İnşaat Hacmi

Emsal A m³ Birim Değeri = 1.000.000,00 TL / 3.300,00 m³ = 303,03 TL

Emsal B m³ Birim Değeri = 500.000,00 TL / 1.404,00 m³ = 356,13 TL

Emsal C m³ Birim Değeri = 900.000,00 TL / 3.072,00 m³ = 292,97 TL

Emsal Verilerin Aritmetik Ortalama m³ Birim Bedeli = 317,38 TL

Sınır Kontrolleri %15 = 317,38 x 0,85 ile 317,38 x 1,15 = 269,77 TL/m³ ile 364,99 TL/m³

Emsal veriler, sınır kontrollerinin içinde olduğundan esas veri olarak değerlendirilebilecektir.

D Taşınmazının Arsa Rayiç Değeri = Toplam İnşaat Hacmi x Emsallerin Ortalama m³ Birim Bedeli

D Taşınmazının Arsa Rayiç Değeri = 2.200,00 m³ x 317,38 TL = 698.236,00 TL

D Taşınmazının Sanayi Amaçlı Yıllık İrtifak Bedeli = Taşınmazın Arsa Rayiç Değeri x 0,01⁹

D Taşınmazının Sanayi Amaçlı Yıllık İrtifak Bedeli = 698.236,00 TL x 0,01 = **6.982,36 TL**

4. HAK LEHTARINA DOĞRUDAN SATIŞ

4.1. Doğrudan Satış Nedir

Hazine taşınmazları üç farklı şekilde satışa konu edilmektedir. Birincisi, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunlarına göre satış, ikincisi, doğrudan satış ve üçüncüsü ise özel kanun hükümlerine göre satış işlemleridir. Devlet İhale Kanununa göre satışlarda tahmin edilen satış bedeli Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun (İ) cetvelinde 2886 sayılı Kanunun 45 inci maddesi için belirlenen parasal sınıra kadar olan taşınmazların satış işlemleri açık teklif usulüyle, tahmin edilen satış bedeli bu sınırı aşan taşınmazların satış işlemleri kapalı teklif usulüyle yapılmaktadır. Doğrudan satış türlerine, yabancılarla satış, Hazine taşınmazı üzerlerinde sınırlı aynı hak tesis edilen taşınmazların hak lehtarlarına satışı, Hazinenin hissedar olduğu taşınmazların diğer hissedar veya hissedarlara satışlarını örnek olarak sayabiliriz. Özel kanun hükümlerine göre satış ise, sadece belirli bir konuda çıkarılan taşınmaz satışlarıdır. Örneğin 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun, 2942 sayılı Kamulaş-

⁹ Sanayi amaçlı irtifak hakkı bedeli taşınmazın rayiç bedelinin yüzde biridir.

tırma Kanununun 30. maddesine göre satış gibi örnekler özel satış işlemleridir.

Doğrudan satış, taşınmazın herhangi bir ihaleye konu edilmeksizin, kişinin hak sahibi nedeniyle ya da ilgili kanunlarca kişiye tanınan yetkiye dayanarak satış talep etmesi sonucu ilgili idarece takdir edilen bedel üzerinden gerçekleşen satış olarak da tanımlanabilir.

4.2. İrtifak Hakkı Tesis Edilen Hazine Taşınmazının Hak Lehdarına Doğrudan Satışı

4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde “üzerinde çeşitli amaçlarla kişiler lehine sınırlı aynı hak tesis edilmiş ise, zemini ile üzerindeki bina ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısmının, talep edilmesi halinde hak lehdarlarına rayiç bedel üzerinden doğrudan satılabileceği” belirtilmiştir. Hak lehdarı, irtifak hakkı yada kullanma izni sahibi olan gerçek ya da tüzel kişi olarak tanımlanabilir. Bu bölümde önemli olan husus taşınmazın rayiç bedelinin tespitinin yanında taşınmazın üzerine bulunan bina ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısımlarının tespitidir.

4.3. İrtifak Hakkı Lehdarına Satış Bedelinin Tespiti

4706 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin b bendinde Hazine taşınmazı üzerinde çeşitli amaçlarla sınırlı aynı hak tesis edilmiş ise zemini ile üzerindeki bina ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısmı talep edilmesi halinde doğrudan hak lehdarına satılabileceği belirtilmiştir. **İrtifak hakkı lehdarına satış bedeli tespitinde taşınmazın zemin bedeli ile taşınmaz üzerindeki yapıların Hazineye geçmesi gereken kısımların bedeli belirlenir.**

4.3.1. Zemin Bedelinin Tespiti

Zemin bedeli, bir taşınmazın üzerinde bulunan yapı ve tesisler hariç tutularak sadece arsa/arazi bedelinin tespit edilmesi demektir. Bir taşınmaz üzerinde tesis edilen yapı ve binalar o taşınmazın tamamlayıcı bir parçası (mütemmim cüzü) halinde gelir. Değerleme işlemlerinde, şayet bir taşınmaz üzerindeki bina ve tesisler, ekonomik ömrü tamamlanmamış ise mevcut yapılara bedel belirlenir. İrtifak hakkı işlemlerinde ise, hak lehdarına doğrudan satış yapılır iken zemin bedeli ayrıca belirlenmektedir.

4.3.2. Taşınmaz Üzerindeki Yapıların Hazineye Geçmesi Gereken Kısımın Tespiti

313 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinde üzerinde sınırlı aynı hak tesis edilen taşınmazların hak lehtarlarına satışı bölümünde, zemin için belirlenen rayiç bedele, üzerindeki yapı ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısımları için takdir edilen bedel ilave edilmek suretiyle satış bedeli tespit edileceği belirtilmiştir. Yapı ve tesislerin rayiç bedellerinin tespitinde; 1319 sayılı Kanunun uygulanmasında esas alınan bina inşaat metrekare maliyet bedelleri, eğer taşınmazın üzerinde turizm tesisi bulunuyor ise veya üzerinde turizm tesisi bulunan taşınmazlara ek alan olarak kullanılmak üzere sınırlı aynı hak tesis edilmiş ise, Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenen tesis türlerine göre alınacak yatak başı birim fiyatları da dikkate alınacaktır. Yapı ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısmının hesabında ay kesirleri dikkate alınmayacağı belirtilmiştir.

Şayet bina ve tesislerin bir kısmı Hazineye bir kısmı hak lehdarına ait ise Hazineye ait bina ve tesislerin tamamına, hak lehdarına ait bina ve tesislerin ise Hazineye geçmesi gereken kısmın bedeli hesaplanarak bedel takdiri yapılacaktır.

4.3.3. Örnek Değerleme

Örnek değerlemelerde öncelikle mevcut zemin (arsa) bedeli tespiti yapılmakta, sonrasında söz konusu taşınmaz üzerinde bulunan yapı ve tesislerin, ekonomik ömürleri, yıpranma payları tespit edilip maliyet yöntemine göre bedelleri belirlenmektedir. 313 sayılı Millî Emlak Genel Tebliğinde belirtilen hesaplama kullanılarak yapıların Hazineye geçmesi gereken kısımların tespiti yapılmaktadır.

Örnek 1: Balıkesir İli, Altıeylül ilçesinde mülkiyeti Hazineye ait 6.000,00 m² yüzölçümlü C taşınmazı üzerinde 04.04.2004 tarihinde özel hastane yapılması amacıyla irtifak hakkı tesis edilmiştir. İrtifak hakkı sahibi 4706 sayılı Kanunun 4/1/b maddesine göre doğrudan satın alma talebinde bulunmuştur. Söz konusu taşınmazın hak lehtarına satış bedeli ne olur? (Sınır Kontrolleri %10, İrtifak Hakkı süresi 49 yıl, bina ve tesislerin ekonomik ömrü 50 yıl, bedel takdiri tarihi 15.04.2018)

Veri	Satış Bedeli (TL)	Yüzölçümü (m ²)	Emsal Oran (KAKS)
Emsal A	4.800.000,00	8.000,00	1,50
Emsal B	2.250.000,00	4.000,00	1,25
C Taşınmazı	?	6.000,00	1,50

Toplam İnşaat Alanı = Yüzölçümü x Emsal Oran (KAKS)

Emsal A Toplam İnşaat Alanı = 8.000,00 x 1,50 = 12.000,00 m²

Emsal B Toplam İnşaat Alanı = 4.000,00 x 1,25 = 5.000,00 m²

m² Birim Bedeli = Satış Bedeli / Toplam İnşaat Alanı

Emsal A m² Birim Bedeli = 4.800.000,00 TL / 12.000,00 m² = 400,00 TL

Emsal B m² Birim Bedeli = 2.250.000,00 TL / 5.000,00 m² = 450,00 TL

Emsal Verilerin Aritmetik Ortalama m² Birim Bedeli = 425,00 TL

Sınır Kontrolleri %10 = 425 x 0,90 ile 425,00 x 1,10 = 382,50 TL ile 467,50 TL

Emsal veriler, sınır kontrollerinin içinde olduğundan esas veri olarak değerlendirilebilecektir.

Taşınmazın Arsa Rayiç Değeri = Toplam İnşaat Alanı x Emsal Verilerin Ortalama m² Birim Bedeli

Taşınmazın Arsa Rayiç Değeri (Zemin Bedeli) = 9.000,00 m² x 425,00 TL = 3.825.000,00 TL

İrtifak Hakkında Hazineye Geçmesi Gereken Kısımın Bedel Tespiti;

Yeniden Yapım Bedeli, bir taşınmaz üzerinde bulunan yapının aynısının yeniden inşa edilmesi halinde katlanılacak bedeldir. Bu bedel tespit edilirken her yıl yapı sınıfına göre yayınlanan yaklaşık maliyet bedelleri

esas alınır. Yeniden yapım bedeli, yapının inşaat alanı yüzölçümünün, yapının sınıfına göre belirlenen yaklaşık maliyet bedelinin çarpılması sonucu tespit edilir.

Hastanenin Yeniden Yapım Bedeli = Yapının İnşaat Alanı Yüzölçümü x Yapının Yaklaşık Maliyet Bedeli

Hastanenin Yeniden Yapım Bedeli = 9.000,00 m² x 1.764,00¹⁰ TL = 15.876.000,00 TL

10 Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2017 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğinde Hastanelerin 5. Sınıf + B grubu yapılarda belirtilen Hastane verisi esas alınmıştır.

Amortisman Oranı = Efektif Yaş / Toplam Ekonomik Ömür

$$\text{Amortisman Oranı} = 14 / 50 = 0,28$$

Hastane Değeri = Yeniden Yapım Bedeli (YYB) - (YYB Değeri x Amortisman Oranı)

$$\text{Hastane Değeri} = 15.876.000,00 \text{ TL} - (15.876.000,00 \times 0,28) = 11.430.720,00 \text{ TL}$$

$$\text{İrtifak Hakkı Toplam Süresi} = 49 \text{ yıl} \times 12 = 588 \text{ ay}$$

$$\text{İrtifak Hakkı Başlangıcından İtibaren Geçen Süre} = (14 \text{ yıl} \times 12) = 168 \text{ ay} + 11^{11} \text{ gün} = 168 \text{ ay}$$

$$\text{Hastanenin Hazineye Geçmesi Gereken Kısım} = \text{Hastanenin Değeri} \times 168/588 = 11.430.720,00 \times 168/588 = 3.265.920,00 \text{ TL}$$

4706 sayılı Kanunun 4/b maddesine göre İrtifak Hakkı Satış Bedeli = Zemin Bedeli + Hastanenin Hazineye Geçmesi Gereken Kısmı

$$\text{İrtifak Hakkı Satış Bedeli} = 3.825.000,00 \text{ TL} + 3.265.920,00 \text{ TL} = \mathbf{7.090.920,00 \text{ TL}}$$

Örnek 2: Muğla İli, Bodrum ilçesinde mülkiyeti Hazineye ait 6.000,00 m² yüzölçümlü Ataşınmazı üzerinde 10.04.2000 tarihinde turistik tesis (200 yataklı 5 yıldızlı otel) amacıyla İrtifak hakkı tesis edilmiştir. İrtifak hakkı sahibi 4706 sayılı Kanunun 4/b maddesine göre doğrudan satın alma talebinde bulunmuştur. Söz konusu taşınmazın satış bedeli nedir? (Sınır Kontrolleri %10, İrtifak Hakkı süresi 49 yıl, taşınmazın arsa m² birim bedeli 5.000,00 TL, bina ve tesislerin ekonomik ömrü 50 yıl, bedel takdiri tarihi 15.04.2018)

$$\text{Taşınmazın Arsa Rayiç Değeri} = 6.000,00 \text{ m}^2 \times 5.000,00 \text{ TL} = 30.000.000,00 \text{ TL}$$

İrtifak Hakkında Hazineye Geçmesi Gereken Kısımın Bedel Tespiti;

11 İrtifak hakkı yapı ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısmının hesabında ay kesirleri dikkate alınmayacaktır. Bu yüzden 11 gün dikkate alınmamıştır.

$$\text{Otelin Yatak Başı Birim Maliyetleri Dikkate Alındığında Değeri}^{12} = 260 \times 146.569,00^{13} \text{ TL} = 38.107.940,00 \text{ TL}$$

Amortisman Oranı = Efektif Yaş / Toplam Ekonomik Ömür

$$\text{Amortisman Oranı} = 18 / 50 = 0,36$$

Otel Yapı ve Tesis Değeri = Otelin Yatak Başı Birim Maliyetleri Dikkate Alındığında Değeri - (Otelin Yatak Başı Birim Maliyetleri Dikkate Alındığında Değeri x Amortisman Oranı)

$$\text{Otel Yapı ve Tesis Değeri} = 38.107.940,00 \text{ TL} - (38.107.940,00 \times 0,36) = 24.389.081,60 \text{ TL}$$

$$\text{İrtifak Hakkı Toplam Süresi} = 49 \text{ yıl} \times 12 = 588 \text{ ay}$$

$$\text{İrtifak Hakkı Başlangıcından İtibaren Geçen Süre} = (18 \text{ yıl} \times 12) = 216 \text{ ay}$$

Otelin Hazineye Geçmesi Gereken Kısım = Otelin Değeri x (İrtifak Hakkı Başlangıcından İtibaren Geçen Süre / İrtifak Hakkı Toplam Süresi)

$$\text{Otelin Hazineye Geçmesi Gereken Kısımın Bedeli} = 24.389.081,60 \text{ TL} \times (216/588) = 8.959.254,47 \text{ TL}$$

4706 sayılı Kanunun 4/b maddesine göre İrtifak Hakkı Taşınmaz Satış Bedeli = Arsa Bedeli + Otelin Hazineye Geçmesi Gereken Kısımın Bedeli

$$\text{İrtifak Hakkı Taşınmaz Satış Bedeli} = 30.000.000,00 + 8.959.254,47 \text{ TL} = \mathbf{38.959.254,47 \text{ TL}}$$

5. SONUÇ

Mülkiyeti Hazineye ait taşınmazların satışları 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu

12 313 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinde "taşınmaz üzerinde turizm tesisi bulunuyor ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenen tesis türlerine göre alınacak yatak başı birim fiyatlarından da yararlanılacaktır" denilmektedir.

13 Kültür ve Turizm Bakanlığınca 2018 yılında yayınlanan turistik tesisler için yayınlanan birim maliyetler listesinde yer alan bedeldir.

kapsamında ihale yoluyla gerçekleşmektedir. Fakat Hazine taşınmazı üzerine irtifak hakkı ve kullanma izni tesis edilmesi halinde hak sahibi, bu taşınmazı doğrudan rayiç bedel üzerinden satın alma hakkına sahiptir. Şayet taşınmaz doğrudan değil ihale yolu ile satışa konu edilse taşınmazı talep edecek kişi sayısının artacağından ötürü taşınmazın satış bedeli piyasa fiyatının üzerinde gerçekleşmesi muhtemeldir. 4706 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinde verilen bu hak, hak lehdarının lehine olan bir durumdur.

Hazine, irtifak hakkı ve kullanma izni yöntemlerini kullanarak ve bu işlemlerde konu ve türüne göre bazı farklılıklar sunarak piyasada desteklenmesi gereken sektörlerde denge kurma ve yatırımları teşvik etme kapsamında kamuya bir fayda sunmaktadır. Tarım, hayvancılık, sanayi alanlarında rayiç bedelin yüzde biri olarak belirlenen kullanma izni ve irtifak hakkı bedeli yatırımları teşvik etmektedir.

Mülkiyeti Hazineye ait bir taşınmazın irtifak hakkı ve kullanma izni işlemine tabi tutulmadan önce rayiç bedeli tespit edilir ve taşınmaz değerlendirme sürecine tabi tutulur. Hazine taşınmazları değerlendirme işlemleri Uluslararası Değerleme Standartları kapsamında yapılır. Hazine taşınmazlarında rayiç bedel tespit edilirken dört aşamaya uygun hareket edilerek bedel belirlenir. Bu aşamalar, ön hazırlık, saha çalışması, en etkin ve verimli kullanılması analizi ve son olarak değerlendirme yönteminin belirlenmesi ile bedel takdir raporunun hazırlanmasıdır. Rayiç bedel tespit edilirken bu süreçlere uyularak bedel tespit edilmelidir.

Bir Hazine taşınmazı üzerinde kullanma izni ve irtifak hakkı tesis edilmesiyle birlikte hak lehdarının taşınmaz üzerinde yaptığı bina ve tesisler her geçen zaman diliminde süreye paralel olarak Hazineye geçer. İrtifak hakkı ve kullanma izni süresinin bitmesi ile

üzerinde bina ve tesislerin tamamı Hazineye geçmiş olur ve sürenin sonunda hak lehdarı yapı ve tesisleri işler bir şekilde Hazineye teslim eder. Şayet hak lehdarı üzerinde irtifak hakkı tesis ettiği taşınmazı satın almak isterse, taşınmazın arsa rayiç satış bedeline, taşınmaz üzerinde bulunan yapı ve tesislerin Hazineye geçmesi gereken kısımların bedeli eklenerek oluşan bedel üzerinden doğrudan satın alabilme hakkı bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

AYAN Mehmet, Eşya Hukuku III, Mimoza Yayınları, Konya, 2012.

Bilgin Ahmet, İslam Hukukunda İrtifak Haklarının Mahiyeti, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sayı 5, Diyarbakır, 1992.

Sönmez M. Tului, Osmanlıdan Günümüze Toprak Mülkiyeti Açıklamalı Sözlük, Yayım Evi A.Ş, Ankara, 1998,

2017 Uluslararası Değerleme Standartları, <https://www.tspb.org.tr/wp-content/uploads/2015/06/Ek-UDS.pdf>, Erişim Tarihi : 10.04.2018

2016 yılı Milli Emlak Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu

4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun

Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik

Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2017 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliği.

313 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinde

324 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğinde

Kültür ve Turizm Bakanlığınca 2018 yılında yayınlanan turistik tesisler için yayınlanan birim maliyetler listesi.

Gürkan GÜVEN*Mühendis*

REVİZE BİRİM FİYATA AİT HAKEDİŞ BELGELERİNDE HATALAR VE YANSIMALARI

1. GİRİŞ

Teklif birim fiyat sözleşme kapsamında yapım işlerinde revize birim fiyat uygulaması her ne kadar 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda açık şekilde düzenlenmemiş olsa da Kanuni dayanağını 4734 sayılı Kanunun 53 üncü maddesinden almaktadır. Revize birim fiyat uygulaması yapım işi ihalelerine özgü bir uygulama alanı olup yükleniciyi idarenin proje safhasında hesaplayamadığı iş eksilişleri kaynaklı zararlardan koruma amacıyla getirilmiş bir uygulamadır.

Söz konusu yapım işi ihalelerinde gerek ihale sürecinde gerekse ihalenin kazanılması durumunda sözleşme uygulaması sürecinde de sıklıkla hataların yapıldığı ve yine sıklıkla istekli ve idare ve sözleşme uygulaması aşamasında da yüklenici idare arasında çok büyük uyuşmazlıkların yaşandığı ve davaların açıldığı bir alandır.

Bu yazının konusunu revize fiyatın hakediş belgelerine yansıtılmasında yaşanan

uygulama farklılıkları, doğru uygulamanın mevzuatımızda yeri ve mevzuata aykırı uygulamaların yansımaları oluşturmaktadır.

2. REVİZE BİRİM FİYAT NEDİR?

4734 sayılı Kanunun 53 üncü maddesi (b) bendi; “Bu Kanuna göre yapılacak ihaleler ile ilgili olarak Kurumun görev ve yetkileri aşağıda sayılmıştır:..... 2) Bu Kanuna ve Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa ilişkin bütün mevzuatı, standart ihale dokümanlarını ve tip sözleşmeleri hazırlamak, geliştirmek ve uygulamayı yönlendirmek”

Bu hüküm gereğince Kamu İhale Kurumu tarafından hazırlanan güncel “Tip Sözleşme” nin 28.2.1. maddesi Revize Birim Fiyat uygulamasına temel teşkil etmektedir;

“Sözleşme eki birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her hangi bir iş kaleminin miktarında, işin devamı sırasında % 20’yi aşan artışın meydana gelmesi ve toplam artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1’ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu

iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır.

$$R = F \times [1 - (A \times F) / S]$$

S = Sözleşme bedeli (TL),

F = İş kaleminin sözleşme birim fiyatı (TL /),

A = İş kaleminde meydana gelen artış miktarı (Adet, mt, m2 vb.),

$$R = \text{Revize birim fiyat (TL /)}"$$

Tanımı ve hesap şekli Tip Sözleşmede açıkça düzenlenen Revize Birim Fiyatın anılan hususlarında çelişki olmadığı halde uygulamada hakediş belgelerine yansıtılması esnasında farklılıklar olduğu ve bu uygulama farklılıklarının kamu zararı oluşturduğu gerekçesi ile Sayıştay yargılamasına sıklıkla konu olduğu görülmektedir.

3. REVİZE BİRİM FİYATA AİT UYGULAMADA KARŞILAŞILAN HATALAR

Revize Birim Fiyatın hesaplanması ve hakediş belgelerine yansıtılması sırasında çokça karşılaşılan hatalı uygulamalar; formül girdilerinin yanlış anlaşılması, revize birim fiyatın hakediş yapılan işler listesinde yer alacak miktarı ve nasıl gösterileceği şeklinde ana başlıklar altında sıralanabilir.

3.1. Revize Birim Fiyat toplam Sözleşme bedelinin aşımı halinde mi uygulanacaktır?

Sayıştay Temyiz Kurulunun 30.05.2012 tarih ve 35051 Tutanak sayılı Kararında;

".....

İşe ait sözleşmenin 31. maddesinde;

"Sözleşme eki birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her hangi bir iş kaleminin miktarında, işin devamı sırasında % 20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve toplam artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu

iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır.

$$R = F \times [1 - (A \times F) / S]$$

S = Sözleşme bedeli (TL),

F = İş kaleminin sözleşme birim fiyatı (TL /),

A = İş kaleminde meydana gelen artış miktarı (Adet, mt, m2 vb.),

$$R = \text{Revize birim fiyat (TL /)}"$$

Hükmü yer almaktadır.

Tazmin konusu işte, dört adet iş kaleminin miktarında % 20'yi aşan miktarda artış meydana gelmiş ve bu artışlar aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmiş olduğundan söz konusu iş kalemleri için revize birim fiyat uygulanması gerekmektedir.

Dilekçi her ne kadar diğer iş kalemlerindeki imalat eksilişlerinin değerlendirme dışı bırakıldığını ve toplam sözleşme bedelinin korunduğunu belirtmişse de, revize birim fiyat uygulanması için toplam sözleşme bedelinin korunması şartı bulunmamaktadır. Kaldı ki, işin sözleşme bedeli TL iken, hakedişle ödenen tutarTL.dir. Dolayısıyla toplam sözleşme bedeli de aşılmıştır.

Bu itibarla dilekçi iddialarının reddiyle 1037 sayılı ilamın 12. maddesiyle verilen tazmin hükmünün TASDİKİNE,"

Hükümlerine yer verilmiş olup; kararda, teklif birim fiyata esas iş kaleminin miktarında % 20'yi aşan miktarda artış meydana gelmiş ve bu artışlar aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmiş olduğundan söz konusu iş kalemleri için revize birim fiyat uygulanmasının gerekmekte olduğu ve revize birim fiyat uygulanması için toplam sözleşme bedelinin korunması şartının bulunmadığı belirtilmiştir.

3.2. Artan iş kalemleri için birden fazla revize birim fiyat yapılabilir mi?

Uygulamada işe ait sözleşme kapsamında teklif birim fiyat iş kalemlerinin artışında hakediş bazında birden fazla revize fiyatın

hesaplandığı ve hakediş eki yapılan işler listesinde bir imalat kalemi için birden fazla revize fiyata yer verildiği sıkça karşılaşılmaktadır.

Bu husus Sayıştay Denetimi sonucu Sayıştay yargılamasına konu olmuş ve Sayıştay 7. Dairesinin 18.02.2010 tarih 10500 Tutanak sayılı Kararında;

“Bazı iş kalemleri için birden fazla revize birim fiyat yapıldığı görülmüştür.

İşe ait sözleşmenin 31. maddesinde; “Sözleşme eki birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her hangi bir iş kaleminin miktarında, işin devamı sırasında % 20’yi aşan artışın meydana gelmesi ve bu artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1’ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır. $R = Fx[l - (AxF)/S]$

S = Sözleşme bedeli (TL),

F = İş kaleminin sözleşme birim fiyatı (TL /....),

A = İş kaleminde meydana gelen artış miktarı (Adet, mt, m2 vb.),

R = Revize birim fiyat (TL/....)” hükmü yer almaktadır.

Anılan hükümde yer alan şartların oluşması halinde bir iş kalemi için bir teklif fiyat bir de revize fiyat olmak üzere iki fiyat olması mümkündür. Ancak yapılan incelemede, revize birim fiyat hesaplanması gereken iş kalemleri için her hakedişte o hakedişe giren imalat miktarlarına uygulanmak üzere ayrı revize birim fiyat hesaplandığı görülmüştür.

Savunmada revize yeni birim fiyatın oldukça yeni ve henüz netlik kazanmamış bir uygulama olduğu iddia edilse de, bir iş kalemi için birden fazla revize birim fiyat uygulanmayacağı çok net bir husustur. Çünkü formüldeki A, “İş kaleminde meydana gelen artış miktarı” olarak tanımlanmıştır. Sorumlularca

yapılan uygulamanın doğru olabilmesi için tanımın “her hakediş itibariyle iş kaleminde meydana gelen artış miktarı” şeklinde olması gerekirdi. Kanalizasyon Daire Başkanlığı dışındaki İSKİ’deki diğer daire başkanlıklarında (Atıksu, Su, Şebekeler) böyle bir uygulamaya rastlanılmamıştır.

Savunmada ayrıca her hakediş için farklı revize birim fiyat hesaplanmasının matematik zorunluluk olduğu çünkü bir imalat kaleminin nihai miktarının önceden hesaplanmasının mümkün olmadığı iddia edilmiştir. Revize birim fiyat önceden tahmin edilen nihai miktara göre değil, son hakedişteki miktar itibariyle hesaplanmakta ve bir sonraki hakedişte miktar arttığında önceki revize birim fiyat hakedişten düşülerek yeni revize birim fiyat hakedişe dahil edilmektedir. 1.1.2003 tarihinden beri tüm idarelerde uygulama bu şekildeyken savunmada bu hususun oldukça yeni ve henüz netlik kazanmamış bir uygulama olduğu iddiası kabul edilebilir değildir” şeklinde çözülmüştür.

3.3. Tek bir iş kaleminin yer aldığı teklif birim fiyatlı sözleşmelerde revize birim fiyat;

Bazı eğimli arazilerin tesviyesi için paçal kazı yapılması, köy yollarının sathi kaplama yapılması v.b gibi birim fiyatlı yapım işlerinde sözleşme konusu iş yalnızca bir iş kaleminden oluşabilmektedir.

Bu durumda; güncel “Tıp Sözleşme” nin 28.2.1. maddesi;

“Sözleşme eki birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her hangi bir iş kaleminin miktarında, işin devamı sırasında % 20’yi aşan artışın meydana gelmesi ve toplam artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1’ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır”

Hükmü gereğince teklif birim fiyat ima-

lat kaleminde iş artışı olsa dahi yukarıda anılan hüküm gereği bu artış sonucu oluşacak revize fiyat iş kalemi miktarının %120'si üzeri artışa uygulanabilecek olup, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun "Sözleşme kapsamında yaptırılabilir ilave işler, iş eksilişi ve işin tasfiyesi" başlıklı 24 üncü maddesi hükmü gereği normal hallerde yasal iş artışı %20 oranını geçmeyeceğinden tek bir iş kaleminin yer aldığı sözleşmelerde, iş kaleminde ki artış aynı zamanda iş artışı olduğundan revize fiyatın uygulanacağı %20 den fazla iş kalemi artışı fiilen imkansız olacaktır. Yani iş kalemindeki %20 iş artışı aynı zamanda yasal iş artışı sınırı olduğundan revize fiyatın uygulanması gereken %120 üzeri iş kalemi artışı gerçekleşmeyecektir.

Ancak, örneğimizde yer alan tek kalem birim fiyatlı sözleşme 24 üncü maddenin devamında yer verildiği üzere Bakanlar Kurulu kararı ile %40 oranında iş artışına konu olduğunda elbette ki iş kaleminin %120 üzerindeki %20 lik artışa kadar olan artışlara tip sözleşmede yer alan formül hesabı gereği revize fiyat uygulanacaktır.

3.4. Revize fiyata konu olmayan teklif birim fiyat kalemi artışlarının yer aldığı iş artış-eksiliş mukayese cetvelinden (mukayeseli keşif) sonra bu mukayese cetvelinde yer alan bir iş kaleminin miktarı arttığında revize birim fiyat formülünde yer alan (A) girdi toplamına mukayeseli cetvele dahil olan artış da dahil edilecek midir?

Güncel "Tip Sözleşme" nin 28.2.1. maddesi;

"Sözleşme eki birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her hangi bir iş kaleminin miktarında, işin devamı sırasında % 20'yi aşan artışın meydana gelmesi" hükmü gereği sözleşme eki olan herhangi bir teklif birim fiyatın revize birim fiyata konu olacak artışı "işin devamı" sırasında meydana gelen artışların toplamı olduğundan; mukayeseli cetvele konu olan ve revize birim fiyatı gerektirmeyen herhangi bir iş kaleminin mukayeseli cetvel-

den sonrada imalat miktarında artış olması halinde, bu iş kalemi için revize birim fiyatın gerekli olup olmadığı hesabında iş kaleminin işin başlangıcından beri tüm artışlarının dik-kate alınması gerekmektedir.

Konu bir örnek ile açıklandığında; YFa-1 poz nolu teklif birim fiyatın sözleşmeye esas miktarının 100 m3 olduğu, işin devamı sırasında yapılan mukayeseli cetvele göre bu iş kaleminde 30 m3 imalat artışı olduğu görülmüş ancak, bu artışın sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmediği anlaşıldığından, anılan iş kalemi için revize birim fiyat uygulaması yapılmamıştır. Daha sonra YFa-1 poz nolu iş kaleminde 30 m3 daha imalat artışı meydana geldiğinde ve bu son artış ile iş kalemi için revize birim fiyat gerektiğinde, formül hesabı girdilerinden (A) girdisi toplam tutarı 60 m3 olacaktır.

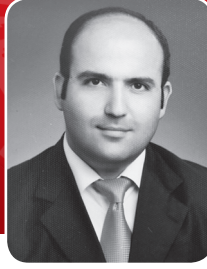
4. SONUÇ

Revize birim fiyat uygulaması yapım işi ihalelerine özgü bir uygulama alanı olup yükleniciyi idarenin proje safhasında hesaplayamadığı iş eksilişleri kaynaklı zararlardan koruma amacıyla getirilmiş bir uygulamadır.

Ancak, makalemizde yer verdiğimiz üzere gerek Sayıştay gerekse Yargıtay kararlarında bu uygulama kaynaklı zaman zaman idarenin kamu zararına sebebiyet verdiği uygulamalara gerekse de yüklenici zararına hak edişlerin düzenlendiği görülmektedir. Bu nedenle özellikle yapım işi ihalelerinin hak ediş bölümünde görev yapan kontrol teşkilatında görevli personellerin bu hususa yönelik olarak makalemizde yer verdiğimiz hususlara riayet etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu,
4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
Yapım İşleri Genel Şartnamesi
www.sayistay.gov.tr/kararlar

Hakan YILDIZ

Mersin Büyükşehir Belediyesi Müfettişi
Etik Eğitici

ELEKTRONİK HABERLEŞME İSTASYONLARINA YER SEÇİM BELGESİ VERME VE YER SEÇİM BELGESİ ÜCRETİNİ TAHSİL ETME YETKİSİ

1. GİRİŞ

Günümüzde toplumsal yaşam içerisinde gerek binaların veya direklerin üzerinde gördüğümüz baz istasyonları ve gerekse televizyon vericileri; akla bu elektronik haberleşme istasyonlarının yer seçimlerinin nasıl ve ne şekilde yapıldığı sorusunu getirmektedir. Elbette ki, gelişen teknoloji ile birlikte toplumsal yaşam içerisinde başta cep telefonları olmak üzere internet ve televizyon gibi iletişim araçları artık insan yaşamının vazgeçilmezleridir. Ancak, toplumsal yaşamı kolaylaştıran her teknolojik gelişmenin hukuki bir kural ve kaidesi olduğu gibi bahse konu elektronik haberleşme istasyonlarının kurulumu ve yer seçiminde de bir kural ve kaide zinciri bulunmaktadır. Bu çalışmada, elektronik haberleşme istasyonlarına yer seçim belgesi verilerek ücretinin tahsil edilmesi noktasında yetkilendirilen idarenin hangisi olduğu ile ilgili mevzuata değinilecek ve mevcut durum hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır.

2. KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

Elektronik haberleşme istasyonlarına yer seçim belgesi verilerek ücret tahsilatı yapılmasının hukuki dayanağı ile ilgili birincil ve ikincil mevzuata aşağıda yer verilerek açıklanmıştır.

- 06.12.2012 tarihinde 28489 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanunun 18. maddesi ile değiştirilen, 5393 sayılı Belediye Kanununun “**Belediyenin yetki ve imtiyazları**” başlıklı 15. maddesinin (r) bendinde; *Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiği ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,*

Aynı maddenin (s) bendinde; (r) bendine göre verilecek yer seçim belgesi karşılığında alınacak ücret Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca belirlenir. Ücreti yatırılmasına rağmen yirmi gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır. Büyükşehir sınırları içerisinde yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

Hükümlerine yer verilmiştir.

- 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin **“Haberleşme Genel Müdürlüğü”** başlıklı 13. maddesinin 1. fıkrasının, (1) bendinde; *sabit ve mobil haberleşme altyapısı veya şebekelerinde kullanılan her türlü baz istasyonu, anten, kule, dalga kılavuzu, konteynır, ve benzeri araç, gereç ve tesisatın kurulması, bunların taşınmazlar üzerine yerleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bunların taşınmazlar üzerine yerleştirilmesi için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek ve denetlemek,*

Aynı Kanunun **“ortak görevler ve hükümler”** başlıklı 28. maddesinin 1. fıkrasının, (d) bendinde; *Bakanlık hizmet birimlerinin sorumluluk alanlarıyla ilgili gerekli idari düzenlemeleri hazırlayabileceği,*

Hükümlerine yer verilmiştir.

- 03.07.2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin **“Elektronik haberleşme istasyonları”** başlıklı 62. maddesinde; (1) *Kamuya ait umumi hizmet alanları ile ilgili idarelerin tasarrufu altındaki yol, otopark, yaya bölgesi gibi yerlerde kamu hizmetinin yürütülebilmesi ve iletişimin sürdürülebilmesi için gerekli tedbirler ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun uygun görüşü alınmak suretiyle ruhsat alınmadan elektronik haberleşme istasyonu kurulabilir.*

(2) (Değişik:RG-30/9/2017- 30196) (2) *Özel mülkiyete tabi arsa ve binalarda, fenni mesuliyet üstlenilmek ve Kanunun cezai hükümleri saklı kalmak, kat maliklerinin üçte ikisi ve gerekmesi halinde uygulamadan etkilendiği ilgili idaresince belirlenen bağımsız bölüm maliklerinin muvafakati alınmak, statik açıdan sakınca bulunmadığına dair inşaat mühendislerince hazırlanacak rapor ilgili idaresine sunulmak, bina estetiğini, görünümünü ve silueti olumsuz etkilememek kaydıyla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun uygun görüşü alınarak; ruhsat alınmadan elektronik haberleşme istasyonu kurulabilir. Bina cephelerinde bu fıkrada aranan şartlara ilave olarak, sadece anten ve anten aparatları monte edilmek, cepheye bitişik olmak, dış cephe kaplamasıyla benzer görünümde olmak ve anten boyları 1,55 metreyi geçmemek şartları da aranır. Fenni mesuliyet üstlenilmek ve Kanunun cezai hükümleri saklı kalmak kaydıyla, sabit elektronik haberleşme altyapısında kullanılan; saha dolabı, varlık noktası (PoP noktası), menhol, ankesörlü telefon ve bina içi anahtarlama ekipmanları, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni alınmadan kurulabilir.*

(3) *Elektronik haberleşme istasyonları 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda ve imar planı kararı aranmaksızın kurulur.*

(4) *Elektronik haberleşme istasyonlarının kurulabilmesi için, elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak yer seçim belgesinin düzenlenmiş olması, yatayda ve düşeyde gerekli ve yeterli koruma mesafesinin bırakılması, koruyucu tedbirler alınması, tasarımının kent ve yapı estetiği ile uyumlu olması zorunludur.*

(5) Yer seçim belgesi için gerekli belgelerin eksiksiz olarak idareye teslim edilmesinden ve ücretin ödenmesinden itibaren yirmi gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır. Büyükşehir sınırları içerisinde, yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

(6) Uygulamalar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun sorumluluğunda yürütülür.

Hükmüne yer verilmiştir.

- Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca hazırlanan ve 27.01.2018 tarihli ve 30314 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Elektronik Haberleşme İstasyonlarına Yer Seçim Belgesinin Verilmesi Ve Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmeliğin "**Yer Seçim Belgesi Verilmesine İlişkin Hususlar**" başlıklı 5. maddesinde;

(1) Belediye mücavir alan sınırları içinde elektronik haberleşme istasyonu kurulabilmesi için yetkili belediyeden yer seçim belgesi alınması zorunludur.

(2) Belediye mücavir alan sınırları dışında kurulacak elektronik haberleşme istasyonlarına yer seçim belgesi alınmaz.

(3) Büyükşehirlerde yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyeleri, diğer yerlerde mücavir alan sınırlarına göre ilgili belediyeler yetkilidir.

(4) Yer seçim belgesi için başvurular kent ve yapı estetiği ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri ile birlikte dikkate alınarak değerlendirilir. Habelişmenin önemi göz önünde bulundurulur ve bu konuda keyfi uygulamalar kesinlikle yapılamaz.

(5) Yer seçim belgesi almak için yapılan başvurular gerekçesiz olarak reddedilemez. Başvurunun reddedilmesi durumunda,

reddetme gerekçeleri işletmeciye yazılı olarak bildirilir. Başvurunun gerekçesiz olarak reddedilmesi halinde, red cevabı geçersiz sayılır ve 20 günlük süre işlemeye devam eder.

(6) Belediye tarafından 20 gün içerisinde reddedilen veya başvuruya ilişkin eksiklikleri bildirilen veya revizyon talep edilen yer seçim başvuruları hariç olmak üzere, ücreti yatırılmasına rağmen 20 gün içerisinde verilmeyen yer seçim belgesi verilmiş sayılır.

(7) Belediye tarafından başvurunun reddedilmeyerek bildirilen eksikliklerin veya talep edilen revizyonların işletmeci tarafından tamamlanmasını müteakip 10 gün içerisinde yer seçim belgesi verilir.

(8) Mobil istasyonların kurulumunda yer seçim belgesi alınmaz.

(9) Elektronik haberleşme istasyonunun konumu değişmediği sürece, yer kullanım anlaşmasının değişmesi veya yenilenmesi yer seçim belgesi alınmasını gerektirmez.

(10) Tesis paylaşımı yapılması durumu dahil olmak üzere, elektronik haberleşme istasyonunda teknoloji değişikliği, ilavesi veya revizyon yapılması (anten ve kabinet tipi, sayısı, yönünün değişmesi gibi) durumunda tekrar yer seçim belgesi düzenlenmez.

(11) Tesis paylaşımı yapılması durumunda, yer seçim belgesi yalnızca elektronik haberleşme istasyonunu ilk kuran işletmeci tarafından alınır.

(12) Bir baz istasyonunun üzerindeki radyolink antenleri ve ekipmanı ayrı bir elektronik haberleşme istasyonu olarak değerlendirilmez.

(13) Belediyelere yer seçim belgesi almak için başvuru yapılmadan önce, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından Güvenlik Sertifikası düzenlenmiş olması gerekir.

(14) Belediyelerce verilecek yer seçim belgesi Ek-2'deki formata uygun olarak düzenlenir.”

Hükmüne yer verilmiştir.

- Aynı Yönetmeliğin “**Yer seçim belgesi ücreti**” başlıklı 6. maddesinde;

(1) Ek-1'deki yer seçim belgesi ücret tarifesi 31/12/2018 tarihine kadar geçerlidir.

(2) Yer seçim belgesi ücretleri her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Maliye Bakanlığınca belirlenecek yeniden değerlendirme oranında arttırılarak uygulanır.

(3) Ek-1'deki yer seçim belgesi ücret tarifesindeki ücretlere katma değer vergisi (KDV) dahil değildir. Söz konusu ücretler üzerinden ayrıca KDV hesaplanır.

(4) İşletmecinin yer seçim belgesi almak için yaptığı başvurunun ilgili Belediye tarafından reddedilmesi halinde, peşin ödenmiş olan yer seçim belgesi ücreti red cevabının işletmeciye bildirim tarihinden itibaren 15 gün içinde iade edilir.

(5) Belediye tarafından reddedilmeyip başvuruya ilişkin eksiklikleri bildirilen veya revizyon talep edilen başvurularda, işletmeci başvuruya konu yerde istasyonu kurmadan vazgeçmediği sürece yer seçim belgesi ücretleri iade edilmez.

(6) İşletmeci başvuruya konu yerde istasyonu kurmadan vazgeçmesi halinde yer seçim belgesi ücretinin 3/4'ü 15 gün içinde iade edilir.

(7) Yer seçim belgesi verilmesi kapsamında, Belediyeler tarafından işletmecilerden yer seçim belgesi ücreti dışında başkaca herhangi bir ücret talep edilemez.

(8) Elektronik haberleşme istasyonunun fiziki adresi değişmeksizin mahalle/sokak ismi değişmesi, başka ilçeye/ile bağlanması

gibi adres bilgilerinin değişmesi nedeniyle, yer seçim belgesinin yenilenmesi halinde yer seçim belgesi ücreti alınmaz.

Hükmüne yer verilmiştir.

- Anılan Yönetmeliğin “**Geriye dönük uygulama ve ücretler**” başlıklı geçici 1. maddesinde ise;

(1) 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun Resmi Gazete'de yayımlandığı 6/12/2012 tarihinden önce belediye mücavir alan sınırları içinde kurulmuş olan elektronik haberleşme istasyonları için yer seçim belgesi ve ücreti alınmaz. Bu istasyonlar için yer seçim belgesi alınmış sayılır.

(2) İşletmeci; 6360 sayılı Kanunun Resmi Gazete'de yayımlandığı 6/12/2012 tarihi ile bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarih arasında belediye mücavir alan sınırları içinde kurulmuş olan elektronik haberleşme istasyonlarından yer seçim belgesi olmayanlar için yer seçim belgesi almak amacıyla, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini müteakip en geç 6 ay içinde yer seçim belgesi ücretini ödemek suretiyle yetkili belediyeye başvuruda bulunur. Bu başvurularda yalnızca güvenlik sertifikası sunulur, bunun dışında başka bir belge talep edilmez. Bu başvuruların hepsi bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren 1 yıl içinde sonuçlandırılır. Bu fıkra da belirtilen süreler gerektiğinde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca en fazla 90 gün uzatılır. Yer seçim belgesi başvurusu kapsamında Belediyeler tarafından bu fıkra kapsamındaki elektronik haberleşme istasyonlarında revizyon yapılması veya bu istasyonların demonte edilmesi talep edilemez ve yer seçim belgesi verilir. Bu fıkra kapsamında düzenlenecek yer seçim belgeleri için; Ek-1'deki yer seçim belgesi ücret tarifesi uygulanacak olup, ücretin 2019 ve sonraki yıllarda yatırılması halinde 6 ncı maddeye göre yeniden değerlendirme oranında gerekli artırımlar yapılarak uygulanır.

(3) Birinci ve ikinci fıkranın uygulanmasında, elektronik haberleşme istasyonu kurulum tarihi olarak ilk güvenlik sertifikasının tarihi, ilgili mevzuat uyarınca güvenlik sertifikası almamış olanlar için ise ilk yer kullanım anlaşmasının tarihi esas alınır.

Hükmüne yer verilmiştir.

3. DEĞERLENDİRME

6360 sayılı Kanun ile 5393 sayılı Kanunun 15. maddesinde yapılan değişiklik ile birlikte artık belediyelere elektronik haberleşme istasyonlarına yer seçim belgesi verme ve bunun ücretini tahsil etme yetkisi ve görevi verilmiş durumdadır. 06.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren değişikliğe rağmen büyükşehir belediyeleri dâhil birçok belediyenin bu yetki ve görevin tam anlamıyla farkında olmadığı değerlendirilmektedir. Hâlihazırda söz konusu yer seçim belgesinin verilmesine esas olacak hususların nasıl ve ne şekilde yerine getirileceği ile belediyenin hangi birimine görev ve yetki verileceği konularında yönetmelik ve yönerge anlamında ikincil mevzuatı düzenleyen belediye sayısının azlığından da bu farkında olmama durumu anlaşılabilir.

6360 sayılı Kanunla 5393 sayılı Belediye Kanununda 06.12.2012 tarihinde yapılan değişikliğe göre; elektronik haberleşme istasyonlarına (televizyon, radyo, telsiz ve baz istasyonları) yer seçim belgesi vererek ücretini tahsil etme yetkisi ilgili belediyeye verilmiş olmakla birlikte bu yetki büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerine verilmiştir. 02.11.1985 tarihli ve 18916 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği 01.10.2017 tarihinde yürürlükten kalkmış olup; yerine yürürlüğe giren **Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğine** göre özel mülkiyete tabi arsa ve binalarda, fenni mesuliyeti üstlenilerek Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan

uygun görüş ile güvenlik sertifikası alınmak kaydıyla ayrıca ruhsat alınmasına gerek kalmadan yer seçim belgesiyle elektronik haberleşme istasyonu kurulabilecektir.

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde ayrıca yer seçim belgesi için gerekli belgelerin eksiksiz olarak idareye teslim edilmesinden ve ücretin ödenmesinden itibaren **yirmi gün** içerisinde verilmeyen yer seçim belgesinin verilmiş sayılacağı, büyükşehir sınırları içerisinde ise yer seçim belgesi vermeye ve ücretini almaya büyükşehir belediyelerinin yetkili olduğu vurgulanmıştır.

5393 sayılı Kanunun 15. maddesinin (s) bendinde; belediyelerce verilecek yer seçim belgesi ile ilgili ücretin belirlenmesi yetkisi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığına verilmiş olmakla birlikte bakanlık uzun bir süredir bu tarifenin belirlenmesine esas düzenlemeyi hayata geçirmemişti. Ancak, daha önce 2017 yılında kurum görüşlerine açılan yönetmelik taslağı bu yılın ocak ayı içerisinde 27.01.2018 tarihinde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığınca yayımlanmış ve **Elektronik Haberleşme İstasyonlarına Yer Seçim Belgesinin Verilmesi Ve Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik** yürürlüğe girmiştir. Anılan yönetmeliğin kısa süre önce yürürlüğe girmesi ile birlikte artık yer seçim belgesi verilmesine esas ücret tarifesi noktasında belirsizlik giderilmiş ve belediyeler de yaratılan bu ek gelir kaynağından mahrum kalmayacak duruma gelmiştir. Elektronik Haberleşme İstasyonlarına Yer Seçim Belgesinin Verilmesi Ve Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmeliğin Ek-1’inde 31.12.2018 tarihine kadar olan dönem için öngörülen ücret tarifesi;

YER SEÇİM BELGESİ ÜCRET TARİFESİ (EK-1)

Yer seçim belgesi ücreti (KDV hariç)	2400 TL
--------------------------------------	---------

Şeklinde belirlenmiş olup; tarife 31.12.2018 tarihine kadar geçerli olacak ve bu ücret tarifesi sonraki yıllarda Maliye Bakanlığınca belirlenecek yeniden değerlendirme oranında arttırılarak uygulanacaktır. Söz konusu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle 06.12.2012 tarihi ile Yönetmeliğin yürürlük tarihi arasında yer seçim belgesi olmayanların söz konusu belgeyi almak ve ücretini yetkili belediyeye ödemek üzere

6 aylık bir süre içerisinde ilgili belediyeye başvuru zorunluluğu da başlamıştır.

Yönetmelik ayrıca, yer seçim belgesinin şekli olarak formatını da belirlemiş olup; belediyelerce Yönetmeliğin Ek-2'de yer alan örneğine uygun olarak yer seçim belgesinin düzenlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bu çerçevede aşağıda yer alan formata uygun olacak şekilde yer seçim belgesi düzenlenecektir;

YER SEÇİM BELGESİ ÖRNEĞİ (EK-2)

T.C.

..... BELEDİYESİ

.....

YER SEÇİM BELGESİ

Sayı :	
Tarih :	
İşletmecinin;	
Ticari Ünvanı :	
Adresi :	
Elektronik Haberleşme İstasyonunun;	
Kurulduğu Yer Adresi :	
Kurulduğu Yer Koordinatları :	
Türü (Baz istasyonu, radyolink istasyonu) :	
Kurulum Tipi (Arsa/arazi üzerine, kule/pole direk, bina üstüne, bina yan duvarına, totem, minare üstüne, elektrik/aydınlatma direği üzerine vb.) :	

İş bu belge, 5393 sayılı Belediye Kanunu uyarınca Elektronik Haberleşme İstasyonlarına Yer Seçim Belgesinin Verilmesi ve Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmeliğe uygun olarak tanzim edilmiştir.

Belediye Yetkilisinin;
Adı Soyadı:
Ünvanı:
İmzası:

4. SONUÇ

Gelişen teknoloji ile birlikte haberleşmenin olmazsa olmazlarından olan elektronik haberleşme istasyonlarının kurulmasının arttığını ve hatta günlük yaşam içerisinde binalarımıza ve şehir yaşamımıza kadar nüfuz ettiğini görmekteyiz. Söz konusu televizyon, radyo, telsiz ve özellikle de GSM şirketlerine ait baz istasyonlarının yer seçimi; hem insan sağlığı açısından hem de görüntü kirliliği açısından büyük önem arz etmektedir. **06.12.2012 tarihi itibarıyla elektronik haberleşme istasyonlarına yer seçim belgesi vererek, yer seçim belgesi ücretini tahsil etme yetkisi ve görevi ilgili belediyelere verilmiştir. Büyükşehirlerde ise bu yetki büyükşehir belediyelerince kullanılacaktır.** Belediyelerce tam anlamıyla farkında olmadığı değerlendirilen söz konusu yetki ve görev hakkında kurum içi düzenlemelerin yapılması suretiyle elektronik haberleşme is-

tasyonlarının yer seçimi anlamında gözetimi ve denetimi yapılmalıdır. Bu şekilde hem şehir yaşamı içerisinde insan sağlığı açısından oluşabilecek olumsuzlukların önüne geçilecek hem de görüntü kirliliği önlenecektir. Ayrıca, belediyeler bu yeni gelir kalemi ile sundukları hizmetlere de ek kaynak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

5393 sayılı Belediye Kanunu

Elektronik Haberleşme İstasyonlarına Yer Seçim Belgesinin Verilmesi Ve Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği

www.mevzuat.gov.tr

Hakkı YILDIRIM

Bahçeşehir Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

KAMU İDARELERİ, KAMU İHALE KANUNUNUN 21 İNCİ MADDESİNİN (b) BENDİNE UYGUN OLMAYAN GEREKÇELERLE PAZARLIK USULÜNE GÖRE İHALE YAPMAMALIDIR

1. GİRİŞ

Ülkemizde, kamu hukukuna tâbi olan, kamunun denetimi altında bulunan veya kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usulleri belirlemek amacıyla, Avrupa Birliği ve uluslararası standartlara uygun 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu düzenlenmiş olup, 2003 yılında yürürlüğe girmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri bu Kanun hükümlerine göre yürütüleceği hüküm altına alınmıştır.

Kamu alımlarının, ülke ekonomisinde önemli büyüklüğe sahip olması sebebiyle kamu kaynaklarının etkin, verimli ve ekonomik olarak kullanılması ile kamuoyu denetimine açık, şeffaf ve rekabet koşulları içerisinde gerçekleştirilmesi gerekir. Kanunun temel ilkeler başlıklı 5'inci maddesinde de idarelerin bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi,

güvenirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu olduğu belirtilmiştir.

Kamu İhale Kanunu ve ikincil mevzuatı ile amaçlanan, harcanan kamu kaynaklarıyla ihtiyaçların uygun koşullarda ve zamanında karşılanması ile kamu kaynaklarının etkin, verimli ve ekonomik olarak kullanılmasını sağlamaktır. Kamu alımlarının optimum bir düzeyde gerçekleştirilebilmesi için bütün isteklilerin katılımına açık olacak şekilde rekabetin sağlanması, ihale sürecinin bütün aşamalarında da saydamlığın, güvenirliliğin ve hesap verilebilirliğin egemen kılınması, etkinlik ve verimliliğin ön planda tutulması gerekir¹.

Kamu İhale Kanununda, idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerinde uygulanacak ihale usulleri; "Açık ihale usulü", "Belli istekliler arasında ihale

¹ Demircioğlu, s.128

usulü” ve “Pazarlık usulü” olarak düzenlenmiştir. Kanunun 5 inci maddesinde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulünün temel usul olduğu, diğer ihale usulü olan pazarlık usulünün Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılabilmesi hüküm altına alınmıştır. Kanunun 21inci maddesindeki şartların oluşması halinde ihalenin pazarlık usulü ile yapılabilmesi mümkün olduğundan, özellikle Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendi kapsamında ihale yapılabilmesinde söz konusu alımın gerekçesi ve sebep unsurunun öngörülemezlik ve ivedilik kapsamında olup olmadığının objektif kriterlere göre tespit edilmesi gerekir.

Bu yazımızda öncelikle pazarlık usulü hakkındaki mevzuat düzenlemesi ve Kanunun 21 inci maddesinin(b) bendi kapsamında yapılan pazarlık usulünün hangi durumlarda ve şartlarda kullanılabilmesi açıklanacaktır. (b) bendi kapsamında yapılan pazarlık usulü ihale verilerine ve bu usul ile yapılan bazı ihaleler gerekçe unsurlarıyla beraber incelenerek konu hakkında dikkat edilmesi gereken hususlara değinilecektir. Sonuç kısmında ise 21 inci maddenin (b) bendi kapsamında yapılan pazarlık usulünün genel değerlendirilmesi yapılarak konu hakkında öneriler sunulacaktır.

2. PAZARLIK USULÜ İHALE

Kamu İhale Kanununun 18 inci maddesinde, idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerinde uygulanacak ihale usulleri; “Açık ihale usulü”, “Belli istekliler arasında ihale usulü” ve “Pazarlık usulü” olarak belirlenmiştir. Kanunun 19 uncu maddesinde, açık ihale usulünün, bütün isteklilerin teklif verebildiği usul olduğu; 20 nci maddesinde, belli istekliler arasında ihale usulünün, yapılacak ön yeterlik değerlendirilmesi sonucunda idarece davet edilen isteklilerin teklif verebildiği usul olduğu, işin özel-

liğinin uzmanlık ve/veya yüksek teknoloji gerektirmesi nedeniyle açık ihale usulünün uygulanmadığı mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesinin bu usule götürülebileceği, yine Kanunun 21 inci maddesinde belirtilen özel durumların var olması halinde pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesi hüküm altına alınmıştır.

İhalelerde şeffaflık, eşitlik ve rekabet ilkesi gereği, istekliler arasında ayırım yapmadan ihaleye katılım yeterliliği olan herkesin ihalelere katılma fırsatı tanınması gerekir. Fakat bu durumun istisnası olarak, Kanunda belirtilen durumlarda ihalelere yalnızca idare tarafından davet edilen isteklilerin teklif vermesi imkânı da tanınmıştır². Bu açıdan Kanunun temel ilkelerinde belirtilen açık ihale ve belli istekliler arasında ihale usulü dışında yine bu Kanunda belirtilen özel durumların var olması halinde davet yöntemi olan pazarlık usulü ile de ihale yapılabilmesi düzenlenmiştir.

4734 sayılı Kanun, hangi şartların varlığı halinde pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesini, ilgili kanunun 21 inci maddesinde hüküm altına almış olup, bunlar;

a) Açık ihale usulü veya belli istekliler arasında ihale usulü ile yapılan ihale sonucunda teklif çıkmaması.

b) Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.

c) Savunma ve güvenlikle ilgili özel durumların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması.

d) İhalenin, araştırma ve geliştirme sürecine ihtiyaç gösteren ve seri üretime konu olmayan nitelikte olması.

² Sezer, s. 3914

e) İhale konusu mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin özgün nitelikte ve karmaşık olması nedeniyle teknik ve malî özelliklerinin gerekli olan netlikte belirlenememesi.

f) İdarelerin yaklaşık maliyeti İkiyüzyirmibeşbindörtüyük Türk Lirasına^{3*} kadar olan mamul mal, malzeme veya hizmet alımları olarak belirlenmiştir.

Kanunun 21 inci maddesinin (b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hallerde ilan yapılması zorunlu değildir. İlan yapılmayan hallerde en az üç istekli davet edilerek, yeterlik belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermeleri istenir. 21inci maddenin (a), (d) ve (e) bentlerine göre yapılacak ihalelerde, ihale dokümanında belirtilen değerlendirme kriterlerine göre yeterliği tespit edilen istekliler, öncelikle ihale konusu işin teknik detayları ve gerçekleştirme yöntemleri gibi hususlarda fiyatı içermeyen ilk tekliflerini sunar. İdarenin ihtiyaçlarını en uygun şekilde karşılayacak yöntem ve çözümler üzerinde ihale komisyonu her bir istekli ile görüşür. Teknik görüşmeler sonucunda şartların netleşmesi üzerine bu şartları karşılayabilecek isteklilerden, gözden geçirilerek şartları netleştirilmiş teknik şartnameye dayalı olarak fiyat tekliflerini de içerecek şekilde tekliflerini vermeleri istenir.

21 inci madde kapsamında yapılacak olan pazarlık usulü ihalelerde, ilk fiyat tekliflerini aşmamak üzere isteklilerden ihale kararına esas olacak son yazılı fiyat teklifleri alınarak ihale sonuçlandırılır. (b), (c) ve (f) bendi kapsamında yapılan mal alımlarında, malın sözleşme yapma süresi içinde teslim edilmesi ve bunun idarece uygun bulunması halinde, sözleşme yapılması ve kesin teminat alınması zorunlu değildir.

3 * Kamu İhale Kurumunun 2018/1 sayılı Tebliği ile 19/01/2018 tarihli ve 30306 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış olup 01.02.2018 – 31.01.2019 dönemini kapsamaktadır.

Kamu ihale mevzuatında pazarlık usulünün seçilmesi ve bu usulle ihalelerin yapılmasında söz konusu alımın gerekçesi veya sebep unsuru ön plana çıkmaktadır. Sebep unsuru; idareyi böyle bir işlemi yapmaya yönelten etken veya işlemin gerekçesi⁴ olarak tanımlanabilir. Pazarlık usulü, Kanunda belirtilen özel durumların var olması halinde kullanılacak istisnai bir ihale usulü olduğundan, ihalelerde pazarlık usulünün kullanılması durumunda, pazarlık usulünün kullanılma gerekçesinin onay belgesinde belirtilmesi gerekir⁵.

Pazarlık usulü ile yapılacak olan ihalelerin onay belgesinde ihale usulünün belirlenmesi hakkında “4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b), (c) ve (f) bentlerine göre yapılacak ihalelerde ilan yapılmaması durumunda davet edilenlerin listesi bu belgenin ekinde yer alacaktır. Pazarlık usulü ile yapılan ihalelerde bu usulün kullanılmasının gerekçesi açık olarak burada belirtilerek, bu hususa ilişkin bilgi ve belgeler onay ekine konulacaktır.” düzenlemesi bulunmaktadır. Anılan düzenleme gereği ve pazarlık usulünün özel durumlarda kullanılacak olması sebebiyle, Kanunun 21 inci maddesinin(b), (c) ve (f) bentlerine göre yapılacak olan ihalelerde bu usulün kullanılmasının gerekçesi açık, gerçekçi ve objektif verilere göre tespit edilmelidir. Pazarlık usulü ile ihale yapılmasını gerektiren özel durumun olmaması veya gerçekçi gerekçelerin bulunmaması halinde, Kanunda belirtilen diğer ihale usulleri ile alım yapılması gerekir.

2017 yılında Kamu İhale Kurumuna gönderilen 4734 sayılı Kanun kapsamında 89.315 adet ihale yapılmış olup, yapılan ihalelerin toplam tutarı 210.299.780.000TL’dir. Bu ihalelerin adet olarak %71,07’sı açık ihale usulü, %28,52’si pazarlık usulü ve %0,41’i ise belli

4 Demircioğlu, s. 146

5 Arapgırlı, s. 286

istekliler arasında ihale usulü ile gerçekleştirilmiştir. Tutar bazında inceleme yapıldığında, gerçekleştirilen ihalelerin %67,30'unda açık ihale usulü, %21,56'ında pazarlık usulü ve %11,13'ünde ise belli istekliler arasında ihale usulü uygulanmıştır⁶. 2016 yılı rakamlarına bakıldığında adet olarak %26,36'sı ve tutar bazında ise %13,95'inde pazarlık usulü kullanılmıştır. 2017 yılında önceki yıla göre hem adet hem de tutar bazında pazarlık usulünde dikkate değer bir artış meydana gelmiştir. Gerçekleşme sonuçlarına göre, pazarlık usulü, açık ihale usulünden sonra en fazla başvuru alan ihale usulü olmuştur. Bu sonuç, ihale yapmak isteyen idarelerin, açık ihale usulüne ilişkin usul/şekil kurallarına tabi olmaksızın, pazarlık usulüne getirilen kolaylıklardan yararlanarak ihale yapma yolunu tercih etmelerini göstermektedir⁷.

3. KANUNUN 21/b MADDESİ KAPSAMINDA PAZARLIK USULÜ İLE İHALE YAPILMASI

4734 sayılı Kanun kapsamındaki idarelerce yapılacak ihalelerde öncelikle açık ihale usulünün esas alınacağı, diğer ihale usullerinin Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılacağı belirtilmiştir. 4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendinde, “Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması” durumunda pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesi hüküm altına alınmıştır.

“Kamu ihale hukukunda kaynakların verimli kullanılması ve ihtiyaçların zamanında karşılanması için idarelerin ihaleye çıkmadan önce ciddi hazırlık yapması ve bir plan dâhilinde ihaleye çıkması gerekir. Bu bağ-

lamda idare, ihtiyaçların nitelik ve niceliği, mevsimsel veya coğrafi koşullar, kaynakların yeterliliği ve öncelik sıralaması gibi daha birçok etkeni dikkate alarak, âdete bir eylem planı çerçevesinde hareket etmelidir⁸.” Fakat bazı durumlarda planlamaların dışında olaylar gerçekleşebilmekte ve önceden öngörülemez olayların ortaya çıkmasıyla ivedi olarak harekete geçilmesi ve ihale yapılması gerekebilmektedir. Bu gibi durumlarda 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, pazarlık usulü ile davet yoluyla ivedi olarak ihale yapılabilmesini hüküm altına almıştır. Kanunun 21 inci maddesi (b) bendinde belirtilen doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması halinde ilan yapılmadan en az 3 istekli davet edilerek pazarlık usulü ile ihale yapılabilir.

Pazarlık usulünün (b) bendi ile ihale yapılabilmesi için idari işlemin gerçekleşmesi veya sebep unsuru ön plana çıkmaktadır⁹. Pazarlık usulü ancak Kanunda belirtilen özel durumlarda kullanılabilir alım usulü olduğundan, (b) bendi ile ihale yapılabilmesi için söz konusu alımın gerekçesi ve sebep unsuru açıkça tespit edilmelidir. Söz konusu alımın gerekçesi ve sebep unsuru Kanunun 21 inci maddesi (b) bendinde hüküm altına alınan, doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemez olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması durumlarından meydana gelmelidir.

Kanunda belirtilen önceden öngörülemez ve ivedilik arz eden durumlarda pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesinde, idareler her somut olayda hangi durumların

6 Kamu Alımları İzleme Raporu, 2017

7 Sezer, s. 3921

8 Sezer, s. 3922-3923

9 Demircioğlu, s. 146

önceden öngörülemeyen olaylar olduğuna ve ihalenin ivedi olarak yapılması gerektiğine karar verecektir. Bu konuda idareye takdir yetkisi tanınmakla birlikte, takdir yetkisi keyfi ve dilediğince kullanılabilir bir yetki olmayıp, bu yetkinin Kanunun belirlediği sınırlar içerisinde kamu yararını gerçekleştirmek üzere kullanılması gerekir.

Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendine göre ihale yapılabilmesi için;

- Doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması,
- İhalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğunun doğması şartlarının gerçekleşmesi gerekir.

İhalenin, 4734 sayılı Kanunun 21/(b) maddesi kapsamında yapılabilmesi için, madde metninde belirtilen bu iki şartın bir arada ve birbirine bağlı olarak gerçekleşmesi zorunludur¹⁰. Bu şartların birinin varlığı pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesi için yeterli değildir¹¹. Ayrıca, Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendi ile ihale yapılabilmesinde; ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olay olarak değerlendirilmesinde, öngörülemez halinin idarenin iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkması ve objektif kriterlere göre yerinde bulunması gerekir.

Bu itibarla, Kanunda hüküm altına alınan şartların bir arada ve birbiriyle bağlı olarak gerçekleşmesi ve öngörülemez halinin idarenin iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkması ve objektif kriterlere göre yerinde bulunması halinde pazarlık usulü ile ihale yapılması uygun olacaktır.

¹⁰ Danıştay 13. Dairesi, E:2009/4101, K:2010/8217, Ankara Böl. İdare Mah. 2011/1209
¹¹ Sezer, s. 3923

Ayrıca, süreklilik arz eden mal ve hizmet alımlarının kesintiye uğratılmadan teminini sağlamak amacıyla Kamu İhale Genel Tebliğinin 20 inci maddesinde düzenleme yapılmış olup, buna göre; “4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin (b) bendinde ertesi mali yılda gerçekleştirilecek süreklilik arz eden mal ve hizmet alımları için bir önceki mali yıl sona ermeden ihaleye çıkılabileceği düzenlenmiştir. Böylece, ihale ile ilgili ilan süresi ve ihale sürecinin belirli bir zaman alacağı da dikkate alınarak ertesi yılda gerçekleştirilecek bu tür mal ve hizmet alımı ihalelerine mali yıl sona ermeden çıkılabilesine imkân tanınmıştır. Ancak, yılın sonunda ya da ertesi yılın başında çıkılan ihalelerde önceden öngörülemez nedenlerle ihale sürecinin uzadığı durumlarda süreklilik arz eden bu alımların kesintiye uğratılmamasını teminen, ihale sonuçlandırılıncaya kadar geçecek süre içindeki ihtiyaçların 4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendindeki “idare tarafından önceden öngörülemez olaylar” kapsamında değerlendirilerek, anılan madde hükmü ve 62 nci maddenin (1) bendinde yer alan esaslar da dikkate alınarak aynı Kanunun 21 inci maddesinin (f) bendi ya da 22 nci maddesinin (d) bendinde belirtilen tutarlara kadar olanların bu maddelere göre temin edilebilmesi idarenin yetki ve sorumluluğundadır.” Genel tebliğde yapılan düzenleme ile **süreklilik arz eden mal ve hizmet alımlarında ihale sürecinin uzaması gibi durumlarda, asıl ihale sonuçlanıncaya kadar geçen süre için pazarlık usulü ile ihale yapılabilir.**

Kanunun 21 inci maddesi ile yapılan pazarlık usulü ihalelerinin adet olarak %26,71’i 21/b kapsamında gerçekleşirken, %69,98’i 21/f kapsamında gerçekleşmiştir. Tutar bazında değerlendirildiğinde ise, pazarlık usulü ile yapılan ihalelerin toplam tutarının %81,49’unu 21/b kapsamındaki alımlara,

%4,69'unu 21/f kapsamındaki alımlara ayrıldığı görülmektedir¹². Kanunun 21/b kapsamındaki %81,49'luk alımın %68,30'luk oranı ile en fazla yapım işleri olmuştur. Kanunun 21/b kapsamındaki alımlarda limit sınırı olmadığından 21/f kapsamına göre kıyaslandığında adet olarak oran düşük olmasına rağmen tutar bazında gerçekleşme oranı ise çok yüksektir.

4. PAZARLIK USULÜNÜN İLANSIZ YAPILMASI VE EN AZ ÜÇ İSTEKLİNİN DAVET EDİLMESİ

İhale mevzuatında esas olan; ihalenin ilan yapılarak, Kanunun temel ilkelerinde belirtilen ve yeterliliği olan herkesin teklif verebildiği açık ihale usulü ile alımın yapılmasıdır. Fakat Kanun, bazı özel durumların gerçekleşmesi halinde ilan yapılması zorunluluğunu kaldırarak davet yöntemiyle alım yapılabilecek istisnalar getirmiştir. Bu çerçevede, Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında "(b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hallerde ilan yapılması zorunlu değildir. İlan yapılmayan hallerde en az üç istekli davet edilerek, yeterlik belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermeleri istenir" denilmiştir. İdareler, (b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hallerde ilan yapmadan, tespit ettiği en az üç istekliyi davet ederek yeterlik belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermelerini ister. Bunun üzerine ilk oturumda yeterlilik şartlarını sağlayan bu isteklilerden ilk fiyat tekliflerini aşmamak üzere ihale kararına esas olacak son yazılı fiyat teklifleri alınarak ihale bu isteklilerden birisi üzerine sonuçlandırılır.

Kanunda pazarlık usulü ile yapılacak ihalelerde en az 3 isteklinin davet edileceği belirtilmiş, fakat davet edilecek en fazla istekli sayısına ilişkin bir sınırlandırma getirilmemiştir. Kurul ve yargı kararlarında davet sayısı ve ihaleye katılım hakkında,4734 sayılı

Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendine göre pazarlık usulü ile yapılan bir ihaleye en az 3 isteklinin davet edilmesi yeterli olup, ihaleye katılan istekli veya geçerli teklif sayısına ilişkin bir sınırlama bulunmadığını belirtmiştir¹³. Davet yöntemiyle yapılacak olan pazarlık ihalelerinde en az 3 isteklinin davet edilmesi zorunlu olup, üçten fazla istekli davet edilebileceği gibi sadece üç isteklinin davet edilerek ihalenin bu şekilde yapılması da mevzuata uygundur. Her ne kadar 4734 sayılı Kanunun 21inci maddesinin (b) bendine göre yapılacak olan ihalelerde üç isteklinin davet edilmesi yeterli görülmüş ise de, ihalede rekabetin oluşması ve idareye olan güvenirliliğin sağlanması ile ihtiyaçların zamanında ve uygun şartlarla karşılanabilmesi ve ihaleye katılımın artırılması amacıyla üçten fazla isteklinin ihaleye davet edilmesi daha uygun olacaktır¹⁴.

Pazarlık usulü ile yapılan ihalelerde önemli konulardan birisi de ihale dokümanının sadece davet edilenlere satılması ve davet edilmeyenlerin şikâyet veya itirazın şikâyet başvurusu hakkının olup olmamasıdır. Bu konu hakkında, Kanunun 28 inci maddesinde, "İhale ve ön yeterlik dokümanı idarede bedelsiz görülebilir. Ancak, ön yeterlik veya ihaleye katılmak isteyen isteklilerin bu dokümanı satın almaları zorunludur. İlan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılır." hükmü bulunmaktadır.

Kanunun 21 inci maddesinin (b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hallerde ilan yapılması zorunlu olmayıp, ilan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı hüküm altına alındığından, davet usulüyle yapılan ihalelere sadece idare tarafından doküman almaya davet edilenler katılabilecektir.

13 Kamu İhale Kurulu, 2008/UY.Z-910 sayılı kararı

14 Kamu İhale Kurulu,2010/UY.II-3323sayılı kararı

Kanunun 54 üncü maddesinde ise “İhale sürecindeki hukuka aykırı işlem veya eylemler nedeniyle bir hak kaybına veya zarara uğradığını veya zarara uğramasının muhtemel olduğunu iddia eden aday veya istekli ile istekli olabilecekler, bu Kanunda belirtilen şekil ve usul kurallarına uygun olmak şartıyla şikâyet ve itirazın şikâyet başvurusunda bulunabilirler.” hükmü bulunmaktadır. Anılan Kanunun 4 üncü maddesinde ‘istekli’, “mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesine teklif veren tedarikçi, hizmet sunucusu veya yapım müteahhidi”; ‘istekli olabilecek’ ise, “İhale konusu alanda faaliyet gösteren ve ihale veya ön yeterlik dokümanı satın almış gerçek veya tüzel kişiyi ya da bunların oluşturdukları ortak girişim” şeklinde tanımlanmıştır.

İlansız olarak yapılan pazarlık usulü ihalelerde ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı ve ihale dokümanı satın alamayanların başvuru ehliyeti olmayacağı hakkında Kamu İhale Kurulu, “... 4734 sayılı Kanun’un “İhale ve ön yeterlik dokümanının verilmesi” başlıklı 28’inci maddesinde ise, ilan yapılmayan ihalelerde ihale dokümanının sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı hükmüne yer verilmiştir. İtirazen şikâyet dilekçesi üzerinde yapılan incelemede, pazarlık usulü ile ve ilansız şekilde gerçekleştirilen ihalede başvuru sahibinin ihaleye davet edilmediği ve anılan Kanun’un 28’inci maddesinde yer alan emredici hüküm kapsamında ihale dokümanının kendisine satılmadığı, ilgilinin istekli olabilecek statüsünü haiz olmadığı, dolayısıyla başvuru ehliyetini haiz olmadığı anlaşılmıştır. ...” şeklinde karar vermiştir¹⁵.

Kanunda yer alan hükümlere ve yukarıda yapılan açıklamalara göre, pazarlık usulü ile ilansız şekilde gerçekleştirilen ihalelerde

dokümanın sadece idare tarafından davet edilenlere satılabileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca, ihaleye davet edilmeyenler ihale dokümanını satın alamadığından, hem ihaleye katılamayacak hem de istekli olabilecek statüsüne ve şikâyet/itirazın şikâyet başvuru ehliyetini haiz olamayacaktır. Kanunda yer alan bu düzenlemeler sonucu ilan yapılmayan pazarlık usulü ihalelerinde 2012 yılında Kanuna eklenen ilan yapılmayan ihalelerde ihale dokümanının sadece idare tarafından davet edilenlere satılır düzenlemesi sonucu ihalenin davet edilenler dışındaki firmalarca Kamu İhale Kurulu veya yargıya taşınması da engellenmiştir. Mevcut hukuki durum itibarıyla ihaleye davet edilmeyen kişilerin bu ihale sürecini dava etmeleri mümkün olmadığından hiç kimse; “bu ihalelerin pazarlık usulü ile yapılamayacağını”, bir başka ifade ile açık ihale usulüne tabi olduğunu iddia ve dava konusu yapamamaktadır¹⁶.

İdarelerin ihaleyi en uygun şartlarla ve bedelle yapabilmesi, şeffaf ve tarafsız olması ile istekliler arasında serbest rekabete imkân verecek ortamı oluşturmasına bağlıdır¹⁷. Pazarlık usulü ihalelerinde davet yönteminin uygulanabildiği hallerde, ilan yapma konusunda kanuni bir zorunluluk olmadığı için, idareler ilansız ihale yapmakta; sürekli belli firmaları teklif vermeye davet ederek, ihaleyi başvuruçulardan birine verebilmektedir¹⁸. Bu durum, ilansız olarak yapılan ihalelerde Kanunun aradığı anlamda ve amaçladığı şekilde rekabet ortamının sağlanamaması ve eşit muamele ilkesinin ihlal edilmesine sebep olabilmektedir. İlan yapılmayan ve sınırlı sayıda katılımcıdan oluşan pazarlık usulü ile ihaleler istekliler arasında uyumlu eylem ve davranışlarla kartel anlaşmalarına en müsait ihale yöntemi niteliğinde olabilmektedir¹⁹.

16 Demircioğlu, s. 159

17 Demircioğlu, s. 152

18 Sezer, s. 3926

19 Demircioğlu, s. 134

15 Kamu İhale Kurulu, 2016/UH.IV-1816 sayılı kararı

Bu itibarla, 4734 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde, idarelerin, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu olduğu hüküm altına alındığından, ilan yapılmayan davet usulü ihalelerde bu yöntemin kullanılmasında ve davet edileceklerin belirlenmesinde Kanunda sayılan temel ilkelere çerçevesinde hareket edilmelidir.

5. KANUNUN 21 İNCİ MADDESİNİN (b) BENDİ İLE İHALE YAPILABİLME-SİNDE GEREKÇE ÖRNEKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendine göre ihale yapılabilmesi için; doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması ve ihalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğu şartlarının gerçekleşmesi gerekir. İhalenin, 4734 sayılı Kanunun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile yapılabilmesi için, madde metninde yer alan iki şartın bir arada ve birbirine bağlı olarak gerçekleşmesi zorunludur. Birinci şart, doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması, ikinci şart ise, sayılan bu nedenlerle ihalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğunun doğmasıdır²⁰.

Pazarlık usulünün (b) bendi ile ihale yapılabilmesinde, Kanunda belirtilen önceden öngörülemeyen olaylar olup olmadığı ve ihalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğunun doğru doğmadığının tespit edilmesi gerekir. Hangi durumların önceden öngörülemez ve ivedi olduğu her somut olayda idarece değer-

lendirilmesi ve gerekçeleriyle beraber tespit edilmesi gerekir. Bu konuda, pazarlık usulü ile yapılacak olan ihalelerin onay belgesine bu usulün kullanılma gerekçesinin açık olarak belirtilmesi, bu hususa ilişkin bilgi ve belgelerin de onay ekine konulması gerektiği belirtilmiştir. Pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesinde, hangi durumların önceden öngörülemeyen olaylar olduğuna ve ihalenin ivedi olarak yapılması gerektiğine karar verilmesinde idareye takdir yetkisi tanınmıştır. İdareler bu takdir yetkisini kullanma ve karar verme konusunda kamu yararını gözeterek söz konusu durumları gerçekçi gerekçelere ve objektif verilere dayandırmalıdır.

İdare tarafından önceden öngörülmeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması gerekçesi ile ihalenin pazarlık usulü ile yapılmasında “öngörülemezlik” kavramının irdelenmesi gerekmektedir. Bir durumun Kamu İhale mevzuatı ve 4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendi açısından “idarece öngörülmeyen olay” olarak değerlendirilebilmesi için, ortaya çıkan olay, ihale yapılmasını gerektiren durumdan önce idare tarafından “öngörülemez” nitelikte olmalı, öngörülemez halinin de objektif kriterlere göre yerinde bulunması ve idarenin iradesinden bağımsız olması gerekmektedir²¹.

4734 sayılı Kanunun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile yapılan ihalelerden Kamu İhale Kurulu ve yargıya intikal edilenler incelendiğinde Kanunda belirtilen özel durumların ve şartın gerçekleşmediği halde (b) bendi ile alım yapıldığı görülmektedir. Kanunun 21/b maddesi ile davet yöntemiyle yapılan ihalelerden pazarlık usulü temin edilmesi gerektiğine ilişkin idarece gösterilen gerekçeleri ve bu gerekçelerin Ka-

20 Kamu İhale Kurulu,2010/UY.II-3323 sayılı kararı

21 Kamu İhale Kurulu,2008/UY.II-4511 sayılı kararı

nun metnine uygun olup olmadığı hakkında yargı kararları örnekleri aşağıda belirtilmiştir.

Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörlüğü, İdare Bina İnşaatı yapım işi ihalesinde, 4734 sayılı Kanunun 21inci maddesinin (b) bendi kapsamında pazarlık usulü ile yapılma gerekçesini, 01.09.2010 tarih ve 228 sayılı rektörlük olurunda; *“... Personel sayısındaki artış nedeniyle zaten ihtiyaçları karşılayamaz durumda olan mevcut rektörlük binasında son olarak 07-08 Haziran 2010 ve 23-24 Haziran 2010 tarihlerinde yağın şiddetli sağanak yağmurların neden olduğu, sel felaketlerinin açmış olduğu ağır hasar sonucunda telafisi güç zararın oluşması ve su baskınlarının tekrar etmesi riskinden dolayı mevcut rektörlük binasının yerinin acilen değiştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. İdari bina inşaatının ivedilikle ihale edilerek inşaatına başlanması ve 2011 yılında tamamlanarak şu an ofis sıkıntısı çeken idari personelin bu binada hizmetine devam etmesi planlanmaktadır.”* şeklinde belirtmiştir.

Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörlüğünün yukarıda ifade edilen gerekçeyle yapmış olduğu ihale hakkında Ankara Bölge İdare Mahkemesi, *“... işin belli bir süre devam edecek bir bina yapım işi olduğu dikkate alındığında ihale, pazarlık usulü ile yapılırsa bile sel felaketinin her zaman ortaya çıkma ihtimalinin bulunduğu, bu itibarla yukarıda yer alan yasa hükümleri uyarınca ani ve beklenmeyen veya idarece önceden öngörülmemen olayların ortaya çıkması halinde, pazarlık usulünün istisnai bir usul olarak kullanılabilceği, davaya konu yapım işi ihalesinin bu nitelikte bir ihale olmadığı gibi ihalenin açık ihale usulü ile yapılabileceği, söz konusu ihalede ihtiyaç konusunun 4374 sayılı Kanunun 21/b maddesine göre pazarlık temin edilmesi gerektiğine ilişkin idarece gösterilen gerekçenin önceden öngörülmemen olay kapsamında değerlendiril-*

lemeyeceğine ...” karar vermiş olup, ihalenin iptaline karar vermiştir²².

İkinci bir örnek olarak, Trabzon Belediyesi Etüd Proje Müdürlüğü, Trabzon 2011 Eyof Spor Hatıra Parkı İnşaatı” ihalesini “*Bakanlıkça tahsis edilen ödeneğin zamanında (yeni yıldan önce) kullanılması*” gerekçesiyle 4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendi ile pazarlık usulüyle 30.09.2011 tarihinde yapmıştır. Ankara 17. İdare Mahkemesi, Trabzon 2011 Eyof Spor Hatıra Parkı İnşaatı ihalesini pazarlık usulü ile yapılması hakkında, *“... 4734 sayılı Kanunun 21’inci maddesindeki şartların oluşması halinde ihalenin pazarlık usulü ile yapılması mümkün bulunmaktadır. ...Olayda, dava konusu ihalede “doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen” bir durumun söz konusu olmadığı, idare tarafından “Bakanlıkça tahsis edilen ödeneğin” zamanında (yeni yıldan önce) kullanılması nedeniyle ihalenin pazarlık usulü ile yapıldığı yönündeki gerekçesinin ise yerinde olmadığı anlaşılmıştır. ... Mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde pazarlık usulünün, ani ve beklenmeyen veya idarece önceden öngörülmemen olayların ortaya çıkması halinde kullanılabilceği dikkate alındığında, dava konusu ihalenin bu nitelikte bir ihale olmadığı ve bu nedenle ihalenin açık ihale usulü ile yapılması gerektiği, idarece seçilen söz konusu ihale usulünün 4734 sayılı Kanunun 5’inci maddesinde sayılan temel ilkelere aykırı olduğu anlaşıldığından, ... ”* şeklinde gerekçe belirterek, dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir²³.

Üçüncü bir örnek olarak, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Fen İşleri Daire Başkanlığına bağlı Altyapı Koordinasyon Müdürlüğü tarafından, 12.09.2005 tarihinde

22 Ankara Bölge İdare Mahkemesi, 16.03.2011 tarih ve 2011-1209 sayılı kararı

23 Ankara 17. İdare Mahkemesi, E:2014/216, K:2014/203

4734 sayılı Kanunun 21/b maddesi uyarınca pazarlık usulü ile 2005/123860 kayıt numaralı “Bağlarbaşı Kavşağı Kısıklı Caddesi Altgeçidi, Bağlantı Yolları ve Ortak Altyapı İnşaatı” ihalesi yapılmıştır. İstanbul Valiliğinin 04.07.2005 tarih ve 8062 sayılı yazısı ile “İstanbul’un jeopolitik konumu, hızla artan nüfusu ile tarihi, ticari, kültürel ve turistik değerleriyle önemli bir merkez olması nedeniyle her açıdan dünya şehri standartlarına ulaştırılmasının zorunlu olduğu, ayrıca, deprem bölgesinde olması sebebiyle olası bir deprem nedeniyle can ve mal kaybına uğrayan bölgelere ulaşımın sağlanması açısından yol, köprü, kavşakların hızlı bir şekilde tamamlanarak hizmete açılmasının gerekli olduğu, diğer taraftan önemli turistik merkezlere ve NATO zirvesi, Eurovizyon Şarkı Yarışması, Şampiyonlar Ligi Finali, Formula Yarışması gibi düzenlenecek ve düzenlenmesi muhtemel olan ulusal ve uluslararası kongre ve müsabakaların gerçekleşeceği merkezlere kolay ulaşımın sağlanarak hizmet kalitesinin ve araç güvenliğinin artırılması gerektiği belirtilerek, gerekli olan yol, köprü ve kavşak düzenlemelerinin ivedilikle ihale edilmesi hususunda gereğinin yapılmasını” talep etmiştir. İstanbul Valiliğinin ilgili talebi üzerine, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Altyapı Koordinasyon Merkezinin 24.08.2005 tarih ve 2005/7 sayılı kararıyla, söz konusu işin ivedilik gerektirdiği gerekçesiyle 4734 sayılı Kanunun 21/b maddesi uyarınca pazarlık usulü ile ihale edilmesine karar vermiştir.

12.09.2005 tarihinde 4734 sayılı Kanununun 21/b maddesi uyarınca pazarlık usulü ile yapılan Bağlarbaşı Kavşağı Kısıklı Caddesi Altgeçidi, Bağlantı Yolları ve Ortak Altyapı İnşaatı ihalesinin iptali istemiyle açılan davada Danıştay 13. Dairesi; “...Her ne kadar, İstanbul’un hızla artan nüfusu ile gelişen ve değişen hizmet kategorilerinin doğurduğu ihtiyaç karşısında alt yapı hizmetlerinin yetersiz

olması nedeniyle bir an önce bitirilmesinin zorunlu olduğu ve uluslararası platformda üstlenilen organizasyonlar nedeniyle gerekli alt yapının tamamlanarak bir an önce uygulamaya geçilmesinin gerekli olduğu konusunda bir tartışma bulunmamakla birlikte, uyumsuzluk konusu ihaleden önce, doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen” bir durum söz konusu olmadığı gibi dava konusu yapım işinin, ihale yapılmadan önce idarenin iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkan ve objektif kriterlere göre öngörülemeyen nitelikte olan olaylarla bir ilgisi de bulunmamaktadır. Öte yandan İdarece işin aciliyet gerektirme sebepleri arasında deprem riskinden de bahsedilmekte ise de, İstanbul’da 1999 yılında yaşanan büyük deprem felaketinden 6 yıl geçtikten sonra gerçekleştirilen ihalede, belirtilen gerekçenin kabulüne de olanak bulunmamaktadır. ...” şeklinde karar vermiştir²⁴.

Bir diğer örnek, Dr. Sami Ulus Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimliği tarafından Kadın Doğum Bölümü 1. Kat Tadilat işi, 4734 sayılı Kanunun 21/b maddesine göre pazarlık usulü ile yapıldığı, ihalenin pazarlık usulü ile yapılmasına ilişkin gerekçenin ise “hastanede hizmetin kesintisiz devam edebilmesi”, “ihale sürecinin kısaltılarak ameliyathane çalışmalarının planlı bir şekilde devamının sağlanması (ameliyat randevularının verilme sürecindeki belirsizliğin ortadan kaldırılması)”, “hastanelerin birleştirilmesi nedeniyle daha Önceden planlanmayan işin ihale sürecinin mali yıl içerisinde tamamlanması (2008 mali yılı bitiminin yaklaşması)”, “tadilat ve onarım iş sürecinin hızlandırılarak daha fazla hastanın sağlık hizmetlerinden yararlanmalarının sağlanması (can ve mal kayıplarının azaltılması)” olarak gösterilmiştir.

²⁴ Danıştay 13. Dairesi, E:2009/4101, K:2010/8217

Kadın Doğum Bölümü 1. Kat Tadilat işi ihalesinin pazarlık usulü ile yapılmasına gerekçe gösterilen açıklama hakkında, Kamu İhale Kurulu, “*hastanede hizmetin kesintisiz devam edebilmesi*”, “*ihale sürecinin kısaltılarak ameliyathane çalışmalarının planlı bir şekilde devamının sağlanması (ameliyat randevularının verilme sürecindeki belirsizliğin ortadan kaldırılması)*”, “*hastanelerin birleştirilmesi nedeniyle daha önceden planlanmayan işin ihale sürecinin mali yıl içerisinde tamamlanması (2008 mali yılı bitiminin yaklaşması)*”, “*tadilat ve onarım iş sürecinin hızlandırılarak daha fazla hastanın sağlık hizmetlerinden yararlanmalarının sağlanması (can ve mal kayıplarının azaltılması)*” hususları, ihale konusu işin hasta sağlığını yakından ilgilendiren kadın doğum bölümü hasta odaları ve kadın doğum bölümü ameliyathanesini içermesi nedeniyle her ne kadar önem arz etse de, ihalede Kanunun 21’inci maddesinin (b) bendinde işaret edilen ihale usulünün kullanılmasına gerekçe gösterilecek durumlardan olmadığı” sonucuna ulaşmıştır²⁵.

Ancak, Kamu İhale Kurulu, aynı ihalede idare tarafından ihalenin pazarlık usulü ile yapılmasına gerekçe olarak gösterilen, “*ameliyathanelerin havalandırmasının bir an önce hepa filtreli klima sistemi ile sağlanarak enfeksiyon riskinin azaltılması*” ve “*ameliyathane üzerindeki iş yükünün düzenli bir şekilde dağıtılarak enfeksiyonların önlenmesi,*” hususlarının ülkemizde vaki bebek ölümleri ile somutlaşan can kaybı tehlikesini önlemeye matuf hususlar olması nedeniyle anılan bu gerekçenin, ihalenin Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendine göre yapılmasını mevzuata uygun bulmuştur.

4734 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendi ile yapılan ve yukarıda örnek olarak

alınan ihaleler pazarlık usulü ile yapılma gerekçeleriyle birlikte incelenmiştir. İncelenen ihalelerde pazarlık usulü ile yapılma gerekçeleri; “*şiddetli sağanak yağmurların neden olduğu, sel felaketlerinin açmış olduğu ağır hasar sonucunda telafisi güç zararın oluşması ve su baskımlarının tekrar etmesi riskinden dolayı mevcut rektörlük binasının yerinin acilen değiştirilmesinin zorunlu olması, Bakanlıkça tahsis edilen ödeneğin zamanında (yeni yıldan önce) kullanılması ve İstanbul’un jeopolitik konumu, hızla artan nüfusu ile tarihi, ticari, kültürel ve turistik değerleriyle önemli bir merkez olması nedeniyle her açıdan dünya şehri standartlarına ulaştırılmasının zorunlu olduğu, ayrıca, deprem bölgesinde olması sebebiyle olası bir deprem nedeniyle can ve mal kaybına uğrayan bölgelere ulaşımın sağlanması ayrıca düzenlenecek ve düzenlenmesi muhtemel olan ulusal ve uluslararası kongre ve müsabakaların gerçekleştirileceği merkezlere kolay ulaşımın sağlanarak hizmet kalitesinin ve araç güvenliğinin artırılması gerektiği belirtilerek, gerekli olan yol, köprü ve kavşak düzenlemelerinin ivedilikle ihale edilmesi” şeklinde belirtilmiştir.*

İhalenin 4734 sayılı Kanunun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile yapılabilmesi için, madde metninde yer alan iki şartın bir arada ve birbirine bağlı olarak gerçekleşmesi zorunludur. Birinci şart, doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülmemiş olayların ortaya çıkması, ikincisi ise, bu nedenle ihalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğunun doğmasıdır. Bu itibarla Kanunun 21/b maddesinde yer alan Kanun hükümleri uyarınca ani ve beklenmeyen veya idarece önceden öngörülmemiş olayların ortaya çıkması halinde, pazarlık usulünün istisnai bir usul olarak kullanılabileceği, yukarıda ifade edilen yapım işi ihalelerinin bu nitelikte bir

25 Kamu İhale Kurulu,2008/UY.II-4511 sayılı kararı

ihale olmadığı gibi ihalenin açık ihale usulü ile yapılabileceği, söz konusu ihalede ihtiyaç konusu yapının 4374 sayılı Kanunun 21/b maddesine göre pazarlık usulü temin edilmesi gerektiğine ilişkin idarelerce gösterilen gerekçelerin önceden öngörülmeyen olay kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir. Uyuşmazlık konusu olan ve yukarıda ifade edilen ihalelerin Kanunun 21/b maddesine göre ihale edilmesi hakkında Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay söz konusu pazarlık ihalelerinin Kanunda belirtilen şartları sağlamadığını ve ihalelerin iptal edilmesi gerektiğine karar vermiştir.

4734 sayılı Kanunun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile ihale yapılmış olan fakat yargıya taşınması üzerine söz konusu ihalelerde ihtiyaçların 4374 sayılı Kanunun 21/b maddesine göre pazarlık usulü ile temin edilmesi gerektiğine ilişkin idarece gösterilen gerekçelerin önceden öngörülmeyen olay ve ivedilik kapsamında değerlendirilemeyeceği belirtilmiş olmasına rağmen birçok ihalenin Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendi ile pazarlık usulü kapsamında yapıldığı görülmektedir.

Birçok okul ve kamu binaları bakım onarım işleri, yol, cadde ve sokak düzenleme işleri ve duvar yapım işleri Kanunun 21/b maddesi kapsamında yapıldığı görülmektedir. Kanunun 21/b kapsamında pazarlık usulü ile yapılan ihaleleri idare bazında incelediğimizde çoğunlukla belediyeler olduğu görülmektedir.

Kanunun ilgili madde metninde belirtilen şartların bir arada ve birbirine bağlı olarak gerçekleşmesi zorunlu olduğu halde EKAP'da gösterilen ihalelerin yapılma gerekçesi hangi öngörülemeyen nitelikte ve ivedilik gerektirmesinin sonucu olarak, Kanunun 21 inci maddesi (b) bendi kapsamında pazarlık usulü ile yapılmıştır? Bu kapsamda yapılan

ihalelerin gerekçeleri incelendiğinde birçok ihalenin Kanunun 21/b kapsamında yapılamayacağını söylemek abartı olmayacaktır.

Tablodaki ihalelere ek olarak, 2017 yılında Kanunun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile ihale yapılmasına idarece gösterilen gülümseten örnek bir gerekçe;

“Beldemizde kapalı bir sosyal ve kültürel etkinlikleri yapabilecek günümüz şartlarına uygun alan olmaması belde halkını beldesinden uzaklaştırmaktadır. Vatandaşlar gelenek ve göreneklerine uygun ...ve sosyal etkinliklerini belde içerisinde ikamet ediyorlarsa belde dışında yapmakta, belde dışında ikamet etmekteyse oldukları yerlerde yapmaktadırlar. Bu durum gelenek ve göreneklerin azalmasına, akrabalar arası ilişkilerin azalmasına ve belde dışarıya göçlerin artmasına neden olan etkenlerdendir. Beldemize yapılacak olan geniş, ferah ve kullanışlı bir kapalı salon vatandaşlarımızın iyi ve kötü günlerinde (düğün, nişan, sünnet, cenaze yemekleri, mevlit okutma vb.) etkinliklerini düzenlemekte yardımcı olacaktır....”

Dolayısı ile 5393 Sayılı Belediye Kanununun Belediye başkanına vermiş olduğu yetkilere dayanarak kasaba halkının yaşamış olduğu ve yukarıda paylaşmış olduğumuz eksikliklerin giderilmesi amacıyla kasabamızda çok acil olarak kapalı ...salonu yapılması gerekmektedir.

Kapalı ...salonunun 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 19. Maddesine göre açık ihale usulü ile yapılması halinde İller Bankası Anonim Şirketi'nden kazanılmış olan kredinin yok olması ve Devletimizin OHAL döneminde olmasından kaynaklanacak etkenlerin oluşmasını önlemek amacıyla ihtiyaçların ivedilikle ortaya çıkmasından dolayı ihaleye çıkılarak 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 21/B maddesi (Pazarlıkla) yapılması gerekmektedir.” şeklinde belirtilmiştir.

Kanun metninde,21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesi için şartlar açıkça belirtilmiş olmasına ve örnek olarak verilen idare mahkemeleri kararlarına rağmen, ihale yapılmadan önce idarenin iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkan ve objektif kriterlere göre öngörülemeyen nitelikte olan olaylarla bir ilgisi de bulunmadığı halde,2017 yılına ait yukarıda örnek olarak verilen ihale gerekçesinde olduğu gibi gerçekçi olmayan gerekçelerle ihalelerin pazarlık usulü ile yapıldığı görülmektedir. Pazarlık usulü ile yapılan ihalelere gerekçe olarak gösterilen olayların çoğunda da ortada henüz fiilen gerçekleşmiş bir olay bulunmamasına rağmen ihtimallerden, faraziyelerden yola çıkılarak ihale konusu işlerin çoğunlukla idarece davet edilen firmalara yaptırıldığı söylenebilir²⁶.

4734 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin (b) bendinde üst limit olmayıp, ilan yapılması da zorunlu değildir. İlan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı hüküm altına alındığından, davet usulüyle yapılan ihalelere sadece idare tarafından doküman almaya davet edilenler katılabilecektir. Ayrıca, ihaleye davet edilmeyenler hem ihaleye katılmayacak hem de ihale dokümanını satın alamadığından, istekli olabilecek statüsüne ve şikayet/itirazın şikayet başvuru ehliyetine de haiz olamayacaktır. Bu sebeple idareler, pazarlık usulü ihale ile üst limite takılmadan, ihale ilanı yapmadan istediği firmaları davet ederek ve diğer firmalar tarafından şikâyet veya itirazın şikâyet başvurusuna imkân verilmeden, söz konusu iş acil, yaşamsal, geciktirilmeksizin ivedilikle karşılanması gereken mal ve hizmet alımı ile yapım işi özelliği taşımadığı halde rahatlıkla kendi belirledikleri firmalarla çalışmak adına Kanununun 21/b maddesi kapsamındaki pazarlık usulünü tercih ettikleri söylenebilir.

26 Demircioğlu, s. 147

Ayrıca, ilan yapılmayan pazarlık usulünde ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satıldığından ve pazarlık usulüne tabi bazı ihalelerde ilan da yapılmadığından bu tür ihalelerde katılımçılık, rekabet, şeffaflık, açıklık gibi Kanununun temel ilkeleri de tamamen devre dışı bırakılabilmektedir²⁷. Bu itibarla davet yönteminde kimlerin ihaleye davet edileceğinin belirlenmesinde idareye tanınan takdir yetkisi, bazı kişileri davet etmemek suretiyle engellenerek, ihalelerin belli kişilere verilmesini sağlamak amacıyla kullanılmamalıdır²⁸.

Bu itibarla, ihalenin 4734 sayılı Kanununun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile ihale yapılabilmesi için, madde metninde yer alan şartların gerçekleşmesi ve önceden öngörülmeyen ve ivedilik arz eden durumların idarelerin iradesinden kaynaklanmaması gerekir. Ayrıca, idare tarafından önceden öngörülmeyen olayların ortaya çıkması üzerine ihalenin ivedi olarak yapılmasının zorunlu olması gerekçesi de objektif kriterlere göre belirlenmelidir.

6. SONUÇ

4734 sayılı Kanun kapsamındaki idarelerce yapılacak ihalelerde öncelikle açık ihale usulünün esas alınacağı, diğer ihale usullerinin Kanunda belirtilen özel hallerde kullanılacağı, ihalenin pazarlık usulü ile yapılabilmesi için, anılan Kanununun 21 inci maddesinde belirtilen durumların olması halinde kullanılacağı hüküm altına alınmıştır. Kanununun 21 inci maddesinin (b) bendi kapsamında ihale yapılabilmesi Kanun metninde yer alan doğal afet, salgın hastalık, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen veya idare tarafından önceden öngörülemeyen olayların ortaya çıkması ve bu nedenlerle ihalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğunun doğ-

27 Demircioğlu, s. 160

28 Sezer, s. 3942

ması şartlarının bir arada ve birbirine bağlı olarak gerçekleşmesi gerekir.

Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında (b), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen hallerde ilan yapılması zorunlu değildir. İlan yapılmayan hallerde en az üç istekli davet edilerek, yeterli belgelerini ve fiyat tekliflerini birlikte vermeleri isteneceği ve ilan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı hüküm altına alınmıştır. Pazarlık usulü ile ilansız şekilde gerçekleştirilen ihalelerde kimlerin davet edileceğinin belirlenmesinde idareye takdir yetkisi verilmiştir. Bu sebeple davet yöntemiyle yapılan ihalelerde katılımcılık, rekabet, şeffaflık ve açıklık gibi Kanunun temel ilkeleri ihlal edilmemelidir.

Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendine göre yapılacak olan ihalelerin onay belgesine bu usulün kullanılma gerekçesinin açık olarak belirtilmesi, Kanunda belirtilen önceden öngörülemeyen olaylar olup olmadığı ve ihalenin ivedi olarak yapılması zorunluluğu doğup doğmadığının tespit edilmesi ve bu hususa ilişkin bilgi ve belgelerin de ihale onay belgesi ekine konulması gerekir. Kanunun 21 inci maddesinin (b) bendi kapsamında yapılan pazarlık usulü ihalelerden yargıya taşınanların mahkemece incelenmesi sonucu, idarece gösterilen ve pazarlık usulü yapılmaya gerekçesi olarak belirtilen nedenlerin Kanun metninde ifade edilen şartlara uygun olmadığı belirtilmiştir.

Kanunun 28 inci maddesine 2012 yılında eklenen “İlan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılır” hükmü sonucu ihaleye davet edilmeyen firmaların, ihalelerin pazarlık usulü ile yapılamayacağını ve açık ihale usulüne tabi olduğunu iddia ve dava konusu yapmaları mümkün olmamaktadır. Bunun sonucunda pazarlık usulü ile yapı-

lan ihalelerde Kanun metninde ifade edilen şartlar oluşmadan ve objektif kriterlere göre gerçekçi gerekçeler gösterilmeden Kanunun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile ihaleler yapıldığını EKAP üzerinden görebilmekteyiz.

2012 yılında Kanunun 28 inci maddesinde ilan yapılmayan ihalelerde, ihale dokümanı sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağı düzenlemesinin öncesi ve sonrasında pazarlık usulüne ilişkin ihalelerin gerçekleşme oranları kıyaslandığında idarelerin düzenleme sonrası pazarlık usulünü daha fazla tercih ettiklerini söyleyebiliriz. 2010 yılında gerçekleşen ihalelerden adet olarak %21,44’ü, tutar bazında %9,76’sı olarak, 2011 yılında adet olarak %22,42’si, tutar bazında ise %7,18’i pazarlık usulü ile gerçekleşmiştir. Düzenleme sonrası 2014 yılında adet olarak %28,31’i, tutar olarak %9,52’si, 2017 yılında ise adet olarak %28,52’si ve tutar bazında %21,56’sı pazarlık usulü ile yapılmıştır. Pazarlık usulünün 21/b kapsamındaki tutar oranı toplam tutara göre oranlandığında 2016 yılında yaklaşık %11,14’ü, 2017 yılında ise %17,50’si olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlar pazarlık usulünün zamanla daha fazla tercih edildiği, özellikle tutar bazında inceleme yapıldığında artış oranının fazla olduğu görülmektedir. Tutar bazında artış oranının fazla olması Kanunun 21/b kapsamındaki artış oranının çok yüksek olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Pazarlık usulü ile yapılan bir ihale hakkında Danıştay 13. Dairesi, dava konusu işin, bu alanda faaliyet gösteren ve şartnamede belirlenen yeterli kriterlerini sağlayan tüm firmaların katılımını sağlayacak usulde ihale edilmesi gerekirken, 4734 sayılı Kanunun 21/b maddesinde sayılan şartların oluşmasına dair hukuken geçerli bir neden gösterilmeksizin, Kanunun 5 inci maddesinde sayılan temel ilkelere aykırı olarak pazarlık

usulü ile gerçekleştirilmesini hukuka uygun bulmamıştır.

4734 sayılı Kanununun 21/b maddesinde sayılan şartlar oluşup oluşmadığı hakkında tereddüt oluşturacak ve sadece ihalenin adından bile madde kapsamında olmadığı izlenimi verecek olan birçok ihale maalesef pazarlık usulü ile yapılmaktadır. Pazarlık usulünün (b) bendi ile yapılacak olan ihalelerde üst limit bulunmaması ve ihaleye de sadece idarece davet edilenlerin katılabilecek olması sebebiyle bu usul ile ihale yapılması tercih edilmektedir.

Açık ihale usulü ile ihale edilmesi gerektiği halde pazarlık usulü ile yapılmasını önlemek amacıyla hem Kamu İhale Kurumu hem de Sayıştay tarafından etkinlik denetimi yapılmalıdır. Ancak, etkin bir denetim ile pazarlık usulüyle yapılan ihalelerde kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanıp kullanmadığı tespit edilebilir. Kanununun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile yapılan ihaleler hakkında idarelerden savunma istendiğinde durumun ne kadar vahim olduğu görülecektir. Kurumca bu konuda bir rapor hazırlanarak, gerekçesi uygun olmadığı halde pazarlık usulü ile ihale yapan idarelere uyarı yapılması uygun olacaktır. Bu çalışma aynı idarelerin sonraki ihalelerini doğru ihale usulü ile yapılmasını da sağlayacaktır. Önemli olan bir diğer konuda ihalenin pazarlık usulü yapılma gerekçesinin EKAP'a yüklenmesi ve Kamu İhale Kurumunun da gösterilen gerekçenin uygunluğunu incelemesidir. Ayrıca, şeffaflık ve hukuka uygunluk gereği pazarlık usulü yapılma gerekçesi ihale ile birlikte EKAP'da ilan edilmelidir. Ancak bu şekilde idarelerin gerçekçi olmayan basit gerekçelerle Kanununun 21/b maddesi kapsamında pazarlık usulü ile ihale yapılması engellenebilir.

Pazarlık usulü ihalelerinde her ne kadar sadece davet edilenler ihaleye katılabilecek olsa da şeffaflık, katılımcılık ve rekabet ilkeleri gereği ihale konusu alanda faaliyet gösterdiğini, ihaleye katılımında belirli bir yeterliliği ve ehliyeti olduğunu belgeleriyle beraber idareye sunması halinde ihale dokümanının satılması ve ilgili firmanın ihaleye katılması sağlanmalıdır. İhale mevzuatına bu yönde düzenlemeler yapılabilir.

İhale Kanununun en önemli ayağı olan temel ilkeler başlıklı 5 inci maddesinde idarelerin, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu olduğu belirtilmiştir. İdareler, ihale sürecinin her aşamasında kendine verilmiş olan bu sorumluluk bilinci çerçevesinde hareket etmelidir.

Netice itibarıyla, madde metninde belirtilen şartların oluşması halinde pazarlık usulünün (b) bendi ile ihale yapılmalıdır. Fakat madde metninde belirtilen özel durumun olmaması ve gösterilen gerekçenin öngörülemez ve ivedilik niteliği taşımadığı durumlarda, söz konusu alım, o iş alanında faaliyet gösteren ve yeterlik kriterlerini sağlayan tüm firmaların katılabileceği ihale usulü ile gerçekleştirilmelidir. Ayrıca, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 53 üncü maddesinin a ve b bentlerinde, Kanunda belirtilen esas, usul ve işlemlerin doğru olarak uygulanması konusunda görevli ve yetkili kılınan Kamu İhale Kurumu, idarelerin uyguladığı ihale usullerinin mevzuata uygun olup olmadığına yönelik denetimi ve pazarlık usulünün idarelerce suiistimal edilmesini önleyecek yasal düzenlemeleri yapmalıdır.

KAYNAKLAR

ARAPGİRLİ, Murat (2015). Hizmet Alımı İhaleleri, İlksan Matbaası, Ankara.

DEMİRCİOĞLU, Mustafa Yaşar. (2014). İhale Yolsuzluklarında Yeni Trend; Açık İhale Usulünün Terki, Pazarlık Yolu İle İhale Usulünün Keşfi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 2014/115, 125-180

SEZER, Yasin. (2015). Kamu İhalelerine Katılmada Davet Yöntemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C.16. 2014. 3913-3947

4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU (KİK) (2002)

Danıştay 13. Dairesi, E:2009/4101, K:2010/8217 sayılı kararı

Ankara Bölge İdare Mahkemesi,

16.03.2011 tarih ve 2011-1209 sayılı kararı

Ankara 17. İdare Mahkemesi, E:2014/216, K:2014/203 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulu, 2008/UY.Z-910 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulu, 2010/UY.II-3323 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulu 2016/UH.IV-1816 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulu,2008/UY.II-4511 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulu, 2008/UY.II-4511 sayılı kararı

Kamu İhale Kurumu, (2017). Kamu Alımları İzleme Raporu 2017

Kamu İhale Kurumu, (2016). Kamu Alımları İzleme Raporu 2016

Kurtuluş KUTAY

*Sayıştay Uzman Denetçisi
YMM-Bağımsız Denetçi*

BELEDİYE ŞİRKETLERİNDE BELEDİYE PERSONELİNİN GÖREVLENDİRİLMESİ DURUMUNDA ÜCRET VE ÜCRET BENZERİ ÖDEMELER NELERDİR?

1. GİRİŞ

Belediye şirketleri sermayesinin tamamı veya tamamına yakını belediye veya bağlı kuruluşlarına ait olan piyasa koşullarında faaliyet gösteren kamu sermayeli özel hukuk tüzel kişileridir. Bu şirketlerin personelinin tamamı 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine tabi olarak çalışsa da belediye sermayesi ile kurulup yönetilmesi sebebiyle belediye personelinin bu şirketlerde görevlendirilmesi mümkündür. Belediye personelinin 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olması sebebiyle bu personelin görevlendirilmesi ve ücretlendirilmesi bu mevzuat hükümlerine uygun şekilde yapılmalıdır. Makalemizde belediye personelinin belediye şirketlerinde görevlendirilmesi ve bu görev sebebiyle ödenebilecek mali haklara ilişkin bilgilere yer verilecek olup konu detaylı olarak açıklanacaktır.

2. MEVZUAT VE AÇIKLAMALAR

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun “Şirket Kurulması” başlıklı 26 nci

maddesinde, “Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler...” denilmektedir

Yukarıya alınan hüküm kapsamında büyükşehir belediyeleri tarafından kurulan sermaye şirketlerinin yönetim ve denetim kurullarına, belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel görevlendirilebileceği açıkça belirtilmiştir. Bu kişilerin yönetim ve denetim kurullarında görev alması sebebiyle alacağı ücrete ilişkin bilindiği üzere 04.07.2001 tarih ve 631 sayılı Memur ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinin (s) fıkrası ile değiştirilen ve 15.01.2012 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 12 nci maddesinde:

“...Memur ve diğer kamu görevlilerinden, kurum ve kuruluşların yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet, komite ile benzeri organlarda görev alanlara kurum içi ve kurum dışı ayırımı yapılmaksızın bu görevlerden sadece biri için ücret ödenebilir. Bu maddenin uygulanmasında oluşacak tereddütleri gidermeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.” hükmü yer almaktadır.

Ayrıca anılan maddenin uygulanmasında ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek amacıyla Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve 31/01/2012 tarih ve 28190 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan (162) Seri No’lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde;

“1) Memurlar ve diğer kamu görevlilerinden kurum ve kuruluşların; yönetim kurulu, denetim Kurulu, tasfiye kurulu, danışma kurulu üyelikleri ve komisyon, heyet ve komite ile benzeri organlarda görev alanlara aldıkları görevler karşılığında ilgili mevzuatında herhangi bir ücret ödenmesinin öngörülmesi halinde 15.01.2012 tarihinden itibaren bu görevlerden sadece biri için ücret ödenecektir.

2) Maddede geçen ‘kurum ve kuruluşların’ ibaresinden, memur veya diğer kamu görevlilerinin memur veya diğer kamu görevlisi sıfatı nedeniyle ilgili mevzuatı uyarınca belirtilen görevleri alabilecekleri, asli görevli buldukları kurum da dahil olmak üzere her statüdeki kurum ve kuruluşların anlaşılması gerekmektedir.

3) 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi yeni bir ödeme veya mali hak getirmemekte, söz konusu görevler karşılığında memurlar ve diğer kamu görevlilerine ilgili mevzuatında öngörülmüş olan ödemelerden sadece birinin yapılabilmesine yönelik hüküm içermektedir. Dolayısıyla, ilgili mevzuatında ücret ödenmesi öngörülmemiş görevler için bu maddeye dayanılarak her-

hangi bir ödeme yapılmayacaktır.” açıklamalarına yer verilmiştir.

Belirtilen mevzuat hükümleri belediye şirketlerinde görev yapan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi belediye personeline birden fazla belediye şirketinin yönetim ve denetim kurulunda görev alabilmesine imkan tanımakla birlikte, bu görevlerden sadece birinden huzur hakkı kapsamında ücret alabilmesine icazet vermektedir. Bu kişiler aynı zamanda belediye personeli olması sebebiyle buldukları kadro ve ünvana göre maaş almaya da devam etmektedir.

Ancak, burada belediye personeli olup muhahas yönetim kurulu üyesi olarak atanan kişinin durumunu özellikle irdelemek gerekmektedir. 6772 sayılı TTK’nın 317 nci maddesinde “Anonim şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil olunur.” hükmüne yer verilmekle birlikte, 319 uncu maddesinde, yönetim kurulu üyelerinin görev dağılımı hususu düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre, idare ve temsil işlerinin yönetim kurulu üyeleri arasında taksim edilip edilmeyeceği, taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı, şirket esas sözleşmesinde belirtilir. Ayrıca, yönetim kurulu üyelerinden en az birine şirketi temsil yetkisi verileceği hüküm altına alınmıştır. Muhahas üye denilen bu kişi şirketin temsil ve idare yetkisinin bir kısmı veya tamamı olan yönetim kurulu üyesidir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28 inci maddesinde; Memurlar Türk Ticaret Kanununa göre (Tacir) veya (Esnaf) sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunamaz, ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamaz, ticari mümessil veya ticari vekil veya kollektif şirketlerde ortak veya komandit şirkette komandite ortak olamazlar. (Görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumlarını temsilen alacakları görevler hariç).” hükmü bulunmaktadır.

Söz konusu hükümden, memurların ticaret ve sanayi müesseselerinde görev alamayacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, memurun bir ticaret şirketinde temsile yetkili olarak görev alması mümkün değildir. Bahsi geçen hükümden, memurların görevli oldukları kurumların iştiraklerinde kurumlarını temsilen alacakları görevler, kapsam dışı bırakılmakla birlikte, memurların hükümden belirtilen istisnaya dayanarak yürüttükleri temsil görevleri asıl işlerinin yanında yürütülen bir görevdir. Sonuç olarak memurun genel müdür olarak mesaisinin tamamını belediye şirketinde geçirmesi nedeniyle söz konusu istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Türk Ticaret Kanununun 371 inci maddesinde de “Temsile yetkili olanların şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabileceği” ifade edilmektedir. Şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür iş ve işlemleri yapmakla görevli olanların bu görev için ciddi bir mesai harcamaları gerekmektedir. Yönetim kurulunca murahhas aza olarak seçilen ve şirket genel müdürlüğü görevini aktif bir şekilde yerine getiren ilgilinin de bunun için yoğun bir mesai harcaması dolayısıyla belediyedeki görevini fiilen yapması mümkün olamayacaktır. Şayet böyle bir çalışma şekli mevcut ise, bu personelin şirketi idare ve temsil nedeniyle fiili olarak belediyede bulunduğu görevi icra edemediği şeklinde değerlendirilebilir. Bu durumda memurun maaşının bir unsuru olan 657 sayılı Kanununa istinaden, fiilen çalışmaya dayalı olan, ödenmesi gereken zam ve tazminatların ödenmemesi sonucunu doğurabilecektir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Zam ve Tazminatlar” başlıklı 152 nci maddesinin 3 üncü fıkrasında “Bu zam ve tazminatların hangi işi yapanlara ve hangi görevlerde bulunanlara ödeneceği, miktarları, ödeme usul ve esasları ilgili kurumların

yazılı isteği ve Devlet Personel Başkanlığının görüşü üzerine Maliye Bakanlığınca bütün kurumları kapsayacak şekilde ve 154 üncü madde uyarınca katsayının Bakanlar Kurulunca değiştirilmesi durumu hariç yılda bir defa olmak üzere hazırlanır ve Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulur” hükmü yer almaktadır.

2006/10344 sayılı Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının 6 ncı maddesinde ise; “Zam ve tazminatların ödenebilmesi için, I, II ve III sayılı cetvellerde gösterilen personelin, kadro unvanı ile kariyer ve yürüttüğü görevin gerektirdiği hizmetleri kanunların öngördüğü durumlar saklı kalmak üzere fiilen yapması zorunludur” denilmektedir.

Bu hükümlere göre, maaş unsurlarından olan zam ve tazminatların ödenebilmesi için, Bakanlar Kurulu Kararına ekli I, II ve III sayılı cetvellerde gösterilen personelin kadro unvanı ile kariyer ve yürüttüğü görevin gerektirdiği hizmeti kanunların öngördüğü durumlar saklı kalmak üzere fiilen yapması zorunludur. Belediye şirketinde murahhas üye olarak çalışan belediye personelinin fiili olarak belediyede bulunduğu görevi icra edememesi sebebiyle 2006/10344 sayılı Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara ilişkin Bakanlar Kurulu Kararına istinaden ödenmesi gereken mali haklardan yoksun kalacaktır.

Aşağıda gösterilen Sayıştay Temyiz Kurulu Kararlarından birisinde verilen tazmin kararı, her iki görevin birlikte yürütülebildiği düşüncesi ile kaldırılırken (24.05.2017 tarih, 43111 Tutanak) bir başka Temyiz Kurulu Kararında (17.03.2015 tarih, 40154 Tutanak) tazmin kararı, tasdik edilmiştir. Her iki konuda belediye personelinin fiilen belediye şirketinde çalışıyor olması nedeniyle belediyeden almış olduğu maaşın unsuru olan fiili çalışmaya dayalı zam ve tazminatlar ile ilgili-

dir. Bu örnek olaylar bu ve benzeri durumlar için yol gösterici mahiyettedir.

Bu nedenlerle, belediye personeli olupta belediye şirketlerinde görevlendirilenlerin, belediye bünyesinde yürütmekte olduğu asli görevi ile uyumlu bir görevlendirme olmasına dikkat edilmesi, ilgilinin görevlendirildiği belediye şirketinin kadro ve asli görevi ile bir bütün halinde uyumlu olması ve asli kadrosu ile hukuki bağı devam ederken belirli bir süre ile sınırlı olmak üzere yetkili amirin onayı ile görevlendirilmesi uygun olacaktır. Bu durumda personel belediye şirketindeki görevi ile birlikte, belediyedeki asli görevini de fiilen yürütmelidir. İki görevin birlikte yürütülmesi sırasında esas olanın ilgili kamu hizmetlerinin düzenli ve doğru bir şekilde yürütülmesi olduğu gözardı edilmemelidir.

Bir diğer konu 631 Sayılı KHK'da ifade edilen "...görev alanlara kurum içi ve kurum dışı ayırımı yapılmaksızın bu görevlerden sadece biri için ücret ödenebilir." cümlesi ile sadece bir ücret denilerek bir yerden huzur hakkı alınması konusu açıkça hükme bağlanmaktadır. Ancak, burada görev alan belediye personelinin belediyece şirkettince hangi giderlerinin karşılanabileceği sorusuna cevap veren açık bir mevzuat hükmü bulunmamaktadır. Ancak, bu konuda kanaatimizce ücret tanımına gidilip genel hükümlere göre işlem yapılması uygun olacaktır.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun "Ücretin tarifi" başlıklı 61 inci maddesi ücreti:

"Ücret, işverene tabi belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir. Ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olması veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak

şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunması onun mahiyetini değiştirmez. Bu kanunun uygulanmasında, aşağıda yazılı ödemeler de ücret sayılır.

.....
.....
.....

2. Evvelce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığında verilen para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler;....." şeklinde tanımlanmaktadır.

Görülebileceği üzere kanundaki ücret tanımında para ve ayınlarla sağlanan diğer menfaatler tanımı yer almaktadır. Ancak, şirkette çalışan belediye personeli açısından şirketçe kendisine yapılacak giderlerin diğer menfaat tanımına girip girmediğini değerlendirmek gerekir. Örneğin, şirketin iş ve işlemlerini takip etmek amacıyla cep telefonu alınması, telefon görüşme bedellerinin ödenmesi, şirket işleri için yapılan seyahat giderleri, araç tahsisi gibi yapılacak giderlerin personel açısından ücret tanımında yer alan diğer menfaat tanımına girip girmediğinin değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.

Belediye personelinin belediye şirketlerindeki görevleri nedeniyle huzur hakkı dışında başka ücret benzeri ödemelerin yapılması, bu görev nedeniyle aynı ve nakdi başka menfaatlerin temin edilmemesi esas olmalıdır. Ancak, şirketin iş ve işlemlerinin yürütülebilmesi adına yönetim kurulu üyelerinin ya da yetkili üyenin (Genel Müdür) katlanmak zorunda oldukları giderleri olabilir. Bunların ücret olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği, örnek olarak sayılan giderlerin, şirketin menfaati için gerekli ve sadece şirket işleri için kullanılıyor olması durumunda kanaatimizce personel açısından ücret tanımı içerisine girmeyecektir. Örneğin, şirket işlerinin takibi amacıyla yapılan seyahatler, araç tahsisi, cep telefonu satın alınması, haberleşme giderleri gibi

benzeri giderlerin sadece şirket işleri için kullanılması durumunda ücret tanımında yer alan aynı diğer menfaatler kapsamına girmeyeceği düşünülmektedir. Ancak, aylık düzenli olarak nakdi ödenen yemek ücreti, yol ücreti ya da aynı verilen yemek kartları huzur hakkı dışındaki bayram ikramiyesi ya da prim tarzı ödemelerin ücret olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Dolayısıyla, bunların ödenmemesi gerekir.

3. KONUYLA İLGİLİ YARGI KARARLARI

43111 nolu 24.05.2017 tutanak tarihli Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı:

... Belediyesinde mühendis kadrosunda bulunan kişinin murahhas aza olarak görevlendirildiğiSanayi ve Ticaret Anonim Şirketinde çalışmasına rağmen, ödenmesi fiili çalışmaya bağlı maaş unsurlarından olan yan ödeme ve özel hizmet tazminatı tutarlarının belediye bütçesinden ödenmesine devam edilmesi konusunda Temyiz dilekçesi ekinde yer alan belgelerin incelenmesi neticesinde ise;

Adı geçen ilgilinin Belediye bünyesinde ... Şube Müdürü olarak görev yapmakta iken 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28 inci maddesi gereğince sermayesinin %99,96'sı Büyükşehir Belediyesine ait olanda yönetim kurulu üyesi olarak görevlendirildiği, sonraki süreçte anılan belediye şirketinin genel müdürlük görevini yürüttüğü, söz konusu görevlendirmenin belediye bünyesinde yürütmekte olduğu asli görevi ile uyumlu bir görevlendirme olduğu, ilgilinin görevlendirildiği belediye şirketininin kadro ve asli görevi ile bir bütün halinde uyumlu olduğu, asli kadrosu ile hukuki bağı devam ederken belirli bir süre ile sınırlı olmak üzere yetkili amirin onayı ile görevlendirildiği, söz konusu görevlendirmede ilgili kamu hizmetinin düzenli ve doğru bir şekilde yürütülmesinin amaçlandığı, bu nedenle

belediye şirketi yönetim kurulu üyeliğine yapılan görevlendirmenin geçici görevlendirme niteliğinde olduğu,

Ayrıca adı geçen ilgilinin Belediyenin 2014 mali yılı iş ve işlemlerinde şube müdürü unvanıyla imzasının bulunduğu görülmüştür. Bu doğrultuda bünyesinde görevlendirilen Şube Müdürüe 160 Seri No.lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinin "Uygulamaya İlişkin Ortak Açıklamalar" başlıklı bölümünün 4 üncü sırasında yapılan açıklama doğrultusunda 2006/10344 sayılı BKK'da yer alan zam ve tazminatların ödenmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Sonuç itibarıyla, sorumlu iddialarının kabul edilerek 234 no.lu ilamın 1 inci maddesinin (b) bendi ile verilen TL'lik tazmin hükmünün KALDIRILMASINA, oybirliği ile,

17.03.2015 Tarih 35870 Dosya No 40154 Tutanak Nolu Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı:

" 332 sayılı ilamın 3. maddesi ile ... Belediye Başkanlığı Müdürlüğü'nde mühendis kadrosunda bulunan ...in 08.04.2004 - 16.10.2009 tarihleri arasında, Başkanlık Oluru ile ... A.Ş.'de geçici olarak görevlendirilmesi ve Belediye bünyesinde fiilen çalışmadığı halde kendisine 2009 yılı içerisinde 16.10.2009 tarihine kadar maaş ödenmesi nedeniyle ... TL'ye tazmin hükmü verilmiştir.

... A.Ş. Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş, kendi tüzel kişiliği olan bir şirkettir. Bu şirketin Belediyesi iştiraki bir şirket olması, şirketin kurum içi bir birim olduğunu ve Belediye'nin görev alanı içindeki asli kamu hizmetlerini yerine getirdiğini göstermez. Bu nedenle Belediye'ce ... A.Ş.'ye yapılan geçici görevlendirme işlemi, kurum içi görevlendirme sayılamaz. Yine bu nedenle ... A.Ş.'ye yapılan görevlendirme Belediye

yenin görev alanı içinde yer alan bir hizmeti yürütmek amacıyla yapılamayacaktır. Ayrıca ... A.Ş.'ye geçici görevlendirmeye gönderilen personel uzmanlık alanı ile ilgili bir görevlendirmeden de söz edilemeyecektir. Kaldı ki; Anayasanın 160. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında "... Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir ke-reye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler.Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.....

Bu itibarla dilekçi iddialarının reddi ile 332 sayılı ilamın 3. maddesi ile verilen tazmin hükmünün, TASDİKİNE “ şeklindedir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yukarıda belirtilen mevzuat ve yargı kararları ışığında belediye sermayesi ile kurulan belediye şirketlerinde belediye personelinin yönetim ve denetim kurullarında birden fazla şirkette görev alması mümkündür. Ancak, belediye personeli bu şirketlerdeki görevi sebebiyle sadece bir şirketten ücret ödemesi alabilecektir. Bu da huzur hakkı şeklinde yapılan ödemedir.

Bununla birlikte murahhas üye yani temsil ve idareye yetkili üye olarak görevlendirilen belediye personelinin bu görev için aktif olarak ciddi bir mesai harcaması gerekecektir. Belediye personelinin belediyedeki asli vazifesiyle uyumlu olmayan bir şirket görevi yürütüyor olması durumunda, asli görevini filen yapmasının mümkün olmadığı değerlendirilebilecek olup, bu nedenle de asıl maaşının unsuru olan zam ve tazminatlardan mahrum kalacaktır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 28 inci maddesi gereğince yönetim kurulu üyesi olarak görevlendirilen personelin belediye bünyesinde yürütmekte olduğu asli görevi ile uyumlu bir görevlendirme yapılması durumunda, asli kadrosu ile hukuki

bağı devam ederken belirli bir süre ile sınırlı olmak üzere asli işini aksatmadan belediyedeki ve belediye şirketindeki kamu hizmetinin düzenli ve doğru bir şekilde yürütülmesi durumunda belediye personeline kadrosu ve fiili olarak belediyede bulunduğu görev sebebiyle alacağı ücretin tamamını alabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca, belediye şirketlerinde görev alan belediye personeline şirketçe yapılacak harcamaların ücret tanımında yer alan aynı menfaat sağlanmaksızın yapılabileceği, yukarıda ifade edildiği üzere bu ödemelerin şirketin iş ve işlemlerinin yürütülebilmesi adına yapılması gereken zorunlu giderler olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Personel açısından diğer aynı menfaat tanımına giren giderlerin yapılmaması gerektiği düşünülmektedir. Belediye personelinin belediye şirketlerindeki görevleri nedeniyle huzur hakkı dışında başka ücret benzeri ödemelerin yapılmaması bu görev nedeniyle aynı ve nakdi başka menfaatlerin temin edilmemesi esas olmalıdır.

KAYNAKÇA

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

6772 sayılı Türk Ticaret Kanunu

631 sayılı Memur ve Diğer Kamu Görevlilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

2006/10344 sayılı Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu

www.sayistay.gov.tr

M.Lamih ÇELİK

*Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı*

MEMURA ÖZEL HAYATINDAN DOLAYI DİSİPLİN CEZASI VERİLEBİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Disiplin kelimesi; “*Bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu*”, “*Kişilerin içinde yaşadıkları topluluğun genel düşünce ve davranışlarına uymalarını sağlamak amacıyla alınan önlemlerin bütünü*” olarak tanımlanmaktadır.

Disiplin suçları, kamu hizmetinin, düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesi için, kurum içi düzeni, disiplini ve hizmeti sunanların statüsünü düzenleyen normlara aykırı hal ve davranışlar olarak ifade edilebilir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 124. maddesine göre disiplin cezalarının temel amacı; kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamaktır. Disiplin cezasının temel amaç ve işlevi, kurum düzeninin sağlanması, memurların korunması, eğitilmesi, gereken özeni göstermeyenlerin tasfiye edilmesi ve caydırılması olarak ifade edilmektedir. Ancak, modern hukuk devletlerinde disiplin cezalarının temel işlevi, kurum düzenini ve devletin saygınlığını baskı oluşturu-

arak değil, eğiterek, düzelterek ve inandırarak korumaktır¹

657 sayılı Kanunda disiplin cezaları; kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara verilen cezalar olarak tanımlanmıştır. 657 sayılı Kanun incelendiğinde getirilen disiplin rejiminin iki temel hedefinin olduğu görülür. Birincisi; kamu kurumunda iç çalışma düzenini, memurun ihmal kusur ve kasıt yoluyla yaptığı eylemleri cezalandırarak korumak, görev ve yetkinin özel çıkar amacıyla kullanılmasını önlemek; ikincisi ise memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmasını engellemektir.² Özel hayata ilişkin konularda

1 AKYILMAZ, Bahtiyar, “Anayasal Esaslar Çerçevesinde Kamu Personeli Disiplin Hukuku ve Uygulamadaki Sorunlar”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.6, S.1-2, 2002, s. 5.

2 Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Disiplin Soruşturması Usul ve Esasları, Ankara, 2014 s. 2.

kamusal makamların takdir yetkisi daha dar olmalıdır.

657 sayılı Kanununun 125. maddesine göre, Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak uyarma cezasını, hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak kınama cezasını, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak memuriyetten çıkarma cezasını gerektirmektedir. Özel yaşam alanında Kanunda tanımı olmayan “yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde” bulunduğu gerekçesiyle başta devlet memurluğundan çıkarma cezası olmak üzere diğer disiplin cezalarının verilip verilmeyeceği bu çalışmada ele alınacaktır.

2. YÜZ KIZARTICI VE UTANÇ VERİCİ HAREKETLERİN TANIMI

Öncelikle belirtmek gerekir ki, yüz kızartıcı suç kavramı Türk Ceza Kanununda yer almamaktadır. Bu konuda milletvekillerinin seçilme şartlarının düzenlendiği Anayasanın 76. maddesinde hüküm bulunmaktadır. Anayasanın 76. maddesine göre; ... *zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.* Yüz kızartıcı suçlar sayıldıktan sonra ve bunlar gibi ibaresinin yer alması ibaresi konuyu daha da karmaşık hale getirmiştir. Zira, gibi ibaresinden dolayı başka suçlar da buraya dâhil edilirse kanunilik ilkesi ihlal edilmiş olacaktır.

Yüz kızartıcı suç; kişiyi utandıran, toplum nazarında küçük düşüren, kişinin utan-

ma duygularını inciten suç olarak tanımlanabilir. Ancak, bu ahlaki ve subjektif bir değerlendirmedir. Diğer taraftan, yüzü kızartmayan bir suç düşünülemez. Kanımızca, her suç az çok yüzü kızartır. Ancak, kimin yüzünün ne zaman nasıl kızaracağını belirlemesi kolay değildir. Sonuç olarak, memuriyetten çıkarmaya neden olan yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerin içeriğinin göreceli olduğu söylenebilir. Bu tür hareketlerin neler olduğu toplumdan topluma ve aynı toplumda zamanla değişebilmektedir. Ahlaki değerler zamanla değişebileceğinden 657 sayılı Kanundaki bu hükümlerin kanımızca güncellenmesi ve hangi eylemlerin, suçların yüz kızartıcı olduğunun net olarak belirlenmesi gerekir. Kendisine ağır sonuçlar bağlanan bir kavramının içeriğinin kesin bir şekilde belirlenmemesi hukuki güvenlik ilkesine de aykırıdır.

3. ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ İLKESİ

Özel hayat, Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır; ‘kişinin kendine özgü yaşayışı, yasama tarzı, kendisini ilgilendiren tutum ve davranışlar’(TDK Türkçe Sözlük, 2005: 155). Bir başka tanıma göre ise; ‘kişilerin hukuken korunan, herkesle paylaşmadığı ve güvendiği kişiler dışında herkesten gizli tuttuğu yaşam alanıdır’ (Kılıçoğlu, (2008:112).

Özel hayatın gizliliği ve korunması kavramı; bireyin kişiliğini geliştirmek ve manevi değerlerine güvence sağlamak için başkaları tarafından bilinmesini istemediği hususların oluşturduğu ve korunması hukuken gerekli görülen hayat üzerindeki hak olarak tanımlanabilir.³

1982 Anayasasında özel hayatın gizliliği ikinci bölümde kişinin hakları ve ödevleri arasında yer almıştır. Bu düzenlemeye göre;

³ Ersan Şen, *Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*, Kazancı Yayınları, İstanbul 1996, s.8.

“Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.” (AY. md. 20/1) Özel hayatın gizliliğini ihlal suçu TCK'nin 134. maddesinde düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları sözleşmesindeki düzenlemeye göre ise, “Her kişi, özel yaşamına ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.”⁴

Günlük hayatta kişinin hayatını parçalara bölmek ve özel hayatın kapsamını belirlemek kolay değildir. Ancak, öğretilerde kişinin hayat çevresi; ortak hayat(kamusal hayat), özel hayat ve gizli hayat olmak üzere üçlü bir ayrımına tabi tutulmaktadır.⁵

“... Ortak hayat, kişinin herkese açık olan sosyal olaylarını içermekte, özel hayat ise her bireyin sıkı bağlarla bağlı bulunduğu yakınları, dostları ve tanıdıklarıyla paylaşmak istediği kapısının arkasında yaşadığı “iç hayat” olaylarını kapsamaktadır. Gizli hayat ise, kişinin kendilerine açıklanan kişiler hariç başkalarının bilgisi dışında tutulması gereken olaylarını ve jestlerini içermektedir.”⁶

Bireyin mahremiyet alanının ve bu alanda cereyan eden eylem ve davranışlarının da kişinin özel hayatı kapsamında olduğu açıktır. Mahremiyet hakkı ve bu alana ilişkin bilgilerin gizliliğinin korunması Anayasa Mahkemesi tarafından da, Anayasanın 20. maddesi kapsamında değerlendirilmektedir.⁷ AİHM, özel hayatın ne olduğuna ilişkin hiçbir zaman açık ve kesin bir tanım yapmamıştır. Mahkeme, kesin ve net bir özel hayat tanımı yapmak yerine, her davanın özellikle-

rine göre konuyu değerlendirmektedir.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi özel hayatın dokunulmazlığını, “... bireyin kendi hayatını en az müdahale ile yaşamasını, özel, aile ve ev hayatı, fiziksel ve moral bütünlüğü, onuru ve şöhreti içeren, gerçeğe aykırı bir pozisyonda gösterilmekten sakınma, ilgisiz ve utandırıcı gerçeklerin açıklanmaması, özel fotoğrafların izinsiz yayımlanmaması, güvenilir olarak verilen veya alınan enformasyonun açıklanmasının engellenmesi hakkı” şeklinde tanımlamıştır.

4. ÖZEL HAYAT ALANINDAKİ DAVRANIŞLAR NEDENİYLE VERİLEN DİSİPLİN CEZALARINA İLİŞKİN YARGI KARARLARI

Anayasa Mahkemesi 03/04/2014 tarihinde karara bağladığı 2013/1614 başvuru numarası ile yapılan bireysel başvuruda; Ceza İnfaz Kurumunda memur olarak görev yapan bayan başvurusunun, cinsel içerikli bazı görüntülerinin internete dolaştığı duyumu üzerine hakkında başlatılan disiplin soruşturması neticesinde başvurusunun fiilinin memurluk sıfatıyla bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak şeklinde değerlendirildiği belirtilerek, başvurucuya 14/07/1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125. maddesinin birinci fıkrasının (E) bendinin (g) alt bendi⁸ uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası verilmiş olması nedeniyle Anayasanın 10., 20. ve 38. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürerek, ihlalin tespitiyle, yeniden yargılama yapılmasına ve uğradığı manevi zararın tazminine karar verilmesini talebini Anayasanın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkı yönünden kabul edilebilir olduğuna karar vererek bu

4 Mehmet Semih Gemalmaz, *İnsan Hakları Belgeleri*, Cilt I, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005, s.41.

5 Haluk Tandoğan, “Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması”, *AÜHF Dergisi*, Ankara 1963, S.1-4, s.26.

6 Cemil Kaya, *İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s.285.

7 AYM, E. 2009/1, K. 2011/82, K.T. 18/5/2011; E. 1986/24, K. 1987/7, K.T. 31/3/1987

8 “Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak” <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>, erişim:05.03.2018

hakkın İHLAL EDİLDİĞİNE, oybirliğiyle karar vermiştir.

Kararın gerekçesinde özetle;

Başvurucu, devlet memurluğundan çıkarma cezası ile sonuçlanan disiplin soruşturması sürecinde, yalnızca meslekî hayatını değil, özel hayatını da ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda kalmıştır. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların yalnızca görevinin ifasıyla değil, daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ihtilaf konusu soruşturmanın kapsamı meslekî hayatın sınırlarını aşmaktadır.Sonuç olarak başvuruya konu disiplin işlemi ile yargısal sürece konu edilen davranışların esasen meslekî faaliyet ile ilgisi olmayan, mahremiyet alanına dâhil özel yaşam eylemleri olduğu anlaşılmaktadır.Yukarıda belirtilen disiplin süreci ile idari ve adli makamların karar gerekçeleri göz önünde bulundurulduğunda, başvurucuya verilen disiplin cezası kapsamında, sınırlandırma ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir dengenin sağlanmadığı anlaşılmakla, başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir..." ifadelerine yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi (AYM) başvurucunun devlet memurluğundan sadece meslekî nedenlerle yürütülen bir disiplin soruşturması neticesinde çıkarılmamış olduğunu tespit etmiştir. Burada kişinin daha çok özel hayatı kapsamındaki davranış ve ilişkileri memuriyetten çıkarma kararının verilmesinde etkili olmuştur. AYM'ye göre bu şartlar altında, özel hayatına ait unsurlar gerekçe gösterilerek verilen devlet memurluğundan çıkarma kararı, başvurucunun özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturmaktadır.

Danıştayın 12. Dairesi 23/11/2011 tarih E. 2010/7553, K. 2011/6177 sayılı karar düzeltme kararında; "...Kocaeli İdare Mahkemesinin 29.12.2006 günlü, E:2006/281, K:2006/4046 sayılı kararıyla; davacının resmen evli olmakla birlikte, bu evliliğin fiilen devam etmediği ve boşanma davası açtığından anlaşılmalı olması karşısında boşandığı takdirde evlenmek niyetiyle fasılasız olarak yaklaşık 10 yıldır birlikte olduğu ve iki çocuğunun annesi olan bayan ile birlikte yaşıyor olması suç teşkil etmediğinden ve Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü'nün 6/B- 5 inci maddesinde yer alan "hizmet dışında resmi sıfatının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak eylem ve davranışlarda bulunmak" fiili olarak değerlendirilemeyeceğinden, davacıya disiplin cezası verilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlemin iptaline karar verilmiştir.

Danıştayın 12. Dairesi 21/03/2014 tarih E. 2013/8324, K. 2014/1882 sayılı karar düzeltme kararında; "... disiplin kurallarının temel olarak idarenin iç düzeninin korunması fonksiyonunu üstlendiği göz önüne alındığında, kamu görevlilerinin hizmet dışındaki fiillerinin memur disiplin hukukunun alanına girmesi için bu düzeni bozan, kamu hizmetinin iyi ve düzenli şekilde sunulmasını olumsuz şekilde etkileyen bir yönünün bulunması gerekmektedir. ⁹... Uyuşmazlıkta, davacının kendi ikametgahında rızaen eşcinsel ilişki kurması nedeniyle cezalandırılması karşısında, söz konusu fiilin Anayasa'nın 20/1. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 8. maddesi uyarınca "özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı" kap-

⁹ İşçilere ancak işyerinin düzenini ve disiplinini sağlamak amacıyla disiplin cezası verilebilir. İşçinin işyerinin düzenini bozmayan davranışlarına bu yaptırım uygulanamaz. İşçi tarafından bir hakkın kullanılması örneğin yasal bir greve katılma veya yargı organı önünde tanıklık yapma ya da işyerinin düzenini olumsuz yönde etkilemeyen işçinin işyeri dışındaki özel yaşamı nedeniyle işveren tarafından disiplin cezası verilemez. Süzek Sarper, İş Hukukunda Disiplin Cezaları, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2011/1, s.16

samında bulunup bulunmadığı konusunun irdelenmesi gerekmektedir. ...**Bu durumda; davacının ikametgahında rızasıyla eşinsel ilişkiye girmesinden ibaret olan fiilin 657 sayılı Yasa'nın 124/2. maddesi uyarınca memur disiplin hukukunu ilgilendiren bir yönünün bulunmadığı ve disiplin suçu oluşturmadığı, ayrıca söz konusu fiilin bir disiplin suçu olarak değerlendirilerek davacının 657 sayılı Yasa'nın 125 /E-g maddesi uyarınca Devlet memurluğundan çıkarma cezası ile cezalandırılmasının Anayasa'nın 20/1. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi uyarınca "özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının" ihlali sonucunu doğuracağı anlaşıldığından, dava konusu işlemde ve davanın reddi yolunda verilen idare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.**" şeklinde dir .

Danıştay 12.Daire başkanlığının 23.03.2016 tarih ve 2012/8980 Esas ve 2016/1586 karar sayılı kararında; "davacının telefonla müstehcen mesajlar göndermek ve internet üzerinden görüşme programı aracılığı ile uygunsuz görüntüler göstermekten ibaret olan fiilin, 657 sayılı Kanun'un 124/2. maddesi uyarınca memur disiplin hukukunu ilgilendiren bir yönünün bulunmadığı ve disiplin suçu oluşturmadığı, söz konusu fiilin bir disiplin suçu olarak değerlendirilerek davacının bir yıl kıdem indirme cezasıyla cezalandırılmasının Anayasa'nın 20. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi uyarınca "özel hayata saygı hakkının" ihlali sonucunu doğuracağı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık, davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında da hukuki isabet görülmemiştir."

5. SONUÇ

Kanunda belirtilen yüz kızartıcı ve utanç verici davranışların neler olduğu yer olmadığından dolayı memur hakkında disiplin ce-

zası olarak devlet memurluğundan çıkarılma cezası verilmesi yargı tarafından iptal edildiği görülmektedir. Özel hayat alanında kalan davranışlardan dolayı memura disiplin cezası verilebilmesi için "idarenin iç düzenini bozan, kamu hizmetinin iyi ve düzenli şekilde sunulmasını olumsuz şekilde etkileyen bir yönünün bulunması "gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı Ceza işleri Genel Müdürlüğü Disiplin Soruşturması Usul ve Esasları, Ankara, 2014 .

Bahtiyar Akyılmaz , "Anayasal Esaslar Çerçevesinde Kamu Personeli Disiplin Hukuku ve Uygulamadaki Sorunlar", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.6, S.1-2, 2002.

Cemil Kaya, *İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara2005.

Ersan Şen, *Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*, Kazancı Yayınları, İstanbul 1996.

Haluk Tandoğan, "*Şahsiyetin Akit Dışı İhlallere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla İhlallere Karşı Özel Hayatın Korunması*", *AÜHF Dergisi*, Ankara 1963, S.1-4.

M.Ahmet Kılıçoğlu (2008). Seref, Haysiyet ve Özel Yasama Basın Yoluyla Saldırılarından Hukuksal Sorumluluk, Turhan Kitabevi, Ankara.

Mehmet Semih Gemalmaz, *İnsan Hakları Belgeleri* ,Cilt I, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005.

Sarper Süzek, *İş Hukukunda Disiplin Cezaları*, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2011/1

Av. Mehmet Akif ULUSOY

Türkiye Belediyeler Birliği

SOSYAL DENGE SÖZLEŞMELERİNE EKLENEMEYECEK HÜKÜMLER

1. GİRİŞ

Normlar hiyerarşisi, her türlü normun hiyerarşik olarak bir sıra dahilinde sıralanması ve birbirine bağlı olması anlamına gelmektedir. Bunun doğal sonucu olarak, hiyerarşik sıralamada daha altta yer alan bir norm, kendisinden üstte bulunan norma aykırı hükümler içeremez. Bir başka deyişle alt norm niteliğindeki düzenleyici işlemler, bir hakkın kullanımını üst normda öngörülmemiş bir şekilde daraltamaz veya kısıtlayamazlar.

Bazı durumlarda, üst norm niteliğindeki düzenleyici işlemlerde bir olayın veya konunun genel çerçevesi çizilerek bu konunun ayrıntısının alt normlarla düzenlenmesi öngörülebilir. Bu gibi hâllerde ise, üst normda belirtilen hususların düzenlenmesi hakkında düzenleme yapmaya yetkili idarenin takdir yetkisini üst normda çizilen sınırlar aşarak kullanılıp kullanılmadığının hukuki denetiminin yapılacağı tabiidir.

Hukuki denetim yapılırken de, üst nor-

mun metnine bağlı kalınmaksızın amacının da yorumlanması ve buna göre bir hakkın kısıtlanıp kısıtlanmadığının tespiti suretiyle sonuca ulaşılması gerekmektedir.

Bu durumda, mahalli idarelerde çalışan memur ve sözleşmeli personellere sosyal denge tazminatı ödenmesinin dayanağı olan mevzuatta yer verilmeyen kısıtlamaların sözleşme hükümlerine konularak parasal haklardan kısmen veya tamamen yoksun bırakılması hukuka uygun değildir. Sosyal denge sözleşmelerinin “sözleşme şartlarını belirleme yetkisi” kapsamında değerlendirilmek suretiyle pervasızca belirlenmesinin hukuk dünyasında bir kabul görmeyeceği açıktır. Bu makalemizde bu ve benzeri durumlar örnekleriyle izah edilmektedir

2. ANAYASA, ULUSLARARASI MEVZUAT ve YASAL ÇERÇEVE

22.5.2004 günlü ve 25449 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5170 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle Anayasanın 90 ıncı maddesinde değişiklik yapıl-

mıştır. Anılan Kanun ile Anayasanın 90 ıncı maddesinin son fıkrasına, "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır" cümlesi eklenmiştir.

6.4.1949 gün ve 9119 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca 27.5.1949 gün ve 7217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesinin: 1 inci maddesinde; "Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar." hükmü,

2 inci maddesinde; "Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir." hükmü,

7 nci maddesinde; "Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu Bildirgeye aykırı her türlü ayırım gözetici işleme karşı ve böyle işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır." hükmü,

22 nci maddesinde; "Herkesin, toplum bir üyesi olarak, sosyal güvenliğe hakkı vardır. Ulusal çabalarla ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgütlenmesine ve kaynaklarına göre, herkes onur ve kişili-

ğinin serbestçe gelişimi için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının gerçekleştirilmesi hakkına sahiptir." hükmü,

23 üncü maddesinde; " 1. Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.

2. Herkesin, herhangi bir ayırım gözetmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır.

3. Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerekirse her türlü sosyal koruma önlemleriyle desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır." hükmü, yer almaktadır.

7.9.2006 gün ve 5547 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunan ve 9.4.2007 gün ve 26488 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve Türkiye Cumhuriyeti'nin, 1 inci madde, 2 nci maddenin 1, 2, 4, 5, 6 ve 7 nci fıkraları, 3 üncü madde, 4 üncü maddenin 2, 3, 4 ve 5 inci fıkraları, 7 ilâ 31 inci maddelerini kabul ettiğini beyan ettiği Avrupa Sosyal Şartının: 1 inci bölümünün 2 nci maddesinde; " Tüm çalışanların adil çalışma koşullarına sahip olma HAKKI VARDIR." hükmüne, 4 üncü maddesinde; "Tüm çalışanların, kendileri ve ailelerine iyi bir yaşam düzeyi sağlamak için yeterli adil bir ücret alma HAKKI VARDIR." hükmüne, 2 nci bölümünün 4 üncü maddesinde; "Akit Taraflar, adil bir ücret hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla;

*1- Çalışanların kendilerine ve ailelerine iyi bir yaşam düzeyi sağlayacak ücret hakkına sahip olduklarını tanımayı; (*Devletimiz bu fıkrayı kabul etmemiştir.)

2- Özel durumlara ilişkin istisnalar dışında, çalışanların fazla mesai karşılığında zamlı ücret alma hakkına sahip olduklarını tanımayı;

3- Çalışan erkeklerle kadınların eşit işe eşit ücret hakkına sahip olduklarını tanımayı;

4- Tüm çalışanların, işlerine son verilmeden önce makul bir bildirim süresi verilmesi hakkını tanımayı;

5- Ücretlerden ancak, ulusal yasalar veya yönetmeliklerle belirlenmiş ya da toplu sözleşmeler veya hakem kararıyla saptanmış koşullar ve ölçüler içinde kesinti yapılmasına izin vermeyi; taahhüt ederler. Bu hakların kullanılması, özgürce yapılmış toplu sözleşmeler, yasal ücret saptama usulleri veya ulusal koşullara uygun başka yollarla sağlanır." hükmüne, 16 ncı maddesinde; "Akit Taraflar, toplumun temel birimi olan ailenin tam gelişmesi için gerekli koşulları sağlamak amacıyla; sosyal yardımlar ve aile yardımları, mali düzenlemeler, konut sağlama, yeni evlilere yardım ve diğer uygun araçlarla aile yaşamının ekonomik, yasal ve sosyal bakımdan korunmasını teşvik etmeyi taahhüt ederler." hükmüne, 20 nci maddesinde; "Akit Taraflar, istihdam ve meslek konularında cinsiyete dayalı ayırım yapılmaksızın fırsat eşitliği ve eşit muamele görme hakkının etkili bir biçimde kullanımını sağlamak amacıyla, bu hakkı tanımayı ve bunun aşağıdaki alanlarda uygulanmasını sağlamak ve teşvik etmek için uygun önlemler almayı taahhüt ederler;

a- İşe giriş, işten çıkarılmaya karşı korunma ve yeniden işe yerleştirilme;

b- Mesleki yönlendirme, eğitim, yeniden eğitim ve rehabilitasyon;

c -İstihdam koşulları ve ücreti de kapsayan çalışma koşulları;

d- Yükselmeyi de kapsayan meslekte ilerleme." hükmüne yer verilmiştir.

Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka

uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasanın 2 nci maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin temel ilkelere birisi hukuk güvenliğidir. Kişilerin, Devlete güven duymaları, maddi ve manevi varlıklarını korkusuzca geliştirebilmeleri, temel hak ve özgürlüklerden yararlanabilmeleri ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğünün sağlandığı bir hukuk düzeninde gerçekleşebilir. Hukuk devletinin sağlamakla yükümlü olduğu hukuk güvenliği, kişilerin, hukuk düzeninin koruması altındaki haklarını elde etmeleri için gereken her türlü önlemin alınmasını zorunlu kılar. Kanunlara göre bir alacağın, cebri icra yoluyla elde edilmesinin engellenmesi ve ödeme şekli ve zamanı belirtilerek başka bir güvenceye de kavuşturulmaması hukuk güvenliğini zedeler.

Anayasanın hak arama hürriyetini düzenleyen 36 ncı maddesinin birinci fıkrasında, "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." denilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri de mahkemeye erişim hakkıdır.

Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsur olup, kararın uygulanmaması hâlinde yargılamanın bir anlamı kalmayacaktır.

Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması “mahkemeye erişim hakkı” kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre, yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli olmayıp, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını, davanın haklı olan tarafının aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenlemelerin bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hallerinde, “mahkemeye erişim hakkı” da anlamını yitirir. Mahkeme kararlarının bağlayıcılığını ve gecikmeksizin uygulanmasını sağlayacak etkili tedbirlerin alınması, hukuk devletinin gereklerindedir.

Anayasamın 13 üncü maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı gibi hak ve özgürlüklerin özlerine de dokunamaz.

Sosyal denge tazminatı, başlangıçta yalnızca toplu iş sözleşmesine taraf işçilere ödenen; ancak yerel yönetimlerde çalışan işçilerle aynı yerde, aynı nitelikte görev yapan kamu görevlilerine de, eşitsizlik oluşmasına engel olmak amacıyla ve herhangi bir yasal dayanağı bulunmaksızın ödenmeye başlanan bir parasal hak olarak uygulamada fiilen (de facto) doğmuştur.

Ancak konu, 11.4.2012 tarih ve 28261 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6289 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla yasal dayanağa kavuşmuş; Kanunun 1 inci maddesiyle, “Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununun adı, “Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu” olarak değiştirilmiş; 33 üncü maddesiyle, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ek 15 inci madde eklenmiş; 22 nci maddesiyle

le de, 4688 sayılı Kanun’un 32 nci maddesi değiştirilmiştir.

6289 sayılı Kanunun 33 üncü maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen ek 15 inci maddesinde, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebileceği, sosyal denge tazminatının ödenebilecek aylık tutarının, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında anılan Kanunda öngörülen hükümler çerçevesinde yapılabilecek sözleşmeyle belirleneceği kuralına yer verilmiştir.

4868 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun 28 inci maddesinde, “Toplu sözleşme; kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını düzenleyen mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak kamu görevlilerine uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, ek ödeme, toplu sözleşme ikramiyesi, fazla çalışma ücreti, harcırah, ikramiye, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ve diğer mali ve sosyal hakları kapsar. Toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayırım yapılamaz. Toplu sözleşme hükümleri, sözleşmenin yapıldığı tarihi takip eden iki mali yıl için geçerlidir. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa göre aylık ödenmekte olanların aylıklarının hesabında da toplu sözleşme hükümlerine göre belirlenen aylık ve taban aylık katsayıları esas alınır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık

Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılık hali esas alınarak bağlanan yaşlılık, malullük veya ölüm aylıklarında yapılacak artışlar hakkında 5510 sayılı Kanunun 55'nci maddesinin ikinci fıkrası uygulanmaz ve bu aylıklar toplu sözleşme hükümlerine göre belirlenen aylık ve taban aylık katsayılarındaki artış dikkate alınarak artırılır." kuralı mevcut olup, 32 nci maddesinde ise; 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, il özel idaresinde valinin teklifi üzerine il genel meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilci ile belediyelerde belediye başkanı, il özel idaresinde vali arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir. Bu sözleşme bu Kanunun uygulanması bakımından toplu sözleşme sayılmaz ve bu kapsamda Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurulamaz. Yapılacak sözleşme, toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak uygulanır ve sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez. Mahalli idareler genel seçim tarihini izleyen üç ay içerisinde de toplu sözleşme dönemiyle sınırlı olmak üzere sözleşme yapılabilir. Bu sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmaz. İlgili mahalli idarenin; vadesi geçmiş vergi, sosyal güvenlik primi ile Hazine Müsteşarlığına olan borç toplamının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde onunun aşması, ödeme süresi geçtiği halde ödenmemiş aylık ve ücret borcu bulunması veya gerçekleşen en son yıla ilişkin toplam personel giderinin, gerçekleşen en son yıl büt-

çe gelirlerinin belediyelerde yüzde otuzunu, il özel idaresinde yüzde yirmi beşini aşması hallerinde bu madde kapsamında sözleşme yapılamaz. Sözleşmenin yapılmasından sonra bu koşulların oluşması durumunda mevcut sözleşme kendiliğinden hükümsüz kalır." hükmüne yer verilmiştir.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesinde ise; "Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebilir. Sosyal denge tazminatının ödenebilecek aylık tutarı, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında anılan Kanunda öngörülen hükümler çerçevesinde yapılabilecek sözleşmeyle belirlenir." şeklinde düzenleme mevcuttur.

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlayan ve kullanılamaz hâle getiren sınırlamalar hakkın özüne dokunur. Temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil, koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi güvenceler demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlükler, istisnai olarak ve özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin gerekleri için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak kanunla sınırlandırılabilirler.

Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla öngörülen amacın gerektirdiğinden fazla olması düşünülemez. Bunun yanında,

demokratik hukuk devletinde amaç ne olursa olsun, kısıtlamaların, bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını önemli ölçüde zorlaştıracak ya da ortadan kaldıracak düzeye vardiirilmemesi gerekir.

Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Belirlilik ilkesi, yalnızca yasal belirliliği değil, daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, kanundan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörülebilir ve davranışlarını ayarlar.

Zira, Anayasanın 2 nci maddesinde hukuk devleti ilkesi düzenlenmiştir. Hukuk devletinin korumakla yükümlü olduğu evrensel ilkelerden biri hukuk güvenliği ilkesidir. Hukuk güvenliği ilkesi, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde Devlete güven duymasını, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılan ortak değerdir. Kural olarak hukuk güvenliği kanunların geriye yürütülmemesini zorunlu kılar. Daha önce tesis edilmiş bulunan işlemlerin doğduğu hukuki sonuçları ortadan kaldıracak şekilde yasama tasarrufunda bulunulması, hukuk güvenliği ilkesine aykırılık oluşturur. "Kanunların geriye yürümezliği ilkesi" uyarınca kanunlar, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirmesi, kazanılmış hakların korunması, mali hakların iyileştirilmesi gibi ayrıksı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılır. Yürürlüğe giren kanunların geçmişe ve kesin nitelik

kazanmış hukuksal durumlara etkili olması, hukukun genel ilkelerindedir. Ancak, kanun koyucunun kişilerin lehine haklar sağlayan kanuni düzenlemeleri geçmişe etkili olarak yapma konusunda takdir yetkisine sahip olduğunda kuşku yoktur.

Kamu hizmetlerinin kesintisiz olarak sürdürülebilmesi için çeşitli önlemlerin alınması doğal kabul edilmekle birlikte, bu konuda kişilerin hakları ve hukukun genel ilkelerinin de göz önünde bulundurulması hukuk devletinin bir gereğidir.

Öte yandan, hak arama yollarına başvuran bireylerin bu yolla elde etmek istedikleri alacaklarını almalarının bir nevi "iç yasama tasarruflarıyla" etkisizleştirilmesi, subjektif hakların ihlal edilmesine yol açmakta ve Devlete olan güven duygusunu zedelemektedir.

3. SÖZLEŞME SERBESTİSİ NEDİR, SINIRLARI NELERDİR ?

1. Sözleşme Özgürlüğü Nedir?

Sözleşme özgürlüğünü; kısaca, kişilerin diledikleri sözleşmeyi geçerli olarak yapabilmek hususunda sahip oldukları özgürlük şeklinde tanımlayabiliriz.¹ Türk Hukukunda genel ilke sözleşme özgürlüğü ilkesidir. Zira, gerek Türk Borçlar Kanunu madde 26'daki "Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini **kanunda öngörülen sınırlar içinde** özgürce belirleyebilirler." hükmü, gerekse Anayasanın 48 inci maddesindeki "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir" şeklindeki hüküm sözleşme özgürlüğü ilkesini göstermektedir.

2. Sözleşme Özgürlüğünün Görünüm Şekilleri Nelerdir?

2.1. Sözleşme Yapıp-Yapmama Özgürlüğü:

¹ Ekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7.Baskı, İstanbul 1993, s.362.

Kural olarak hiç kimse, isteği dışında, bir sözleşme ilişkisine girmeye mecbur değildir. Hiç kimse, bir sözleşmenin kurulması için bir öneride bulunmaya zorlanamayacağı gibi, kendisine yöneltilen bir öneriyi kabule de mecbur değildir².

2.2. Sözleşmeye Son Verme Özgürlüğü:

Kendi aralarında sözleşme imzalayan kişiler, meydana getirmiş oldukları bu sözleşmeyi tamamen ortadan kaldıracabilecekleri gibi, sözleşmenin bir bölümünü de ortadan kaldıracılabıme özgürlüğüne sahiptirler.

2.3. Sözleşmenin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü

Sözleşmeyi meydana getiren kişiler, sözleşmenin içeriğini de diledikleri gibi oluşturabilme özgürlüğüne sahiptirler.

2.4. Sözleşmenin Tipini Belirleme Özgürlüğü:

Aile Hukuku ve Eşya Hukuku gibi alanlarda, sözleşmelerin sayıları ve tipleri belirlidir. Bir başka ifadeyle bu alanlarda sınırlı sayı ilkesi (numerus clausus) geçerlidir. Ancak, Borçlar Hukuku alanında tip özgürlüğü ilkesi egemendir ve kişiler sözleşmenin tipini istedikleri gibi belirleyebilirler.

3. Sözleşme Özgürlüğünün Kısıtlanması

Taraflar diledikleri sözleşmeyi yapabileme konusunda özgürdür ancak, bu özgürlük sınırsız olmayıp bazı hallerde kısıtlanabilmektedir. Zira, Türk Borçlar Kanunu madde 27'de; "Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin içerdiği hükümlerden bir kısmının hükümsüz olması, diğerlerinin geçerliliğini etkilemez.

Ancak, bu hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur." şeklinde sözleşme özgürlüğünün sınırları belirtilmiştir. Kanunun lafzındaki "kesin hükümsüzlük" kavramı, taraflar arasında yapılan sözleşmenin hiçbir anlam ifade etmemesini ve hukuki olarak geçersiz olmasını ifade etmektedir.

Sosyal Denge Sözleşmesi de genel olarak sözleşme hukuku kapsamında bulunduğundan üst normlara aykırı hükümler içerebilirler. Bir başka deyişle sözleşme serbestisi ilkesi sözleşme hükümlerinin hukuka aykırı olarak düzenlenebileceği anlamına gelmektedir.

4. SDS MEVZUATINA AYKIRI HÜKÜMLER

a. Sosyal Denge Sözleşmesinde, sözleşmenin tarafı olan Sendika üyeleri dışındaki çalışanlardan, sözleşmeden yararlanma karşılığında dayanışma aidatı adı altında kesintiler yapılacağı;

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun "Mahalli idarelerde sözleşme imzalanması" başlıklı 32 nci maddesinde; 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, il özel idaresinde valinin teklifi üzerine il genel meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilcisiyle belediyelerde belediye başkanı, il özel idaresinde vali arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabileceği, bu sözleşmenin bu Kanunun

2 Özsunay E. , Borçlar Hukuku I , 2. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 1983, s.52.

uygulanması bakımından toplu sözleşme sayılmayacağı ve bu kapsamda Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurulmayacağı kurala bağlanmıştır.

Yukarıda anılan mevzuatla sosyal denge tazminatı alan kamu görevlilerinden dayanışma aidatı kesilmesine imkan sağlayan bir düzenlemeye yer verilmediği, bu bakımdan kamu görevlilerinden herhangi bir aidat kesintisi yapılamayacağı, nitekim yukarıda belirtilen ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek temsilciyle sözleşme imzalanacağına ilişkin düzenlemeyle tanınan yetkinin sözleşme imzalanması safhasında yürütülecek işlemler açısından hüküm ifade edeceği, anılan yetkiye dayalı olarak Sosyal Denge Sözleşmesiyle, sözleşmeye taraf sendikaya aidat ödenmesine yönelik bir yükümlülük getirilmesine olanak bulunmadığı, sosyal denge tazminatından ancak, Kamu İşvereni Heyeti Başkanıyla Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası temsilcisi arasında imzalanan "Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Mali ve Sosyal Haklara Dair Toplu Sözleşmesinin 5 inci maddesinde tespit edilen, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanıyla derecesi gibi kriterlere göre bir farklılığa gidilebileceği; ancak bunların dışında sözleşme ile herhangi bir kriter oluşturularak sosyal denge tazminatından kesinti yapılamayacağı açıktır. Bu durumda, Sosyal Denge Sözleşmesini imzalamayan sendika olduğu dikkate alındığında; sosyal denge sözleşmesinden yararlanma şartı olarak üyelerinden dayanışma aidatı kesilmesi uygulanması hukuka aykırıdır³.

b. Sözleşme aidatını yetkili sendikaya ödemeyi işverene sözleşme ekinde yer alan

3 Danıştay 11. Daire 24/05/2016 tarih 2016/5 E. 2016/2685 K.

dilekçe ile kabul ve taahhüt edenlerin faydalanacağı;

Sendikaya üye olmayanlardan %1, yetkili sendikaya üye olmayanlardan %3 oranında sözleşme aidatı keseceği ve sendika hesabına yatıracağı ve sözleşme aidatı kesinti ve yetkili sendikaya aktarımını düzenli olarak gerçekleştireceği ve kesinti tarihini izleyen on beş iş günü içinde yetkili sendikanın bildirdiği banka hesap numarasına aktaracağı; şeklinde düzenlenen SDS maddelerinin sınırlayıcı hükümler içermesi nedeniyle hukuki bir yanının bulunmadığı açıktır. Ankara 7. İdare Mahkemesinin 2014/1622 E, 2015/1018 K ve 30.06.2015 tarihli kararı ile bu nevi kıstasların hukuka uygun olmadığına karar verilmiştir.

c. Emekliliği hak etmiş olan memurlara sözleşmeye göre hiçbir sosyal denge yardım ödemesi yapılamayacağı;

4868 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun 28 inci maddesinde, "Toplu sözleşme; kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını düzenleyen mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak kamu görevlilerine uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, ek ödeme, toplu sözleşme ikramiyesi, fazla çalışma ücreti, harcırah, ikramiye, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ve diğer mali ve sosyal hakları kapsar. Toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayırım yapılamaz. Toplu sözleşme hükümleri, sözleşmenin yapıldığı tarihi takip eden iki mali yıl için geçerlidir. 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa göre aylık ödenmekte olanların aylıklarının hesabında da toplu sözleşme hükümlerine göre belirle-

nen aylık ve taban aylık katsayıları esas alınır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamındaki sigortalılık hali esas alınarak bağlanan yaşlılık, malullük veya ölüm aylıklarında yapılacak artışlar hakkında 5510 sayılı Kanunun 55'nci maddesinin ikinci fıkrası uygulanmaz ve bu aylıklar toplu sözleşme hükümlerine göre belirlenen aylık ve taban aylık katsayılarındaki artış dikkate alınarak artırılır." kuralı mevcut olup, 32 nci maddesinde ise; 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, il özel idaresinde valinin teklifi üzerine il genel meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilci ile belediyelerde belediye başkanı, il özel idaresinde vali arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir. Bu sözleşme bu Kanunun uygulanması bakımından toplu sözleşme sayılmaz ve bu kapsamda Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurulamaz. Yapılacak sözleşme, toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak uygulanır ve sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez. Mahalli idareler genel seçim tarihini izleyen üç ay içerisinde de toplu sözleşme dönemiyle sınırlı olmak üzere sözleşme yapılabilir. Bu sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmaz.

Normlar hiyerarşisi, her türlü normun hiyerarşik olarak bir sıra dahilinde sıralanması ve birbirine bağlı olması anlamına gelmektedir. Bunun doğal sonucu olarak,

hiyerarşik sıralamada daha altta yer alan bir norm, kendisinden üstte bulunan norma aykırı hükümler içeremez. Bir başka deyişle alt norm niteliğindeki düzenleyici işlemler, bir hakkın kullanımını üst normda öngörülmemiş bir şekilde daraltamaz veya kısıtlayamazlar.

Uygulamada, yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinde belediyeler ve bağlı kuruluşlar ile il özel idarelerinin kadrolarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebileceği belirtilmiş olmasına rağmen normlar hiyerarşisi ilkesine aykırı olarak emekliliği hak etmiş olan memurlara bu sözleşmeye göre hiçbir sosyal denge yardım ödemesi yapılamayacağı yolunda bir hüküm konulduğu görülmektedir. Bu durumda, idarede çalışan memurlara sosyal denge tazminatı ödenmesinin dayanağı olan mevzuatta yer verilmeyen kısıtlamaların sözleşme hükümlerine konularak emekliliğe hak kazanmış bulunan memur ve sözleşmeli personellerin parasal haklarından yoksun bırakılmasında hukuka uygunluk bulunmamakta olup, tarafların sözleşme şartlarını belirleme yetkisi kapsamında değerlendirilmek suretiyle bu nevi değerlendirmelerde hukuki isabet bulunmadığı açıktır⁴.

d. Disiplin cezaları ile cezalandırılanlara SDS ödenmemesi;

Yüksek mahkemelerin içtihatlarında da istikrar kazandığı üzere, disiplin cezası alanlara ek ödeme verilmemesi bir fiilin iki defa cezalandırılması olarak değerlendirilmektedir. Buradaki durum da benzerdir. Disiplin cezası alan kamu personelinin sosyal denge tazminatının kesilmesi hukuken yanlıştır.

Yine benzer bir kararda İstanbul 7. İdare Mahkemesi 29.02.2008 tarih ve E: 2006/107, K: 2008/357 sayılı kararında; " ... Bu durum-

⁴ Danıştay 11. Daire 13/06/2014 tarih 2014/409 E. 2014/4309 K.

da; her ne kadar, belediye ile sendika arasında yapılan sözleşmenin 10. maddesinde kınama cezası almış olanlara 4 ay boyunca sosyal denge tazminatı ödenmeyeceği hususu düzenlenmiş ise de; disiplin cezası verilecek eylemler için uygulanacak yaptırım mevzuatta belirlenmiş olup aynı eylemden dolayı, ayrıca gelir mahrumiyetine yol açacak şekilde ek ücretin kesilmesi cihetine gidilmesi davacının tek fiilden dolayı ikinci kez cezalandırılması anlamına geleceğinden; ikinci kez cezalandırma niteliği taşıyan davacıya ödenen ek ödemenin sözleşme hükümlerine dayanılarak kesilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmamakta olup kesilen ek ücretlerin yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi gerektiğine karar verilmiştir.

Yine İstanbul 10. İdare Mahkemesinin E:2008/922, K:2009/135 ve 22.01.2009 tarihli kararında; "... Disiplin cezasına konu eylemler için uygulanacak yaptırımlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda bentler halinde belirtildiğinden, davacı hakkında yapılan inceleme ve soruşturma neticesi fiilinin karşılığı ceza verildiğinden ayrıca disiplin cezasının yanında aynı eylemden dolayı bir de gelir mahrumiyetine yol açacak biçimde davalı idarece sosyal denge yardımı adı altındaki ek ücretin kesilmesine yönelik işlemde hukuka ve hakkaniyete uyarlık bulunmamaktadır..." şeklindeki gerekçe ile iptal kararı verilmiştir. Benzer bir olay yine Konya 2 nci İdare Mahkemesinin 2013/318 Esas ve 2013/562 karar sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Dava konusuna benzer konularda, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun kararlarında da belirtildiği üzere ek ödeme, personelin almakta olduğu aylığın önemli bir parçası olduğundan herhangi bir disiplin cezası alanlara, ayrıca belirli bir süre ek ödemediği yararlandırmama veya ek ödeme tutarından kesinti yapma yoluna gidilmesinde hukuka uyarlık bulunmamış olması

da söz konusu kesinti işlemlerinin ne denli hukuka aykırı olduğunu teyit eder niteliktedir. Dikkat edilecek olursa yüksek mahkeme içtihatları arasında nedensiz kesintiye ilişkin herhangi bir içtihat bulunmadığı da görülmektedir. Bu nedenle hukuk alanında hiçbir dayanağı olmayan söz konusu kesinti işlemlerinin iptaline karar verildiği içtihatlar arasında istikrar kazanmış bulunmaktadır.

e. Mesaiye uymadığı iddia edilen personellere SDS ödenmemesi;

... Belediyesi bünyesinde görev yapan bir personelin mesaiye uymadığı gerekçesi ile sendika ile imzalanan sözleşme hükümlerine riayet etmediği gerekçesi ile sosyal denge yardımı ödemesi yapılmamış, personel tarafından bu konu yargıya taşınmış ve İstanbul 6. İdare Mahkemesinin E:2002/534, K:2002/1795 ve 30.12.2002 tarihli kararı ile; "...Davalı idare tarafından çalışanların ekonomik durumunu insanca yaşayacak seviyeye ulaştırmak, ekonomik ve sosyal barışı sağlamak ve devam ettirmek, adaletsiz ücret dağılımını önlemek gibi amaçları gerçekleştirmek için uygulamaya konulan sosyal denge yardımının hiçbir ayırım gözetilmeksizin tüm çalışanlara belirli koşullarda ödenmesi Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi gereğidir. Bu yardımın amacı, görevinde başarılı olan memurları mükâfatlandırmak ve taltif etmek olmadığı gibi hizmetinden verim alınamayan memurları bu sosyal haktan mahrum ederek cezalandırmak aracı olarak da kullanılamaz." şeklindeki gerekçe iptal kararı verilerek, mahrum kaldığı hakların da yasal faizi ile ödenmesine hükmetmiştir.

f. Rapor veya ücretsiz izin alanlara SDS ödenmemesi;

657 sayılı Kanunda, "Memura, aylık ve özlük hakları korunarak" verilecek raporda gösterilecek lüzum üzerine izin verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle sağlık

raporu alınması halinde, sosyal denge tazminatının kesilmesini öngören düzenleme hukuken yanlıştır.

g. Kurumlar arası nakille gelene belirli süre ile veya süresiz olarak sosyal denge tazminatı verilmemesi;

Kurumlar arası nakille gelen personellere belirli veya belirsiz süre ile sosyal denge tazminatı verilmemesinin de hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır. Yukarıda bahsi geçen mevzuat hükümleri ve yargı kararlarından anlaşıldığı üzere kanunla sınırlanmayan hususlarda sözleşme maddesi ile bir nevi sınır getirilen SDS ödemelerinin hukuki bir dayanağının olmadığı görülmektedir.

h. Sözleşmenin herhangi bir maddesinin mahkeme tarafından iptal veya yürütmeyi durdurma kararı verilmesi halinde sözleşmenin tüm maddelerinin iptal edilmiş kabul edileceği, ödemenin durdurulacağı ve sözleşme metni yok kabul edilerek yeniden düzenleneceği;

Sözleşmenin herhangi bir maddesinin mahkeme tarafından iptal veya yürütmeyi durdurma kararı verilmesi halinde sözleşmenin tüm maddelerinin iptal edilmiş kabul edileceği, ödemenin durdurulacağı ve sözleşme metni yok kabul edilerek yeniden düzenleneceği; gibi hükümlerin hukuki bir yanının olmadığı açıktır. Esasında bu nevi hükümler mahkeme kararını uygulamama anlamına da gelmektedir. Dolayısıyla, mahkeme kararının uygulanmamasının ceza hukuku bağlamında bir yaptırımının olduğu da unutulmaması gereken önemli bir husustur.

Zira, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28 inci maddesine göre; Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etme-

ye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemeyecektir. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir. Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi hâlinde tazminat davası da ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.

Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsur olup, kararın uygulanmaması hâlinde yargılamanın bir anlamı kalmayacaktır. Bu nedenle, yargı kararlarının uygulanması “mahkemeye erişim hakkı” kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre, yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli olmayıp, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını, davanın haklı olan tarafının aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenlemelerin bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hallerinde, “mahkemeye erişim hakkı” da anlamını yitirir. Mahkeme kararlarının bağlayıcılığını ve gecikmeksizin uygulanmasını sağlayacak etkili tedbirlerin alınması, hukuk devletinin gereklerindedir.

i. Geçici görevle görevlendirilen personellere SDS ödenmemesi veya farklı oranlar dâhilinde ödeme yapılması;

Ankara 17. İdare Mahkemesinin 24/03/2017 tarih ve 2016/1604 E. 2017/816 K. sayılı kararında; davalı idare bünyesinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak kamu avukatı olan ve “ davalı idare onayı ile ... Belediyesi'nde geçici görevlendirme ile görevlendirilen davacı tarafından,

... ile Bem-Bir-Sen Sendikası (Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası) arasında 01.01.2016 ile 31.12.2017 tarihleri arasında uygulanmak üzere imzalanan Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesi'nin 2.maddesinin 2.fıkrasında düzenlenen "Sözleşme hükümlerinden... 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 8'inci maddesi kapsamında geçici olarak görevlendirilenler yararlanamaz "hükümünün iptali ile bu hüküm sebebiyle yoksun kaldığı tüm maddi kayıplarının işleyecek faizi ile birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun 28.maddesinin 1.fıkrasında; "Toplu sözleşme; kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını düzenleyen mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak kamu görevlilerine uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, ek ödeme, toplu sözleşme ikramiyesi, fazla çalışma ücreti, harcırah, ikramiye, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ve diğer mali ve sosyal hakları kapsar. "hükümüne yer verilmiştir.

375 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamelerin Ek 15'inci maddesinde; "Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebilir. Sosyal denge tazminatının ödenebilecek aylık tutarı, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında anılan Kanunda öngörülen hükümler çerçevesinde yapılabilecek sözleşmeyle belirlenir. "hükümü yer alır.

23.08.2015 tarihli ve 29454 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3.Dönem Toplu Sözleşmenin" Dördüncü Bölümünde yer alan "Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Mali ve Sosyal Haklara Dair Toplu Sözleşme'nin 1.maddesinde; "...Sosyal denge tazminatının verilmesi yönünde yapılabilecek sözleşmelerde, tavan tutarı aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak belirlenebilir. "hükümüne yer verilmiştir.

Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesi'nin "Amaç "başlıklı 1.maddesinde; İş bu sözleşmenin amacı, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu çerçevesinde, çalışanların performansını ödüllendirmek ve ekonomik durumlarını iyileştirmek, adaletli ücret dağılımını sağlayarak iş barışını temin etmek ve bu sayede idarenin hizmet üretme kapasitesini arttırmak olduğu, "Kapsam "başlıklı 2.maddesinin birinci fıkrasında sözleşmenin, ... ait tüm işyerlerinde çalışan kadrolu ve geçici görevli memurlar ile sözleşmeli personel hakkında uygulanacağı, aynı maddenin 2.fıkrasında ise, ...657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 8'inci maddesi kapsamında geçici olarak diğer kurumlarda görevlendirilenlerin yararlanamayacağı, düzenlemelerine yer verilmiştir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı idare bünyesinde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak kamu avukatı olan ve davalı idare onayı ile ... Belediyesi'nde geçici görevlendirme ile görevlendirilen davacı tarafından, ... ile Bem-Bir-Sen Sendikası (Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği

Sendikası) arasında 01.01.2016 ile 31.12.2017 tarihleri arasında uygulanmak üzere imzalanan Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesi'nin 2.maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen "Sözleşme hükümlerinden 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 8'inci maddesi kapsamında geçici olarak görevlendirilenler yararlanamaz" hükmünün iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Uyuşmazlıkta, yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinden, belediyeler ve bağlı kuruluşlar ile il özel idarelerinin kadrolarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebileceği belirtilmiş olmasına rağmen normlar hiyerarşisi ilkesine aykırı olarak sözleşmenin 2.maddesinin ikinci fıkrası ile, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Ek 8'inci maddesi kapsamında geçici olarak başka kurumlarda görevlendirilenlerin sosyal denge tazminatı ödemesinden ve sözleşme hükümlerinden yararlanamayacağı yolunda bir hüküm konulduğu, davalı idarede çalışan memurlara sosyal denge tazminatı ödemesinin dayanağı olan mevzuatta yer verilmeyen kısıtlamaların sözleşme hükümlerine konularak davacının parasal haklarından yoksun bırakıldığı, bu itibarla dava konusu işlemin hukuka uyarlı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, davalı idare davalı idarenin çalışmalarına herhangi bir katkıda bulunmayan ve kendi isteklerine binaen geçici görevlendirilen ve görev yaptığı kurumda mesai saatleri çerçevesinde hizmet gören personele de sosyal denge tazminatının ödenmesinin idare bünyesinde çalışan diğer personel açısından adaletsizliğe yol açacağı, davacının geçici görevlendirildiği ... ile Bem-Bir-Sen arasında da sosyal denge sözleşmesi bulunduğunu ileri sürmüş ise de; Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3.Dönem Toplu Söz-

leşmenin" Dördüncü Bölümünde yer alan "Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Mali ve Sosyal Haklara Dair Toplu Sözleşme'nin 1.maddesinde;"...Sosyal denge tazminatının verilmesi yönünde yapılabilecek sözleşmelerde, tavan tutarı aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak belirlenebileceği, buna karşılık başka kurumlarda geçici olarak görevlendirilenlere hiçbir sosyal denge ödemesi yapılmayacağı yolunda bir hüküm bulunmadığı, dosyada bulunan ... Belediye Başkanlığı İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü'nün 22.06.2016 tarihli yazısından söz konusu belediye tarafından davacıya mali yönden herhangi bir ödeme yapılmadığı, bu durumun aksini gösterir bilgi ve belge de olmadığı anlaşıldığından davalı idarenin bu yöndeki itirazlarına da itibar edilmemiştir.

Mahkememizce dava konusu işlem hukuka aykırı görülmeyle, Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca dava konusu işlem sebebiyle davacının yoksun kaldığı tüm maddi kayıplarının davalı idarece hesaplanarak dava tarihinden itibaren işleyecek faizi ile birlikte davacıya ödenmesi gerekmektedir." şeklinde hüküm tesis ederek adeta **idare hukuku dersi** vermiştir.

j. Performans kriteri,

Ankara 8. İdare Mahkemesinin 13/11/2015 tarih ve 2014/1514 E. 2015/1782 K. sayılı kararında; " idarede 657 sayılı kanuna tabi olarak avukat olarak görev yapmakta olan davacı tarafından, sosyal denge tazminatı sözleşmenin 7. maddesi uyarınca Temmuz/2014 ayına ilişkin sosyal denge yardımının % 50 oranında kesilmesine ilişkin işlemin iptaliyle, işlem nedeniyle yoksun kalan tüm maddi kayıpların yasal faiziyle

birlikte ödenmesi istemiyle açılmıştır. Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası (Bem – Bir – Sen) arasında yapılan 09/06/2014 tarihli Sosyal Denge Tazminatı Sözleşmesi'nin 6. maddesinde,) Sosyal denge Tazminatı, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin E 15. maddesinde belirtilen ödeme olup, her ay maaş günü nakden ödenecektir. Kapsam dâhilindeki personele unvanları itibariyle ödenecek sosyal denge tazminatı (SDT), Aylık Tavan Tutarının aşağıdaki tabloda belirtilen oranları olarak kararlaştırılmıştır. Hizmet sürelerinde; memurlarda ve geçici grevli personelde kamu kurumlarında geçen veya memuriyete esas toplan hizmet süresi, sözleşmeli personelde ise kamu kurumlarında geçen sözleşmeli personel hizmet süresi toplamı esas alınır.3) Sosyal denge tazminatı sözleşmesinde bu maddenin 1. fıkrasında yer alan tabloda kadro / ünvan ve hizmet süreleri için aylık belirlenen SDT oran ve tutarlarının %50'si doğrudan, % 50'si ise amirlerinin görüşü alınarak her ay personelin performansına göre genel sekreter onayı ile ödenir." hükmüne yer verilmiş, aynı sözleşmenin 7. maddesinin (d) fıkrasında ise personelin yılda beş günü geçen sağlık raporu aldığı günlerde sözleşme hükümlerinden yararlanamayacağı kurala bağlanmıştır. Dava dosyasının incelenmesinden, davacının üyesi olduğu Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası (Bem – Bir – Sen) arasında yapılan 09/06/2014 tarihli Sosyal denge Tazminatı sözleşmesi imzalandığı, davacının 30/06/2014 – 04/07/2014 tarihleri arasında rapor aldığı, sosyal denge tazminatı sözleşmenin 7/d maddesi uyarınca ve davacının verimsiz, isteksiz ve özensiz çalışması nedeniyle Temmuz - 2014 ayına ait sosyal denge tazminatının %50 oranında kesilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Olayda, her ne kadar davalı idarece, davacının 30/06/2014–04/07/2014 tarihleri arasında rapor aldığı, sosyal denge

tazminatı sözleşmenin 7/d maddesi uyarınca ve davacının verimsiz, isteksiz ve özensiz çalışması nedeniyle işlemin tesis edildiği iddia edilmiş ise de, sözleşmenin 7. maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde sağlık raporlarının beş günü geçmesi halinde beş günü aşan günler için ödemede bulunulmayacağına hükme bağlanması ve davacının verilen görev ve yasal yükümlülüklerin davacı tarafından yerine getirilmediği yönünde somut bir tespit bulunmamasına rağmen sadece sağlık sorunları nedeniyle alınan raporların verimsiz, isteksiz ve özensiz çalışması şeklinde değerlendirilmesine olanak bulunmaması karşısında konusu işlemde hukuka uyarılık bulunmamaktadır. Dava konusu işlem hukuka aykırı görülmekle, Anayasa'nın 125. Maddesi uyarınca, işlemde doğan zararların davacıya ödenmesi gerekmektedir." şeklinde karar vermiştir.

Unvanları ve çalıştıkları yerin özelliği ile işin niteliği göz önüne alınarak diğer birim ve müdürlüklerden farklı oranlarda sosyal denge tazminatı oranı tespit edilmesi mümkün iken sözleşmenin hukuka aykırı olarak düzenlenmiş hükmüne dayanılarak aynı birimde çalışan, hizmet süresi eşit olan ve aynı unvana sahip olan kurum personelleri arasında daha önceden belirlenmiş olmayan ve farazi performans değerlendirmesi neticesinde kesinti yapmak iş barışını olumsuz etkileyen hukuka ve hakkaniyete aykırı bir uygulamadır.

k. SDS'nin %50'sinin doğrudan %50'sinin ise sıralı amirlerin teklifi ve genel sekreterin onayı ile ödenmesi;

Yukarıda performans kriteri başlığı altında da açıklandığı üzere performansa dayalı olarak SDS ödemesi yapılması kıstası hukuka aykırı olduğu yargı kararları ile mevzuata aykırı olarak tescillendiğinden bu ve benzeri bir şekilde SDS'nin %50'sinin doğrudan

%50'sinin ise sıralı amirlerin teklifi ve genel sekreterin onayı ile ödenmesi kıstasının da hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır. Yukarıda bahsi geçen mevzuat hükümleri ve yargı kararlarından anlaşıldığı üzere kanunla sınırlanmayan hususlarda sözleşme maddesi ile bir nevi sınır getirilen SDS ödemelerinin hukuki bir dayanağının olmadığı görülmektedir. Zira, Ankara 7. İdare Mahkemesinin 2014/1622 E, 2015/1018 K ve 30.06.2015 tarihli kararı ile bu nevi kıstasların hukuki olmadığına karar verilmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Makalemizde arz edilen içtihatlar ve yerel mahkeme kararları ile esasında yönetici konumunda bulunan kişilerin personellere yapılacak olan ödemelerde keyfi davranışlarını bir nevi zabt-u rabt altına almış olduğu görülmektedir. Kararların incelenmesinden anlaşıldığı üzere esasında sosyal bir yardım olan sosyal denge tazminatı amirler tarafından kimi zaman disiplin aracı kimi zamanda cezalandırma aracı olarak kullanılmaktadır. Ancak, unutulmaması gerekir ki, Türkiye Cumhuriyeti Anayasamızda da düzenlenmiş olduğu üzere bir hukuk devletidir. Bu nedenle, amir pozisyonunda olanların fiilleri hukuk çerçevesinde denetlenmektedir. Yerine göre mevzuata aykırı fiilleri iptal edilmektedir. Sosyal denge uygulamalarından da görüleceği üzere esasında mevzuata uygun olarak belli kıstaslar Sosyal Denge Tazminatı sözleşmelerinde belirlenebilmektedir. Ancak, bu kıstasların hukuka uygun olup olmadığı, kanunla getirilip getirilmediği büyük önem arz etmektedir.

Esasında bu konuların yargı yoluna gidilmeden ilgili sendikaca kuruma iletilmesi ve kurum düzeltmiyorsa dava açılması gerekmektedir. Bilindiği üzere ülkemizde yargılama süreçlerinin uzunluğu dikkate alındığında bunun pratik bir uygulama olacağı

görülecektir. Bu nedenle, SDS imzalamaya yetkili sendikaların imzaladıkları sözleşme metinlerini önceden incelemeleri gerekmektedir. Ancak, uygulama maalesef yetkili sendikaların bu hususlara dikkat etmediklerini göstermekte ve bu durum yargının yükünü artırmaktadır. Kanunların sınırlamadığı hakların, bürokratların takdiriyle sınırlandırılması her zaman için yargıdan dönecek konulardandır.

Ayrıca belirtmek gerekmektedir ki; yargı kararları ile iptaline karar verilen hukuka aykırı işlemler nedeniyle idarelerin ödemek zorunda kaldıkları faiz ve yargılama giderleri kamu zararı niteliğinde olduğundan yapılacak teftişler esnasında bu durumların tespiti halinde ilgili yöneticilere rücu edilmesi kuvvetle muhtemeldir.

Bu nedenledir ki, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 10 uncu maddesinde, devlet memurları amiri oldukları kuruluş ve hizmet birimlerinde kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurlarını yetiştirmekten, hal ve hareketlerini takip ve kontrol etmekten görevli sorumlu oldukları ve maiyetindeki memurlara **hakkaniyet ve eşitlik içinde davranmaları gerektiği ve amirlik yetkisini kanun, tüzük ve yönetmeliklerde belirtilen esaslar içinde kullanmak zorunda oldukları düzenlenmiştir.**

Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

KAYNAKÇA

- Anayasa
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- 6289 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu
- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname
- 4868 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununu
- 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- Türk Borçlar Kanunu
- Ankara 7. İdare Mahkemesinin 2014/1622 E, 2015/1018 K ve 30.06.2015 tarihli kararı.
- Ekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7.Baskı, İstanbul 1993, s.362.
- Özsunay E. , Borçlar Hukuku I , 2. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul 1983, s.52.
- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununu
- Ankara 17. İdare Mahkemesinin 24/03/2017 tarih ve 2016/1604 E. 2017/816 K. sayılı kararı
- Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3.Dönem Toplu Sözleşme
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3.Dönem Toplu Sözleşme
- Ankara 8. İdare Mahkemesinin 13/11/2015 tarih ve 2014/1514 E. 2015/1782 K. sayılı kararı
- Ankara 7. İdare Mahkemesinin 2014/1622 E, 2015/1018 K ve 30.06.2015 tarihli kararı

Suat ŞİMŞEK

*Maliye Bakanlığı
Milli Emlak Kontrolörü*

İDARELERİN ARAZİ VE ARSA DÜZENLEMESİ YAPMAYA YARGI KARARIYLA ZORLANIP ZORLANMAYACAĞI

1. GİRİŞ

İmar Kanununun 18 inci maddesi, belediyelere ve il özel idarelerine, imar planı içerisinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri, malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakati aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirme, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırma, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtma ve re'sen tescil işlemlerini yaptırma konusunda yetki vermektedir. Bu kapsamda yapılan işlemlere arazi ve arsa düzenlemesi denilmektedir.

Uygulamada arazi ve arsa düzenlemesi, parselasyon, 18. madde uygulaması, hamur kuralı gibi isimlerle anılan bu uygulamada kadastro parselleri uygulamaya tabi tutulmakta, belirli bir kısmı düzenleme ortaklık payı olarak kesildikten sonra, bakiye kalan kısmı imar parseli olarak taşınmaz maliklerine dağıtılmaktadır.

Her ne kadar neticesinde mülkiyet hakkını ve tapu sicilini etkilese de İmar Kanununun 18. maddesi kapsamında yapılan bu uygulamalar, bir idari işlemdir, dolayısıyla bu işlemlere karşı idari yargıda görülmektedir.

Arazi ve arsa düzenlemesi işlemleriyle ilgili en yoğun uyuşmazlık alanlarından birisi de idarelerin parselasyon yapmaya, yargı kararıyla zorlanıp zorlanmayacağıdır. Türk idare hukukunda genel kabul gören görüşe göre idareler yargı kararıyla idari işlem yapmaya zorlanamazlar. Danıştay, yakın zamana kadar verdiği kararlarında idarelerin parselasyon yapmaya yargı kararıyla zorlanamayacağını vurgulamaktaydı. Ancak, imar planında resmi ya da umumi hizmet alanlarında kalan ve ilgili kamu idaresi tarafından kamulaştırılmayan taşınmazların maliklerinin mülkiyet haklarının kullanılmaları ciddi sorunlara neden olmuştur ve olmaktadır. İmar planında resmi ya da umumi hizmet alanında kalan taşınmazlar, malikleri tarafından kullanılamamaktadırlar. Çünkü imar hukukuna göre hiçbir taşınmaz imar planında

ayrıldığı amaç dışında kullanılamaz. Bu taşınmazlar hakkında, imar planları parselasyon veya ayırma/birleştirme işlemleriyle uygulanıncaya veya kamulaştırma yapıncaya kadar inşaat yasağı söz konusudur. Malikleri tarafından kullanılmayan taşınmazlar ilgili kamu idareleri tarafından da uzun süre kamulaştırılmayınca mülkiyet hakkının ihlali söz konusu olmaktadır.

Bu durumda olan taşınmazlar açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türk Anayasa Mahkemesi kararlarıyla başlayan süreç neticede Yargıtay ve Danıştay kararlarını etkilemiştir. Özellikle Yargıtayın son 10 yılda vermiş olduğu kararlar, bu durumda olan taşınmazlar açısından oldukça anlamlı olmuştur. Yargıtayın bu alanların kamulaştırılmamasının mülkiyet hakkına aykırılık teşkil edeceğine ilişkin kararları, zaman içinde gelişmiş ve belediyelere imar planlarını uygulama yükümlülüğü atfedecek noktaya ulaşmıştır. Bu kararlar zamanla Danıştayı da etkilemiş ve Danıştay son zamanlarda verdiği bazı kararlarda bu durumda olan taşınmazlar açısından ilgili kamu idaresinin yargı kararıyla parselasyon yapmaya zorlanabileceğine karar vermiştir.

2. TÜRK HUKUKUNDA İNŞAAT YASAKLARI VE KISITLILIK

Türk hukukuna göre imar planlarında resmi ya da umumi hizmet alanına denk gelen parsel maliklerinin (parsellerinin bir kısmı yola ya da yeşil alana denk gelip buraların terki sonucunda geri kalan kısmında inşaat yapma imkânı olanları bir kenara bırakırsak) parsellerinde inşaat yapma imkânı bulunmamaktadır. Çünkü parsel imar planında resmi ya da umumi hizmet alanına denk geldiği için parselde konut ya da ticari yatırım yapılması mümkün değildir. Bu alanlar kamulaştırılınca ya da arazi ve arsa düzenlemesinde başka alana nakledilinceye

kadar parsel malikinin mülkiyet hakkı kısıtlı durumdadır. Buna kısıtlılık hali veya inşaat yasağı denilmektedir.

İmar planında kamu hizmeti için ayrılan ve ilgili kamu idaresince kamulaştırılması gereken yerler için konulan inşaat yasağı 3194 sayılı İmar Kanununun 13 üncü maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen 1 inci ve 3 üncü maddelerine dayanmakta idi. Söz konusu fıkralar şu şekildedir: (1) “Resmî yapılara, tesislere ve okul, cami, yol, meydan, otopark, yeşil saha, çocuk bahçesi, pazar yeri, hal, mezbaha ve benzeri umumî hizmetlere ayrılan alanlarda inşaat ve mevcut bina varsa esaslı değişiklik ve ilaveler yapılmasına izin verilmez. Ancak imar programına alınıncaya kadar mevcut kullanma şekli devam eder. (2) ... (3) Ancak, parsel sahibi imar planlarının tasdik tarihinden itibaren beş yıl sonra müracaat ettiğinde imar planlarında meydana gelen değişikliklerden ve civarın özelliklerinden dolayı okul, cami ve otopark sahası ve benzeri umumî hizmetlere ayrılan alanlardan ilgili kamu kuruluşunca yapımından vazgeçildiğine dair görüş alındığı takdirde, tüm belirli çevredeki nüfus, yoğunluk ve donatım dengesini yeniden irdeleyerek hazırlanacak yeni imar plânına göre inşaat yapılır. Bu Kanunun yayımı tarihinden önce yapılan imar planlarında, bahsedilen beş yıllık süre bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren geçerlidir.”

3194 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin Anayasa Mahkemesinin 29.12.1999 tarihli ve E: 1999/33, K: 1999/51 sayılı kararı ile iptal edilen birinci ve üçüncü fıkraları nedeniyle doğan hukuksal boşluğun, kamu düzenini ve kamu yararını olumsuz yönde etkileyeceğinden bahisle, gerekli düzenlemelerin yapılması için yasama organına süre tanımak amacıyla iptal kararının Resmî Gazete’de yayımından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiş ise de bu sürenin

dolmuş olmasına rağmen yasama organınca bu konuda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak, 3194 sayılı İmar Kanununun 3. maddesinde yer alan “Herhangi bir saha, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamaz” hükmü nedeniyle inşaat yasakları zımnen uygulanmaktadır. Çünkü İmar Kanununun 3. maddesinde yer alan hüküm nedeniyle bu alanların imar planında belirtilen amaç dışında kullanılması mümkün değildir. **Hiçbir taşınmaz imar planında ayrıldığı amaç dışında kullanılamayacağı için, taşınmazlar hakkındaki inşaat yasağına ilişkin kısıtlamanın fiilen devam ettiği görülmektedir¹.**

Bu durumda olan parsellerin 5 yıllık imar programları gereğince kamulaştırılması gerekmektedir. Bu konu yasal dayanağının İmar Kanununun 10. maddesinden almaktadır. Söz konusu maddenin birinci fıkrasında “Belediyeler; imar planlarının yürürlüğe girmesinden en geç 3 ay içinde, bu planı tatbik etmek üzere 5 yıllık imar programlarını hazırlarlar. Beş yıllık imar programlarının görüşülmesi sırasında ilgili yatırımcı kamu kuruluşlarının temsilcileri görüşleri esas alınmak üzere Meclis toplantısına katılır. Bu programlar, belediye meclisinde kabul edildikten sonra kesinleşir. Bu program içinde bulunan kamu kuruluşlarına tahsis edilen alanlar, ilgili kamu kuruluşlarına bildirilir. Beş yıllık imar programları sınırları içinde kalan alanlardaki kamu hizmet tesislerine tahsis edilmiş olan yerleri ilgili kamu kuruluşları, bu program süresi içinde kamulaştırırlar. Bu amaçla gerekli ödenek, kamu kuruluşlarının yıllık bütçelerine konulur.” hükmü yer almaktadır.

1 Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm, Yunis Ağlar Başvurusu Kararı, (Başvuru Numarası: 2013/1239), Karar Tarihi: 20/3/2014, Erişim Adresi: <http://www.kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Bireysel-Karar/Content/6de72fc5-636a-4af7-ac4f-aef740912459?word=Only=False>, Erişim Tarihi: 12.06.2015

3. İDARELERİN PARSELASYON YAPMAYA ZORLANIP ZORLANMAYACAĞI KONUSUNDA DANIŞTAY KARARLARI

Danıştay yakın zamana kadar verdiği kararlarında, uygulama imar planının bulunmasının, idarelerin yargı kararı ile, arazi ve arsa düzenlemesi yapmaya zorlanabileceği anlamına gelmeyeceğini, bu hususun, idarenin takdir yetkisi dâhilinde olduğunu vurgulamaktaydı. Örneğin, Danıştay Altıncı Dairesinin 16.03.1988 tarihli ve E:1987/903, K:1988/389 sayılı kararına göre “(K)enti tüm çevresi ile birlikte ele alan ve şehrin sağlıklı ve düzenli gelişmesini amaçlayan 1/5000 ölçekli nazım imar planı çalışmalarının sürdüğü ve 5 yıllık imar programının henüz hazırlanmadığı bir aşamada ve gerek İmar Kanunuyla gerekse ilgili yönetmelikle imar planının hazırlanmasından hemen sonra parselasyon planlarının yapılması gerektiğini öngören, bu konuya belirli bir süre getiren bir kural olmaması nedeniyle idarenin yargı kararı yoluyla parselasyon planı yaptırmaya zorlanmasına olanak bulunmamaktadır.”² Üstelik Danıştay kararlarında, idare hukukunun genel ilkelerine göre idareler, yargı kararı ile bir tasarrufta bulunmaya zorlanmayacağı³; bu nedenle yargı kararı yolu ile idareleri arazi ve arsa düzenlemesi yapmaya zorlamanın mümkün bulunmadığı⁴ ifade edilmekteydi.

Fakat uygulama imar planlarında kamu ya da umumi hizmet alanlarında kalan fakat ilgili kamu idaresi tarafından uzun süre kamulaştırılmayan taşınmazların durumuyla ilgili olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bazı kararlar, be-

2 Aynı yönde Danıştay Altıncı Dairesi, 24.03.1994, E:1993/2406, K:1994/1147

3 Danıştay Altıncı Dairesi, 18.06.1992, E:1990/1956, K:1992/2894

4 Ancak bu husus, parselasyon yapmak için idarenin bağış vb. şartlar ileri sürmesini haklı kılmamaktadır. Parselasyon yapılmasını, bağış şartına bağlamak mümkün değildir (Danıştay Altıncı Dairesi, 16.09.1987, E:1987/818, K:1987/376).

lirli bir süreçten sonra Danıştay kararlarını da etkilemiştir. **Daha önceki kararlarında idarelerin parselasyon yapmaya zorlanamayacağını vurgulayan Danıştay Altıncı Dairesi, 17.04.2013 tarihli ve E:2011/8152, K:2013/2702 sayılı kararında imar planında yol ve otopark olarak belirlenen ve imar adasının büyük bir kısmı yapılaşan ancak 5 yıllık imar programına alınmaması sonucu kamulaştırılmayan taşınmaz açısından 18 inci maddenin uygulanmasının zorunlu olduğuna karar verilmiştir.**

Altıncı Daire bu kararında imar planında resmi ya da umumi hizmet alanlarına ayrılan taşınmazların uzun süre kamulaştırılmamasını İmar Kanununun 10 uncu maddesine aykırı bulmuştur. Bu karara göre imar planında resmi ya da umumi hizmet alanına ayrılan taşınmazların, planın yürürlüğe girmesinden sonra en geç üç ay içerisinde hazırlanacak imar programına alınarak kamulaştırılması ya da bu yapılamıyorsa 18 inci maddenin uygulanması zorunludur.

Kararda şu ifadeler yer verilmiştir: “*Yukarıda anılan mevzuat hükümleri uyarınca, belirlenen düzenleme sahasının bir müstakil imar adasından küçük olmaması gerekmektedir; imar adasının büyük bir kısmının imar mevzuatına uygun bir şekilde teşekkül etmiş olması halinde, adanın geri kalan kadaströ parsellerinin müstakil bir imar düzenlenmesine konu teşkil edebileceği görülmektedir. Bu durumda, mülkiyet hakkının özünü zedeleyen uygulamaların İmar Kanunu’nun 10. maddesine açıkça aykırı olduğu hususu göz önüne alındığında, davacının başvurusu üzerine İmar Kanunu’nun 10. maddesi hükmü uygulanmak suretiyle söz konusu taşınmazın imar programına alınması gerekirken, davalı idarece söz konusu imar adasında 18. madde uygulanmasını gerektiren kriterler bulunmadığı gerekçesiyle başvurunun reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde ve*

davanın reddine dair İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık görülmemiştir.”

Aynı Daire tarafından verilen E:2012/3814, K:2013/7931 sayılı kararda ise 3194 sayılı İmar Kanununun 10 uncu maddesinde de, belediyelerin; imar planlarının yürürlüğe girmesinden en geç 3 ay içinde, bu planı tatbik etmek üzere 5 yıllık imar programlarını hazırlayacakları hükmüne yer verilmek suretiyle belediyelere, imar planlarını uygulamak üzere belirtilen süre içerisinde imar programını hazırlama zorunluluğu yüklendiği, ayrıca Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğine göre bir parselin bulunduğu imar adasına ait parselasyon planı yapılıp belediye encümenince kabul edilip tapuya tescil edilmeden o adadaki herhangi bir parselin yapı ruhsatı verilemeyeceği, bu mevzuat hükümleri uyarınca asıl olan planlı gelişim olduğundan ve plana göre parselasyon işlemi yapılmadan yapı ruhsatı verilemeyeceğinden yörenin imar planlarının yapılmasından sonra parselasyon işlemi yapılarak plana uygun yapılaşma olabilecek imar parsellerinin oluşturulması zorunlu olduğu karara bağlanmıştır. Kararda imar planına uygun parselasyon işleminin davalı idarece yapılması zorunlu olduğundan, ilk derece mahkemesinin, idareleri parselasyon yapmaya zorlayan herhangi bir hükmün bulunmadığı ve yargı kararı ile de idarelerin parselasyon yapmaya zorlanamayacağı gerekçesinde isabet bulunmadığı ifade edilmiştir.

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İmar planında resmi ya da umumi hizmet alanına ayrılan fakat uzun süre kamulaştırılmayan taşınmazlar açısından malikin mülkiyet hakkının ihlal edildiği konusunda yüksek yargı organlarımız arasında konsensus söz konusudur.

Çünkü bu durumda olan taşınmazların malikleri, taşınmazlarında diledikleri gibi

tasarruf etme imkânına sahip değildirler. Çünkü İmar Kanununa göre herhangi bir taşınmazın imar planında ayrıldığı amaç dışında kullanılması mümkün değildir. Bu açıdan, imar planlarında resmi ya da umumi hizmet alanlarına rastlayan taşınmazların, bu amaçlar dışında (örneğin konut alanı olarak) kullanılması mümkün değildir. Bu durumda, taşınmazı imar planında resmi ya da umumi hizmet alanına denk gelen malik taşınmazını istediği gibi kullanamamaktadır. Oysaki Medeni Kanun hükümlerine göre taşınmaz maliki mülkünde dilediği gibi tasarruf etme hakkını haizdir.

Ancak, yüksek yargı organlarımızın son zamanlarda vermiş olduğu kararlar, bu durumda olan taşınmaz maliklerine, uğradıkları zararı giderme imkânı tanımaktadır. **Gerek Yargıtay ve gerekse Danıştay imar planlarının en önemli özelliklerinden birisinin zorunluluk ilkesi olduğunu, zorunluluk ilkesinin sadece vatandaşlar için değil idareler için de bağlayıcı olduğunu vurgulamaktadırlar.** Zorunluluk ilkesi açısından, idareler açısından en belirgin yükümlülüğün, imar planına aykırı davranışta bulunulmamasının yanı sıra, planların uygulanması için gerekli olan imar programlarını ve yönetmelikleri, Kanunda öngörülen süre içerisinde hazırlamak olduğu görülmektedir.

Buradaki süre ise, gerek Yargıtay ve gerekse Danıştay tarafından 3194 sayılı İmar Kanununun 10. maddesinin ilk fıkrasında yer alan 5 yıllık imar programı süresi olarak uygulanmaktadır. Gerek Yargıtayın ve gerekse Danıştayın⁵ bu konudaki kararlarındaki

5 Belirtmek gerekir ki, Danıştayın, İmar Kanununun 10 uncu maddesinde yer alan sürelerin idareler açısından bağlayıcı olduğuna dair içtihadı oldukça eskilere dayanmaktadır. Bu konuda örnek bir olayı ve kararı izah edelim. Taşınmazları imar planında temel eğitim alanı, sağlık tesisi, yol ve yeşil alan olarak ayrılan davacılar, söz konusu arsanın, imar planına alındığı 25.5.2000 tarihinden itibaren tasarrufu kısıtlandığından bu tarihten sonra 2001 ila 2005 yılları için ödenen 3.781-YTL emlak vergisinin yasal faiziyle birlikte iadesini talep etmişlerdir. İzmir

en önemli dayanak, idarelerin imar planlarının kesinleşmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde 5 yıllık imar programlarını hazırlamak zorunda olduğunun kabulüdür. Gerçekten, 3194 sayılı İmar Kanununun 10 uncu maddesinin ilk fıkrasında, imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren en geç üç ay içinde, belediyelerce, imar planının uygulanması amacıyla 5 yıllık imar programının hazırlanacağı ve bu programların belediye meclisince kabul edildikten sonra kesinleşeceği hükme bağlanmıştır. Bu hüküm gereğince belediyeler imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren en geç üç ay içinde 5 yıllık imar programlarını hazırlamakla, ilgili kamu idareleri de beş yıl içerisinde bu taşınmazları kamulaştırmakla yükümlüdür.

Bu durumda da taşınmaz maliki kendi haklarını korumak adına harekete geçme hakkını haizdir. **Buna göre ilgili belediye tarafından, imar planının kesinleşmesinden itibaren en geç üç ay içerisinde beş yıllık imar programı hazırlanmaması ya da programın hazırlanmasına rağmen taşın-**

2. Vergi Mahkemesince davanın kabulüne karar verilmiş ise de söz konusu karar İzmir Bölge İdare Mahkemesinin 1.11.2006 tarih ve E: 2006/2196, K: 2006/3680 sayılı kararı ile bozulmuştur. Kesinleşen karar üzerine Danıştay Başsavcısı tarafından "İmar Kanunu'nun 10. maddesinde, belediyelere imar programlarını yapıp yapmamaları hususunda bir seçim hakkı verilmediğinden 25.5.2000 tarihinde imar planına göre yapılan düzenlemeden sonra anılan 10. madde hükmü uyarınca bu tarihi takip eden 3 ay içinde imar programına alındığının kabulü gerekmektedir. Dolayısıyla davalı belediyenin bu amir hüküm karşısında imar programını yapmamış olmasının, davacıya 2001-2005 yıllarına ait emlak vergilerini ödemeye devam etmesi gibi bir zorunluluk getirmeyeceği açıktır. Nitekim Danıştay Dokuzuncu Dairesinin bu konuda süregelen içtihadı da bu yöndedir." gerekçesi ile kanun yararına bozma talep edilmiştir. Danıştay 9. Dairesi söz konusu kararı taşınmazın imar planına alındıktan sonra en geç 3 ay içerisinde imar programı kapsamına alınmasının zorunlu olduğu, 3 ay içinde imar programına alınmış yerlerin de tasarrufunun kısıtlanmış sayılacağı gerekçesi ile hükme etkili olmamak üzere kanun yararına bozmuştur. Danıştay 9. Dairesinin söz konusu kararından çıkan anlam şudur: İmar planı içerisinde kalan ancak 3 aylık süre içerisinde ilgili belediye/valilik tarafından 5 yıllık programa alınmayan taşınmazların da tasarrufunun kısıtlandığını kabul etmek gerekir. Dolayısıyla imar 3 ay içerisinde imar programına alınmayan taşınmazların da programa alınmış gibi değerlendirilmesi gerekir. Danıştay 9. Dairesinin istikrarlı kararları da bu yöndedir.

mazın kamulaştırılmaması durumunda, taşınmaz malikleri çeşitli hukuki yollara başvurma hakkını haizdir. Bu yollardan en bilineni kamulaştırmaz el atma davası açılmasıdır. Diğer bir yol ise imar planı değişikliği talebinde bulunulmasıdır. Ancak, bu iki konu da çalışmamızın konusu dışında kaldığı için burada açıklanmayacaktır.

Burada değerlendirmek istediğimiz konu, imar planında kamu alanına ayrılan taşınmazlar açısından kamu idarelerini parselasyon yapmaya yargı kararıyla zorlamanın mümkün olup olmadığıdır.

Gerek İmar Kanununda ve gerekse bu Kanunla ilgili yönetmeliklerde, idareleri, uygulama imar planı yapıldıktan sonra belirli bir süre içerisinde arazi ve arsa düzenlemesi yapmaya zorlayan bir hüküm bulunmamaktadır. Her ne kadar AAD Uygulama Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde *“Belediye ve mücavir alan sınırı içinde belediyeler, belediye encümeni kararı ile; dışında valilikler, il idare kurulu kararı ile; beş yıllık imar programlarında öncelik tanımak ve beldenin inkişaf ve ihtiyaç durumuna göre, yeterli miktarda arsayı, konut yapımına hazır bulunduracak şekilde düzenleme sahalarını tespit etmek ve uygulamasını yapmak mecburiyetindedir. Konut yapımına hazır arsa sayısının, bir önceki yıl verilen inşaat ruhsatından az olmamasına dikkat edilir”* hükmü yer almakta ise de gerek Kanunda ve gerekse bu Yönetmelikte arsa üretmemenin yaptırımı bulunmadığı için bu hüküm, idareleri arazi ve arsa düzenlemesi yapmaya zorlamak için bir dayanak teşkil etmemektedir. Danıştay da yakın zamana kadar verdiği kararlarında idarelerin yargı kararıyla ne kamulaştırma yapmaya ne de arazi ve arsa düzenlemesi yapmaya zorlanamayacağına karar vermektedir.

Bununla birlikte Yargıtayın imar planında resmi ya da umumi hizmet alanlarında

kalan ve uzun süre kamulaştırılmayan taşınmazlarda kamulaştırmaz el atma koşullarının gerçekleştiği yolundaki içtihadı, Danıştayın bu konudaki içtihadını değiştirmesini sağlamıştır. Danıştay son zamanlarda verdiği kararlarda imar planında resmi ya da umumi hizmet alanlarında kalan ve uzun süre kamulaştırılmayan taşınmazlar açısından idarelerin parselasyon yapmaya zorlanabileceklerine karar vermektedir.

Son kararlar itibarıyla idarelerin parselasyon yapmaya zorlanıp zorlanmayacağı konusundaki son durumu şu şekilde açıklayabiliriz: **Uygulama imar planına göre resmi ya da umumi hizmet alanlarına rastlayan parsellerde maliklerin inşaat yapma imkanları olmadığına ve bu alanlarda uzun süre imar uygulaması ya da kamulaştırma yapılmamasının, maliklerin mülkiyet hakkını ihlal ettiği yargı tarafından açıkça kabul edildiğine göre belediyeler, imar planlarının onaylanmasından itibaren 3 ay içerisinde 5 yıllık imar programlarını yapmak ve bu program dâhilinde parselasyon işlemlerini yapmak zorundadır.** Bu durumda olan taşınmazlar açısından zorlayıcı nitelikte yargı kararları söz konusudur. Dolayısıyla, uygulama imar planına göre resmi ya da umumi hizmet alanlarına rastlayan parseller açısından belediyeleri yargı yoluyla parselasyon yapmaya zorlamak mümkün görünmektedir. Bunun aksine imar planına göre özel mülkiyete konu olabilecek (konut, ticaret gibi) alanlara rastlayan parsel malikleri, parsellerine ifraz-tevhit yoluyla da kavuşabilecekleri ve taşınmazlarında inşaat yapabilecekleri için bu parseller açısından idareleri yargı kararıyla parselasyon yapmaya zorlamanın mümkün olmadığını düşünüyoruz.

Danıştayın bu konudaki kararları oldukça ileri bir hukuk anlayışını yansıtmaktadır. Çünkü imar planında ayrıldığı

*amaç nedeniyle taşınmazın kullanılama-
ması mülkiyet hakkına bir müdahale teşkil
etmektedir. İmar planlarında kamu alanı
olarak tahsis edilmiş uzunca bir süre taşın-
mazların kamulaştırmayarak veya takas
yoluyla malike başka bir yerden taşınmaz
vermeyerek pasif kalmak suretiyle tasarru-
funu engelleyen idarenin, Anayasada
yer alan temel hak ve hürriyetlerle, bireyin
mülkiyet hakkına saygılı olduğundan söz
edilemez. Dahası, böyle bir durumda ida-
rece, kamu yararı savında bulunulamaz. Eş
söyleyişle, imar planlarında okul gibi umu-
mi hizmetlere ayrılan alanların yıllarca uy-
gulamaya dökülmemiş olması ve bunun da*

süre gelen bir hal alması, ortada bir kamu yararının bulunmadığının kabulünü gerektirir. *Mülkiyet hakkına kamusal yarar sebep gösterilerek getirilen sınırlama, malikin taşınmaz üzerindeki tasarruf hakkını belirsiz bir süre için kullanılmaz hale getirerek bir hukuk devletinde kişinin hak ve özgürlükleri ile kamu yararı arasında bulunması gereken dengenin bozulmasına yol açarak hukuk güvenliğini yok etmektedir. Bu dengenin kurulması için idarenin bir işlem tesis etmesi gerekiyorsa, idare vatandaşların mülkiyet hakkını korumak adına bu işlemi tesis etmelidir.*

Mustafa Tufan

Sayıştay Denetçisi

UYGULAMA İŞLERİNDE YÜKLENİCİNİN KORUMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Özet

Taşınmaz kültür varlıklarının restorasyon işlerinde yüklenicinin ilgili varlığı aslına uygun şekilde yenilemesinin yanında ilave birtakım yükümlülükleri bulunmaktadır. Uygulama işine konu olan taşınmazın, çevrenin ve üçüncü kişilerin korunması bu kapsamdadır. Müteahhidin söz konusu yükümlülüğünü yerine getirebilme amacıyla şantiye çevresinde ve iş kalemleri üzerinde alacağı koruma ve güvenlik tedbirleri nedeniyle ortaya çıkacak gider kalemlerinin yeni birim fiyat kapsamında ödenip ödenemeyeceği hususunun netleştirilmesi, uygulamada bu konuyla alakalı ihtilâfların çözümüne katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler

Taşınmaz Kültür Varlıkları, Uygulama İşleri, Koruma ve Güvenlik Tedbirleri, Yeni Birim Fiyat.

1. GİRİŞ

İçerisinde sayısız değeri barındıran ve ortak miras olma özelliğinin yanı sıra, turizm açısından da önemi son derece büyük olan taşınmaz kültür varlıklarının etkin ve aslına uygun bir şekilde korunup gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Sahip olduğu özellikler nedeniyle söz konusu taşınmazların restore edilmesi, herhangi bir taşınmazın restore edilmesinden -bilhassa süre ve iş kalemlerinin niteliği açısından- ciddi anlamda farklılık arz etmektedir. Bu itibarla, resto-

rasyona ilişkin maliyeti üstlenen kamu otoritesi tarafından özel mevzuat hükümlerine tabi kılınan taşınmaz kültür varlıkları, kimi zaman tekli bir yapı olabileceği gibi kimi zaman da belli bir alana yayılmış yapı grupları şeklinde de olabilmekte veya yerin/suyun altında bulunabilmektedir. Hassas yapıları nedeniyle ortaya çıkarılması ve restore edilmesi sırasında taşınmaza, bununla birlikte çevreye zarar verilmemesi anahtar role sahiptir. Bu kapsamda restorasyon uygulama işini ilgili mevzuatı uyarınca gerçekleştirmekte

olan yüklenicinin iş konusu kültür varlığını ve çevreyi koruma yükümlülüğü ile bu yükümlülüğün yerine getirilmesi sürecinde katlanacağı maliyetler, zaman zaman tartışma konusu olmaktadır. Bu çalışmada, yüklenicinin uygulama işlerinde işin kendisinin, iş yerinin ve çevrenin korunmasına ilişkin sorumlulukları ile bu doğrultuda alacağı güvenlik önlemleri Kültür Varlıkları İhale mevzuatı, Kamu İhale mevzuatı ve Sayıştay kararları bağlamında değerlendirilecektir.

2. KORUMA SORUMLULUĞUNUN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Özü itibariyle 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda (TBK) ifade edilen “Eser Sözleşmesi” niteliğindeki uygulama işine ait bir sözleşmede, yüklenici en geniş düzlemde söz konusu Kanunun aşağıda yer verilen hükümleri çerçevesinde sorumlu bulunmaktadır.

“MADDE 471- Yüklenici, üstlendiği edimleri iş sahibinin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle ifa etmek zorundadır.

Yüklenicinin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alandaki işleri üstlenen basiretli bir yüklenicinin göstermesi gereken meslekî ve teknik kurallara uygun davranışı esas alınır.”

Madde metninden anlaşılacağı üzere, yüklenicinin sorumluluğu özen ve sadakat borcu kapsamında ele alınmıştır. Bir eser sözleşmesinde yüklenici borcunu yerine getirirken sözleşmenin diğer tarafı olan iş sahibinin yararına olacak şekilde davranmak ve ona zarar vermekten kaçınmakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğün kapsamını hem sadakat hem de özen borcu oluşturur. Sadakat ve özen borcu, esasında Türk Medeni Kanununun 2 nci maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralının bir sonucudur (Avcı, s. 369)¹. Bununla birlikte, sadakat ve özen

borcuna ilişkin ayırım hususunda doktrinde bir görüş birliğinden söz edilememektedir. Bir görüşe göre, özen borcu sadakat borcunun bir sonucudur. Aksini savunan görüş ise özen borcu içerisinde yüklenicinin işi şahsen, kendi yönetimi altında yapma ve sadakat borcu gelmektedir².

Bu noktada, uygulama işlerinde gerçekleştirilen iş, işyeri ve çevre koruma faaliyetlerinin sadakat ve özen borçlarından hangisinin kapsamına girdiğine ilişkin bir tespit bulunmak yararlı olacaktır. Sadakat borcu, iş sahibinin menfaatine olan işleri yapmak, menfaatine ters düşecek işlerden de kaçınmak olarak ifade edilebilir (Tandoğan, s.48)³. Bunun yanında yüklenicinin sadakat borcu yalnız eserin meydana getirilmesi sırasında değil, sözleşme sonrasında dâhi iş sahibine ait olan proje, plan, vs. izinsiz şekilde kullanılmamak ve iş sahibine ait sırları saklamak şeklinde devam edecektir (Öz, s.121)⁴. Bu bağlamda, sadakat borcunun ifadan önce, ifa sırasında ve sonrasında devam eden bir borç olduğu söylenebilir.

Özen borcu ise, borçlunun işin ifası sırasında ifayı sağlayan her türlü dikkat ve itina göstermesi, işin gerektirdiği nitelik ve yetenekleri gerektiği şekilde kullanmasıdır. Mesleki ve teknik alanda geçerli kuralların uygulanmasında ise yüklenici, yüklenmiş olduğu eseri meydana getirirken, bu eseri iş sahibine teslim ederken inşaat işlerinde egemen olan anlayışa göre, benzer bir inşaat eserinin ifasını yüklenen makul ve dürüst bir yükleniciden beklenen tüm dikkati sarf etmek, bilim ve teknolojinin temel kurallarını uygulamak, kullanmak zorundadır. İşte

Sayı:119, s.367-394.

2 EREN, Fikret, “İnşaat Sözleşmeleri, İnşaat Sözleşmelerinde Müteahhidin Borçları ve Bu Borçların Yerine Getirilmemesinin Sonuçları”, Yönetici İşletmeci Mühendis ve Hukukçular İçin Ortak Seminer, BATIDER, Ankara-1996, s.75.

3 TANDOĞAN, Haluk, “Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri”, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2010.

4 ÖZ, M. Turgut, “İnşaat Sözleşmesi ve İlgili Mevzuat”, Vedat Yayıncılık, İstanbul 2012.

1 AVCI, Ali, “Türk Borçlar Kanununda Yüklenicinin Sadakat ve Özen Borcu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (2015),

yüklenicinin göstermek zorunda olduğu bu dikkat ve çaba, özen borcunu oluşturur. Öncelikle belirtmek gerekirken, özen borcu, daha ziyade ifa sırasında olmakla birlikte, sözleşmenin kurulmasından önce ve işin ifasından sonra da somut görünümünü korumaktadır. Taraflara karşılıklı borç yükleyen eser sözleşmesinde, yüklenici sözleşme konusu eseri eksiksiz ve niteliğine uygun olarak teslim etmek durumundadır. Özen borcunun, asli yükümlülük niteliğindeki eserin teslimine bağlı bir yan yükümlülük olup olmadığı hususu ise tartışmalıdır.

Yukarıda yer verdiğimiz açıklamalar çerçevesinde yüklenicinin iş, işyeri ve çevrenin korunmasına ilişkin yükümlülüklerinin, daha çok özen borcu kapsamına girdiği söylenebilir. Yargıtay kararında yer alan;

“...Yüklenicinin akdin ifası sırasında iş sahibinin zararına neden olmaktan kaçınması özen borcunun gereğidir. Yüklenici işin yapımı sırasında iş sahibine ait yapıya ait ya da başka yüklenicinin yaptığı imalâtlara zarar vermişse özen borcunun ihlâli sebebiyle iş sahibinin uğradığı zarardan sorumlu olur...” ifadeleri de bu düşünceyi destekler niteliktedir. Bununla birlikte her iki borcun birbiri ile iç içe geçmiş olduğunu hatırlatmakta fayda vardır.

Özen borcunun kamu yapım işlerine yansımaları ise “Fen ve Sanat Kurallarına Uygunluk” ifadesi ile gerçekleşmektedir. Gerek Yapım İşleri Genel Şartnamesinde (YİĞŞ), gerekse Uygulama İşleri Genel Şartnamesinde (UİĞŞ), ortak hüküm olarak;

“Yüklenici, üstlenmiş olduğu işleri, sorumlu bir meslek adamı olarak fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapmayı kabul etmiş olduğundan, kendisine verilen projeye ve/veya teknik belgelere göre işi yapmakla, bu projenin ve/veya teknik belgelerin iş yerinin gereklerine, fen ve sanat kurallarına uygun olduğunu, ayrıca işin yapılacağı yere, kullanı-

lacak her türlü malzemenin nitelik bakımından yeterliliğini incelemiş, kabul etmiş ve bu suretle işin teknik sorumluluğunu üstlenmiş sayılır.” ifadeleri yer almaktadır. Bu noktada, koruma yükümlülüğünün kamu yapım işlerindeki incelemesine geçmek yerinde olacaktır.

3. KAMU YAPIM İŞLERİ AÇISINDAN KORUMA SORUMLULUĞU

Yüklenicinin koruma yükümlülüğüne ilişkin olarak, 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun “İş ve İşyerlerinin Sigortalanması” başlıklı 9 uncu maddesi;

“Yapım işlerinde yüklenici; işyerlerindeki her türlü araç, malzeme, ihzarat, iş ve hizmet makineleri, taşıtlar, tesisler ile sözleşme konusu iş için, işin özellik ve niteliğine göre ihale dokümanında belirtilen şekilde, işe başlama tarihinden geçicikabul tarihine kadar geçen süre içinde oluşabilecek deprem, su baskını, toprak kayması, fırtına, yangın gibi doğal afetler ile hırsızlık, sabotaj gibi risklere karşı, geçici kabul tarihinden kesin kabul tarihine kadar geçecek süreye ilişkin ise kapsamı ihale dokümanında belirtilen genişletilmiş bakım devresi teminatını içeren sigorta yaptırmak zorundadır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Kamu ihale sözleşmeleri, her ne kadar hükümlerin uygulanmasında taraflara eşit hak ve yükümlülükler dağıtmış olsa da, taraflardan birinin kamuyu temsil etmesi ve kamu kaynağı kullanması nedeniyle sıradan bir sözleşmeden farklı özellikleri bünyesinde barındırmaktadır. Koruma yükümlülüğüne yönelik bir uygulama olan sigorta zorunluluğu, bu husustan ileri gelmektedir. Sigorta zorunluluğuna ilişkin maddeler sırasıyla YİĞŞ, UİĞŞ ve bunlara ait tip sözleşmelerde de yer almaktadır. Hatta bir adım öteye geçilerek, yüklenici tarafından alınacak tedbirlere rağmen oluşabilecek zararları da kapsa-

5 Y. 15 HD, 2012/8083 E, 2013/6329 K, 28.11.2013 tarihli kararı.

yacak bir sigorta (all risk) yükümlülüğü söz konusudur. Buradaki amaç aynı zamanda olağanüstü koşulların ortaya çıkması halinde yükleniciyi de güvence altına almaktır. Belirtmek gerekir ki, olası bir iş artışı ve/veya süre uzatımı durumunda, sigorta bedel ve süresi ilgili Genel Şartname hükümleri gereğince güncellenmelidir.

Sigortaya esas alınacak bedeller ise, işin kendisi için sözleşme bedeli, her türlü araç, malzeme, ihzarat, iş ve hizmet makineleri, taşıtlar, tesisler ve benzeri için ise piyasa rayıçlarına göre hesaplanan bedellerdir. Gök (2013, s.183)⁶, bu konuda mevcut hukuki düzenlemelerin istediği ve zorunlu kıldığı şeyin daha işin başında sözleşme bedelinin tamamı kadar bir sigorta güvencesi sağlanması olmayıp, işin imal edilen kısımlarının değeriyle orantılı, aşamalı ilerleyen bir sigorta sürecinin işletilmesi olduğunu, üretilen işlerin ekonomik değerindeki artışa paralel bir sigorta teminatı uygulamasının mümkün olabileceğini savunmaktadır.

Koruma yükümlülüğünün yerine getirilmesi hususunda sigorta uygulaması kuşkusuz önemli bir yer edinmekte ise de, gelecekte oluşabilecek zararların teminat altına alınmasında ziyade, işin devamı esnasında gerek şantiyenin gerekse çevre güvenliğinin sağlanması bakımından bazı imalâtlar yapılmaktadır. Bu imalâtlara ait giderlerin sözleşme kapsamında yükleniciye ödenip ödenemeyeceği konusunda tereddütler oluşmaktadır. YİĞŞ VE UİĞŞ'de konuyla ilgili hükümler sırasıyla;

“ İş ve işyerlerinin korunması konusunda gerek yapı denetimi görevlileri tarafından istenen ve gerekse yüklenicinin kendi arzusu ile uyguladığı güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin tümü yükleniciye aittir.”

“ Bu konularda gerek yapı denetimi görev-

6 GÖK, Yaşar, Yapım Sözleşmeleri Uygulama Esasları, KİM Akademi Yayınları, Ankara 2013.

lileri tarafından istenen ve gerekse yüklenicinin kendi arzusu ile uyguladığı güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin tümü yükleniciye aittir.” şeklindedir.

Birbirinin aynısı olarak nitelendirebileceğimiz hükümlerde dikkat çeken hususlardan ilki, koruma ve güvenlik önlemlerine ilişkin giderlerin tamamının yüklenici tarafından karşılanacağına ilişkindir. Diğer bir husus ise, koruma ve güvenliğe ilişkin imalâtların sözleşmenin uygulanma aşamasında yapı denetim heyetinden gelen talep üzerine veya yüklenicinin kendi isteğiyle yapılmış olmasının bir özellik arz etmeyeceğidir. Bilhassa birim fiyatlı uygulama işlerinde sıkça karşılaşılan güvenlik ve koruma imalâtlarını genel itibariyle çevrenin (üçüncü kişilerin) korunması, şantiyenin korunması ve uygulama işinin barındırdığı özgün elemanların ambalâjlanarak veya üzeri kapatılarak koruma altına alınması olarak üçe ayırabiliriz. Peki, uygulamada en çok karşılaşılan koruma ve güvenliğe ilişkin iş kalemlerine ait birim fiyatın Vakıflar Genel Müdürlüğüne yayınlanmış eski eser birim fiyat listesinde yer alması durumunda nasıl bir yol izlemek gerekir? Koruma ve güvenlik önleminin aynı zamanda tanıtım veya başka bir amaçla yaptırılması farklılık oluşturacak mıdır? Koruma ve güvenliğe ilişkin iş kalemlerine birim fiyat teklif cetvelinde yer verilmesi ile işin devamı esnasında yeni birim fiyat uygulamasına başvurularak yapılması, ödeme yapılabilmesi bakımından değişiklik arz edecek midir? İzleyen bölümlerde bu soruların cevapları izah ve tahlil edilecektir.

4. UYGULAMA İŞLERİNDE SIKÇA KARŞILAŞILAN KORUMA VE GÜVENLİĞE İLİŞKİN İŞ KALEMLERİ

4.1.Şantiye Çevresinin Galvanizli Sac İle Çevrilmesi

Eski eser birim fiyat listesinde 2016 yılından itibaren V.0613 poz numarasıyla yer

alan bu iş kaleminin yapım şartları aşağıdaki gibidir.

“Cami dışında bina çevresinde yaya trafiğine yön vermek, ziyaretçilerin ve yayaların herhangi bir üzücü olayla karşılaşmaması, can ve mal güvenliği içerisinde şantiye çevresinde gidiş gelişlerinin sağlanabilmesi için, idare ve cami yetkililerinin belirlediği yerlerde, 40/40/2 kutu profillerle karkas oluşturulması, karkasın 2 kat antipas, 2 kat yağlı boya ile boyanması, üzerine 0,7 mm kalınlığında sıcak daldırma galvanizli trapez kesitli sac kaplanması işine ait her türlü işçilik, malzeme, işyerindeki yatay-düşey taşıma, yüklenici kari ve genel giderler dâhil 1 m² bedeli.”⁷

Birim fiyat tarifinden anlaşılacağı üzere, iş kaleminin başlıca amacı bir önceki bölümde kısaca değindiğimiz çevrenin ve şantiyenin korunmasıdır. Sayıştay 8. Dairesinin 22.12.2015 tarihli ve 63 numaralı kararında⁸;

“YF.04 poz nolu “Şantiye sahasının kutu profil konstrüksiyonlu galvanizli sac ile çevrilmesi” işine ait birim fiyat analizi incelendiğinde söz konusu analizin işin ihale edilme aşamasında teklif birim fiyat cetvelinde veya eki analizlerde yer verilen bir iş kalemi olmadığı, daha sonra işin ilerleyen safhasında Makedonya Manastır Müftülüğünün inşaat alanını koruyucu bir çit ile sarılması gerektiği yönündeki yazısı üzerine işin yapıldığı alanın korunması amacıyla yeni birim fiyat analizi olarak oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda yer alan YİGŞ'nin 9/11 maddesi hükmü, ister idarenin talebi üzerine olsun isterse yüklenicinin kendi arzusu ile yapılmış olsun, işin ve işyerinin korunması amacıyla uygulanan güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin tümünün yükleniciye ait olduğunu, bu amaçla idare bütçesinden herhangi bir ödeme yapılamayacağını açıkça ortaya koymaktadır.

7 2017 Yılı Eski Eser Birim Fiyat Listesi, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/Eklenti/53893,2017-birim-fiyat-listesipdf.pdf?0> , Erişim Tarihi: Mart 2018.

8 Sayıştay 8. Dairesinin 22.12.2015 tarihli ve 63 numaralı kararı <https://www.sayistay.gov.tr/tr/kararlar/dk/?krr=15462> , Erişim Tarihi: Mart 2018.

Diğer taraftan her ne kadar mevzuatta güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin yükleniciye ait olduğu ifade edilmiş ise de ihale aşamasında teklif birim fiyat cetvelinde iş kalemi olarak yer verilerek isteklilerden şantiye çevresinin uygun malzeme ile çevrilmesine ilişkin bir teklif alınması durumunda idarenin bu uygulamayı yapılacak iş kapsamında değerlendirerek bedelini ödemeyi öngördüğü ve isteklilerin de bu kalemin ödeneceği düşüncesiyle teklif verdiği düşünülebilir. Ancak işe ait sözleşme dosyasına ekli, idare ve yüklenici tarafından onaylanmış teklif birim fiyat cetveli incelendiğinde iş kapsamında şantiye çevresinin galvanizli sac veya benzeri bir malzeme ile çevrilmesine dair herhangi bir iş kalemine yer verilmediği görülmüştür. Bir diğer ifadeyle işin yüklenicisi sözleşme eki YİGŞ'nin ilgili hükmü gereğince, gerek idareden gelen talep üzerine gerek kendi arzusu ile gerçekleştirilecek iş ve işyerinin güvenliği ve korunması amacıyla yapılacak uygulamalar için kendisine herhangi bir bedel ödenmeyeceğini bilerek teklifini vermiştir. Dolayısıyla idare tarafından YF.04 poz nolu imalat için ödeme yapılması kamu zararına neden olmaktadır.” ifadeleri yer almaktadır.

Kanaatimizce, söz konusu iş kaleminin 2016 yılında eski eser birim fiyat listesine girmesi, iş kaleminin niteliğini etkilemeyeceğinden, giderlerin de yüklenici tarafından karşılanması gerekmektedir.

4.2. Bina Cephesine Baskılı Branda İle Fonlama Yapılması

Eski eser birim fiyat listesinde yer verilmeyen bu iş kalemi, genellikle işin devamı esnasında idarenin isteği üzerine, ilgili taşınmaz kültür varlığının ve restorasyonu yaptıran idarenin isimlerinin yazıldığı ve yeni birim fiyat uygulamasıyla yaptırılan bir imalattır. Tartışmalı olan husus da tam olarak bununla ilgilidir. Şöyle ki, iş kaleminin koruma ve güvenliğe ilişkin bir özelliği olmadığı, idarenin ve taşınmaz kültür varlı-

ğının tanıtımı maksadıyla ve idarenin isteği üzerine yapılması nedeniyle mevzuata aykırı bir husus bulunmadığı düşünülebilir. Ancak, konu ilgili imalatın baskızsız türleri ile iskeleden düşmesi muhtemel parçalardan korunmaya destek olunması maksadıyla kullanılmasından ele alındığında, asıl işlevinin koruma ve güvenliğe ilişkin olduğu açıktır. Ayrıca, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan "Ahşap ve Ön Yapımlı Çelik ile Alüminyum Alaşımli Bileşenlerden Oluşan Dış Cephe İş İskelelerine Dair Tebliğ"⁹ hükmü gereğince, yapının bulunduğu parselin yola bakan cepheleriyle sınırlı olmak üzere; bina dış cephe iş iskelesinin yapı yaklaşma mesafesi içerisinde kurulan kısmının dış yüzeyinin tamamen çuval kumaşı, file, branda, levha veya aynı işlevi görebilecek benzeri iskele örtüsü ile kaplanması zorunludur. Tebliğin "Amaç ve Kapsam" başlıklı birinci maddesi;

" Tebliğin amacı; yapılan işin niteliği veya iş yeri alanının çevresel özelliklerinden dolayı imalatların dış cephede yapılmasının zaruri ve çalışanların yüksekten düşme riskinin olduğu bina inşaatlarının dış cephelerinde gerçekleştirilen; duvar, sıva, ısı-ses-su yalıtımı, kaplama, boya, montaj işleri, restorasyon, yıkım-söküm ve benzeri yapım işleri ile onarım ve güçlendirme işleri için kullanılan ahşap ile ön yapımlı çelik ve alüminyum alaşımli bileşenlerden oluşan dış cephe iş iskelelerinin detay çizimlerinin yapılması ile ruhsat eki statik projeler dâhilinde idareye sunulmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir." şeklindedir. Saydığımız gerekçelerle, söz konusu iş kaleminin bir güvenlik tedbiri olduğu ve bu tedbire ait giderlerin yüklenici tarafından karşılanması gerektiği düşüncesindeyiz. Bir önceki başlıkta yer verdiğimiz Sayıştay kararının konumuzla ilgili bölümü ise aşağıda verilmiştir.

" ... YFA.05 poz nolu "Hava geçişli branda ile bina cephesinde fon yapılması" işine ait

birim fiyat analizi incelendiğinde söz konusu analizin işin ihale edilme aşamasında teklif birim fiyat cetvelinde veya eki analizlerde yer verilen bir iş kalemi olmadığı, daha sonra işin ilerleyen safhasında, savunmada yapılan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, yoğun yaya ve araç trafiğine yakın konumda olan restorasyon işini gerek çevreden gelebilecek müdahalelerden korumak ve gerek çalışma esnasında meydana gelen kirliliğin etrafa zarar vermesini engelleyerek restorasyon çalışmalarının daha hızlı, etkin ve sağlıklı yapılmasını sağlamak amacıyla yeni birim fiyat analizi olarak oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Yukarıda yer alan YİĞŞ'nin 9/11 maddesi hükmü, ister idarenin talebi üzerine olsun isterse yüklenicinin kendi arzusu ile yapılmış olsun, işin ve işyerinin korunması amacıyla uygulanan güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin tümünün yükleniciye ait olduğunu, bu amaçla idare bütçesinden herhangi bir ödeme yapılamayacağını açıkça ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan her ne kadar mevzuatta güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin yükleniciye ait olduğu ifade edilmiş ise de ihale aşamasında teklif birim fiyat cetvelinde iş kalemi olarak yer verilerek isteklilerden branda veya benzeri malzeme ile bina cephesinde fon yapılmasına ilişkin bir teklif alınması durumunda idarenin bu uygulamayı yapacak iş kapsamında değerlendirerek bedelini ödemeyi öngördüğü ve isteklilerin de bu kalemin ödeneceği düşüncesiyle teklif verdiği düşünülebilir. Ancak işe ait sözleşme dosyasına ekli, idare ve yüklenici tarafından onaylanmış teklif birim fiyat cetveli incelendiğinde iş kapsamında hava geçişli branda veya benzeri bir malzeme ile bina cephesinde fon yapılmasına dair herhangi bir iş kalemine yer verilmediği görülmüştür. Bir diğer ifadeyle işin yüklenicisi sözleşme eki YİĞŞ'in ilgili hükmü gereğince, gerek idareden gelen talep üzerine gerek kendi arzusu ile gerçekleştirilecek iş ve işyerinin güvenliği ve korunması amacıyla yapılacak uygulamalar için kendisine herhangi bir be-

9 19.09.2014 tarihli ve 29124 sayılı Resmî Gazete.

del ödenmeyeceğini bilerek teklifini vermiştir. Dolayısıyla idare tarafından YFA.05 poz nolu imalat için ödeme yapılması kamu zararına neden olmaktadır.”

Bahse konu Sayıştay kararında göze çarpan husus, koruma ve güvenliğe ilişkin imalâtların ihale aşamasında iş kapsamına dâhil edilip edilmediğine vurgu yapılmasıdır. Kanaatimizce herhangi bir iş kaleminin, ihale aşamasında sözleşme kapsamında olması veya işin devamı sırasında yeni birim fiyat yapılarak iş kapsamına dâhil edilmesinin yükleniciye yapılan yersiz ödeme hususunda bir belirleyiciliği bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, koruma ve güvenlik imalâtı niteliğindeki bir iş kaleminin ister ihale aşamasında ister uygulama aşamasında yaptırılmasına ilişkin giderlere yüklenicinin katlanması gerektiği düşüncesindeyiz.

4.3. Özgün Elemanların Koruma Altına Alınması

Çalışmamızın konusunu teşkil eden taşınmaz kültür varlıkları restorasyon işlerinde, herhangi bir iş kalemine ilişkin çalışma yapılması sırasında, mahalde bulunan ve özgün niteliği nedeniyle korunması gereken başka yapı elemanları bulunabilmektedir. Koruma kimi zaman söz konusu elemanların çalışma esnasında zarar görmelerini engellemek adına yapılabileceği gibi projelerin kurula gönderilmesi, arkeolojik kazı yapılması için gerekli izinlerin alınması ve buna benzer süreçler nedeniyle işin zorunlu olarak durduğu durumlar nedeniyle zorunlu olabilmektedir. Sayıştay 7. Dairesinin 21.03.2017 tarihli ve 194 numaralı kararında¹⁰;

“... Analiz.14 poz numaralı özgün elemanların korunması,....., imalâtlarına ilişkin birim fiyat analizleri incelendiğinde, söz konusu analizlerin işin ihale edilme aşamasında teklif birim fiyat cetvelinde veya eki analizlerde yer verilen iş kalemi olmadığı,

daha sonra işin yapıldığı alanın korunması amacıyla yeni birim fiyat analizi olarak oluşturulduğu görülmüştür. YİĞŞ’in yukarıda da değinilen 9/11 maddesi hükmü, ister idarenin talebi üzerine olsun iserse yüklenicinin kendi arzusu ile yapılmış olsun, işin ve işyerinin korunması amacıyla uygulanan güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin tümünün yükleniciye ait olduğu, bu amaçla idare bütçesinden herhangi bir ödeme yapılamayacağı açıkça ortaya koymaktadır. Bu sebeple, söz konusu iş kalemleri için yapılan giderlerin idare bütçesinden yapılmasına olanak bulunmamaktadır.” ifadelerine yer verilmiştir. Bu kararda da iş kaleminin birim fiyat teklif cetvelinde yer alıp almaması üzerine kurulu genel yaklaşımın korunduğu görülmektedir. Ancak, burada önemle ifade etmek gerekir ki, uygulama işlerinin doğası gereği bazı yapı elemanlarının itinayla korunması gerekmektedir, aksi hâlde telafisi mümkün olmayan zararların oluşma ihtimali ortaya çıkmaktadır. Kaldı ki, şantiye dışına çıkarılmaları mümkün olmayan yapıların restorasyon süresince şantiye içinde muhafaza edilmesi gerekirken, bu durum da ilgili yapı elemanının korunmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, özgün elemanların muhafaza edilmesini sağlayacak faaliyetlerin salt koruma ve güvenlik önlemine indirgenerek değerlendirilmesi, yanlış sonuçlara yol açabilecektir. Bu nedenle, taşınmaz kültür varlığı bünyesinde bulunan özgün yapı elemanlarının zarar görmesini engellemek için yapılan faaliyetlerin iş bazında değerlendirilmesi ve genel geçer bir yaklaşımın benimsenmemesi gerektiği düşüncesindeyiz.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kendine özgü kompleks yapısı nedeniyle sözleşme aşamasında birtakım sorunlarla karşılaşılacak uygulama işlerinde, yüklenicinin almış olduğu koruma ve güvenliğe ilişkin tedbirler ve bu tedbirlerin beraberinde getirdiği maliyetlere ilişkin tartışmaları ele aldı-

10 19.07.2017 tarihli ve 341 numaralı Sayıştay Ek İlamı.

ğımız bu çalışma sonucu elde edilen tespit ve değerlendirmeleri şu şekilde sıralayabiliriz.

Koruma ve güvenliğe yönelik yüklenici tarafından alınan tedbirler, TBK'da yer alan "Sadakat ve Özen Yükümlülüğü" 'nün bir yansımasıdır. Söz konusu tedbirlerin yüklenici tarafından inisiyatif kullanılarak veya idare elemanları tarafından istenmesinin bir değeri bulunmamaktadır.

Önceki bölümde önemle vurguladığımız gibi, *Sayıştayın konuya yaklaşımı koruma ve güvenliğe ilişkin iş kalemlerinin ihale aşamasında plânlanıp birim fiyat teklif cetvelinde yer verilmesi ile yeni birim fiyat yapılarak yükleniciye ödenmesi senaryolarında farklılık göstermektedir. Bu nedenle, idarelerin uygulama işlerinde UİĞŞ 9 uncu madde kapsamında değerlendirilebilecek iş kalemlerine birim fiyat teklif cetvelinde yer vermeleri gerekmektedir. Ancak, bu değerlendirmeden yola çıkılarak koruma ve güvenliğe ilişkin bütün giderlerin sözleşme kapsamında ödenebileceği sonucunun çıkarılmaması gerekmektedir.*

İş yerinde bulunan özgün yapı elemanlarının korunması hususunda ise her bir uygulama işinin kendi koşulları altında değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Örnek vermek gerekirse, iş yerinde bulunan merdivenlerin osb ile kaplanması sıradan bir koruma ve güvenlik tedbiri olarak değerlendirilebileceği gibi, özgün kalem işi tezyinatların (süslemelerin) korunması bu kapsama alınmayıp yükleniciye ödeme yapılabilecektir.

Toparlamak gerekirse, kültürel mirasımızın yansımaları olan taşınmaz kültür varlıklarına ait uygulama işlerinde, gerek işyerinin gerekse çevrenin korunması konusunda kamu zararına sebebiyet verilmesi bakımından mevzuat hükümleri ve

ilgili Sayıştay kararları iyi analiz edilmeli ve gerek ihale gerekse sözleşme aşamaları bunlara göre tasarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

AVCI Ali, "Türk Borçlar Kanununda Yüklenicinin Sadakat ve Özen Borcu", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 119, Temmuz- Ağustos 2015, s. 367-394.

EREN Fikret, "İnşaat Sözleşmeleri, İnşaat Sözleşmelerinde Müteahhidin Borçları ve Bu Borçların Yerine Getirilmemesinin Sonuçları", Yönetici-İşletmeci Mühendis ve Hukukçular İçin Ortak Seminer, BATIDER, Ankara 1996

GÖK Yaşar, "Yapım Sözleşmeleri Uygulama Esasları", KİM Akademi Yayınları, Ankara 2013.

ÖZ M. Turgut, "İnşaat Sözleşmesi ve İlgili Mevzuat", Vedat Yayıncılık, İstanbul 2012.

Sayıştay 8. Dairesinin 22.12.2015 tarihli ve 63 numaralı kararı <https://www.sayistay.gov.tr/tr/kararlar/dk/?krr=15462> , Erişim Tarihi: Mart 2018.

TANDOĞAN Haluk, "Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri", Vedat Yayıncılık, İstanbul 2010, C.2.

Yargıtay. 15. Hukuk Dairesinin 2012/8083 Esas, 2013/6329 Karar numaralı ve 28.11.2013 tarihli kararı.

19.09.2014 tarihli ve 29124 sayılı Resmi Gazete.

2017 Yılı Eski Eser Birim Fiyat Listesi, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/Eklen-ti/53893,2017-birim-fiyat-listesipdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: Mart 2018

19.07.2017 tarihli ve 341 numaralı Sayıştay Ek İlamı.

Av. Necati TORUN

BELEDİYE MECLİS ÜYESİNİN ORTAĞI OLDUĞU ŞİRKET BELEDİYENİN İHALELERİNE KATILABİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri, idare ile istekli arasında kuralları 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yer alan ve ihalelerin sonuçlanmasını müteakip 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeler Kanunundaki maddelerin öncelikli olarak uygulandığı ekonomik değeri 120 milyar TL'yi geçen bir alandır.

Bu alandan ekonomik olarak yararlanmak isteyen isteklilerle ihaleyi yapan idareler arasında; ayrıca ihaleyi kazanan yüklenici ile idare arasında zaman zaman oluşan uyuşmazlıklar sebebiyle davalar açılabilen ve ilgi alanına göre idari yargı veya adli yargıda bu davalar görülebilmektedir.

Kamu ihalelerine ilgili olarak sıklıkla yaşanan problemlerden birisi de ihalelere katılmayacak olduğu halde katılanlarla ilgili ortaya çıkan durumlardır. Belediye meclis üyesinin ortağı olduğu şirketin belediyenin ihalesine girip giremeyeceğine açıklamalar makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. İHALELERE KATILAMAYACAK OLANLAR HAKKINDAKİ DÜZENLEMELER

Makalemizin konusunu teşkil eden hususla ilgili olarak gerek 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda gerekse de 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda önemli düzenlemeler yer almaktadır;

2.1. 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunundaki Düzenlemeler;

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun "İhaleye katılmayacak olanlar" başlıklı 11 inci maddesinde ihalelere katılmayacak olanlar aşağıdaki şekilde yer almaktadır; "Aşağıda sayılanlar doğrudan veya dolaylı veya alt yüklenici olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde ihalelere katılamazlar:

a) Bu Kanun ve diğer kanunlardaki hükümler gereğince geçici veya sürekli olarak idarelerce veya mahkeme kararıyla kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanmış olanlar ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar-

dan veya örgütlü suçlardan veyahut kendi ülkesinde ya da yabancı bir ülkede kamu görevlilerine rüşvet verme suçundan dolayı hükümlü bulunanlar.

b) İlgili mercilerce hileli iflas ettiğine karar verilenler.

c) İhaleyi yapan idarenin ihale yetkilisi kişileri ile bu yetkiye sahip kurullarda görevli kişiler.

d) İhaleyi yapan idarenin ihale konusu işle ilgili her türlü ihale işlemlerini hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olanlar.

e) (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şahısların eşleri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile evlatlıkları ve evlat edinilenleri.

f) (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilenlerin ortakları ile şirketleri (bu kişilerin yönetim kurullarında görevli bulunmadıkları veya sermayesinin % 10'undan fazlasına sahip olmadıkları anonim şirketler hariç).

İhale konusu işin danışmanlık hizmetlerini yapan yükleniciler bu işin ihalesine katılamazlar. Aynı şekilde, ihale konusu işin yüklenicileri de o işin danışmanlık hizmeti ihalelerine katılamazlar. Bu yasaklar, bunların ortaklık ve yönetim ilişkisi olan şirketleri ile bu şirketlerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip oldukları şirketleri için de geçerlidir.

İhaleyi yapan idare bünyesinde bulunan veya idare ile ilgili her ne amaçla kurulmuş olursa olsun vakıf, dernek, birlik, sandık gibi kuruluşlar ile bu kuruluşların ortak oldukları şirketler bu idarelerin ihalelerine katılamazlar.

Bu yasaklara rağmen ihaleye katılan istekliler ihale dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir. Ayrıca, bu durumun tek-

liflerin değerlendirmesi aşamasında tespit edilememesi nedeniyle bunlardan biri üzerine ihale yapılmışsa, teminatı gelir kaydedilerek ihale iptal edilir.”

Görüleceği ilgili madde hükümlerinden belediye meclis üyelerinin özellikle madde-deki (c) ve (d) bentlerine ilişkin düzenleme kapsamında olduğu noktasında değerlendirmelerde bulunulabilir. Ancak, belediye meclis üyelerinin ihale sürecinde herhangi bir karar makamında veya onay makamında olmadığını da belirtmek gerekmektedir.

2.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunundaki Düzenlemeler;

5393 sayılı Belediye Kanununun 18 inci maddesinde belediye meclisinin görev ve yetkileri ayrıntılı olarak sayılmıştır. Aşağıda makalemizin konusu olan ihale sürecindeki görev ve yetkileri ile ilgili düzenlemeler seçilerek aşağıda belirtilmektedir.

“Belediye meclisinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.

b) Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.

d) Borçlanmaya karar vermek.

e) Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.

h) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL'den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragat karar vermek.

i) Bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.

j) Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.

k) Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.

s) Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.

Görüleceği üzere belediye meclis üyelerinin doğrudan ihale süreci ile ilgili olarak herhangi bir görevi bulunmamaktadır.

Ancak, aynı kanunun “Başkan ve meclis üyelerinin yükümlülükleri” başlıklı 28 inci maddesinde “Belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, meclis üyeleri ise görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.” hükmü yer almaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 28 inci maddesinin gerekçesinde, “Belediye başkanı ve belediye meclis üyelerinin, görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren üç yıl süreyle belediye ve bağlı kuruluşlarından doğrudan veya dolaylı olarak iş alamaması, belediye nezdinde komisyonculuk ve temsilcilik yapamaması hükme bağ-

lanarak nüfuz istismarının önlenmesi amaçlanmaktadır.” açıklaması bulunmaktadır.

İşte bu hüküm belediye meclis üyelerinin belediye ihalelerine girebilmelerine ilişkin engel olabilecek nitelikte bir hükümdür.

3. BELEDİYE MECLİS ÜYESİNİN ORTAĞI OLDUĞU ŞİRKET BELEDİYESİNİN İHALELERİNE KATILABİLİR Mİ?

Makalemizin konusunu teşkil eden hususa ilişkin olarak Kamu İhale Kurulunun geçtiğimiz aylarda (24.01.2018 tarihli ve 2018/UM.I-263 sayılı)karara bağladığı bir olay açıklayıcı olacaktır;

3.1. Tartışma Konusu Olay

Belediye meclis üyesinin ortak olduğu şirket belediyenin ihalesine katılmıştır. Firma değerlendirme dışı bırakılmıştır. Firma- nın itirazı şunlardır;

- Meclis üyelerinin şirketlerinde hisse ortaklığı bulunmamaktadır.
- Meclis üyelerinin ihale yetkilisi, harcama ve gerçekleştirme görevlisi olmadığı, ihale sürecinde görev almadığı, ihale komisyonunda herhangi bir görevi bulunmamaktadır.
- İhale komisyonunda görevli kişilerle belediye meclis üyesinin kan bağı ve akrabalığı bulunmamaktadır.
- Son olarak meclis üyesinin şirket adına teklif sunma yetkisinin bulunmadığı, imza yetkisinin şirket müdürü olan bir başka kişiye aittir.

3.2. Kamu İhale Kurulunun Yapmış Olduğu İnceleme Sonucunda Yaptığı Tespitler

Yapılan incelemede şirket tarafından teklif dosyasında sunulan 07.12.2006 tarihli ortaklar kurulu karar defterinden bir müdür ve belediye meclis üyesinin şirketi temsile 30 yıl süre ile yetkili kılındıkları anlaşılmıştır.

Yine teklif dosyasında sunulan Noterlik tarafından onaylanan 29.12.2006 tarihli ve 4752 yevmiye numaralı imza sirkülerinden bir müdür ve belediye meclis üyesinin temsile 30 yıl süre ile yetkili kılındıkları anlaşılır.

“www.ticaretsicil.gov.tr” internet adresi üzerinden yapılan sorgulamada 07.05.2007 tarihli ve 6802 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde “...her türlü hak kazandırıcı, borçlandırıcı, taahhütname, muvafakatname ve beyanname, ..., sözleşmeler imzalamaya müdür ve belediye meclis üyesi münferiden yetkili kılınmıştır.” ifadelerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

İdare tarafından 15.01.2018 tarihli yazı ekinde gönderilen belgeler incelendiğinde belediye meclis üyesinin 30.03.2014 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçimi sonucunda Burdur İli, Gölhisar İlçesi Belediye Meclisi 2. Sıra Asil üyeliğine seçildiği ve halen belediye meclis üyesi olarak görev yaptığı anlaşılmıştır.

3.3. Kamu İhale Kurulu Kararı;

4734 sayılı Kanununun 11 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca ihaleyi yapan idarelerin ihale yetkilisi kişileri ile bu yetkiye sahip kurullarda görevli kişiler, ihaleyi yapan idarenin ihale konusu işle ilgili her türlü ihale işlemlerini hazırlamak, yürütmek, sonuçlandırmak ve onaylamakla görevli olanlar, (c) ve (d) bentlerinde belirtilen şahısların eşleri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile evlatlıkları ve evlat edinilenler ve (c), (d) ve (e) bentlerinde belirtilenlerin ortakları ile şirketlerinin görev yaptıkları idarelerin ihalelerine katılmayacakları hükme bağlanmıştır.

Yapılan incelemede belediye meclis üyesinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 11'inci maddesinde sayılan ihaleye katılma-

yacaklar içinde yer almadığı görülmekle birlikte 5393 sayılı Belediye Kanununun “Başkan ve meclis üyelerinin yükümlülükleri” başlıklı 28 inci maddesinde yer alan “Belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, meclis üyeleri ise görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.” hükmü çerçevesinde **belediyelerce gerçekleştirilen ihalelere yalnızca doğrudan katılımın değil dolaylı katılımın da yasaklandığı anlaşılmaktadır.**

Her ne kadar başvuru sahibi tarafından “Mehmet ...'nun şirket adına teklif sunma yetkisinin bulunmadığı, imza yetkisinin şirket müdürü olan Bülent ...'a ait olduğu” iddia edilmekteyse de yapılan incelemede birim fiyat teklif mektubu ve eki cetvelin Bülent ... tarafından imzalandığı, ancak Mehmet ...'nun şirketi münferiden temsil ve ilzam yetkisinin bulunduğu, şirket adına taahhüt vermeye, borçlandırıcı işlem yapmaya ve sözleşmeler imzalamaya yetkili olduğu, örneğin ...İnş. Tic. San. ve Tur. Ltd. Şti. ile TP Petrol Dağıtım A.Ş. arasında akaryakıt alımına ilişkin olarak imzalanan ariyet sözleşmesi, cari hesap sözleşmesi ve protokolün şirket yetkilisi olarak Mehmet ... tarafından imzalandığı göz önüne alındığında 5393 sayılı Belediye Kanununun 28 inci maddesinde yer alan hükmün “...belediye meclis üyelerinin, görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren üç yıl süreyle belediye ve bağlı kuruluşlarından doğrudan veya dolaylı olarak iş alamaması, belediye nezdinde komisyonculuk ve temsilcilik yapamaması hükme bağlanarak nüfuz istismarının önlenmesi amaçlanmaktadır.” şeklindeki gerekçesi çerçevesinde **teklif mektubunu imzalamasa dahi şirketi münferiden borçlandırma yetkisi bulunan**

ve şirket temsilcisi olan belediye meclis üyesinin görev yaptığı belediyenin ihalesine katılmasının dolaylı katılım kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla ...İnş. Tic. San. ve Tur. Ltd. Şti. yi temsile yetkili olan ... Okunakol'un aynı zamanda halen belediye meclis üyesi olduğu anlaşıldığından belediye tarafından yapılan "2018 Yılı Akaryakıt Alımı" ihalesine katılmayacağı ve teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasının mevzuata uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

4. SONUÇ

İsteklilerle ihaleyi yapan idareler arasında; ayrıca ihaleyi kazanan yüklenici ile idare arasında zaman zaman uyuşmazlıklar çıkabilmektedir.

Bu uyuşmazlıkların bazıları da ihaleye katılmayacak olanlar hakkında yer alan uyuşmazlıklardır.

İhale sürecinde görev alan kişilerin kendilerinin veyahut akrabalarının ihaleye katılmayacaklarına ilişkin 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 11 inci maddesinde açıklayıcı hükümler bulunmaktadır.

Belediye meclisinde görev alanlarında, belediye'nin ihalelerine doğrudan veyahut dolaylı olarak katılmayacaklarına ilişkin

5393 sayılı Belediye Kanununun 28 inci maddesinde açık bir hüküm bulunmaktadır.

Makalemizin konusunu teşkil eden belediye meclis üyesinin ortağı olduğu şirketin Kamu İhalelerine 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde katılıp katılmayacağı, Kamu İhale Kurulu tarafından meclis üyelerinin ihale sürecinde görevli ve yetkili olmadıklarından dolayı 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa aykırılık teşkil etmediği; ancak 5393 sayılı Belediye Kanununun 28 inci maddesindeki hükme açıkça aykırılık taşıdığından ötürü şirketin değerlendirme dışı bırakılması gerektiği doğrultusunda bir karar ile sonuçlanmıştır.

Ayrıca, bu firmanın tespiti durumunda firmanın geçici teminatın gelir olarak kaydedilip firma hakkında yasaklılık işlemlerinin başlatılacağı da unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Kamu İhale Kanunu, www.basbakanlik.gov.tr/mevzuat

5393 sayılı Belediye Kanunu, www.basbakanlik.gov.tr/mevzuat,

Kamu İhale Genel Tebliği, www.kik.gov.tr/mevzuat

Sedi KAVAK

*İç Denetçi
Anadolu Üniversitesi*

Engin KÜKRER

*İç Denetçi, CGAP
Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü*

İÇ KONTROL-2

(İç Kontrol Sisteminin Tasarımında Genel Olarak Yapılan Hatalar ve Çözüm Önerileri)

1. GİRİŞ

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunuyla kamu mali yönetim sistemi uluslararası standartlar ve Avrupa Birliği uygulamalarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmiş ve bu kapsamda etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır.

İlk makalemizde iç kontrol sistemine ilişkin genel çerçeveyi ortaya koymuş ve iç kontrol sistemini ana hatlarıyla açıklamıştık. Bu makalede ise iç kontrol sisteminin tesis edilmesi, geliştirilmesi ve izlenmesi bağlamında en önemli doküman olan “Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı” hazırlık aşamasında idarelerin genel olarak yaptıkları hatalar ve çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

2. EYLEM PLANININ HAZIRLANMASINDA GENEL OLARAK YAPILAN HATALAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kamu iç kontrol sisteminin işleyişini değerlendiren Sayıştay, iç denetim birimleri ile

sisteme rehberlik görevini üstlenen Bütçe ve Mali Kontrol Şube Müdürlüğü tarafından tespit edilen yaygın hatalar şunlardır:

2.1 İç kontrol sisteminin kurum ve kurum amirleri tarafından yeterince anlaşılması/önemsenmemesi

İlk makalemizde ayrıntılı olarak anlattığımız üzere “İç Kontrol Sistemi” bir yönetim aracı olup, kaynakların etkili, ekonomik ve verimlilik esaslarına uygun olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Bu sistemden istenen başarının sağlanması öncelikle üst yönetici ve diğer yöneticilerin “İç Kontrol Sistemi”ni özümsemiş olmasına ve sistemin faydasına inanmış olmasına bağlıdır.

Şüphesiz yönetici ve çalışanların benimsemedikleri bir plan ne kadar kusursuz hazırlanmış olursa olsun kağıt üzerinde kalacak ve kuruma beklenen katkıyı sağlamayacaktır. Bu nedenle, iç kontrol sisteminin kuruma tesis edilmesiyle ilgili olarak en önemli ve ilk adım; sistemin başta yöneticiler olmak üzere tüm personele benimsetilmesi olmalıdır.

Bunu yaparken odaklanılması gereken en kritik husus ise kurumun ihtiyaçlarının ve yönetici/çalışanların beklentilerinin iyi tespit edilebilmesidir. Bu iki husus (ihtiyaç ve beklentiler) dikkate alınarak yapılan bir eylem planı; eylemler gerçekleştikçe idareyi rahatlatacağından dolayı benimsenecek ve tüm personelin sisteme güvenini artıracaktır.

2.2 Başka kurumların hazırlamış olduğu eylem planlarının kopyalanarak aynen ya da ufak tadilatlarla kullanılması

İç kontrol standartlarına uyum eylem planındaki gerçekleştirilmesi planlanan eylemlerin standart bir hal tarzı içermediği, kurumların mevcut durumlarına, kurumsal yönetim ve organizasyon yapısı ile iş süreçlerine göre farklılıklar gösterebileceği bilinmektedir.

Örneğin, 3üncü bileşen olan "Kontrol Faaliyetleri" ile ilgili olarak 7 nci standart olan "Kontrol stratejileri ve yöntemleri" standardının 3 üncü genel şartı "*Kontrol faaliyetleri, varlıkların dönemsel kontrolünü ve güvenliğinin sağlanmasını kapsamalıdır.*" şartını ele alalım. Bir idare konuyla ilgili varlıkların dönemsel kontrolünü sayım yapmak suretiyle sağlarken, diğer bir idare buna ek olarak bir otomasyon yardımıyla da bu işlemleri takip edebilir. Ayrıca, varlıkların güvenliğinin sağlanması ile ilgili prosedürler; güvenliği sağlanacak varlığın türüne, kurumun imkân ve kabiliyetlerine, konuyla ilgili mevzuata göre kurumdan kuruma farklılıklar gösterebilecektir. Bu bakımdan başka kurumların mevcut uygulamaları, iyi uygulama örnekleri ile kıyaslama bakımından incelenmesi faydalı olmakla birlikte, bu eylem planlarının aynen ya da küçük tadilatlarla kullanılması yerinde bir yaklaşım değildir. Bunun yerine her idare öncelikle kendi mevcut durumunu tespit ederek, elde edilecek bilgileri dikkate almak suretiyle imkan ve kabiliyetleri doğ-

rultusunda eylem planını hazırlamalıdır.

2.3 İdarelerin sürece dahil olmadan "Hizmet Alımı" yoluyla eylem planlarını özel kuruluşlara yaptırması

Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Genelgesinin¹ 10 uncu maddesinde;

"Eylem Planları idarelerin kendi ürünleri olmak durumundadır. Bakanlığımız tarafından yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberinde açıklanan eylem planı hazırlama süreci; eylem planlarının üst yöneticinin liderliği ve gözetiminde strateji geliştirme biriminin teknik desteği ve koordinatörlüğünde, harcama birimlerinin temsilcilerinin katılımıyla hazırlanmasına imkan sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bu nedenle rehberde belirtilen birim ve görevlilerin katılımı olmaksızın, eylem planlarının hazırlanması işinin hizmet alımı suretiyle özel kişi ve kuruluşlara yaptırılmaması gerekmektedir." hükmüyle eylem planlarının idarelerin kendi ürünleri olması vurgulanarak Kamu İç Kontrol Rehberinde belirtilen **birim ve görevlilerin katılımı olmaksızın**, eylem planlarının hazırlanma işinin hizmet alımı suretiyle özel kişi ve kuruluşlara yaptırılmaması hususu belirtilmiştir. Bu konuda kurum tarafından bir danışmanlık hizmetine ihtiyaç duyulsa dahi mutlaka rehberde belirtilen birim ve görevliler süreçlerin içine dahil olmalıdır.

2.4 Eylem Planı hazırlık çalışmalarının üst yönetici onayıyla başlatılmaması

Kamu İç Kontrol Rehberi, üst yöneticinin iç kontroldeki rol ve sorumluluklarını şu şekilde tanımlamıştır: "**Üst yönetici: İdarede yeterli ve etkili bir iç kontrol sisteminin kurulmasını sağlamak, işleyişi izlemek ve gerekli tedbirleri alarak geliştirmek üst yöneticinin**

¹ Maliye Bakanlığınca yayımlanan 02/12/2013 tarihli, 70451394-24 sayılı ve "Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum" konulu Genelge.

sorumluluğundadır. İç kontrol sisteminin sahibi üst yöneticidir. Üst yönetici, genel olarak izleme görevini üstlenmekle birlikte kurumun hedefleri doğrultusunda faaliyetlerini yürütmesinden ve iç kontrol sisteminin düzgün biçimde işleyişinin sağlanmasından sorumludur..”

Buna göre, üst yönetici “İç Kontrol Sisteminin” sahibi olarak sistemin kurulmasından, işleyişinden, geliştirilmesinden ve izlenmesinden sorumludur. Bu nedenle, sürecin sahibi olarak üst yönetici eylem planı hazırlık çalışmalarını bizzat kendi onayıyla başlatmalıdır.

Söz konusu onay dokümanında;

- Çalışmanın amacı,
- Kapsamı,
- Harcama birimleri ve strateji geliştirme birimlerinin görev ve sorumlulukları
- Çalışmalarda görev alacak kurul, grup ve personelin bu çalışmadaki görev ve sorumlulukları,
- Çalışmaların İzlenmesine İlişkin Yöntem,

ve gerek duyulan diğer hususlar mutlaka belirtilmelidir.

2.5 Mevcut durum tespit edilmeden eylem planının hazırlanması

Gerek iç ve dış denetim birimlerinin, gerekse Bütçe ve Mali Kontrol Şube Müdürlüğünün iç kontrole yönelik tespitleri incelendiği zaman en yaygın hatalardan biri olarak **“mevcut durumun ortaya konmadan eylem planı hazırlanması”** fiili karşımıza çıkmaktadır.

Eylem planları hazırlık sürecinde idareler, gerekli kurul/gruplarını oluşturmayı müteakip, 5018 sayılı Kanun ve ilgili diğer

mevzuatta öngörüldüğü gibi iç kontrol sisteminin karşılaştırılan ve eksiklikleri ortaya koyan bir rapor düzenlenmelidir. Söz konusu rapor için “Kamu İç Kontrol Rehberi”²nde bulunan “İZ EK-1 Örnek İç Kontrol Sistemi Soru Formu” ve bu formdan hareketle hazırlanacak olan “İZ EK-2 İç Kontrol Sistemi Değerlendirme Raporu” nun kullanılması faydalı olacaktır.

Ayrıca, ilgili standarda ilişkin mevcut durum hanesi doldurulurken üst yönetici ve diğer yöneticilerin görüşleri ile tespitleri, iç ve dış denetim raporları, iç kontrol değerlendirme raporu, anketler, çalışanların görüş ve önerileri vb. unsurlardan yararlanılmalıdır.

Sadece hazırlanacak ilk eylem planı için değil, takip eden dönemlerde yapılacak eylem planlarının öncesinde de durum tespiti yapılması şarttır. **Esasen, bir önceki eylem planı döneminin çıktıları, müteakip dönemin girdileri olacaktır.**

2.6 Eylem planı hazırlık sürecinde teşkil edilmesi gereken kurul/grup ve sorumluların belirlenmemesi

Yapılan incelemelerde, bazı idarelerin eylem planı hazırlık döneminde teşkil edilmesi gereken kurul/grupları oluşturmadan söz konusu **eylem planını görevlendirilen birim marifetiyle hazırladığı tespit edilmiştir.** Eylem planı hazırlanması ile ilgili olarak tercihen harcama birimlerinin temsilcilerinden oluşan “Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Hazırlama Grubu” teşkil edilmelidir.

Ayrıca, oluşacak plan taslağını üst yöneticiye sunmadan önce değerlendirme yapacak ve plan hazırlama grubunun çalışmalarına yön verecek “İç Kontrol İzleme ve Yönetim Kurulu” oluşturulmalıdır. Söz konusu

² İlgili rehberine http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/8227_kamuickontrolrehberi1versiyon12.pdf?0 adresinden ulaşılabilir.

kurulun bir üst yönetici yardımcısı başkanlığında, birim yöneticilerinden teşkil edilmesi önerilir. Bununla birlikte, oluşacak kurul ve grupların sekreteryaya hizmetleri strateji geliştirme birimleri tarafından sağlanmalıdır.

Eylem planı hazırlık süreci yukarıda ayrıntılı olarak izah edildiği gibi üst yöneticinin onayıyla, Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Hazırlama Grubu tarafından öncelikle idaredeki mevcut durum ile 5018 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatta öngörülen iç kontrol sistemini tespit eden, karşılaştıran ve boşlukları ortaya koyan bir rapor hazırlanması ile başlamaktadır. Bu rapora, idarede Kamu İç Kontrol Standartlarına uyumlu bir iç kontrol sisteminin oluşturulmasını sağlamak amacıyla yapılması gereken çalışmaları, prosedürleri ve düzenlemeleri gösteren Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Taslağı eklenmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede hazırlanan değerlendirme raporu ve bu raporun eki olan Eylem Planı Taslağı, İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu tarafından görüşülür. Kurul, Eylem Planı Taslağında mevcut bir eylemin çıkarılması veya yeniden değerlendirilerek geliştirilmesi veya Taslakta bulunmayan bir eylemin eklenmesi gerektiği sonucuna varırsa, bu değişikliği yapabileceği gibi, gerekçesi ile birlikte Eylem Planı Hazırlama Grubuna gönderebilecektir. Kurul tarafından uygun bulunan rapor ve Eylem Planı üst yöneticinin onayına sunulur. Eylem Planında önerilen çalışmalar üst yönetici tarafından değerlendirilir, varsa gerekli görülen değişiklikler bu aşamada yapılır. Bu suretle son şekli verilen Eylem Planı üst yönetici tarafından onaylanarak yürürlüğe konulur.

Yine durum tespiti yapılırken veya eylem planı hazırlanırken kurumların iç denetim birimlerinin danışmanlığından faydalanıl-

ması da yararlı olacaktır. Zaten iç denetim birimlerinin ana görevlerinden biri de “İç kontrol sisteminin tasarım ve işleyişini sürekli olarak incelemek, güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesini sağlamak ve geliştirilmesi için tavsiyeler sunmak suretiyle iç kontrol sistemini geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.”³

2.7 Eylem planı hazırlık çalışmalarına taşra teşkilatlarının dahil edilmemesi

Mevcut durumun ortaya konması ve eylem planının hazırlanması için teşkil edilen “Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Hazırlama Grubu”na mümkün olduğunca idarenin tüm birimleri dahil edilmelidir. Konuyla ilgili olarak gerekirse alt çalışma grupları da oluşturulabilir.

Bu hem planın daha gerçekçi olmasını sağlayacak, hem de tüm birimlerin planı benimsemesine yardımcı olacaktır. Eylem planının gerçekçi ve uygulanabilir olması için katılımcı bir anlayışla hazırlanması şarttır. Bu nedenle, oluşturulacak kurul/gruplara mutlaka taşra teşkilatlarının da katılımı sağlanmalıdır.

2.8 Eylem planındaki eylemlerin sorumlu birimlerle koordine edilmeden belirlenmesi

Bazı kurumlarda birim yöneticileri, kendi birimine eylem planı kapsamında bir görev verildiğini eylem planı yayımlandıktan sonra öğrenmektedir. Bu tarz bir aksiyon, iç kontrol sisteminin yapısına uymayan, hatta iç kontrol sistemine zarar verebilecek son derece hatalı bir uygulamadır. Kendi görüşü alınmadan kendisine dikte ettirilen bir eylemi doğal olarak ilgili birim de tepkiyle karşılayacaktır. Bu da iç kontrol sistemine ve eylem planına karşı ilgili kurumda olumsuz bir bakış açısına neden olacaktır. Ayrıca,

3 Maliye Bakanlığı BÜMKO Genel Müdürlüğü Kamu İç Kontrol Rehberi Sayfa:6

konuyla ilgili birimin önereceği muhtemel alternatif eylem teklifleri de değerlendirme dışı kalacaktır.

Bu nedenle, eylem planı hazırlık sürecinde, eylem planında sorumlu ya da işbirliği yapacağı belirtilen birimlerle mutlaka süreç koordine edilmelidir. Mevcut durum, öngörülen eylemler, sorumlu/işbirliği yapacak birimler, çıktı ve tamamlama tarihleri bu birimlerin görüşleri ve önerileri dikkate alınarak belirlenmelidir.

3. SONUÇ

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından eylem planları hazırlanırken yukarıda belirttiğimiz yaygın hataların dikkate alınmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Buna göre;

a) İç kontrol sistemine üst yönetici ile birim yöneticilerinin sahiplenmesi noktasında etkin, yeterli düzeyde toplantılar ve görüşmeler ile rehberler, el broşürleri vb. dokümanlar hazırlanmak suretiyle bilgilendirme yapılmalıdır.

b) Merkez ve taşra birimlerinin sistemi sahiplenmesini teminen katılımcı bir anlayış ortaya konulmalıdır.

c) Eylem planının hem hazırlanması sürecinde hem de uygulama sürecinde kurum bünyesinde faaliyet gösteren iç denetim organizasyonundan mutlaka danışmanlık faaliyetleri talep edilmelidir.

ç) Uygulanabilir eylemlere dayalı olarak kurgulanan iç kontrol sisteminin kurumsal amaç ve hedeflere ulaşmada önemli derecede katkı sağlayacağı gerçeğinden hareketle, iç kontrol sisteminin bileşenleri,

standartları ve genel şartları çerçevesinde seminer, toplantılar vb. etkinlikler yapılmalı ve benzer hizmet alanında faaliyet gösteren kurumlarla bilgi alış verişi içerisinde bulunulmalıdır.

d) Mevcut durumun belirlenmesi, eylemlerin oluşturulması vb. çalışmalara ilişkin her türlü bilgi ve belge değerlendirilmeli, analizler, anketler, görüşmeler ve araştırmalar yapılarak mevcut mevzuat öngörülere de dikkate alınmak suretiyle bir plan hazırlanmalıdır.

e) Kurum hizmet içi programlarında ve gerekli görülen durumlarda iç kontrol sisteminin yasal çerçevesi, sistemin tasarımı, eylem planının hazırlanması süreci, sürecin yönetimi, çıktıların hazırlanması vb. hususları kapsayacak nitelikte hizmet içi eğitim programları hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar

Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği

Kamu İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planı Rehberi

Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik

Kamu İç Kontrol Rehberi

Sayıştay Başkanlığı 2016 yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu

[Http://kontrol.bumko.gov.tr/TR,2042/eylem-planı-icin-oneriler.html](http://kontrol.bumko.gov.tr/TR,2042/eylem-planı-icin-oneriler.html)

Yusuf GÜNDÜZ

SGK Müfettişi

5510 SAYILI KANUNA GÖRE ÖZEL BİNA İNŞAATI İŞLERİNDE VALİLİKLER, YEREL YÖNETİMLER VE DİĞER KAMU İDARELERİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ ve İDARİ YAPTIRIMLAR

1. GİRİŞ

İşverenin, işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, işin yürütümü açısından gerekli olan asgari işçilik miktarının hesaplandığı “Asgari İşçilik İncelemesi”; kayıt dışı istihdamı önleyici en önemli tedbir olarak uygulanmaktadır. Farklı kriterlerle işverenlerin incelenmesi esasına dayanan ve asgari işçilik olarak isimlendirilen müessese 01/01/1994 tarihinde hayata geçirilmiş olup hem ihaleli işlerde hem de özel bina inşaatı işlerinde uygulama yerini bulmuştur. Ayrıca, konu ile ilgili olarak yerel yönetimler ve valiliklerle beraber diğer kamu idarelerinin de yükümlülükleri olup biz de bu makalemizde bilhassa özel bina inşaatı kapsamında söz konusu yükümlülüklerin neler olduğunu kaleme alacağız.

2. ASGARİ İŞÇİLİK İNCELEMESİ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel

Sağlık Sigortası Kanununun 85 inci maddesinde; “İşverenin, işin emsaline, niteliğine, kapsam ve kapasitesine göre işin yürütümü açısından gerekli olan sigortalı sayısının, çalışma süresinin veya prime esas kazanç tutarının altında bildirimde bulunduğu tespit halinde, işin yürütümü açısından gerekli olan asgari işçilik tutarı; yapılan işin niteliği, kullanılan teknoloji, işyerinin büyüklüğü, benzer işletmelerde çalıştırılan sigortalı sayısı, ilgili meslek veya kamu kuruluşlarının görüşü gibi unsurlar dikkate alınarak Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından tespit edilir. Söz konusu tespitler, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından yapılır.

Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar tarafından ihale mevzuatına göre yaptırılan işlerden ve özel nitelikteki inşaat işlerinden dolayı bu işleri yapan işveren tarafından yeterli işçilik bildirilmiş olup olmadığı Kurumca araştırılır. Bu araştırma sonucunda yeterli işçiliğin bildirilmemiş ol-

duğu anlaşılırsa, eksik bildirilen işçilik tutarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, 89 uncu madde gereği hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmek üzere işverene tebliğ edilir. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödendiği veya ödeneceğinin işveren tarafından yazılı olarak taahhüt edilmesi halinde borç kesinleşir. Kuruma verilecek taahhütnamede üstlenilen ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde, işveren hakkında 88 inci ve 89 uncu maddeler uyarınca işlem yapılır. Tebliğ edilen prim ve gecikme cezası ve gecikme zammının ödenmemesi, taahhütname verilmemesi veya Kurumca işyerinin denetlenmesine gerek görülmesi durumunda Kurumca inceleme yapılır.

Bu maddenin birinci ve ikinci fıkrasında belirtilen usullerle Kuruma bildirilmediği tespit edilen asgari işçilik tutarı üzerinden Kurumca re'sen tahakkuk ettirilen sigorta primleri, 88 inci ve 89 uncu maddeler dikkate alınarak işverene tebliğ edilir. İşveren, tebliğ edilen prim borcuna karşı tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Kuruma itiraz edebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazın reddi halinde işveren, kararın tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde yetkili iş mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvurulması, prim borcunun takip ve tahsilini durdurmaz” hükümleri bulunmaktadır.

Kısacası asgari işçilik, adından da anlaşılacağı üzere işverenlerce yürütülen işlerle ilgili olarak Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi gereken en az yani minimum işçilik miktarıdır. Sosyal Güvenlik Kurumu işverenler tarafından yapılan özel nitelikli bina inşaatlarında, ihale konusu işlerde ve devamlı işyerlerinde asgari işçilik uygulamasını hayata geçirmektedir.

2.1. Özel Bina İnşaatı İşlerinde Asgari İşçilik Uygulaması

Özel nitelikli bina işyerleri ile ilgili olarak yapılacak olan asgari işçilik hesaplamasına 12/05/2010 tarihli ve 27579 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 111 ve 112 nci maddelerinde yer verilmiştir. Buna göre söz konusu maddeler özetlendiğinde aşağıdaki hususlar ortaya çıkacaktır.

Gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği haiz olmayan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan özel nitelikteki inşaat işyerleri hakkında ünitece yapılacak araştırma; inşaat maliyetine Kurumca yayımlanan tebliğ ile belirlenen asgari işçilik oranının % 25 eksiği uygulanmak suretiyle yapılır.

Bina maliyeti, belediyeler, valilikler ve ruhsat vermeye yetkili diğer makamların vermiş olduğu inşaatın ruhsatnamesinde yazılı bulunan, ruhsatnamesi yoksa ünitece tespit edilecek yüzölçümü ile birim maliyet bedelinin çarpımı suretiyle bulunacak tutar üzerinden hesaplanır.

Birim maliyet bedelleri, her yıl inşaatın sınıfı ve grubuna göre Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilerek Kurumca özel nitelikteki inşaat işyerlerinin asgari işçilik uygulamasında esas alınır.

İnşaatın niteliği dikkate alınarak, inşaatın ruhsatnamesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan ilgili tebliğde kayıtlı yapının sınıfı ve/veya grubunun farklı olduğunun anlaşılması hâlinde, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan ilgili Tebliğde yer alan yapı sınıfı ve grubu esas alınır, işverenin itirazı durumunda inşaatın yapı sınıfı veya grubu, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca mahallinde düzenlenen tespit tutanağına istinaden ünitece belirlenerek işlem yapılır. Ünitece bu şekilde tespit

edilen yapı sınıf veya grubuna yapılan itirazlar ise karara bağlanmak üzere Asgari İşçilik Tespit Komisyonuna intikal ettirilir. İnşaatın sınıfı veya grubunun, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan ilgili tebliğde daha alt bir yapı sınıfı veya grubunda tasnif edilmesi yönünde yapılan değişiklikler, araştırma veya inceleme işlemi sonucu tespit edilen borcun kesinleşmesine kadar dikkate alınır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan ilgili tebliğlerde belirtilmemiş olan inşaatla ait birim maliyet bedeli, aynı tebliğlerde kayıtlı benzeri bir inşaatın birim maliyet bedeli üzerinden hesaplanabilir.

Başladığı yıl içinde bitirilmiş olan inşaatın maliyetinin hesaplanmasında o yıl için tespit edilen, başladığı yıldan sonraki yıllarda bitirilmiş inşaatın maliyetinin hesabında ise bitirildiği yıldan önceki yıla ait birim maliyet bedeli esas alınır.

Araştırma, bina inşaatının bittiği tarihten sonra yapılır. Gerekliğinde, inşaatın başladığı ve bitirildiği tarihin işverence resmi makamlardan alınacak belgelerle kanıtlanması istenebilir. İnşaatın başladığı tarihin resmi belge ile kanıtlanamaması halinde, yapı ruhsat tarihi inşaatın başladığı tarih olarak kabul edilir.

Defter ve belge tutma yükümlülüğü bulunmayan işverenler tarafından yapılan ve ihale konusu olmayan bina; tamirat, tadilat, tesisat, güçlendirme ve yıkım işlerinde araştırma işlemi yapılmaz.

Araştırma yapılırken, özel nitelikteki inşaat işyerlerinde inşaatın bitirildiği tarihe kadar Kuruma bildirilmiş olan işçilik miktarı dikkate alınır. İşin başlangıç tarihinden önce ve bitim tarihinden sonra Kuruma bildirilmiş olan prime esas kazanç tutarları ile gün sayıları araştırma işleminde dikkate alınmaz. Ancak, aksine tespit yoksa iptali de yapılmaz.

Tescil edilmemiş veya tescil edilmiş olmakla birlikte işçilik bildiriminde özel nitelikteki bina inşaatı işyerlerinde, işin başlangıç ve bitiş tarihleri, ilgili idarelerden alınacak belgelerle tespit edilerek işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespitine ilişkin araştırma işlemi ünitece yapılır. Ünitelerce bu nitelikteki işyerlerinde yapılan araştırma işleminde esas alınan asgari işçilik oranında eksiltme yapılmaz. Özel nitelikteki inşaat işlerinde hangi hallerde ünitece araştırma işlemi yapılacağı Kurumca belirlenir.

Ünitece hesaplanan borca işverence faturalı işçilik ödemeleri veya başka nedenlerle itiraz edilmesi halinde, Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarınca inceleme yapılır¹.

3. ÖZEL BİNA İNŞAATI İŞLERİNDE VALİLİKLER, YEREL YÖNETİMLER VE DİĞER KAMU İDARELERİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Yukarıdaki üst başlıklarda özel bina inşaatlarındaki asgari işçilik uygulamalarından kısaca bahsetmiş olduk. Makalemizin bu kısmında ise daha çok yerel yönetimler, valilikler ve diğer kamu idarelerinin 5510 sayılı Kanunda belirtilen asgari işçilik ile ilgili uyması gereken yükümlülüklerden ve idari yaptırımlardan bahsedeceğiz.

5510 sayılı Kanununun 11 inci maddesinde "Valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişileri, yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa bunların verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri, verildiği tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdürler. Bu maddede belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında, 102 nci maddenin birinci fıkrasının (b) ben-

¹ KULAKSIZ, s. 163.

di uyarınca idarî para cezası uygulanır. İdarî para cezası uygulanması, bu yükümlülüklerin yerine getirilmesine engel teşkil etmez” hükmü yer almaktadır.

Söz konusu madde uyarınca yapı ruhsatı veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgelerin Kuruma 1 ay içinde gönderilmesi gerekmekte olup bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere idari para cezası uygulanmaktadır. Ancak, uygulamada valilikler, belediyeler veya diğer kamu kurumları söz konusu yükümlülüğü yerine getirmekte ağır kalmakta, iş yoğunluğu gerekçe gösterilerek ya 1 ay geçtikten sonra Kuruma ilgili belgeleri göndermekte ya da hiç göndermemektedirler. Tabii bu durumda idari para cezası yaptırımından kurtulamamaktadırlar.

Diğer taraftan, bahse konu Kanunun prim ve idari para cezası borçlarının hakedişlerden mahsubu, ödenmesi ve ilişiksizlik belgesinin aranması başlıklı 90 ıncı maddesinde “Valilikler, belediyeler, il özel idareleri ve ruhsat vermeye yetkili diğer merciler tarafından, geçici iskân veya yapı kullanma izin belgesi verilmeden önce yapılan inşaat dolayısıyla, diğer kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ve bankaların ise Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenecek işlemlerinde Kuruma borçlarının bulunmadığına dair ilgililerden Kurumca düzenlenmiş bir belgenin istenmesi zorunludur.

Bu maddede belirtilen yükümlülükler yerine getirilmeden hakediş ödenmesi, kesin teminatın iade edilmesi veya geçici iskân izin belgesi ve yapı kullanma izin belgesi verilmesi veya diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi hallerinde, ilgililer hakkında genel hükümlere göre idarî ve cezaî işlem yapılır” hükmüleri yer almaktadır.

Konunun daha iyi anlaşılması amacıyla 22/10/2008 tarihli ve 27032 sayılı Resmi Ga-

zete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ruhsat Vermeye Yetkili Mercilerce Verilen Ruhsatların SGK’ya Gönderilmesi ile Geçici İskan veya Yapı Kullanma İzin Belgesinin Verilmesinde İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Tebliğde ve yine Kurum tarafından çıkarılan 2011/13 sayılı Genelgede ilişiksizlik belgesi verme süreci detaylarıyla anlatılmıştır.

Yukarıdaki yasal hükümler birlikte değerlendirildiğinde; yapı kullanma izin belgesi ve geçici iskan alınması için Kurumdan ilişiksizlik belgesi alınması gerekmekte olup ilişiksizlik belgesi alınması için de işverenin inşaat dolayısıyla borcunun bulunmaması gerekmektedir. İlişiksizlik belgesi alınmadan verilen yapı kullanma izin belgesi ve geçici iskan için hem idari hem de genel hükümlere göre yaptırımlar söz konusu olmaktadır².

Diğer taraftan Kurum tarafından yapılan son düzenlemeye göre (2018/3 sayılı Genelge) Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişiksizlik belgesi alabilmek için bizzat Kuruma gidip soğuk damgalı, ıslak imzalı ilişiksizlik belgesi almak gerekmekte iken, artık Kurum tarafından üretilen barkod numaralı belge, ilgili Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından, ilişiksizlik belgesi verecek Kurumun Kep adresine gönderilecektir. Belgenin ıslak imzalı veya soğuk damgalı olduğu üretilen barkod numarasından teyit edilecektir. Bu sayede yapı kullanma izin belgesi talep eden kişi belgeyi veren idare ve SGK arasında gidip gelmeden işlemi sonlandıracaktır. Haliyle söz konusu düzenleme ile hem Kurumun hem de yapı kullanma izin belgesi vermekle yükümlü olan idarelerin iş yükü azalmış olacaktır.

Ayrıca, Kanununun 100 üncü maddesinde “5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler doğrudan, münfe-

² ÇOLAK, 08/2009

rit olarak bilgi ve belge istenmesi hariç olmak üzere kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ise Kurumla yapılacak protokoller çerçevesinde muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü belge ile vermek zorunda oldukları bilgileri incelemek için ibraz etmeye mecbur olup söz konusu madde kapsamında Kurum tarafından istenen bilgi ve belgeleri belirlenen süre içinde mücbir sebep olmaksızın vermeyen kamu idareleri, bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler hakkında, aylık asgari ücretin beş katı tutarında, geç verilmesi halinde ise aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır” hükmü yer almaktadır.

Söz konusu hüküm uyarınca Kurumun ilgili ünitesi tarafından yapılan veya Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurları tarafından yapılan özel nitelikteki bina inşaatı incelemelerinde inşaatın yapı ruhsatı bilgileri, başlangıç ve bitiş tarihleri, faaliyet dönemi, inşaatın hangi durumda olduğu ve son halinin yapı ruhsatı ile tutarlılığı, yapı kullanma izin belgesi için başvuru olup olmadığı, yapı kullanma izin belgesi için başvuru tarihi vb. hakkında gerek ruhsat makamı veya gerekse ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yazışmalar yapılarak bilgi ve belgeler temin edilmektedir. Söz konusu belgelerin gönderilmemesi veya geç gönderilmesi halinde ise ilgili Kanununun 100 üncü maddesi çerçevesinde idari para cezası uygulanmaktadır.

4. SONUÇ

Kamu kurum ve kuruluşlarında birtakım işlemlerin gerçekleştirilmesi, Sosyal Güvenlik Kurumundan alınacak işsizlik belgesi yazılarının alınmasına bağlıdır. Bu şartın getirilmesinin amacı, sigorta

primlerinin garanti altına alınması ve daha geniş bir ifade ile doğrudan kişilerin sosyal güvenliğinin sağlanması ve korunmasında önemli bir yer tutan SGK'nin alacaklarının bir an önce tahsilinin sağlanmasıdır. Kurumdan alınmış olan söz konusu belgeleri idareler ile ilgili kuruluşlar görmek ve kayıtlarında saklamak zorundadırlar. Bu belgeler görülmeyince geçici iskan belgesi veya yapı kullanma izin belgesi vb. belgeler verilemez. Diğer taraftan, özel bina inşaatı ile ilgili olarak 5510 sayılı Kanuna göre kamu kurum ve kuruluşlarının yapması gereken yükümlülükler olup söz konusu yükümlülükler uyulmaması neticesinde idari ve hukuki yaptırımlar uygulanmaktadır. Haliyle yukarıda başlıklar halinde belirtilen yaptırımlara maruz kalmamak için ilgili mevzuat hükümlerine riayet etmek yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

ÇOLAK, Mahmut, “SGK’da İlişiksizlik Belgesi İle Borcu Yoktur Yazılarının Arandığı Durumlar”, Vergi.tc, 2009, (<http://www.vergi.tc/makaleDetay/SizdenGelenler/SGK%E2%80%99DE-ILISIKSIZLIK-BELGESI-ILE-BORCU-YOKTUR-YAZILARININ-ARANDIGI-DURUMLAR/2231b627-b1ba-49b8-9465-770f23bd4dfb>).

KULAKSIZ, Yasin, “Özel Nitelikli Bina İnşaatı İşyerlerinde SGK Ünitesi Tarafından Yapılan Asgari İşçilik Araştırması”, Lebib Yalkın Dergisi,2017, (http://www.lebibyalkin.com.tr/mevzuat/makaleler/lebib-yalkin-mevzuat-dergisi_mdergi_/2017-temmuz-sayi-163_mdergi_8766a-00_/ozel-nitelikli-binalarda-asgari-iscilik-arastirmasi.html)

MEVZUAT FİHRİSTİ

20/03/2018-19/04/2018 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

KANUNLAR

- Kanun Adı** : **Vergi Kanunları İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Karar-nelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**
- Kanun Tarih ve No.** : 21/3/2018- 7103
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 27/03/2018- 30373 (2. Mükerrer)
- Konusu** : 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununu
21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunu
31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu
6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
24/5/1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu
8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine “Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları” ibaresinden sonra gelmek üzere “, özel bütçeli idarelerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar” ibaresi eklenmiş ve aynı fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “Hazinenin” ibaresi “idarelerin” şeklinde değiştirilmiştir.
4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunlarında değişiklik yapılmıştır.
- Kanun Adı** : **Katma Değer Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlar ile 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**
- Kanun Tarih ve No.** : 29/3/2018- 7104
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 6/04/2018- 30383
- Konusu** : 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu
2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu
3065 sayılı Kanunlarda düzenlemeler yapılmıştır.

Bu Kanunun;

- a) 1 inci ve 7 nci maddeleri yayımı tarihinden sonra yapılan teslimlere uygulanmak üzere yayımı tarihinde,
- b) 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 6 ncı ve 24 üncü maddeleri yayımını izleyen ikinci aybaşında,
- c) 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri, 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (ç) bentleri, 10 uncu, 12 nci, 13 üncü, 14 üncü maddeleri 1/1/2019 tarihinde,
- ç) 19 uncu maddesi 1/1/2019 tarihinden sonraki vergilendirme dönemlerine ilişkin yapılacak incelemelerde uygulanmak üzere 1/1/2019 tarihinde,
- d) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

BAKANLAR KURULU KARARLARI

- BKK'Adı** : **Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar Hakkında Karar**
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11465
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 28.03.2018 – 30374
- Konusu** : 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların ek 2 nci maddesinin onbeşinci fıkrası "İçişleri Bakanlığı ve bağlı kuruluşların adına vize edilmiş olan sözleşmeli personel pozisyonlarından ekli (1) ve (2) sayılı cetvellerde belirtilen unvanlara ilişkin pozisyonlar ile yabancı uyruklu personel ve yurtdışı teşkilatlarında istihdam edilecek personel için kullanılacak pozisyonlar dışındaki sözleşmeli personel pozisyonlarına yapılacak alımlarda bu maddenin birinci fıkrasının © bendinde belirtilen yöntem uygulanır.
- BKK'Adı** : **17/4/2006 Tarihli ve 2006/10344 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Yürürlüğe Konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar ve Eki Cetvellerin Uygulanmasına 2018 Yılında da Devam Olunması Hakkında Karar**
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11547
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 30.03.2018 – 30376
- Konusu** : 17/4/2006 Tarihli ve 2006/10344 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Yürürlüğe Konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar ve Eki Cetvellerin Uygulanmasına 2018 yılında da devam olunması; Maliye Bakanlığının 23/3/2018 tarihli ve 2412 sayılı yazısı üzerine, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 26/3/2018 tarihinde kararlaştırılmıştır.

- BKK'Adı** : **Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar ile Sözleşmeli Personele Ek Ödeme Yapılmasına Dair Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar**
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11587
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 30.03.2018 – 30376
- Konusu** : 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslarda mevsimlik işçi ve geçici işçilere ilişkin değişiklik yapılmıştır.
- BKK'Adı** : **Uyumlu Prim Borçlularının 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 88 inci Maddesi Kapsamındaki Prim ve Diğer Borçlarının 6183 Sayılı Kanunun 48/A Maddesi Uyarınca Tecil ve Taksitlendirilmesine İlişkin Karar**
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11500
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 31.03.2018 – 30377
- Konusu** : 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48/A maddesi uyarınca Sosyal Güvenlik Kurumuna olan yükümlülüklerini süresinde yerine getirmiş ancak öngörülmeleyen nedenlerle son bir yıl içinde borçlarını ödeyememiş olan uyumlu prim borçlularının anılan Kanunun 48 inci maddesinde düzenlenmiş olan tecil müessesesine göre daha uygun şartlarda borçlarını taksitlendirerek ödeyebilmelerine imkan sağlanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir. Bu Karar, uyumlu prim borçlularının 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 88 inci maddesi kapsamındaki prim ve diğer borçlarının 6183 sayılı Kanunun 48/A maddesi uyarınca tecil ve taksitlendirme işlemlerini kapsar
- BKK'Adı** : **Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar**
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11520
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.04.2018 – 30388
- Konusu** : 27/10/2008 tarihli ve 2008/14268 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine ilişkin Kararın 1 inci maddesi ve Aynı Kararın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi : “a) Birinci kategori: Minimum toprak işlemeli tarım uygulamalarına 45 TL/da.” şeklinde değişiklik yapılmıştır.
- BKK'Adı** : **8/1/2002 Tarihli ve 4736 Sayılı Kanunun 1 inci Maddesinin Birinci Fıkrası Hükmünden Muaf Tutulacakların Tespitine Dair 28/1/2002 Tarihli ve 2002/3654 Sayılı Kararnamenin Eki Kararda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar**
- BKK'nın T. Ve Sayısı** : 2018/11525
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.04.2018 – 30388
- Konusu** : 12/3/2018 Tarihli ve 2018/11525 sayılı Kararnamenin Eki Karar ile 28/1/2002 tarihli ve 2002/3654 sayılı Kararnamenin eki Karara

“Madde 72- 11.6.2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu kapsamında kamu kurum ve kuruluşları tarafından talep edilen, ithalat ve ihracat resmi kontrolleri için alınan numune analizleri ve şahit numune analizleri hariç olmak üzere, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı laboratuvar/enstitüsü/karantina müdürlüklerinde resmi kontrol kapsamında yapılan muayene, teşhis, test ve analizlerden yararlanılanlar, 8/1/200 tarihli ve 4736 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası hükümünden muaftır” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **Yayın Hizmeti Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 27.03.2017 – 30373
- Konusu** : 2/11/2011 tarihli ve 28103 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına “ii) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi, jj) Çocuk Programı: Çocuklara yönelik hazırlanmış, çocukların zevklerini ve öğrenim alışkanlıklarını oluşturan ve bunlara uygun program türünü,” bentler eklenmiştir. Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin yedinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri;“b) Diğer programlarla birlikte veya bu programların içinde yapılması durumunda, ekranın alt kısmında izleyiciler tarafından rahatça okunabilir, akar bant şeklinde yayınlanacak ve içerisinde düzenli ve dengeli beslenmeyi teşvik eden ifadeler yer veren Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan yazılı uyarılarla birlikte yapılır. Bu uyarılar Üst Kurulun internet sitesinde yayınlanır. c) Genel beslenme diyetlerinde aşırı tüketimi tavsiye edilmeyen yiyecek ve içeceklerin tespitinde, Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan liste esas alınır. Bu liste Üst Kurulun internet sitesinde yayınlanır” şeklinde değiştirilmiştir. Aynı Yönetmeliğe geçici madde eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Kredilerin Sınıflandırılması Ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 27.03.2017 – 30373
- Konusu** : 22/6/2016 tarihli ve 29750 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesine“(7)

Bir borçludan olan 100 Türk Lirası ve altındaki her bir alacak tutarının donuk olarak sınıflandırılması bankaların ihtiyarındadır.” Aynı Yönetmeliğin 18 inci maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer alan “beş yüz bin” ibaresi “bir milyon” şeklinde ve aynı maddenin onuncu fıkrası, “(10) Bankalar, bu Yönetmeliğe göre sınıflandırılmış kredileri ilgisine göre, 20/9/2017 tarihli ve 30186 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde veya 20/9/2017 tarihli ve 30186 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Katılım Bankalarının Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde belirtilen hesaplarda izlemek zorundadır.” şeklinde değiştirilmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 28.03.2017 – 30374

Konusu : 7/10/2004 tarihli ve 25606 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere “375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ek 20 nci maddesi kapsamında bulunan idarelerin özel güvenlik hizmetlerini gören bu idarelere ait şirketlerin faaliyet alanının münhasıran koruma ve güvenlik hizmeti olması zorunluluğu yoktur. Bu şirketler bu kapsamdaki faaliyetlerini ayrı bir bölüm altında yürütür. Özel güvenlik alanında istihdam edilen özel güvenlik görevlisi sayısının on kişiyi geçmemesi halinde özel güvenlik bölümü yöneticisinde en az lise mezunu olma şartı aranır. Kanunda belirtilen özel güvenlik temel eğitim şartı sadece bu bölümde görevli olan yöneticiler hakkında uygulanır. Bu şirketler kendi kurumları dışındaki kişi, kurum veya kuruluşa özel güvenlik hizmeti veremezler. Bu şirketler hakkında, bu fıkra da belirtilen istisnalar dışında, Kanunda ve bu Yönetmelikte yer alan tüm hükümler uygulanır.” fıkra eklenmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımlarında Toplu İş Sözleşmesinden Kaynaklanan Fiyat Farkının Ödenmesine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 30.03.2017 – 30376

Konusu : 22/1/2015 tarihli ve 29244 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımlarında Toplu İş Sözleşmesinden Kaynaklanan Fiyat Farkının Ödenmesine Dair Yönetmeliğe “Geçiş işlemi yapılmaya kadar ödenecek fiyat farkı **GEÇİCİ MADDE 5 – (1) 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü maddesinin onbeşincifıkrası gereğince süresi uzatılan ihale sözleşmelerinden (aynı kapsamda başka bir**

yükleniciden doğrudan temin yoluyla karşılananlar dahil olmak üzere), 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde yapılmış ve süresi söz konusu geçici 23 üncü maddenin birinci fıkrasında öngörülen geçiş işleminden önce ihale sözleşmesi ile birlikte sona eren toplu iş sözleşmeleri, kamu kurum ve kuruluşları itibarıyla geçiş işleminin yapıldığı tarihe kadar uygulanmaya devam edilir. Bu döneme ilişkin uygulanacak ücret zam oranları, Yüksek Hakem Kurulunca bağtlanan toplu iş sözleşmelerindeki oranlar esas alınarak belirlenir ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca ilan edilir. Bunlardan kaynaklanan işçiliğe bağlı giderlerde oluşan artışlar kamu kurum ve kuruluşlarının fiyat farkı olarak ödenir. Fiyat farkı kapsamında yapılacak ödemeler ve yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesinde kamu kurum ve kuruluşlarınınca gerekli tedbirler alınır. Bu madde hükümleri, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 24 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki idareler bakımından da uygulanır.” geçici madde eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Eski Hükümlü veya Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İşçi Olarak Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 31.03.2017 – 30377
- Konusu** : 19/9/2009 tarihli ve 27354 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Eski Hükümlü veya Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İşçi Olarak Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi “a) Eski hükümlü: Affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, cinsel saldırı veya çocuğun cinsel istismarı suçlarından mahkûm olmamak şartıyla; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezası alan ya da ceza süresine bakılmaksızın zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından hüküm giyenlerden cezasını tamamlayanlar, cezası ertelenenler, koşullu salıverilenler, denetimli serbestlikten yararlananlardan eski hükümlü belgesi ile durumlarını belgelen-direnleri,” “Eski hükümlü çalıştırma yükümlülüğü kapsamında işe alınma GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü maddesi kapsamında aranan diğer tüm şartları taşımakla birlikte yalnızca

657 sayılı Kanununun 48 inci maddesinin (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde belirtilen şartı taşımaması nedeniyle sürekli işçi kadrosuna/geçici işçi pozisyonuna geçirilemeyen alt işveren işçilerinden; bu Yönetmelik kapsamında eski hükümlü olduğunu belgelendirenler, sürekli işçi kadrosuna/geçici işçi pozisyonuna geçiş yapmadığı ilgili kamu kurum ve kuruluşunca Kurumdan talepte bulunmaksızın 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü maddesi hükümlerine tabi olmak kaydıyla eski hükümlü çalıştırma yükümlülüğü kapsamında işe alınabilir.”

- Yönetmeliğin Adı** : **Tarımsal Arazi Edindirme İş Ve İşlemleri Hakkında Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 13.04.2017 – 30390
Konusu : 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda öngörülen; tarım amaçlı arazi ediniminin kolaylaştırılması, tarımsal arazi piyasasının düzenlenmesi, mülkiyetten kaynaklanan ihtilafların giderilmesi, tarım arazilerinin değerinin tespiti, tarımsal üretimde kullanılmayan arazilerin üretime kazandırılması, arazi sahiplerinin satış talebi ve alıcıların alım taleplerinin değerlendirilip, tarafların birbirleriyle ilişkilendirilmesi ve işletmelerin yeter gelirli tarımsal arazi büyüklüğüne ulaştırılması veya daha da artırılmasını sağlamak amacıyla tarımsal arazi edinirme iş ve işlemlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 17.04.2017 – 30394
Konusu : 7/9/2002 tarihli ve 24869 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (21) ve (26) numaralı bentleri, 5 inci maddesinin birinci ve yedinci fıkraları, 11 inci maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları, 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının ilk cümlesi ile bu fıkranın (b) bendi ve aynı fıkraya (e) bendi eklenmiştir. 15 inci maddesinin dördüncü fıkrası Yönetmeliğin 42 nci maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ve yönetmeliğin eki Ek-3’ün 4 üncü maddesinin (b) bendi değiştirilmiştir.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : **Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 21/03/2018 – 30367
- Konusu** : 24/3/2013 tarihli ve 28597 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinin 1.8.1 numaralı maddesinin altıncı fıkrasında yer alan “Kurumca belirlenen kronik hastalıklar” ibaresinden sonra gelmek üzere “; elektronik sevk formu ile sevk edilen hastalar ” ibaresi eklenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 493)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 21/03/2018 – 30367
- Konusu** : 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu gereğince anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerin kuruluş aşamasında tasdik ettirmek zorunda oldukları defterlerin ticaret sicili müdürlüklerince tasdik işlemlerine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ve ticaret sicili müdürlüklerine bildirim zorunluluğu getirilmesi oluşturmaktadır.
- Tebliğin Adı** : **Ticari Defterlere İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 22/03/2018 – 30368
- Konusu** : 19/12/2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ticari Defterlere İlişkin Tebliğin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (h) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki (ı) bendi eklenmiştir.
- “**b) Genel kurul:** Anonim, limited, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ve kooperatiflerde genel kurulu, şahıs şirketlerinde ortaklar kurulunu ve gereğinde ortakların tümünü,”
- “**h) Yönetim kurulu:** Anonim şirketlerde ve kooperatiflerde yönetim kurulunu, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirkette yönetici veya yöneticileri, limited şirketlerde müdür veya müdürler kurulunu,”
- “**ı) Yetkilendirilmiş personel:** Bu Tebliğde yer alan hükümler çerçevesinde kuruluş aşamasında, anonim ve limited şirketler ile kooperatiflerce tutulacak ticari defterlerin açılış onay işlemlerini yerine getirmek üzere ticaret sicili müdürü tarafından görevlendirilen ticaret sicili müdürlüğü personelini,”
- (...)
- bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır**

- Tebliğin Adı** : **Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: A Sıra No: 10)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 23/03/2018 – 30369
- Konusu** : 30/6/2007 tarihli ve 26568 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 1’in Birinci Kısım Dördüncü Bölümünün “I. Tecil” başlığından sonra “A. Kanununun 48 inci Maddesine Göre Tecil” başlığı eklenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **TS 11827 İşyerleri-Yangın Söndürme Cihazlarına Bakım Ve Dolu Hizmeti Veren Yerler İçin Kurallar Standardı İle İlgili Tebliğ (Tebliğ No: MSG - MS – 2018/ 7)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 23/03/2018 – 30369
- Konusu** : TS 11827 (Nisan 2017) standardının uygulamaya konulmasına ilişkin hususlar belirlenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Gübre Analizlerinin Yaptırılacağı Analiz Ve Referans Kurum Laboratuvarları İle Analiz Ücretleri Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2018/13)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 25/03/2018 – 30371
- Konusu** : 29/3/2014 tarihli ve 28956 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gübrelerin Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği gereği, denetimler sırasında alınacak olan kimyevi gübre numuneleri; laboratuvarlarında analiz ettirilir.
- Tebliğin Adı** : **Kamu İhale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 31/03/2018 – 30377
- Konusu** : 22/8/2009 tarihli ve 27327 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu İhale Genel Tebliği;
-Tebliğin 30.3.8 numaralı maddesine “15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik günü” ibaresi eklenmiştir.
-Tebliğin 30.5.2 numaralı maddesinin II numaralı bendine “ve hisseleri toplamı şirket sermayesinin yarısından fazlasını teşkil eden ortakları” ibaresi eklenmiştir.
Tebliğin 69 uncu maddesinin başlığı “**Hizmet alımı ihalelerinde iş tanımı ve ihale bilgilerinin EKAP’a kaydedilmesi**” şeklinde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki 69.2. maddesi eklenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Özel Tüketim Vergisi (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 3)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 07/04/2018 – 30384
- Konusu** : 5/3/2015 tarihli ve 29286 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Özel Tüketim Vergisi (I) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde değişiklik yapılmıştır.

- Tebliğin Adı** : **Binaların Gürültüye Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik Kapsamında Düzenlenecek Sertifika Eğitim Programlarına Dair Tebliğ (No: MHG/2018-01)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 12/04/2018 – 30389
- Konusu** : 31/5/2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Binaların Gürültüye Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik kapsamında bina akustik projesi düzenleyecek ve/veya ölçüm yapacak uzmanlara ve bu uzmanlara eğitim verecek eğitici kuruluşlara dair yeterlilikler ile eğitimler sonunda yapılacak sınavlara dair usul ve esaslar belirlenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Yapı Malzemeleri Yönetmeliği (305/2011/Ab) Kapsamında Uygulanacak Teknik Şartnamelerin Yayımlanması Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: MHG/2018-02)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 12/04/2018 – 30389
- Konusu** : 10/7/2013 tarihli ve 28703 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yapı Malzemeleri Yönetmeliği (305/2011/AB)’nin 19 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında tanımlanan teknik şartnamelerin ve 21 inci maddesinde tanımlanan Avrupa Değerlendirme Esaslarının referans listeleri yayımlanmıştır.
- Tebliğin Adı** : **2018 Yılı Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 14/04/2018 – 30391
- Konusu** : 3/11/2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile 3/8/2017 tarihli ve 30143 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bilirkişilik Yönetmeliği gereğince bilirkişilere ödenecek ücret ve giderlerin miktarı ile bunların ödenmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 384)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 17/04/2018 – 30394
- Konusu** : Kamu kaynağı olan Hazine taşınmazlarının ekonomik, etkili ve verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla kamu idarelerince yapılacak tahsis taleplerinde uyulması gereken hususlar ile bu taleplerin değerlendirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.
- Tebliğin Adı** : **Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 385)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 17/04/2018 – 30394
- Konusu** : 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca, mahalli idareler hariç genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin, döner sermayelerin, fonların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları hariç özel kanunla kurulmuş diğer kamu idarelerinin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müesseselerinin ve sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar ve şirketlerin mülkiyetinde veya tasarrufunda bulunan kamu konutlarının ekonomiyeye kazandırılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

KISMİ KAMULAŞTIRMA¹

Kısmi kamulaştırmadan arta kalan kısmından geometrik durumu ve konumu itibarıyla ekonomik olarak yararlanma imkanı kalmayan taşınmazın bedelinin idareden tahsiline karar verilmesi gerektiği gözetilmelidir. (2709 s. Anayasa m. 46), (2942 s. Kamulaştırma K. m. 12)

TAPU KAYDININ DÜZELTİLMESİ²

Dava konusu taşınmazın kat irtifakı tesis edilirken mimari proje ve yapı kullanım izin belgesine aykırı olarak niteliği depo iken mesken olarak tescil edildiği, davacı idarenin açmış olduğu davada kayıtlara aykırı tescilin düzeltilmesine davalı malikin onay vermediği gözetilerek davanın kabulü gerekirken, idari görev gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi isabetsizlikdir. (4721 s. MK m. 1007), (Tapu Sicil Tüzüğü m. 74)

YAPI DENETİM ÜCRETİ³

Yapı Denetim Kanunu ve Yönetmeliği uyarınca yapı denetimine yönelik sözleşmenin yapı sahibi ile denetim kurulu arasında imzalanması gerekmektedir; dava konusu uyumsuzlukta arsa maliklerinin vekili ile imzalanan bu sözleşmede yer verilen “binanın yapımına ilişkin tüm masrafların yüklenici tarafından karşılanması gerektiğine dair” düzenleme karşısında yüklenicinin yapı denetimi için yaptığı ödemenin yüklenicinin ödevi olduğuna ilişkin verilen karar isabetlidir. (4708 s. YDK m.5)

1 T.C. Yargıtay Beşinci Hukuk Dairesi E:2016/13534, K:2017/12147 T:02.05.2017

2 T.C. Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi E:2015/1874, K:2017/4942, T:04.10.2017

3 T.C. Yargıtay Yirmüçüncü Hukuk Dairesi E:2015/2424, K:2017/3323, T:20/11/2017

TİCARET ALANI /KONUT ALANI⁴

Maliye Hazinesi adına kayıtlı ve davacı lehine tapu tahsis belgesi bulunan dükkan ve konut nitelikli dava konusu taşınmazın barınma ihtiyacını aşıp, belediyenin 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planında ticaret alanı kapsamında kaldığından davacı lehine tapu iptali ve tescili kararı verilemez. (2981 s. MAYK m. 10)

Davacı vekili, 1999 ada 18 parsel (yeni 5656 ada 1 parsel) sayılı taşınmazın 139,30 m²'lik kısmı üzerindeki 6 katlı 1 dükkan, 5 konut nitelikli taşınmaz için müvekkiline tapu tahsis belgesi verildiğini, yasanın aradığı şartları yerine getirmesine rağmen tapu verilmediğini ileri sürerek davaya konu taşınmazın tapu kaydının iptali ile davacı adına tesciline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, davacı tarafından kullanılan yapının barınma ihtiyacını aştığını, kar amacı güttüğünü, ticaret alanında kaldığını belirterek davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece, tapu tahsis belgesi verilen yapının niteliği nedeniyle dava konusu taşınmazın ticaret alanında kalmasının tescil için bir engel oluşturmayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Hükmü, davalı vekili temyiz etmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 04.12.1996 tarihli ve 1996/14-763-864 sayılı Kararında da belirtildiği gibi, tapu tahsis belgesi bir mülkiyet belgesi olmayıp yalnızca fiili kullanmayı belirleyen ve ilgisine kişisel hak sağlayan bir zilyetlik belgesidir. Tapu tahsis belgesinin varlığı tahsis edilen yerin adına tahsis yapılan kişi veya mirasçıları adına tescili için yeterli değildir. Tahsis kapsamındaki yerin hak sahibi adına tescil edilebilmesi için;

-Hukuki yönden geçerliliğini koruyan bir tapu tahsis belgesinin bulunması,

-Tahsise konu yerde 3194 sayılı Yasa'nın 18. Maddesi uyarınca imar planı veya 3290 sayılı Yasa ile değişik 2981 sayılı Yasa uyarınca ıslah-imar planlarının yapılmış olması,

-İlgilisine, tapu tahsis belgesi gereğince bir başka yerden tahsis yapılmamış olması,

-Tahsise konu yerin kamu hizmetine ayrılmamış ve imar planına göre konut alanında kalmış olması,

-Tahsise konu yer ile tescili istenilen taşınmazın aynı yer olup olmadığı ve taşınmazın niteliklerinin belirlenmesi amacıyla mahallinde uzman bilirkişiler aracılığı ile keşif yapılması,

-Tahsise konu arsa bedelinin ödenmiş olması, ödenmemiş ise taşınmazın dava tarihindeki rayiç değerinin uzman bilirkişiler aracılığı ile saptanarak hükümden önce mahkeme veznesine veya belirlenecek tevdi mahalline depo edilmiş olması,

-İmar parsellerinin oluşturulması sırasında, şuyulandırmaya tabi tutulan parselden 3290 sayılı Yasa ile değişik 2981 sayılı Yasa'nın 18/b-c maddesi uyarınca düzenleme ortaklık payı kesilip kesilmediğinin, kesilmiş ise uygulanan oranın saptanması gerekir.

4 T.C. Yargıtay Ondördüncü Hukuk dairesi E:2015/5279, K:2017/7030, T:02/10/2017

-Mahkemece, yukarıda belirtilen koşullar doğrultusunda yapılacak inceleme sonucunda, tescil isteğinin kabulü için yasal koşulların oluştuğu kabul edildiği takdirde, 3290 sayılı Yasa ile değişik 2981 sayılı Yasa'nın 10/C-2 maddesi gereğince tahsis konu yerde uygulanan düzenleme ortaklık payının (DOP) davacıyı da bağlayıcı nitelikte olduğu dikkate alınarak tahsis miktarından bu oranda yapılacak indirimden sonra kalan miktarın tesciline karar verilmelidir.

Bu ilkeler ışığında somut olaya bakıldığında; Maliye Hazinesi adına kayıtlı 1999 ada, 18 parsel sayılı taşınmazın 139,30 m²'lik kısmını üzerindeki 6 katlı, 1 dükkan, 5 konut bulunan yapı nedeniyle 2.7.1985 tarih onanlı Kağıthane Etap 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planında B-6 (bitişik nizam, 6 kat) Ticaret Alanı olarak planlandığı bildirilmiş olup, Dairemizin yukarıdaki ilkeleri uyarınca mahkemece, davanın reddine karar verilmesi gerekirken, belirtilen husus gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.

HİZMET VE PRİME ESAS KAZANCIN TESPİTİ⁵

Davalı işverene ait işyerinde çalışan davacı işçinin kesintisiz çalışmasına rağmen eksik bildirilen çalışma gün ve ücretlerin tespitine ilişkin açtığı davada ücret miktarı HUMK'nin 288, HMK'nin 200. Maddelerinde belirtilen sınırları aşıyorsa, imzalı ücret bordroları, ücret ödemeye dair banka dekontları ve diğer ödeme belgeleri ile ispatı mümkün olduğundan buna göre araştırma yapılması gerekirken yalnızca tanık beyanlarına itibar edilerek karar verilmesi yeterli ve isabetli değildir. (6100 s. HMK m. 200, 202), (1086 s. HUMK m. 288, 289)

Davanın yasal dayanağını, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun Geçici 7. maddesi uyarınca, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 79. Maddesinin onuncu fıkrası teşkil etmektedir. Anılan maddede "Yönetmelikte tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıkları hizmetlerin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları nazara alınır." hükmü yer almaktadır.

Bilindiği üzere, belli bir dönemdeki çalışmaların tespiti istemini içeren hizmet tespiti davası dava dilekçesinde açıkça belirtilmiş olmasa da, 506 sayılı Kanununun 79. Maddesinin onuncu fıkrasında dü düzenlendiği üzere, özünde prime esas kazançlarının ve prim ödeme gün sayılarının tespiti talebini de içerir. Mahkemenin hizmet tespitine ilişkin ilamı ise işverenin Kuruma vermediği bildirgeler yerine geçecek belge niteliğindedir. Bu nedenle mahkeme dava sonunda vereceği kararda tespit edilen dönem için aylar itibarıyla prim ödeme gün sayıları ile 506 sayılı Kanunun 77. Maddesine göre hesaplanacak olan "o dönemdeki" bir günlük ücreti de belirtecektir.

506 sayılı Kanununun 6. Maddesinde ifade edildiği üzere sigortalı olmak hak ve yükümlünden kaçınılamaz ve vazgeçilemez. Anayasal haklar arasında yer alan sosyal güvenliğin yaşama geçirilmesindeki etkisi gözetilmediğinde sigortalı konumunda geçen çalışma sürelerinin

⁵ T.C. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E:2016/10-2341, K:2017/1305, T:08/11/2017

saptanmasına ilişkin davalar kamu düzenine ilişkin olduğundan, özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi zorunludur.

Sosyal güvenlik hakkı kamu düzenine ilişkin olduğundan bu hakka ilişkin davalarda kendiliğinden araştırma ilkesi uygulanır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalar daha çok tarafların dava konusu üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri davalardır. Kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalarda hakimin kararını (hükmünü) tarafların bildirmiş oldukları vakıalara dayandırabilmesi için onların varlığına kanaat getirmiş olması gerekir. Taraflar arasında çekişmeli olmayan vakıaları da hâkim kendiliğinden inceleme konusu yapar. Bundan başka hakim tarafların ileri sürmedikleri vakıaları da kendiliğinden araştırıp kararını bu vakıalara dayandırabilir ve davanın ispatı için bütün delillere kendiliğinden başvurabilir.

Bu bağlamda, hak kayıplarının ve gerçeğe aykırı sigortalılık süresi edinme durumlarının önlenmesi, temel insan haklarından olan sosyal güvenlik hakkının korunabilmesi için bu tür davalarda tarafların gösterdiği kanıtlarla yetinilmeyip, gerçek görüldüğünde re'sen araştırma yapılarak kanıt toplanabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Hizmet tespitine yönelik davalarda davacı işçinin çalışmasının gerçekliği, işin ve işyerinin kapsam ve niteliği dikkate alınarak, ücretinin ve davalı Sosyal Güvenlik Kurumuna (devredilen SSK) davalı işveren tarafından ödenen ve ödenmesi gereken primlerin miktarının belirlenebilmesi amacıyla prime esas kazancın tespitinde, gerçek ücretin esas alınması koşuldur.

Davanın niteliği gereği çalışma olgusunun her türlü delille ispatlanabilmesine karşılık, ücretin ispatında bu denli serbestlik söz konusu değildir. Ücretin ispatında Hukuk Genel Kurulunun 2005/21-409, E.,2005/413 K.;20.10.2010 gün ve 2010/10-480 E.2010/523 K.;19.10.2011 gün ve 2011/10-608 E.,2011/649 K.;19.06.2013 gün ve 2012/10-1617 E. 2013/850 K. ve sayılı kararlarında da belirtildiği üzere, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun (HUMK) 288. Maddesinde (61000 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 200) yazılı sınırları aşan, ücret alma iddialarının yazılı delille kanıtlanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Ücret miktarı HUMK'nin 288. (HMK m.200) maddesinde belirtilen sınırları aşıyorsa, tespit edilen gerçek ücretin; hukuksal geçerliliğe haiz olarak düzenlenmiş bulunmak kaydıyla, işçinin imzasının bulunduğu aylık ücreti gösteren para makbuzları, banka kayıtları, ticari defter kayıtları, ücret bordroları gibi belgelerle ispatı mümkündür.

Yazılı delille ispat sınırının altında kalan miktarı için veya bu miktar üzerinde olsa bile varlığı iddia edilen çalışmanın öncesine ve sonrasına ait yazılı delil başlangıcı sayılabilecek belgelerin bulunması halinde tanık dinletilmesi mümkündür. (1086 sayılı HUMK m. 292 (HMK m. 202)

506 sayılı Kanununun 78. Maddesinde prime esas günlük kazançların alt ve üst sınırlarının ne olacağı gösterilmiştir. Günlük kazancın alt sınırı HUMK'nin 288. (HMK m. 200) maddesinde belirtilen sınırı aşıyorsa, ücretin 506 sayılı Kanununun 78. Maddesine göre, "... günlük kazançları alt sınırın altında olan sigortalılar ile ücretsiz çalışan sigortalıların günlük kazançları alt sınır üzerinden hesaplanır." Ücretin alt sınırla tespit edilen miktardan fazla olması halinde ise, günlük kazancın hesaplanmasında asgari ücret esas alınır.

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; mahkemece tanık beyanlarına itibar edilerek karar verilmiş ise de, davacının mağazada çalıştığı nazara alındığında yapılan araştırma davacının geçek ücretinin tespitinde yeterli değildir.

Hâl böyle olunca, ücret miktarı HMK'nin Geçici 1. Maddesinin ikinci fıkrası delaletiyle HUMK 288. Maddesinde (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 200. Maddesi) belirtilen sınırları aşıyorsa, tespiti gereken gerçek ücretin; hukuksal geçerliliğe haiz olarak düzenlenmiş bulunmak kaydıyla işçinin imzasının bulunduğu aylık ücreti gösteren para makbuzları, banka kayıtları, ticari defter kayıtları, ücret bordroları gibi belgelerle ispatı mümkün olduğundan buna göre araştırma yapılması gerekmektedir.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında Anayasanın 60. Maddesinde herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve Devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir, bu haliyle Devlet tarafından güvence altına alınmış sosyal güvenlik hakkı ve ona bağlı olan prime esas kazancın tespitinde ispatı zorlaştıracak şekilde yazılı delil aranmasının sosyal güvenlik hakkını zedeleyerek sigortalılar aleyhine bir sonuç doğuracağı, bu nedenle direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

Açıklanan nedenlerle Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

İŞÇİLİK ALACAĞININ TAHSİLİ⁶

Davacı ile davalı arasındaki iş sözleşmesinin davacı işçi tarafından haklı sebeple feshi neticesinde kıdem tazminatı hakkına ilişkin açtığı davada bir yandan haklı nedenle fesih olmadığını ve bu sebeple de kıdem tazminatı doğmayacağını iddia eden davalı işveren; diğer yandan aralarında imzalanmış olan ve belli bir miktar kıdem tazminatının işçiye ödendiğine dair davacı işçinin de inkar etmediği ibranameyi dosyaya sunması açık bir çelişki niteliğinde olup, bu ibranamenin mahkemece tespit edilecek kıdem tazminatı miktarının hesaplanması sırasında içerdiği miktar itibarıyla makbuz hükmünde olduğu kabul edilmelidir. (4857 s. İş K. m. 24/II-e)

6 T.C. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E:2015/22-/1303, K:2017/1314, T:08.11.2017

DANIŞTAY KARARI

İMAR PLAN DEĞİŞİKLİĞİ¹

1. *Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 14. maddelerinin 3. fıkrasının (b) eğitim ve özel sağlık tesisleri gibi ticaret ve hizmet sektörüne ilişkin yapılar yapılabileceği açık olmakla birlikte, bu alanlarda özel eğitim ve özel sağlık tesisi yapılabilmesi için 1/1000 ölçekli uygulama imar planında değişiklik yapılarak, alanın ticaret kullanımından çıkarılması ve bu planda özel sağlık tesisi ya da özel eğitim tesisi kullanım kararının getirilmesi; diğer bir ifadeyle, özel sağlık tesisi ve özel eğitim tesisi kullanım kararının taşınmaz için sunulacak proje aşamasında değil, projenin dayanağı olan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı aşamasında belirlenmesi gerektiği;*
2. *Anılan Yönetmeliğin 14. maddesinin 3. fıkrasının (b) bendinde imar planları ile ticaret alanı olarak belirlenen alanlarda hangi tür kullanımların yer alabileceği belirtilmiş olup, bunlar arasında “konut” kullanımına yer verilmediğinden; plan hükmü ile ticaret alanında konut kullanımı kararı getirmesinin sözü edilen Yönetmelik hükmüne aykırı olduğu;*
3. *3194 sayılı Yasa uyarınca, yapılaşmada imar planı kararlarına uyulması gerektiğinden, imar planı ile belirlenen kat gabarisinin, herhangi bir plan değişikliği yapılmaksızın uygulama aşamasında belediyece değiştirileceğini öngörün dava konusu plan hükmünde hukuka uyarlık bulunmadığı hakkında.*

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca, dosyanın tekemmül ettiği anlaşıldığından davalı idarenin yürütmenin durdurulması istemi görüşülmeyerek dosya incelendi, gereği görüldü;

Dava, mülkiyeti ... Fabrikası A.Ş.'ye ait olan ve özelleştirme plan ve programına alınan sayılı parselin resmi kurum alanında çıkarılarak ticaret alanı olarak belirlenmesine ilişkin 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli imar uygulama imar planı değişikliklerinin onanması yolundaki Özelleştirme Yüksek Kurulunun 22/07/2013 günlü, 2013/127 sayılı kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Danıştay Altıncı Dairesinin 11/05/2016 günlü, E:2014/505, K:2016/2480 sayılı kararıyla; Dairelerince yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda; karma arazi kullanım kararlarının yakın çevre ve kent bütününe ilişkin ayrıntılı analizlere dayandırılmadığı, bu analizlere dayalı olarak kullanım türleri arasındaki dağılıma ilişkin hedef ve ilkelerin geliştirilmediği belirtilmekte ise de; plan paftasının ve uygulama imar planı plan notlarının incelenmesinden, ilgili kamu kuruluşlarından izin alınmak suretiyle özel hastane ve özel eğitim kurumu yapılabileceği, ön ve arka bahçe mesafesi tayininde belediyenin yetkili olduğu, zemin katlar hariç üst katların konut olarak kullanılabileceği, parsel Önemli Alanda kaldığı, Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik ve Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik hükümlerine uyulacağı belirtildiğinden ve parsel kısa kenarının 15 metrelik yola, uzun kenarının 10 metrelik yola cephesi bulunduğu görüldüğün-

¹ T.C. DANIŞTAY İdari Dava Daireleri Kurulu Esas No:2016/3906, Karar No:2016/2759

den, 15 metrelik yola cephesi olan parselin yapılaşma kuşulu, uyumsuzluğa konu parsel gibi ticari fonksiyonda A-5 olduğundan, bilirkişinin bu saptamasına itibar edilmediği, arazi kullanım türünün değiştirilmesinden kaynaklanacak olan kullanıcı yoğunluğu, ulaşım, yaya ve otopark ihtiyaçlarının çözümlenmesine yönelik öneriler geliştirilmediği iddiasına ilişkin olarak ise; parselin devamlılığı bulunan 15-10 metrelik yollara cephesi bulunduğu ve ticari alan olarak işlevlendirildiğinden otopark ihtiyacı parsel bünyesinde karşılanacağından, bu iddiaya da itibar edilmediği, özelleştirme kapsamında yatırımcının tercihiyle ilgili olarak maksimum kar getirci yapı projelendirilmesine dayalı arazi kullanım türlerini işaret eden bir anlayışın benimsendiği, plandan-projeye yönelik planlama sistemini tersine çevirerek, projeden-plana yönelen bir pratiğin geliştirildiği, mekansal planlama ile öngörülen arazi kullanım kararlarının, kentnin gelecekteki nüfusunun ihtiyacı olacak hizmetleri, kentsel sosyal ve teknik altyapı alanlarını, yaşama ve çalışma alanlarını ve ulaşım ilişkilerini kurgulamadığı; dolayısıyla arazi kullanım kararlarının, mülkiyet sahipliği esas olarak belirlenemeyeceği yönündeki yaklaşım ise özelleştirme programındaki kuruluşlara ait parsel ya da parsellere ilişkin planlama yetkisi Özelleştirme İdaresinde bulunduğu ve bu haliyle parçacıl bir yaklaşıma yer verildiğinden, sorunun çözümü de yasal bir düzenlemeyi gerektirdiğinden, somut uyumsuzlukta bu durumun hukuka aykırılık olarak görülmediği, ülkemizdeki mekansal planlama sisteminin dayandığı bütüncül ve kademeli kullanım ilişkilerinin kurulmasına, kullanımlar arasındaki ulaşım ve erişimin öngörülmesine vb. dayanan temel şehircilik ilkelerini zedelediği iddiasına da, 3194 sayılı İmar Kanununun Ek 3. maddesi uyarınca Özelleştirme İdaresi tarafından onaylanan planlar, özelleştirme programındaki kuruluşlara ait parsel ya da parsellere ilişkin olduğundan, planlama bölgesinin tümü için yapılan nazım ve uygulama imar planları gibi değerlendirilemeyeceği ancak parsel bazında yapılan değişikliğin planın bütününe, ulaşım sistemine olan etkisi ve etrafındaki yapılaşmalar ile ilişkisi yönünden değerlendirilmesi gerektiğinden itibar edilmediği, uyumsuzluk konusu parselin Fabrikaları A.Ş.'ye ait olduğu önceki imar planlarında, bu kurumun ihtiyaçları dikkate alınarak dava konusu taşınmazın "Resmi Kurum Alanı" olarak belirlendiği; ancak özelleştirme nedeniyle resmi kurum alanına artık ihtiyaç duyulmaması sonucu dava konusu düzenlemenin yapıldığı ve imar planı değişikliği ile uyumsuzluk konusu taşınmazın kullanım türünün "Ticaret Alanı'na dönüştürüldüğü; bu nedenle de imar mevzuatının plan değişikliklerinin yapılması için tanımladığı, "zorunluluk" ve "eşdeğerlilik" ilkesinin karşılanmamış olduğu, kentnin ihtiyaçları ve yürürlükteki imar planları ile öngörülen "kamuya yönelik kullanım amacı"nın ihlal edildiği iddiasına anılan kuruluşun özelleştirilmesi ve söz konusu taşınmaz teknik ve sosyal altyapı alanında yer alan bir taşınmaz olarak değerlendirilemeyeceğinden itibar edilmediği, Uygulama İmar Planı Hükümlerinin 2.5. maddesinde: "Ticari sahalarda zemin katlarda asma kat inşa edildiğinde 15,50 m. Kat gabarisi, dairenin uygun göreceği şekilde yapılacak olan yapılarda ilgili yönetmeliklere bağlı kalmak şartıyla aşılabilir. Ancak kat kazanılamaz." Hükmünün yer aldığı, uygulama imar planı, ayrıntılı raporu ve plan notları (hükümleri) ile bir bütün olduğundan ve yapılaşmaya esas teşkil ettiğinden, hiçbir belirsizliğe yer vermeyecek bir açıklıkta olması gerektiği, dolayısıyla kat yüksekliği konusunda "dairenin;" uygun göreceği ifadesinin uygulama imar planı yönünden belirsizlik içermesi, "daire" ibaresinden kastın ne olduğunun ve hangi idareden görüş alınacağını anlaşılmaması karşısında, söz konusu plan notundaki yükseklik ile ilgili düzenlemede şehircilik ilkelerine ve imar mevzuatına uygunluk görülmediği, bu tespit ve açıklamalar karşısında, uyumsuzluğa konu parselin resmi kurum alanından ticari alana dönüştürülmesine ilişkin nazım ve uygulama imar planı değişikliklerinde, uygulama İmar Planı Hükümlerinin 2.5. maddesi dışındaki kısmında şehircilik ve planlama ilkeleri ile kamu yararı aykırılık görülmediği ge-

rekçesiyle 1/1000 ölçekli uygulama imar planı hükümlerinin 2.5. maddesi yönünden iptaline, 1/5000 ölçekli imar palanı ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planının diğer kısımları yönünden davanın reddine karar verilmiştir.

(...)

Uyuşmazlıkta ise dava konusu 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planında ticaret kullanım kararında bu yönde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın 2.2. sayılı plan hükmü ile ticaret alanında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından görüş alınarak özel hastane ve özel eğitim tesisi yapılabileceği öngörülmekte olup bu haliyle özel hastane ve özel eğitim tesisi kullanım kararının proje aşamasında belirlenebilmesine olanak sağlayan söz konusu plan hükmünün yukarıda belirtilen Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 14. Maddesinin 3. Fıkrasının “b” bendine aykırı olduğu sonucuna varılmıştır.

1/5000 ölçekli Nazım İmar Planının 2 sayılı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.4. sayılı plan hükmünün değerlendirilmesi:

1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı plan hükümlerinin 2. Maddesi ile 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı plan hükümlerinin 2.4 maddesinde” ticaret alanında zemin katlar hariç diğer katlar konut olarak kullanılabilir” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin “Tanımlar” başlıklı 2. Bölümünde yer alan 14. maddenin 3. fıkrasının “b” bendinde imar planları ile ticaret alanı olarak belirlenen alanlarda hangi tür kullanımların yer alabileceği belirtilmiş, bunlar iş merkezleri, ofis-büro, çarşı, çok katlı mağazalar, kamu veya özel katlı otoparklar, alışveriş merkezleri, otel ve diğer konaklama tesisleri, sinema, tiyatro, müze, kütüphane, sergi salonu gibi sosyal ve kültürel tesisler, lokanta, restoran, gazino, düğün salonu gibi eğlenceye yönelik birimler, yönetim binaları, katlı otopark, banka, finans kurumları, yurt, kurs, dersane, özel eğitim ve özel sağlık tesisleri gibi ticaret ve hizmet sektörüne ilişkin yapılar olarak sayılmış olup, bu kullanım kararları arasında “konut” kullanımı yer almadığından, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planının 2 sayılı plan hükmü ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.4 sayılı plan hükmü ile ticaret alanında konut kullanım kararı getirilmesinin Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 14. Maddesinin 3. Fıkrasının “b” bendine aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.5 sayılı plan hükmünün değerlendirilmesi

3194 sayılı İmar Kanununun 3. Maddesinde herhangi bir sahanın, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamayacağı belirtilmiş olup aynı Kanununun 8. Maddesinin “d” bendinde arazi kullanımı ve yapılaşmada sadece mekansal strateji planları, çevre düzeni planları ve imar planları kararlarına uyulacağı öngörülmüştür.

1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı plan hükümlerinin 2.5 maddesinde “Ticari sahalarda zemin katlarda asma kat inşa edildiğinde 15,50 m. Kat gabarisi, dairenin uygun göreceği şekilde yapılacak olan yapılarda ilgili yönetmeliklere bağlı kalmak şartıyla aşılabılır. Ancak kat kazanılmaz.” Hüküm yer almaktadır.

Danıştay Altıncı Dairesinin temyize konu kararında kat yüksekliği konusunda “dairenin” uygun göreceği ifadesinin uygulama imar planı yönünden belirsizlik içermesi, “daire” ibaresinden kastın ne olduğunun ve hangi idareden görüş alınacağına anlaşılmaması karşısında, söz konusu palan notundaki yükseklik ile ilgili düzenlemede şehircilik ilkelerine ve imar mev-

zuatına uygunluk görülmediği gerekçesiyle 1/1000 ölçekli uygulama İmar Planının 2.5 sayılı plan hükmünün iptaline karar verilmiş ise de davalı idarenin temyiz dilekçesinde bu hususa yönelik olarak “daire” ibaresinden kastın belediye olduğu ve bu ibareden ilgili belediyenin anlaşılması gerektiği belirtilmiştir.

Uyuşmazlık konusu 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının plan hükümlerinin 2.5 maddesinde belirtilen “daire” ibaresi, ilgili belediye olarak kabul edilse bile, ticari sahalarda zemin kat inşa edildiği durumlarda imar planı ile belirlenen 15,50 m kat gabarisinin, herhangi bir plan değişikliği yapılmaksızın uygulama aşamasında belediye tarafından değiştirebileceğini öngören plan hükmünün, 3914 sayılı Kanunun yukarıda alıntısı yapılan yapılaşmada imar planı kararlarına uyulacağına yönelik hükmüne aykırılık taşıdığı sonucuna varılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davalının temyiz isteminin reddi ile Danıştay Altıncı Dairesinin 11/05/2016 günlü, E:2014/5050, K:2016/2480 sayılı kararının 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.5 sayılı plan hükmü yönünden yukarıda belirtilen gerekçeyle onanmasına; davacının temyiz isteminin kısmen kabulü ile kararın 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.2 sayılı plan hükmü, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planının 2 sayılı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.4 sayılı plan hükmü yönünden bozulmasına ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 6545 sayılı Kanun ile değişik 20/A maddesinin ikinci fıkrasının (i) bendi uyarınca 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.2 sayılı plan hükmü, 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planının 2 sayılı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının 2.4 sayılı plan hükmünün iptaline, kararın 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ve 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının diğer kısımları yönünden onanmasına, (...) 24.10.2016 gününde karar verildi.

SAYIŞTAY KARARLARI

YAPI RUHSATI ÜCRETİ¹

Öğretmenevi yapım işi ile ilgili olarak yüklenici tarafından ödenmesi gereken yapı ruhsatı ücretinin kurum bütçesinden ödenmesi sonucu oluşan ... TL kamu zararı için tazmin hükmü verilmişti.

Sayıştay 1. Dairesinin kararı sorumlularca temyiz edilmesi üzerine Sayıştay Temyiz Kurulu 09.02.2016 tarih ve 41437 tutanak numaralı kararı ile tazmin hükmünü tasdik etmiştir.

Sayıştay Temyiz Kurulunun söz konusu tasdik kararı hakkında sorumluların yapmış olduğu karar düzeltilmesi başvurusu sonucu Temyiz Kurulunca verilen 01.03.2017 tarih ve 42806 tutanak numaralı kararda; söz konusu işe ait Şartname ve Sözleşme hükümlerine göre, sözleşme bedeline dahil olan vergi, resim, harç giderleri ile işin bitim tarihinden itibaren ilgili belediyeye müracaat edilerek alınacak yapı kullanım belgesi giderinin yüklenicinin uhdesinde olduğu yapı ruhsat giderlerinin ise yüklenici tarafından karşılanacağına dair herhangi bir hüküm bulunmadığı dolayısıyla mevzuata aykırı bir durumun olmadığı belirtilmektedir.

Temyiz Kurulu, bu görüş doğrultusunda 83 sayılı ilamın 4 üncü maddesiyle verilen tazmin hükmünün bozularak dosyanın kararı veren Daireye gönderilmesine karar vermiştir.

¹ Sayıştay 1. Daire Karar No:10688, Tutanak Tarihi:6.2.2018

Rapor dosyası ve eki belgelerin incelenmesinde; ... Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü'nün ... tarih ve... sayılı ... Öğretmenevi (Pansiyonu) Yapım İşi konulu yazılarında ruhsat talep edilen yapının kamuya ait tesis olması sebebiyle bina inşaat harcı, plan ve proje tasdik harcı, zemin açma izni ve toprak hafriyat harcı ile işgal harcından muaf tutulduğu bunlar için bir bedel hesaplanmadığı,

... Belediye Meclisinin almış olduğu ... tarih ve ... sayılı Meclis kararı ile onaylanan ... Belediyesi 2013 yılı belediye gelir tarifelerine göre belirlenen ücretlerden;

Teknik alt ve üst yapılardan alınan katılım ücreti,

Asansör ruhsat ücreti,

Otopark bedeli,

İmar durumu hazırlama ücreti ve yol kotu tutanağı hazırlama ücreti,

toplamı olan ... TL'nin ödenmesi gerektiğinin bildirilmesi üzerine bu tutarın ödendiği görülmektedir. Dolayısıyla istisna kapsamında sayılan "bina inşaat harcı"na ilişkin bir ödeme yapılmadığı sadece;

Teknik alt ve üst yapılardan alınan katılım ücreti başlığı altında;

kanalizasyon harcamalarına katılım ücreti olarak ...TL,

yol harcamalarına katılım ücreti olarak ... TL,

Asansör ruhsat ücreti olarak ... TL,

Otopark bedeli olarak ... TL,

İmar durumu hazırlama ücreti olarak ... TL ve yol kotu tutanağı hazırlama ücreti olarak ... TL

olmak üzere toplamda ... 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 27 nci maddesinin (i) bendinde, ulaşım, sigorta, vergi, resim ve harç giderlerinden hangisinin teklif fiyatına dahil olacağına idari şartnamede belirtilmesinin zorunlu olduğu,

4735 sayılı Kamu İhaleleri Sözleşmeleri Kanununun 7 nci maddesinin (h) bendinde, ulaşım, sigorta, vergi, resim ve harç giderlerinden hangisinin teklif fiyatına dahil olacağına sözleşmelerde belirtilmesinin zorunlu olduğu hüküm altına alınmıştır.

... Öğretmenevi Yapım İşine ait ... tarihli Sözleşmenin 7 nci maddesinde; "Taahhüdün yerine getirilmesine ilişkin her türlü vergi, resim, harç, yapı kullanım izin belgesi giderleri vb. giderler ile ulaşım, sözleşme kapsamındaki her türlü sigorta giderleri sözleşme bedeline dahildir. İlgili mevzuatı uyarınca hesaplanacak Katma Değer Vergisi sözleşme bedeline dahil olmayıp, İdare tarafından Yükleniciye ödenecektir." denilmektedir.

... Öğretmenevi Yapımı İşinde Uygulanacak İdari Şartnamenin "Teklif fiyata dahil olan giderler" başlıklı 25 inci maddesinde ise; "İsteklinin sözleşmenin uygulanması sırasında ilgili mevzuat gereğince ödeyeceği her türlü vergi, resim, harç, yapı kullanım izin belgesi giderleri ve benzeri giderler ile ulaşım, nakliye ve her türlü sigorta giderleri teklif fiyatına dahildir.

25.1. maddesinde yer alan gider kalemlerinde artış olması ya da benzeri yeni gider kalemlerinin oluşması hallerinde, teklif edilen fiyatın bu tür artış ya da farkları karşılayacak payı içerdiği kabul edilir. Yüklenici, bu artış ve farkları ileri sürerek herhangi bir hak talebinde bulunamaz.” düzenlemesine yer verilmiştir.

Gerek söz konusu işe ait Sözleşmede gerekse Sözleşme eki İdari Şartnamede, sözleşme kapsamındaki yapım işlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak her türlü vergi, resim, harç, yapı kullanım izin belgesi giderleri vb. giderlerin sözleşme bedeline dahil olduğu belirtildiğinden, ... Öğretmenevi yapım işi ile ilgili olarak yüklenici tarafından ödenmesi gereken teknik alt ve üst yapılardan alınan katılım ücreti, asansör ruhsat ücreti, otopark bedeli, imar durumu hazırlama ücreti ve yol kotu tutanağı hazırlama ücretinin kurum bütçesinden ödenmesi mümkün değildir.

Bu itibarla, ... Öğretmenevi yapım işi ile ilgili olarak yüklenici tarafından ödenmesi gereken yapı ruhsatı ücretinin kurum bütçesinden ödenmesi sonucu ortaya çıkan toplam ... TL kamu zararının; Harcama Yetkilisi ... ile Gerçekleştirme Görevlisi ... 'a,

müştereken ve müteselsilen,

6085 sayılı Sayıştay Kanununun 53 üncü maddesi gereği işleyecek faizleri ile birlikte ve temyiz yolu açık olmak üzere ödettilmesine,

(Üye'nün; “3194 sayılı İmar Kanununun “Yapı Ruhsatı” başlıklı 21 inci maddesinde;

“Bu kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı alınması mecburidir...” denilmiş,

“Kamuya Ait Yapı ve Tesisler ile Sanayi Tesislerinde Ruhsat” başlıklı 26 ncı maddesinde;

“Kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak veya yaptırılacak yapılara, imar planlarında o maksada tahsis edilmiş olmak, plan ve mevzuata aykırı olmamak üzere mimari, statik, tesisat ve her türlü fenni mesuliyeti bu kamu kurum ve kuruluşlarınca üstlenilmesi ve mülkiyetin belgelenmesi kaydıyla avan projeye göre ruhsat verilir...” hükmüne yer verilmiştir.

İmar Kanununun 30 uncu maddesinde;

“Yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediye, valilik (...) bürolarından; 27 nci maddeye göre ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise ilgili belediye ve valilikten izin alınması mecburidir. Mal sahibinin müracaatı üzerine, yapının ruhsat ve eklerine uygun olduğu ve kullanılmasında fen bakımından mahzur görülmediğinin tespiti gerekir.

Belediyeler, valilikler (...) mal sahiplerinin müracaatlarını en geç otuz gün içinde neticelendirmek mecburiyetindedir. Aksi halde bu müddetin sonunda yapının tamamının veya biten kısmının kullanılmasına izin verilmiş sayılır.(...)

Bu maddeye göre verilen izin yapı sahibini kanuna, ruhsat ve eklerine riayetsizlikten doğacak mesuliyetten kurtarmayacağı gibi her türlü vergi, resim ve harç ödeme mükellefiyetinden de kurtarmaz.” hükmü ile “Yapı kullanma izni” düzenlenmiştir.

... Öğretmenevi Yapım İşine ait Sözleşmenin 7 nci maddesinde de;

“Taahhüdün yerine getirilmesine ilişkin her türlü vergi, resim, harç, yapı kullanım izin belgesi giderleri vb. giderler ile ulaşım, sözleşme kapsamındaki her türlü sigorta giderleri sözleşme bedeline dahildir. İlgili mevzuatı uyarınca hesaplanacak Katma Değer Vergisi sözleşme bedeline dahil olmayıp, İdare tarafından Yükleniciye ödenecektir.” denilmek suretiyle yapı kullanım izin belgesi giderinin yüklenici tarafından ödeneceği belirtilmiş olup yapı ruhsatına ilişkin giderlerin yüklenicinin sorumluluğunda olduğuna dair bir ibareye yer verilmemiştir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinden; sözleşmenin uygulanabilmesi için öncelikle işyeri tesliminin yapılması gerekmekte olup İdarece yaptırılan öğretmenevi yapım işine başlanabilmesi için yapım ruhsatının alınması zorunlu olduğundan, teknik alt ve üst yapılardan alınan katılım ücreti, asansör ruhsat ücreti, otopark bedeli, imar durumu hazırlama ücreti ve yol kotu tutanağı hazırlama ücreti olarak işe başlanmadan önce idarece belediyeye yapılması gereken ödemeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, idarece yapılan işlemin yasal düzenlemelere uygunluğuna hükmedilmesi gerekir.”) şeklindeki karşı görüşüne karşın,

oy çokluğuyla,

KAMU İHALE KARARLARI

Karar Tarihi : 27.02.2018

Karar No : 2018/UY.I-493

Karar Özeti :

Başvuru sahibi tarafından sunulan teklif zarfından iki teklif mektubunun çıktığı, idare tarafından söz konusu hususun alternatif teklif verme durumu olarak değerlendirilerek başvuru sahibinin teklifinin 4734 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine istinaden değerlendirme dışı bırakıldığı, birinci teklif mektubunun ihaleye ilişkin, ikinci teklif mektubunun idarenin daha önce yapmış olduğu başka bir ihaleye ilişkin olduğu hususu göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun alternatif teklif verme durumu olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı, ancak basiretli tacir sıfatını haiz olması gereken isteklinin söz konusu hususla ilgili olarak teklif mektubunun sehven teklif zarfına konulduğuna ilişkin açıklamasının uygun bulunamayacağı, idare tarafından daha önce yapılmış bir ihaleye ilişkin ikinci teklif mektubunun teklif zarfına konulmasının, Kanununun 17 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca rekabeti veya ihale kararını etkileyecek davranışlarda bulunmak kapsamında değerlendirilebileceği, bununla birlikte idare tarafından başvuru sahibinin teklifinin yine Kanununun 17 nci maddesi uyarınca değerlendirme dışı bırakılmış olmasından dolayı söz konusu mevzuata aykırılığın esasa etkili olmadığı, dolayısıyla isteklinin teklifinin mevzuata uygun olduğu yönündeki iddiasının yerinde olmadığı ve başvurunun reddedilmesi gerektiği hakkında.

Karar Tarihi : 27.02.2018

Karar No : 2018/UH.II - 486

Karar Özeti :

Başvuru sahibi tarafından, ihalenin ilk önce kendileri üzerinde bırakıldığı, ancak, kesin teminatın bir gün geç sunulması nedeniyle geçici teminatlarının gelir kaydedildiği, söz konusu durumun bankanın işlemlerinden kaynaklandığı, kaldı ki, 696 sayılı KHK ile yeni düzenlemelerin yürürlüğe girdiği, geçici teminatlarının bu KHK kapsamında iade edilmesi gerektiği, ihalenin iptali gerekeceğinden, geçici teminatın gelir kaydedilmesinin hukuki dayanağının kalmadığının ifade edildiği, ancak, başvuru sahibine sözleşmeye davet yazısının 01.12.2017 tarihinde tebliğ edildiği, 696 sayılı KHK'nın ise 24.12.2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandığı ve idare ile ekonomik açıdan en avantajlı ikinci teklif sahibi arasında 21.12.2017 tarihinde sözleşmenin imzalandığı, dolayısıyla KHK yayımlanmadan önce başvuru sahibinin söz konusu yükümlülüklerinin doğduğu ve anılan süreçte yasal yükümlülüklerin yerine getirilmediği, 696 sayılı KHK'nın Resmi Gazete'de yayımlandığı tarih ve idarenin imzaladığı sözleşme tarihi de dikkate alındığında, söz konusu ihale sürecinde artık ihalenin iptalinden değil, sözleşmenin feshinden bahsedilebileceği, kaldı ki, anılan KHK'nın isteklilerin ihale sürecindeki yaptırıma maruz kalacak fiillerini ortadan kaldıracak nitelikte olmadığı anlaşıldığından, başvuru sahibinin iddialarının yerinde olmadığı hakkında.

Karar Tarihi : 27.02.2018

Karar No : 2018/UH.I-499

Karar Özeti :

Başvuru dilekçesinde, idarece sınır değer 19.184.222,60 TL tutarındaki işçilik maliyeti olarak belirlendiğinin ifade edildiği, ancak sınır değer, işçilik, eğitim gideri, ferdi kaza sigortası, emniyet suistimal sigortası toplamından oluşması gerektiği, idare tarafından sınır değer hatalı hesaplandığı ve aşırı düşük sorgulamasının yapılmadığının ifade edildiği, iddiaların incelenmesi sonucunda, idare tarafından sınır değer olarak işçilik maliyetinin belirlendiği, yaklaşık maliyet ve birim fiyat cetvelinde işçilik gideri dışında eğitim gideri (145 kişi), ferdi kaza sigortası bedeli (168 kişi), emniyet suistimal sigorta bedeli (145) giderlerinin yer aldığı, personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarında sınır değer kar hariç yaklaşık maliyet olduğu, incelemeye konu işin yaklaşık maliyetinin 20.311.785,10 TL olduğu, kar olarak 781.222,50 TL öngörüldüğü, sınır değer de kar hariç yaklaşık maliyet olması gerektiği, bu durumda, tespit edilmesi gereken sınır değer 19.530.562,60 TL (20.311.785,10 TL - 781.222,50 TL) olduğu, idari şartnamenin 35 inci maddesinde yer alan düzenleme uyarınca da teklif tutarı sınır değer altında kalan isteklilerden aşırı düşük teklif açıklaması isteneceği, idare tarafından tespit edilen sınır değer mevzuata uygun olarak belirlenmediği ve sınır değer tespitinin yeniden yapılması gerektiği hakkında.

TEBLİĞLER GENEL VE GÖRÜŞLER

Başbakanlıktan

Konu:Hizmetli Unvanlı Şehit ve Gazi Yakınları

GENELGE

2018/4

Malumları olduğu üzere terörle mücadelede canını ve kanını feda ederek bu toprakları vatan yapan şehitlerimizin ve gazilerimizin yakınları, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununu Ek 1 inci maddesi kapsamında kamu idarelerinde istihdam edilmekte olup, özellikle Hükümetlerimiz döneminde bir Devlet politikası olarak 3713 sayılı Kanundan doğan hak sahipliğinin kapsamının genişletilmesiyle birlikte daha fazla sayıda şehit yakını, gazi ve gazi yakını-mız kamuda istihdam hakkına kavuşmuştur. Bu haktan yararlanarak kamu kurumlarımızda istihdam edilmeye başlanan şehit yakını, gazi ve gazi yakınlarımıza bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da en uygun çalışma koşullarının sağlanması Hükümet olarak her aman gözet-tiğimi önceliğimiz ve vefa borcumuzdur.

Bu çerçevede kamu idarelerince, öğrenim durumları sebebiyle mevzuat gereği hizmetli kadrolarına atanmış şehit ve gazi yakınlarının büro hizmetlerinde görevlendirilmesi hususuna azami öen gösterilecektir.

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Binali YILDIRIM

Başbakan

**T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Mesleki hizmetler Genel Müdürlüğü**

Sayı:17576483-010.06.02/62209

06.04.2018

Konu: Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği

GENELGE

(2018/04)

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği 07/07/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmi Gazetede yayımlana-rak 01.10.2017 tarihi itibariyle yürürlüğe girmiştir.

Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden itibaren geçen sürede Bakanlığımıza yapılan bildirimler ile sorulan görüşlerden hareketle, Yönetmelikte yer alan bazı hususlarda, ilgili idarelerce farklı uy-gulamalara mahal vermemek ve uygulamada birlikteliğin sağlanması amacıyla aşağıda belirtilen hususlarda açıklama yapılması gereği hâsıl olmuştur. Buna göre;

1) Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası (şş) bendinde yer alan “Katlar Alanı: Bodrum kat, asma kat, çatı arası payesi ve açık/kapalı çıkmalar dâhil, kullanılabilen bütün katların, katlar alanına dâhil edilmeyen çıktuktan sonraki alanlar toplamını ... ifade eder.” Tanımından hareketle;

Bağımsız bölüm olarak düzenlenmeyen veya bağımsız bölümün eklentisi niteliği taşımayan, yapının ana taşıyıcı sistemleriyle bütünlük olmayan, bahçede peyzaj düzenlemesi niteliğinde yapılan pergola ve sos havuzlarının 20 nci maddesinin 8 inci fıkrasının (b) bendinde belirtilen kullanımlarla birlikte bahçe alanının %20’sini geçmeyen kısımları ile katlar alanı kapsamında değerlendirilebilecek bir kullanımı olmayan giriş saçakları, bahçe ve istinat duvarlarının doğrudan emsal harici olarak değerlendirilmesi,

2) Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası (cc) bendinde yer alan “Galeri boşluğu; Bağımsız bölüm içerisinde veya ortak alanlarda, katlar arasında bırakılan boşlukları” tanımı dikkate alındığında;

Asma katlı zemin katın içinde yer alan asma kat döşemesi hizasındaki boşluğun; galeri boşluğu tanımında geçen katlar arasında bırakılan boşluklardan olmaması, zemin katın içerisinde bulunan boşluk olması nedeniyle doğrudan emsal harici olarak değerlendirilmesi,

3) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önceki mevzuat doğrultusunda yapımı tamamlanıp yapı kullanma izni almış yapılarda, mevcut yapının emsal ve inşaat alanını, kullanım amacını, tadilatla konu olmayan bağımsız bölümlerin arsa paylarını, saçak seviyesi ve çekme mesafelerini ihlal etmemek, binanın taşıyıcı sistemini olumsuz etkilememek, ayrıca yürürlükteki yangın, deprem, ısı ve su yalıtımı, çevre ve enerji verimliliği ile ilgili tedbirlerin alınması kaydıyla yapılacak tadilat işlemlerinin, yapı ruhsatının düzenlendiği tarihteki yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılacağı,

4) Yönetmeliğin 5 inci maddesinin altıncı fıkrası, çekme mesafeleri ile KAKS verilip TAKS verilmeyen ayırım ve blok nizam parsellerde, TAKS %60’ı geçmemek şartıyla çekme mesafelerine göre uygulama yapılması mümkün olup,

KAKS verilmeyen parsellerde ise; Yönetmeliğin 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası ve 21 inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre %40’ı geçmemek üzere çekme mesafelerine göre kalmak kaydıyla, TAKS %60’ı geçmemek şartıyla çekme mesafelerine göre uygulama yapılabileceği,

5) Bir ana kitle üzerinde yükselen bloklardan arta kalan kısımların (baza) üzerinde yer alan gezilemeyen ve herhangi bir kullanım konu olmayan, çatı veya çakıl gibi malzeme ile kaplı alanların doğrudan emsal harici olan değerlendirilmesi,

6) Yönetmelikte umumi binaların; resmi binalar, ibadet yerleri, eğitim, sağlık tesisleri, sinema, tiyatro, opera, müze, kütüphane, konferans salonu gibi kültürel binalar ile gazino, düğün salonu gibi eğlence yapıları, otel, yurt, iş hani, büro, pasaj çarşı, alışveriş merkezi gibi ticari yapılar, spor tesisleri, genel otopark, akaryakıt istasyonu, şehirlerarası dinlenme tesisleri, ulaştırma istasyonları ve buna benzer umumi kullanımına mahsus binalar olarak tanımlanmış olmasından hareketle;

Umumi bina kapsamında kalan binalarda yer alıp müşterek kullanıma açık olan ve ticari amaç içermeyen; çocuk oyun ve bakım alanları, jimnastik salonu, oyun ve hobi odaları, yüzme havuzu, sauna gibi sosyal ve spor birimleri, depolar, mescit ve müstemilatı, otopark, kat ve çatı bahçeleri ile teras çatıların bu binalar tek bağımsız bölümlü olsalar dahi, emsal hesabı yönünden ortak alan kapsamında değerlendirilebileceği,

7) Yönetmeliğin Geçici 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “riskli yapı tespiti” işleminden; 01.10.2017 tarihinden önce yapı kimlik numarası alınmış ve lisanslı kurum ve kuruluşlarca hazırlanan riskli yapı tespit raporunun Valiliğe (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) ya da Bakanlığımızca yetki devri yapılması durumunda ilgili Belediyeye sunulmuş olması kaydıyla bu raporun 1.10.2017 tarihinden önce ya da sonra söz konusu idarelerce uygun bulunmuş olmasının (raporun geçerli olması) anlaşılması gerektiği hususlarında,

Bilgilerinizi ve uygulamaların yukarıda yer alan açıklamalar doğrultusunda gerçekleştirilmesini teminen iliniz dâhilindeki ruhsat düzenlemeye yetkili idarelere duyurulması hususunu önemle rica ederim.

Mehmet ÖZHASEKİ
Bakan

SORU - CEVAP

Sayın Oktay SİĞNAK'ın Sorusu

Soru : *Girmiş bulunduğumuz yapım işine ilişkin bir ihalede sınır değerın altında kalan ve aşırı düşük teklif açıklaması istenilen teklifimizle ilgili olarak, idareye açıklama sunulmaması halinde, geçici teminatımızın gelir kaydedilmesi mümkün müdür?*

Cevap : 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Aşırı düşük teklifler” başlıklı 38 inci maddesinde, ihale komisyonunun verilen teklifleri 37 inci maddeye göre değerlendirdikten sonra, diğer tekliflere veya idarenin tespit ettiği yaklaşık maliyete göre teklif fiyatı aşırı düşük olanları tespit edeceği ve bu teklifleri reddetmeden önce, belirlediği süre içinde teklif sahiplerinden teklifte önemli olduğunu tespit ettiği bileşenler ile ilgili ayrıntıları yazılı olarak isteyeceği, ihale komisyonunun yazılı açıklamaları dikkate alarak, aşırı düşük teklifleri değerlendireceği, bu değerlendirme sonucunda, açıklamaları yeterli görülmeyen veya yazılı açıklamada bulunmayan isteklilerin tekliflerinin reddedileceği hükme bağlanmıştır. Keza, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin, “Sınır değer ve aşırı düşük teklifler” başlıklı 60 ıncı maddesinde de benzer düzenlemeye yer verilmiştir.

Görüldüğü üzere, gerek 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda gerekse, Uygulama Yönetmeliğinde teklifi sınır değerın altında bulunan isteklilerden idarece açıklama istenilmesi halinde, açıklamada bulunmayan isteklilerin tekliflerinin reddedileceği ifade edilmiş ancak, başka bir müeyyideden bahsedilmemiştir. Bu nedenle, teklifi sınır değerın altında olup, teklifiyle ilgili olarak idarece talep edilen aşırı düşük teklif açıklamasını sunmayan isteklinin teklifi reddedilecek ve başka bir müeyyide uygulanmayacaktır.

Sayın Murtaza ÖZDÜZEN'in Sorusu

Soru : *Sahip olduğum şahıs şirketini limited şirkete dönüştürmem halinde, iş deneyim belgelerini bu limited şirkette kullanabiliyormuyum?*

Cevap : 4735 sayılı Kamu İhale Kanununun “İhaleye katılımda yeterlik kuralları” başlıklı 10 uncu maddesinde; iş bitirme, yönetim veya denetim suretiyle elde edilecek belgelerin, belge sahibi kişi veya kuruluşların dışındaki istekliler tarafından kullanılamayacağı, belgelerin devredilemeyeceği, kiraya verilemeyeceği ve satılamayacağı ayrıca, bu belge sahiplerinin kuracakları veya ortak olacakları tüzel kişiliklerin ihaleye girebilmesinde en az bir yıldır tüzel kişiliğın yarısından fazla hissesine sahip olmaları gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer verilen düzenleme nedeniyle, söz konusu kişinin şahıs şirketini, tüzel kişiliğe dönüştürüp, sahip olduğu iş deneyim belgelerini, bu şirket adına kullanıp ihalelere girebilmesi için, limited şirkette yarından fazla hisseye en az bir yıl süre ile sahip olması ve söz konusu durumu tevsik eden ortaklık durum belgesini teklifiyle beraber ilgili idareye sunması gerekir.

Soru: *Turizm şirketine ait ofisnin yanında iki katlı binasını misafirhane olarak kullanılan ve turizm firmasının yurtdışından gelen turistlerin ağırlandığı ve gerektiğinde konakladığı iki katlı yere nasıl bir ruhsat verilebilir? Otel ruhsatı mı yoksa misafirhane vb. ruhsatı mı almalıdır.*

Cevap: İşyerleri kar amaçlı, başka bir deyişle ticari esaslara göre faaliyet yürütülen yerlerdir. Misafirhaneler, daha ziyade kamu idarelerine ait olan ve ağırlıklı olarak kurum mensuplarına ve üyelerine hizmet veren konaklama yerleridir.

Ancak, turizm firmaları ticari esaslara göre çalışan ve bu faaliyetleri karşılığında gelir elde eden kuruluşlardır. Dolayısıyla bu firmaların yurt dışından getirdiği ve belli bir süre konaklama hizmeti verdiği yerler, bu yerlerde geçici olarak kalan veya ağırlanan kişilerden ücret alınması keyfiyeti, bu yerlerin konaklama tesisi olma niteliğini değiştirmez. Sonuçta bu kişilerden paket bir program dahilinde belli bir ücret alıp, belli yerlerde ağırlama, yani konaklama hizmeti vermektedir.

Bu durumda, söz konusu konaklama yerinin fiziksel mekan ve kapasitesinin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hükümleri çerçevesinde incelenerek, hangi sınıfa uygun düşüyorsa o sınıftan konaklama tesisi (otel, motel, pansiyon) olarak ruhsatlandırılması, ancak mezkur Yönetmeliğin EK-1/ I listesinde “Üçüncü Sınıf Otel ve Pansiyonlar” için aranan şartlar taşıyorsa, pansiyon olarak ruhsatlandırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Sayın Orhan ŞENGÜL ‘ün Sorusu

Kabahatler Kanununa göre Dilenci yakalandığında 124.-TL para cezası veriliyor ve üzerindeki para Encümen vasıtasıyla kamuya aktarılıyor. Burada dilenciye verilen 124.-TL cezaya 4/1 oranında indirim uygulanıyor mu. Uygulanırsa 4/1 oranındaki para iade ediliyor mu yoksa oda kamuya aktırılıyor mu yardımcı olursanız sevinirim.

Cevap: Daha önce 765 sayılı Türk Ceza Kanununda “Dilencilik” suç olarak sayılmakta iken yapılan yasal düzenleme ile 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanununda bu hüküm ortadan kaldırılmış ve sadece küçük çocukları ve kendisini idare edemeyecek düzeyde insanları dilendirilenlerin tespit edilmesi halinde bu kişiler hakkında adli işlem yapılması gerektiği hükmü getirilmiştir.

5326 sayılı Kabahatler Kanununun Dilencilik başlıklı 33 üncü maddesi ile;

“ (1) Dilencilik yapan kişiye, *elli Türk Lirası (bu ceza 2018 yılı için 124- TL. dir) idarî para cezası verilir. Ayrıca, dilencilikten elde edilen gelire el konularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.*

(2) *Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına ve el koymaya kolluk veya belediye zabıta görevlileri, mülkiyetin kamuya geçirilmesine mülkî amir veya belediye encümeni karar verir.”* düzenlemesine yer verilmiştir.

Yakalanan dilenci hakkında bir idari yaptırım karar tutanağı düzenlenerek önce idari para cezası tatbik edilmeli, daha sonra dilencinin üzerinden çıkan para ilgili kişinin huzurunda sayılarak bir tutanak düzenlenmeli ve bu tutanak “**Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesine Karar Verilmek Üzere**” **belediye encümenine** havale edilmelidir. Encümen ise bu paralar için mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararını verecek ve bu para belediye gelirleri hesabına aktarılacaktır.

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17 nci maddesine göre ödeme emrinin tebliğinden itibaren 15 gün içinde peşin ödenmesi halinde %25 oranında indirim yapılması zorunludur. İndirim uygulaması için borçlunun talebi gerekmez. Tahsil aşamasında indirimli olan miktar tahsil edildiğinden iade edilmesi söz konusu değildir.

Bozüyük Belediye Başkanlığı Av. Ufuk EFE'nin Sorusu?

İlçemizde hizmete açılacak olan kapalı pazar yerinde, üretici köylü vatandaşlar satış yerlerini dönemsel olarak kullanmak istemektedirler. Örnekleme gerekirse mevsimsel üretim yaptıkları için, kapalı pazar satış yerini bir takvim yılı içerisinde altı ay kullanmak kalan altı ay ise boş bırakmak istemektedirler.

Satış yerlerinin 10 yıllığına tahsis edilecek olması durumu karşısında,

1-Üretici köylülere, altı ay boş kalacak satış yerlerinin tahsis ücretini de tahsil etmek gerekmekte midir?

2-Kullanılmayan altı aylık dönem için Belediye olarak, satış yerini talep edenlere kullandırıp işgaliye harcı alabilir miyiz?

Cevap: Pazar yerleri yönetmeliğinin; 11/3, 11/4 ve 11/5 Maddesinde; “(3) Semt pazarlarında, üreticilere tahsis edilecek satış yeri sayısı, toplam satış yeri sayısının yüzde yirmisinden az olamaz. Ayrılan satış yerlerine üreticilerden yeteri kadar talep olmaması veya boşalan satış yerlerinin doldurulmaması hâlinde diğer talep sahiplerine de tahsis yapılabilir. (4) Aynı pazar yerinde, bir üreticiye veya pazarcıya doğrudan veya dolaylı olarak en fazla iki satış yeri tahsis edilebilir.” (5) Tahsis, belediye encümeni kararı ile yapılır.” 15’nci maddesinde ise “ (1) Tahsis ücreti, satış yerinin kullanımı sonrasında belediye meclisince her yıl belirlenecek tarife göre belediyelerin yetkili kılacakları memur veya kişilerce makbuz karşılığında günlük olarak tahsil edilir. (2) Üreticilerden alınacak tahsis ücreti, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan tarifedeki en alt orandan hesaplanır. (3) Meslek kuruluşları, belediyelerle yapılan protokoller çerçevesinde verdikleri hizmetler için, 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamında makbuz karşılığında ücret tahsil edebilir. (4) Tahsis sahiplerinden, bu maddede belirtilenler dışında herhangi bir ad altında ücret tahsil edilemez.” Denilmiştir.

Bu hükümler çerçevesinde sorunuzun değerlendirilmesi gerekirse;

- *Pazar yerinde tahsis işlemine esas teşkil eden Yönetmeliğin 12. Ve 13. Madde hükümlerini uygularken yapılacak ilanların, ihale ve kura işlemlerinin tahsis yerinin kullanma döneminin belirtilerek yapılması ve tahsis ücretinin bu bağlamda hesaplanacağıın ilan edilmesi ve üreticilerle bunun protokol hükmü haline getirilmesi gerektiği,*
- *Bu çerçevede boş kalan aylar için tahsis ücreti alınmaması*
- *Kullanılmayan dönemler için yukarıda bahsedilen protokol çerçevesinde Belediye olarak, satış yerini talep edenlere kullandırıp işgaliye harcı alabileceğiniz, ancak bunu yaparken Yönetmelik madde 11/1’i dikkate almanız gerektiği değerlendirilmektedir.*

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAŞ KATSAYILARI

	01.07.2017 - 31.12.2017 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,102706	0,108550
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yılve fazlası için azami 500 gösterge	20	20
Taban Aylığı Katsayısı	1,607645	1,699121
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zam- larının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,03257	0,034424
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	975,71	1.031,23

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü mad. Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 04/01/2018 tarih ve 27998389.-010.-06.02-138 sayılı Mali ve Sosyal Haklara ilişkin genelgesi.

DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR

Konusu		01.07.2017- 31.12.2017 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
Aile Yardımı (2.134 x Maaş Katsayısı)		219,17	231,64
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	51,35	54,28
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	25,68	27,14
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300	300
	2. Çocuk için	400	400
	3. Çocuk için	600	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için <small>633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)</small>	600	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	975,71	1.031,23
	Memurun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	1.951,41	2.062,45

657 s.Kanun md. 202, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 04/01/2018 tarih ve 27998389-010-06.02-138 sayılı Mali ve Sosyal Haklara ilişkin genelgesi.

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	7.845,99
	72.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	7.423,59
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	8.931,49
	82.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	8.450,65
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	11.102,49
	102.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	10.504,77
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	12.730,74
	117.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	12.045,36
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	14.901,74
	137.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	14.099,46
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	17.072,74
	157.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	16.153,60
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	20.871,99
	192.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	19.748,31
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	25.213,99
	232.280	01.07.2017-31.12.2017	0,102706	23.856,55

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 11.102,49 dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1] (2018 YILI)

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.07.2017- 31.12.2017 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek	01.01.2018- 30.06.2018 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	77,15	87,18
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	87,82	99,24
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	109,16	123,36
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	125,17	141,45
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	146,52	165,61
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	167,87	189,70
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	205,22	231,91
2.000.001'den fazla olan beldelerde	247,92	280,16

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. TL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamasında yarım kr ve üzerindeki değerler bir kr tamamlanır; yarım kr altındaki değerler dikkate alınmaz.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (2018 YILI)

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01/07/2017- 31/12/2017 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek	01/01/2018- 30/06/2018 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	359,47	379,93
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	462,18	488,48
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	616,24	651,30
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	770,30	814,13
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.232,48	1.302,60
Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.		

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2017-31/12/2017	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.024 x 0,108550)	618,70	653,91
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,108550)	228,62	241,63
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.		

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2017-31/12/2017	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,108550)	1.437,88	1.519,97
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,108550)	1.232,47	1.302,60
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.		

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı)'ndan yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:302 - 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2018 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
14.800 TL'ye kadar	15%
34.000 TL'nin 14.800 TL'si için 2.220 TL, fazlası	20%
80.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL), fazlası	27%
80.000 TL'den fazlasının 80.000 TL'si için 18.480 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'den fazlasının 120.000 TL'si için 29.280 TL), fazlası	35%

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2017 - 31.12.2017 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2018 - 31.12.2018 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%14)	248,85	284,13
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	17,78	20,30
Gelir vergisi (%15)	93,32	106,55
Asgari Geçim İndirimi	133,31	152,21
Damga Vergisi (%07,59)	13,49	15,40
Kesintiler Toplamı	373,44	426,38
Net Asgari Ücret	1.404,06	1.603,12
İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)		
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	275,51	314,57
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	35,55	40,59
İşverene Toplam Maliyet	2.088,56	2.384,66

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Not2 : 16 yaşını doldurmamış işçiler içinde aynı hesaplamalar yapılmıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (152,21) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2018 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	152,18	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	152,18
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	182,51	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	175,00
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	205,44	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	197,83
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	228,16	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	228,56
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	243,48
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	258,70

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

5326 SAYILI KABAHAHLER KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI (01/01/2018-31/12/2018)

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHLIN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
1	m.32	EMRE AYKIRI DAVRANIŞ	Genel	Belediye Encümeni	259 TL
2	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapmak	Belediye Zabıtası	124 TL
3	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapanın üzerinde para çıkması	Belediye Encümeni	Toplanan paranın kamuya geçirilmesi
4	m.36/1	GÜRÜLTÜ	Gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Gerçek Kişi)	Belediye Zabıtası	124 TL
5	m.36/2	GÜRÜLTÜ	Ticari bir işletmenin faaliyeti çerçevesinde gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Ticari İşletme)	Belediye Zabıtası	2.661-13.344 TL
6	m.37	RAHATSIZ ETME	Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız etmek	Belediye Zabıtası	124TL
7	m.38/1	İŞGAL	Kaldırımları İşgal Eden veya Mal Satışı Yapan Kişilere	Belediye Zabıtası	124 TL
8	m.38/2	İŞGAL	Kaldırımlara İzni Olmaksızın İnşaat Malzemesi Yığan Kişilere	Belediye Zabıtası	259-1.322 TL
9	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Kamu Hizmet Binalarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
10	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Belediyeye ait toplu taşıma araçlarında sigara içmek	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
11	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilen Toplu Taşıma Araçlarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
12	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişilerine Ait Olan ve Herkesin Girebileceği Binaların Kapalı Alanlarında sigara içenlere	Kolluk Görevlisi	124 TL
13	m.40	KİMLİĞİ BİLDİRMEME	Görevle ilgili olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği ve adresi ile ilgili bilgi vermekten kaçınmak veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmak	Kimlik ve adres bilgisi soran kamu görevlisi (Genel)	124 TL

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
14	m.41/1	ÇEVREYİ KİRLETME	Evsel atık ve atıkların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye	Belediye Zabıtası	41 TL
15	m. 41/2	ÇEVREYİ KİRLETME	Yemek Pişirme ve Servis Yerlerinde İşlenmesi Halinde İşletmeye	Belediye Zabıtası	1.322-13.344 TL
16	m. 41/3	ÇEVREYİ KİRLETME	Hayvan Kesimine Tahsis Edilen Yerleri Dışında Kesim Yapanlara veya Kesilen Hayvan Atıklarını Sokağa veya Kamuya Ait Sair Alanlara Bırakanlara	Belediye Zabıtası	124 TL
17	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına Atan gerçek Kişiye	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
18	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına İnşaatı Yürüten Tüzel Kişi Adına Atılması Halinde	Belediye Zabıtası	259-13.344 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
19	m.41/5	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Ev Eşyasını Bunların Toplanmasına İlişkin Belirlenen Günün Dışında Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	124 TL
				(belediyeler tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere günler belirlenir ve ilan olunur (m. 41/5)	

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
20	m.41/6	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Motorlu Kara ve Deniz Nakil Araçlarını ya da Mütemmim Cüzlerini Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	658 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/6).
21	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınmaksızın kamuya ait alan ve duvarlar ile özel şahıslara ait alanlara bez, kağıt vb. afiş ve ilan asmak	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
22	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınarak asılan afişlerin verilen sürenin sonunda toplanmaması	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL

NOT: 41. maddede sayılı suçlarla ilgili olarak, meydana gelen kirliklik kişi tarafından derhal kaldırıldığı takdirde idari para cezasına karar verilmeyebilir (madde:41/8).

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	259 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	259 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	521-10.515 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	259 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağı istinaden cezasını uygulayacaktır.

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ¹

İşyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2.900	2.200	1.800	1.600	1.370
2. Grup	1.800	1.370	1.100	900	800
3. Grup	1.370	900	800	570	450
4. Grup	570	450	340	290	220
5. Grup	340	290	200	190	160
6. Grup	190	160	100	90	68
7. Grup	68	53	37	32	24

(b) Büyükşehir belediyelerinde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	3.625	2.750	2.250	2.000	1.712
2. Grup	2.250	1.712	1.375	1.125	1.000
3. Grup	1.712	1.125	1.000	712	562
4. Grup	712	562	425	362	275
5. Grup	425	362	250	237	200
6. Grup	237	200	125	112	85
7. Grup	85	66	46	40	30

İndirimli çevre temizlik vergisi uygulaması

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	1.450	1.100	900	800	685
2. Grup	900	685	550	450	400
3. Grup	685	450	400	285	225
4. Grup	285	225	170	145	110
5. Grup	170	145	100	95	80
6. Grup	95	80	50	45	34
7. Grup	34	26	18	16	12

1 Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:50) 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

Kanun M.	Ceza M.	Fiil	01.01.2015 itibarıyla Ceza Miktarı	Tehlike Sınıfı	01.01.2018 itibarıyla Ceza Miktarı			Açıklama
					10'dan az çalışan	10-49 çalışan	50 ve daha fazla çalışan	
4/1-a	26-1/a	İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili tedbir almamak, organizasyonu yapmamak, gerekli araç ve gereçleri sağlamamak, sağlık ve güvenlik tedbirlerini değişen şartlara uygun hale getirmemek ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapmamak.	2466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası / her yükümlülük için
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
4/1-b	26-1/a	İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini izlememek, denetlememek ve uygunsuzlukları gidermemek.	2466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası / her yükümlülük için
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
6/1-a	26-1/b	İş güvenliği uzmanı çalıştırmamak.	6167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	TL / Her ay (Ayrıklığın devamı halinde)
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
6/1-a	26-1/b	İşyeri hekimi çalıştırmamak.	6167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	TL / Her ay (Ayrıklığın devamı halinde)
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
6/1-a	26-1/b	Diğer sağlık personeli çalıştırmamak.	3083	Az Teh.	-	-	-	TL / Her ay (Ayrıklığın devamı halinde)
				Tehlikeli	-	-	-	
				Çok Teh.	-	7.734	11.601	
6/1-b	26-1/b	İSG hizmetleri için görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşların görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç-gereç-mekân sağlamamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
6/1-c	26-1/b	İSG hizmetlerini yürütenler arasında koordinasyonu sağlamamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

6/1-ç	26-1/b	Görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine getirmemek.	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her tedbir için
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
6/1-d	26-1/b	Görevlendirilen kişileri, hizmet alınan kuruluşları, başka işyerlerinden gelen çalışanları ve bunların işverenlerini İSG riskleri konusunda bilgilendirmemek.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
8/1	26-1/c	İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının hak ve yetkilerini kısıtlamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası / uzman ve hekim için ayrı ayrı
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
8/6	26-1/c	Tam süreli görevlendirmelerde işyeri sağlık ve güvenlik birimini kurmamak.	1849	Az Teh.	-	-	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	-	-	4.638	
				Çok Teh.	-	-	6.957	
10/1	26-1/ç	Risk değerlendirmesi yapmamak veya yaptırmamak.	3700	Az Teh.	4.641	4.641	6.961	Türk Lirası
				Tehlikeli	5.801	6.961	9.282	
				Çok Teh.	6.961	9.282	13.923	
	26-1/ç	Risk değerlendirmesi yapmamaya veya yaptırmamaya devam etmek.	5550	Az Teh.	6.963	6.963	10.444	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	8.703	10.444	13.926	
				Çok Teh.	10.444	13.926	20.889	
10/4	26-1/ç	Risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlamamak	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
11	26-1/d	Acil durumları belirlememek, acil durumlar için tedbir almamak, acil durum planlarını hazırlamamak, destek elemanı görevlendirmemek, araç gereç sağlamamak, acil durumlarda işyeri dışındaki kuruluşla irtibatı sağlayacak düzenlemeyi yapmamak.	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her yükümlülük için (aykırlığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

12	26-1/d	Ciddi ve yakın tehlike durumunda; çalışanların işi bırakarak güvenli yere gitmelerini sağlamamak. Zorunluluk olmadıkça, gerekli donanımına sahip ve özel olarak görevlendirilenler dışındaki çalışanlardan işlerine devam etmelerini istemek. Müdahalede bulunan çalışanları yaptıkları müdahaleden dolayı sorumlu tutmak	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her yükümlülük için (aykırılığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
14/1	26-1/e	İş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutmamak, ramak kala olaylar ve iş kazaları ile ilgili incelemeler yaparak ilgili raporları düzenlememek.	1.849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	TL / Her yükümlülük için
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
14/2	26-1/e	İş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde, sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalıklarını, öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmemek.	2.466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
14/4	26-1/e	Sağlık hizmeti sunucularının iş kazalarını, yetkili sağlık hizmet sunucularının meslek hastalıklarını en geç 10 gün içinde SGK'ya bildirmemesi.	2.466	Az Teh.	3.092	3.092	3.092	Türk Lirası
				Tehlikeli	3.092	3.092	3.092	
				Çok Teh.	3.092	3.092	3.092	
15/1	26-1/f	Çalışanlara sağlık gözetimi yaptırmamak	1.233	-	1.545		TL / Her çalışan için	
15/2	26-1/f	Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışacaklar için yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporunu almama	1.233	-	1.545		TL / Her çalışan için	
16	26-1/g	Çalışanları, karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları hakkında, ilk yardım, yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler hakkında bilgilendirmemek	1.233	-	1.545		TL / Her çalışan için	
17	26-1/g	Çalışanlara eğitim verme yükümlülüğüne uymamak (İSG eğitimi, çalışan temsilcisine özel eğitim, mesleki eğitim, iş kazası geçirene ilave eğitim, yenileme eğitimi, başka işyerinden çalışmak için gelenlere eğitim, geçici iş ilişkisiyle gelenlere eğitim vermemek, eğitim maliyetini çalışanlara yansıtmak, eğitimlerde geçen süreyi çalışma süresinden saymamak.)	1.233	-	626		TL / Her bir aykırılık için * Her çalışan başına ayrı ayrı	

**6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA
UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER**

18	26-1/h	Çalışanların görüşlerini alma ve katılmalarını sağlama yükümlülüklerine uymamak.	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her çalışan için
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
20/1	26-1/1	Uygun sayıda çalışan temsilcisi görevlendirmemek. (2-50 çalışana 1, 51-100 çalışana 2, 101-500 çalışana 3, 501-1000 çalışana 4, 1001-2000 çalışana 5, 2001 ve üzeri çalışana bulunan işyerine 6)	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	Türk Lirası
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
20/3	26-1/1	Tehlike kaynağının yok edilmesi veya tehlikeden kaynaklanan riskin azaltılması için, öneride bulunan ve gerekli tedbirlerin alınmasını isteyen çalışan temsilcilerinin isteklerini yerine getirmemek.	1.849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
20/4	26-1/1	Çalışan temsilcilerinin ve destek elemanlarının haklarını kısıtlamak ve gerekli imkanları sağlamamak	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	Türk Lirası / hakları kısıtlanan her birey için
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
22	26-1/i	İş sağlığı ve güvenliği kurulu ile ilgili yükümlülükleri yerine getirmemek	2.466	Az Teh.	-	-	4.638	TL / Her aykırılık için
				Tehlikeli	-	-	6.184	
				Çok Teh.	-	-	9.276	
22/2-3		Alt işverenin bulunduğu hallerde uygun kurulu oluşturumamak, kurullar arasında koordinasyonu sağlamamak. Aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirmemek:		Az Teh.	6.760	6.760	10.140	TL / Her aykırılık için
				Tehlikeli	8.450	10.140	13.520	
				Çok Teh.	10.140	13.520	20.280	
23/2	26-1/j	Birden çok işyerinin bulunduğu iş hanları, sanayi bölgeleri vb. yerlerde diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler konusunda işverenleri uyarılmayan, uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirmeyen yönetimlere	6.167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	Türk Lirası
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

24/2	26-1/k	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda ölçüm, inceleme ve araştırma yapılmasına, numune alınmasına veya eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kontrol ve denetiminin yapılmasına engel olmak	6.167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	Türk Lirası
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
25/6	26-1/l	İşin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödememek veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermemek	1.233	-	1.253			Türk Lirası / ihlale uğrayan her çalışan için (aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar)
29	26-1/m	Büyük endüstriyel kaza olabilecek işyerlerinde büyük kaza önleme politika belgesi hazırlamamak	61681	Az Teh.	77.400	77.400	116.100	Türk Lirası
				Tehlikeli	96.750	116.100	154.800	
				Çok Teh.	116.100	154.800	232.200	
29	26-1/m	Güvenlik raporunu hazırlayarak Bakanlığa sunmadan işyerini faaliyete geçirmek.	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
29	26-1/m	İşletilmesine Bakanlıkça izin verilmeyen işyerini faaliyete geçirmek	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
29	26-1/m	Durdurulan işyerinde faaliyete devam etmek	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
30	26-1/n	30 uncu maddede öngörülen yönetmeliklerdeki hükümlere aykırı hareket etmek	1.233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her hüküm için (aykırılığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
26-1/o	26-1/o	Çalışanlarına, standartlara uygun ve CE işaretli kişisel koruyucu donanım temin etmemek	-	-	626			TL / Her çalışan için
26-1/ö	26-1/ö	Yer altı maden işletmelerinde çalışanların buldukları yeri ve giriş çıkışlarını gösteren takip sistemini kurmamak	-	-	626			TL / Her çalışan için

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kira-athane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.m.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan yerlere yanında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

YILLAR	ALT DEĞER TL	ÜST DEĞER TL	YENİDEN DEĞERLENDİRME ORANI
2004	500	1.000	% 11,2
2005	556	1.112	%98
2006	610	1.220	% 7,8
2007	657	1.315	% 7,2
2008	704	1.409	% 12
2009	788	1.578	% 2,2
2010	805	1.612	%7,7
2011	866 TL	1.736TL	%10,26
2012	954 TL	1.914TL	%7,8
201	1.028TL	2.063	%3,93
2014	1.068TL	2.144TL	%10,11
2015	1.175TL	2.360TL	%5,58
2016	1.240TL	2.491TL	%3,98
2017	1.289 TL	2.590 TL	%14,47
2018 YILI	1.476 TL	2.965 TL	

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

5846	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	124 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	259 TL

(Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sivil hususlara ait bu zabta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sivil şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazımgelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler,

4817 SAYILI YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNDA YER ALAN İDARİ PARA CEZALARI

4817 SAYILI KANUNUN 21. MADDESİ GEREĞİNCE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI	CEZA MİKTARI 2012 (TL)	CEZA MİKTARI 2013 (TL)	CEZA MİKTARI 2014 (TL)	CEZA MİKTARI 2015 (TL)	CEZA MİKTARI 2016 (TL)	CEZA MİKTARI 2017 (TL)	CEZA MİKTARI 2018 (TL)
Çalışma İzni Bulunmayan Yabancıyı Çalıştıran İşverenlere Her Bir Yabancı İçin	6.795	7.325	7.612	8.381	8.848	9.186	10.515
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımlı Çalışan Yabancıya	679	731	759	835	881	914	1.046
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımsız Çalışan Yabancıya	2.717	2.928	3.043	3.350	3.536	3.671	4.202
4817 Sayılı Kanunun 18'inci Maddesinde Öngörülen Bildirim Yükümlülüğünü Süresi İçinde Yerine Getirmeyen Bağımsız Çalışan Yabancı İle Yabancı Çalıştıran İşverene Her Bir Yabancı İçin	339	365	379	417	440	519	594

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcirah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanununun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

İzin Süresi		
DMK 105. Md.	Hastalık İznı	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İznı	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranıdır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetiçi eğitime katılma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açıktaki süresine ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz.

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

(1.2.2018-31.01.2019 döneminde uygulanacak Eşik Değerler ile Parasal Limitler ve Tutarlar)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)	
			2018 Yılı	2017 Yılı
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	45.452.363,-	39.362.920
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	135.238	117.120
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	270.489	234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	135.238 270.489	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	270.489 2.254.192	117.120- 234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	270.489 2.066.004	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	2.254.192 45.452.363	1.952.189- 39.362.920
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	67.613	58.555
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	22.524	19.507
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	10.369.344	8.980.120
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	225.403	195.205
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	450.823	390.425
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	250.201	216.681
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	618.044-TL'ye kadar		4.280	3.707
	618.044-TL'den 2.472.180-TL'ye kadar		8.562	7.415
	2.472.180-TL'den 18.541.351-TL'ye kadar		12.843	11.123
	18.541.351-TL ve üzeri		17.126	14.832

**3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK
İDARİ PARA CEZALARI
(01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI)**

Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, **939,36 Türk Lirasından az olmamak üzere,**

Kanuni Dayanağı	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m ² için)
42/a	I	A	5,63
		B	9,39
	II.	A	15,02
		B	20,65
	III	A	33,80
		B	37,57
	IV	A	43,20
		B	46,96
		C	58,23
	V	A	71,38
		B	86,41
		C	97,68
D		118,35	
42/b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan		Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20
42/c (42/a ve 42/b maddelerine göre cezalandırılması gereken yapılar)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise		% 30'
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise		% 40
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise		% 60
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise		% 100
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise		% 20
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise		% 80
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise		% 50

	Ruhsatsız ise	% 180
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	% 50
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	% 100
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	% 10
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	% 20
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	% 20
3194/18-42	3194 sayılı Kanununun 18/son fıkrasında belirtilen durumlar hariç, imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parsellerin hisselerine ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılması	3.757,47
3194/28-42	Müelliflik, fenni mesuliyet, şantiye şefliği ve yapı müteahhitliği hususundaki görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/32-42	Yapı sahibinin bir ay içerisinde yapısının ruhsata uygun hale getirmemesi veya ruhsat almaması	3.757,47
3194/33-42	İnşaat, tamirat ve bahçe tanzimi ile ilgili tedbirler alınmaması ve mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/35-42	Binaların zemin seviyesi altında kat kazanmak maksadıyla, bina cephe hattından yola kadar olan kısımda, zeminin kazılarak yaya kaldırımının seviyesinin altına düşürülmesi; her ne sebeple olursa olsun evvelce ön bahçeleri yaya kaldırımı seviyesinden, 0.50 m. Daha aşağıda teşekkül etmiş bulunan binalarla gibi arsaların sahiplerinin emniyet tedbiri almaması	3.757,47
3194/36-42	Kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması hususlarındaki mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/37-42	Otopark yerlerinin kullanma izni alındıktan sonra plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilmesi	3.757,47
3194/39-42	Bir kısmı veya tamamının yakılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların tamir edilmemesi veya yıkılmaması, Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısına can ve mal emineyitini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapıların ilgili idarenin yazılı ikaazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviye yapılmaması veya bu yapıların 39. madde uyarınca yıkılmaması halinde	18.762,53
3194/41-42	Belirli yollar üzerinde bulunan mahzurlu binaların veya binasız arsaların yola bakan yüzlerinin ilgili idarece (belediye veya valilik) tayin edilen tazda kapatılmaması durumunda	3.757,47

3194/27-42	<p>İl özel idaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde, köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek, fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi durumunda</p> <p>(Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası 511,33 TL den az olmamak üzere 42/2 fıkrasına göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.)</p>	563,58
<p>Önemli Not:</p> <p>- Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiil ve hallerin, yapının inşa edilmesi süreci içinde tekrarı halinde, idari para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.</p> <p>-Yukarıdaki fıkralar uyarınca tahsil olunan idari para cezaları, aynı fiil nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesine göre mahkûm olanlara faizsiz olarak iade edilir.</p> <p>-Yapımın bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, plana, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere uygun hale getirilmesi için idarenin yazılı izni dahilinde yapılan iş ve işlemler mühür bozma suçu teşkil etmez.</p> <p>- Müelliflerin, fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapı müteahhitlerinin, şantiye şefi mimar ve mühendislerin, imar mevzuatına aykırı fiillerinden dolayı verilen cezaları ve haklarındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, kendi kayıtlarına işlenmek ve ilgili mevzuata göre ceza işlemi yapılmak üzere,</p> <p>1) üyesi buldukları meslek odasına 2) Bakanlığa ilgili idarece bildirilir.</p> <p>Yukarıda verilen 18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmeyen veya bu maddelere aykırı davranan yapı veya parsel sahibi, harita, plan, etüt ve proje müellifleri, fenni mesuller, yapı müteahhidi ve şantiye şeflerinin ilgisine göre ayrı ayrı olmak üzere 3.757,47- bu fiillerinin çevre ve sağlık şartlarına aykırı olması halinde 7.514,94-Türk Lirası, can ve mal emniyetini tehdit etmesi halinde 11.272,44-Türk Lirası idari para cezası verilir.</p> <p>Diğer taraftan ; a)Yapım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilmesi ve 32 nci maddeye göre verilen süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde beş yıl, b)Yapım işinde ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilen imalatın can ve mal güvenliğini tehdit etmesi halinde on yıl, c) Bakanlıkça olumsuz kayıt değerlendirilmesi yapılan hallerde bir yıl, süreyle Bakanlıkça iptal edilir denilmektedir.</p>		

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		<p>İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak beediye meclislerince yasak edilebilir</p>		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	259 TL

UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		<p>İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)</p>		
1593 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	204 TL

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2018-31.12.2018)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmez şekilde 15 fünürlük süre beklemeyen vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	2.700,00
	10.000' den fazla olan belediyeler	5.400,00

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:62)

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29/12/2017 Tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. (Ek: 28/3/2007-5615/15 md.; Değişik: 4/6/2008-5766/10 md.) Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler (Binde 1,5)	(Binde 1,89)
7. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşme	(Binde 9,48)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1. Tahkimnameler	58,80 TL
2. Sulhnameler	58,80 TL
3. Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	330,30 TL
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	58,80 TL

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)	
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar		
1. Ticari ve mütedavil senetler:		
a) Emtia senetleri:		
aa) Makbuz senedi (Resepise)	20,30 TL	
ab) Rehin senedi (Varant)	12,00 TL	
ac) İyda senedi	2,00 TL	
ad) Taşıma senedi	0,60 TL	
b) Konşimentolar	12,00 TL	
c) Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)	
d) İpotekli borç senedi, irat senedi		(Binde 9,48)
2. Ticari Belgeler		
a) Menşe ve Mahreç Şahadetnameleri	20,30 TL	
b) Resmi dairelere ve bankalar ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri		
ba) Bilançolar	45,40 TL	
bb) Gelir tabloları	21,80 TL	
bc) İşletme hesabı özetler	21,80	
c) Barnameler	2,00 TL	
d) Tasdikli manifesto nüshaları	8,90 TL	
e) Ordinolar	0,60 TL	
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	8,90 TL	
IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar		
1. Makbuzlar:		

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakdedilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (Ek: 5766/10-ç md.) (Yürürlük: 6/6/2008) (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakdedildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	0,60 TL
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	58,80 TL
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	78,70 TL
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	38,80 TL
bd) Muhtasar beyannameler	38,80 TL
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	38,80 TL
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	78,50 TL
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	28,90 TL
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildireleri	28,90 TL
f) (Değişik:672/28.md-Yürürlük 9/8/2016 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	46,00 TL
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	0,60 TL

YURTIÇİ HARCIRAHLAR

Memur ve Hizmetlilerden	TL
a) Ek Göstergesi 8000 ve Daha Yukarı Olanlar	51,60
b) Göstergesi 5800 (Dahil) - 8000 (Hariç) Olanlar	48,15
c) Ek Göstergesi 3000 (Dahil) - 5800 (Hariç) Olanlar	45,20
d) Kadro Derecesi 1 - 4 Olanlar	39,85
e) Kadro Derecesi 5 - 15 Olanlar	38,75

(* 6245 Sayılı Kanununun 33/b maddesine göre verilecek gündeliklerin hesabından bu tutar esas alınır.)

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkralarına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı esas alınır. (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirilenin ilk on günü için gündeliklerin % 50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin % 50'si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.

II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)

50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel :

a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	15,80
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar	15,25

Bu tazminattan yararlananlardan;

1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24.2.1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.

2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.

EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELE- RİNİN (K- Cetveli)

I- Fazla Çalışma Ücreti

(A) Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti:

1- 657 sayılı Kanunun 178 inci maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödeme 1,97 Türk Lirasıdır. (399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinin (a) bendi dahil olmak üzere özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınır.)

2- 657 sayılı Kanuna tabi personele, anılan Kanunun 178 inci maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın ve fiilen yapılan fazla çalışma karşılığında;

b) Her bir makam için aylık toplam 450 saati geçmemek üzere Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 2,08 Türk Lirasıdır.

5- Her ne suretle olursa olsun, özel kanunlarına göre fazla çalışma ücreti alanlara, yukarıdaki hü-

kümlere göre ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez.

(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti

1- Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlardaki (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak, bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

-10.000'e kadar olanlar için 263 Türk lirasını,

-10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 282 Türk Lirası,

- 50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 312 Türk Lirasını,

100.001'den 150.000'e kadar onalar için 352 Türk Lirasını,

250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için 420 Türk Lirasını

- 1.000.001'den fazla olanlar için 487 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için 487 Türk Lirasını,

- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için 648 Türk Lirası, geçemez.

2- Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılmaz.

3- Yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

a) Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yararlanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,

b) bir yılda toplam 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,

c) İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,

ç) Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödemeye devam olunur. Diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

(K) cetvelinde ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan belediye başkanının özlük hakları ile ilgili göstergelerin ise 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde "2.280" rakamının eklenmesi suretiyle uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

-5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026) ve (2.226) olarak uygulanır.

- 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı ile mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (14.640) ve (9.189) olarak uygulanır.

Bütçelerin diğer tertiplerinin esas giderlerine ilişkin olarak ödenen sigorta giderleri dışında Devlet mallarının sigorta edilmemesi esastır.

Ancak;

a) Yanıcı, patlayıcı maddeler, gemi, uçak, helikopter ve ilaç depolama yerlerinin sigorta giderleri,

ç) Belgelerine göre ayrılması mümkün olmayan sigorta ve navlun giderleri,

d) Belediyelere ait itfaiye ve ambulans araçlarının kasko sigortası giderleri,

bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER

1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	682.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	2.047.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	2.047.200
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.-TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51/ ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	74.550
b-Diğer İlçelerde	37.150
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Aynı Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76)[5]	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İl Merkezlerinde	450.300
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İl Merkezlerinde	225.300
c) Diğer İl Merkezleri, Büyükşehir Bld. Sınırları İçindeki İlçeler ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	163.300
ç) Diğer İlçelerde	122.000

Bu madde ile ilgili parasal sınırları n herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden an az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri aynı hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

BÜTÇE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.350
	2-İlçelerde	700
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sekinde kullanılmak üzere	15.500
	e) Mahkeme harç giderleri (Ankara, İstanbul ve İzmir İl merkezleri için)	34.400
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	71.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	7.000
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	28,500
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	970.000
40	4	30.400
79	a) bendi için	17.200
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan,	17
5502 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinin	i) Kurum alacaklarının tahsilat işlemleri ile diğer kanunlarla tahakkuk ve tahsilat yetkisi Kuruma verilen alacakların tahsilat işlemlerinin, kısmen veya tamamen kamu gelirlerinin toplanması ve takibinden sorumlu olan kamu idarelerinden hizmet almak suretiyle gerçekleştirilmesine karar vererek Bakan onayına sunmak.	473
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	249.400
3082	Kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerin devletleştirilebilmesi usul ve esasları hakkında kanun	124.000

**4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK
PARA CEZALARI 01/01/2018-31/12/2018**

Kanun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)
3	98	Maddenin ikinci fıkrasındaki işyerini muvazaalı olarak bildiren (alt işverenle ilgili bildirim muvazaalı olan) asıl işveren ile alt işveren veya vekillerine ayrı ayrı.	21.036
5	99/a	İşçilere eşit davranma ilkesine uyumayan işverene eşit davranmadığı her işçi için.	167
7	99/a	Geçici iş ilişkisi hükümlerine aykırı davranan işverene aykırı davranılan her işçi için.	167
8	99/b	Çalışma koşullarına ilişkin belge vermeyen işverene belge verilmeyen her işçi için.	167
14	99/b	Çağrı üzerine çalışma usulüne ilişkin hükümlere uymayan işverene hükümlere uyulmayan her işçi için.	167
28	99/c	İşten ayrıldığı halde çalışma belgesi verilmeyen veya verilen çalışma belgesine yanlış bilgi yazılan her işçi için.	167
29	100	Toplu işten çıkarma hükümlerine aykırı davranarak işçi çıkaran işverene, işten çıkarılan her bir işçi için.	693
30	101	İşverenin engelli işçi çalıştırma yükümlülüğü olduğu halde, çalıştırmadığı her engelli işçi ve çalıştırılmayan her ay için.	2.627
30	101	İşverenin eski hükümlü işçi çalıştırma yükümlülüğü olduğu halde çalıştırılmadığı her eski hükümlü işçi ve çalıştırılmayan her ay için.	2.627
32	102/a	Ücretin veya Kanundan; toplu iş sözleşmesinden ya da iş sözleşmesinden doğan ücretin kasten ödenmemesi veya eksik ödenmesi halinde ücreti ödenmeyen her işçi ve her ay için.	191
39	102/a	Asgari ücretin ödenmemesi veya noksan ödenmesi; ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakın zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına yatırılmaması halinde her işçi ve her ay için.	191
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlenmemesi,	
38	102/b	Yasaya aykırı olarak ücret kesme cezası verilmesi.	693
52	102/b	Yüzde usulü uygulanan işyerlerinde, her hesap pusulasının genel toplamını gösteren belgenin işçilerin seçtiği temsilciye verilmemesi.	693
41	102/c	Fazla çalışma ücreti ödenmeyen, hak ettiği serbest zamanı altı ay içinde kullandırılmayan, onayı alınmadan fazla çalıştırılan her bir işçi için.	337
56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı olarak bölünen her işçi için.	337
57	103	Yıllık izin ücreti yasaya aykırı şekilde veya eksik ödenen her işçi için.	337
59	103	İş sözleşmesinin sona ermesinde kullanmadığı iznin ücreti ödenmeyen her bir işçi için.	337
60	103	İzin yönetmeliğine aykırı olarak izin kullandırılmayan veya eksik kullandırılan her işçi için.	337

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI 01/01/2018-31/12/2018

63	104	Çalışma sürelerine ve bunlara ilişkin yönetmelik hükümlerine uymamak.	1.853
64	104	Telafi çalışmasına ilişkin yasa hükümlerine uyulmadan çalıştırılan her işçi için.	337
68	104	Ara dinlenmelerinin kanun hükmüne göre verilmemesi.	1.853
69	104	İşçileri geceleri 7,5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek.	1.853
71	104	Çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı hükümlerine aykırı davranmak.	1.853
72	104	18 yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınları yer altı ve su altında çalıştırmak.	1.853
73	104	Çocuk ve genç işçileri gece çalıştırmak, çalıştırma yasağına ilişkin kanun ve yönetmelik hükümlerine aykırı davranmak.	1.853
74	104	Doğum öncesi ve sonrası sürelerde kadınları çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek.	1.853
75	104	İşçi özlük dosyalarını düzenlememek.	1.853
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmelik hükümlerine uymamak.	1.853
90	106	İş-Kur'dan izin almaksızın iş ve işçi bulma faaliyetinde bulunmak. (Bu cezanın uygulanmasında 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin (h) bendindeki tutar esas alınır.)	21.036
92	107	İş müfettişlerinin davetine gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli belge ve delilleri göstermemek ve vermemek, müfettişlere gerekli kolaylığı göstermemek.	16.829
96/1	107	İş müfettişleri tarafından ifade ve bilgilerine başvuru alan işçilere telkinde bulunmak, işçileri gerçeği saklamaya ya da değiştirmeye sevk etmek veya zorlamak.	16.829
96/2	107	İşçilerin; gerçeğe aykırı haberler vererek işvereni gereksiz işlemlerle uğraştırmaları veya haksız yere kötü duruma düşürmeye kalkışmaları, denetim ve teftişin yapılmasını güçleştirmeleri, kötü niyetli davranışlarda bulunmaları.	16.829
107/2	107/2	İş müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerini yapmalarını ve sonuçlandırmalarını engellemek.	16.829

Not:– Uygulanacak idari para cezası miktarları her yıl yeniden değerlendirilerek artırılmakta ve 1 (bir) TL'nin altındaki tutarlar dikkate alınmamaktadır.– 2018 yılı için yeniden değerlendirilme oranı 14,47 olarak belirlenmiştir.

– Yukarıda belirtilen idari para cezaları Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğünce uygulanır.

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No:490, 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.)

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	2200
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	2.200-220.000
	-Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	220.000 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	27
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	100.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	190.000
	- Satış tutarı	260.000
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	100.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	190.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	1.000
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	2,70
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallikler	1.000
MADDE 343-	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	12
	- Diğer vergilerde	24
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	I inci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	148
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	90
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	45
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	21
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	12
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	5,70
	II nci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	80
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	45
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	21
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	12
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	5,70
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	3,20	
	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	
	1- Fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması	240

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 353-	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	120.000
	2- Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması	240
	- Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	12.000
	- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	120.000
	4- Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	240
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	5.700
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	290
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	900
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	180.000
	9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	1.200
10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	900	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	2,00
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	1.600
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	800
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	400
	Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsiik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	1.200.000
MADDE 370	Kullanım sahte veya muhteviyatı yanıltıcı	57.000

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2018 YILI

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	4.400 TL
--	----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2018YILI)

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin istisna tutarı,	16.00 TL
--	----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2018 YILI)

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2017 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	7.400 TL
-Diğer yerlerde	4.900 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	1.000
II. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	530
III. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	240

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47
2016	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:474)	%3,83
2015	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:457)	%5,58
2014	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:441)	%10,11
2013	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:430)	%3,93
2012	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:419)	%7,80
2011	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:410)	%10,26

DEĞERLİ KAĞITLAR (2018 YILI)

210 sayılı Kanuna ekli Değerli Kağıtlar Tablosunda yer alan değerli kağıtların bedelleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir
Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No:56) Resmi Gazete:30.12.2017 Tarih ve 30286

Değerli Kağıdın Cinsi		Bedeli (TL)
	Noter kağıtları	
	a) Noter kağıdı	11,00
	b) Beyanname	11,00
	c) Protesto, vekaletname, re'sen senet	22,00
2	(Mülga: 30.12.2004-5481/14.md.)	-
3	Pasaportlar	108,00
4	İkamet İzni (değişik:28/7/2016- 6735/27 md.)	72,00
5	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
6	(Değişik:14/1/2016-6661/3.md.)	-
	a) Kanuni bildirim süresi dışında doğum nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	18,50
	b) Değiştirme nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	18,50
	c) Kayıp nedeniyle düzenlenen Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı	37,00
7	Aile cüzdanları	98,50
8	(Mülga:30/12/2004-5281/14.md)	-
9	Sürücü belgeleri	134,00
10	Sürücü çalışma belgeleri (Karneleri)	134,00
11	Motorlu araç trafik belgesi	120,00
12	Motorlu araç tescil belgesi	100,00
13	İş makinesi tescil belgesi	85,00
14	Banka çekleri (Her bir çek yapırağı)	6,50
15	Mavi Kart (Ek: 9/5/2012-6304/9 md.)	10,00
16	Yabancı çalışma izni belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.)	72,00
17	(22.12.2016 tarih ve 29926 sayılı Resmi Gazeteye düzeltilen ibare) Çalışma izni muafiyeti belgesi (Ek:28/7/2016-6735/27. md.) (*)	72,00

AMORTİSMANA TABİ TUTULMADAN DOĞRUDAN GİDER YAZILACAK TUTAR (V.U.K. MADDE:313)

TUTAR	UYGULAMA DÖNEMİ	DAYANAĞI
1.000-TL	01/01/2017-31/12/2017	476 Sayılı VUK Genel Tebliği
900 TL	01/01/2016-31/12/2016	460 Sayılı VUK Genel Tebliği
880 TL	01/01/2015-31/12/2015	442 Sayılı VUK Genel Tebliği
800 TL	01/01/2013-31/12/2014	433 Sayılı VUK Genel Tebliği
800 TL	01/01/2013-31/12/2013	422 Sayılı VUK Genel Tebliği
770 TL	01/01/2012-31/12/2012	411 Sayılı VUK Genel Tebliği
700 TL	01/01/2011-31/12/2011	402 Sayılı VUK Genel Tebliği
680 TL	01/01/2010-31/12/2010	393 Sayılı VUK Genel Tebliği

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

	TL
A- MERKEZİ YONETİM MUHASEBE YONETMELİĞİ	
1. Kasa işlemleri:	
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı:	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası Şubesi bulunmayan ilçelerindeki muhasebe birimlerinde	1.700
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	970
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firarı erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkeresi bedellerinin iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir, teminat ideleri ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı:	
1.2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıkları ve bunların şubeleri ile vergi dairelerinde,	2.600
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	17.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç).	9.700
2. Kaybedilen alıncılar için ilan:	
İlgilileri tarafından kaybedilen alıncılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 552 nci maddesine göre ilan gerektirmeyen parasal Sınırlar,	970
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	3.200
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.300
2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:	
Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Satılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	4.000

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
I. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevduatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi daireleri hariç muhasebe birimlerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintile düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	3.200
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	4.550
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin kayıtlara alınması ile kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	17.000
4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler	
Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	63.000
D- TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınır için uygulanacak limitler,	
1.1. Taşınırın kamu idareleri arasından bedelsiz devri ve satışında	5.000
1.3. Taşınırın aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	24.000
2. Yukarıda velirilen limitler, kuruluş merkezleri Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde 3 kat olarak uygulanır.	
ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ	
A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için;	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen illerde	1.350
1.2. Diğer İlçelerde	700
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	71.000
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	7.000
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli idarelerin mutemetleri için	1.350
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil Usulü hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince	TL
1.1. 213 sayılı vergi Usul kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20
2. 5018 sayılı Kanunun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarından kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacaklarının dışından kalan;	
2.1. Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17.700
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17,00
ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ	
6728 sayılı Kanunun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenlenme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanmayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılarak ilgili bankalara iade edilecek tutar.	519
KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAZ ORANLARI	
3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yılları itibarıyla uygulanması gereken faiz ve temerrüt faizi oranları; (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.	Yıllık Oran (%)
1. 1/12017 tarihinden itibaren:	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (31.12.2016 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	9,75
2. 1/1/2015 - 31/12/2016 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (14/12/2014 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	10,5
3. 1/1/2014 - 31/12/2014 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (27/12/2013 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75